

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ

Συντακτική Ομάδα

Μαρία Δροσινού, Εμμανουήλ Μαρκάκης, Μαρία Μιχαηλίδου, Ιωάννα Τσαγκαράκη
Βασίλης Τσιάμαλος, Κώστας Χρηστάκης

Εποπτεία στα πλαίσια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Διονύσης Μελάς

Εποπτεία στα πλαίσια του τμήματος Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

Μαρία Δροσινού

Οι φωτογραφίες που χρησιμοποιήθηκαν στο βιβλίο είναι από τα σχολεία ειδικής αγωγής:

- 1) Δημοτικό σχολείο και επαγγελματική σχολή στο Ίδρυμα ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ,
- 2) Πειραματικό ειδικό δημοτικό σχολείο πρώην Μαρασλείου Παιδαγωγικής Ακαδημίας,
- 3) 1ο ειδικό δημοτικό σχολείο Αγ. Δημητρίου (Μπραχάμι).

Φωτογράφιση

Μαρία Δροσινού
Βασίλης Τσιάμαλος

Εποπτεία - επιμέλεια Δ' έκδοσης: Μαρία Δροσινού, Δρ. ψυχολογίας, πάρεδρος ειδικής αγωγής- μαθησιακών δυσκολιών

Συντακτική Ομάδα επικαιροποιήσεων Δ' έκδοσης.

Η Ομάδα Εργασίας για τα βιβλία ειδικής αγωγής με τίτλο «Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας», εργάστηκε χωρίς αμοιβή για την επικαιροποίηση και τις βελτιώσεις των βιβλίων. Αυτή συγκροτήθηκε σύμφωνα με τις πράξεις του Συντονιστικού Συμβουλίου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου 36/07-11-2007 (θέμα 7^ο) και 38/ 21-11-2007 με (θέμα 20^ο) και τη πράξη του Τμήματος Ειδικής Αγωγής 4/2-10-2007, με τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής:

- Βλάχου Αλίκη, δασκάλα, ΠΕ70 στο ΕΕΕΕΚ* Θήβας,
- Γκούμας Ευθύμιος, δάσκαλος, ΠΕ70 και Διευθυντής στο 2^ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείου Λαμίας,
- Δογκάκη Αλεξάνδρα, δασκάλα, ΠΕ70 στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΕΛΕΠΑΠ Αγριάς Μαγνησίας Βόλος,
- Ευστράτιος Μαριάμος, δάσκαλος, ΠΕ70 στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Μυτιλήνης,
Δαράκος Δημήτρης, δάσκαλος, ΠΕ70, Διευθυντής στο ΕΕΕΕΚ Χαλκίδας,
- Κατσουράκη Ευαγγελία, δασκάλα, ΠΕ70 στο Τμήμα Ένταξης στο 2^ο Δημοτικό Βριλησίων,
- Κοσμετάτος Παύλος, δάσκαλος, ΠΕ7 στο Τμήμα Ένταξης στο 18^ο Δημοτικό Σχολείο Αχαρνών,
- Κυδωνιάτου Ευτέρπη, νηπιαγωγός στο Ειδικό νηπιαγωγείο Μυτιλήνης,
- Λαπατζή Ελένη, Σχολική Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής στην 13η Εκπαιδευτική Περιφέρεια Ειδικής Αγωγής,
- Λεκάκη Ανδρονίκη, δασκάλα ΠΕ70, και Διευθύντρια στο ΕΕΕΕΚ Μυτιλήνης,
- Μανιάτογλου Μαρία, ΠΕ02 στο ΕΕΕΕΚ Μυτιλήνης,
- Μερτζάνη Μαρία, δασκάλα, ΠΕ70 στο Τμήμα ένταξης στο 4^ο Δημοτικό Σχολείο Μελισσίων,
- Μουρατίδου Χρυσούλα, δασκάλα, ΠΕ70 στο Τμήμα ένταξης στο 2^ο Δημοτικό Σχολείο Μελισσίων,
- Μπάτσου Αλεξάνδρα, δασκάλα, ΠΕ70 στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Πεντέλης,
- Παπαιωάννου Αμαλία, δασκάλα, ΠΕ70 και Διευθύντρια στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείου Άμφισσας,
- Στεφανίδου Έλισαβετ, δασκάλα, ΠΕ70 στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείου Άμφισσας,
- Σφούνη Ανδρομάχη, δασκάλα, ΠΕ70 και Διευθύντρια στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Μυτιλήνης,
- Υφαντόπουλος Κωνσταντίνος, δάσκαλος, ΠΕ70 στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Μυτιλήνης,
- Χατζηγεωργίου Αθηνά, δασκάλα, ΠΕ70, στο Τμήμα ένταξης στο 6^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλανδρίου,
- Νάου Χριστοδούλη, δασκάλα, ΠΕ70 στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Αιγάλεω,

Ευχαριστίες στους συλλόγους διδασκόντων των ειδικών σχολείων για την απόφαση τους για φωτογράφιση των Δραστηριοτήτων μαθησιακής ετοιμότητας που εφαρμόζουν στην ειδική εκπαίδευση

- Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Άμφισσας,
- Ειδικό Νηπιαγωγείο Μυτιλήνης,
- Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Μυτιλήνης,
- Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Νομού Ευβοίας
- Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Μυτιλήνης.

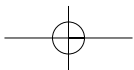
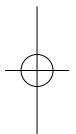
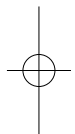
***ΕΕΕΕΚ: Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ (Π.Ι)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ

*Βιβλίο Εκπαιδευτικού
Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
(ΕΑΕ)*

*Προφορικός λόγος – Ψυχοκινητικότητα
Νοητικές ικανότητες – Συναισθηματική οργάνωση*

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΤΗΝ Δ' ΕΚΔΟΣΗ

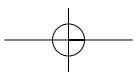
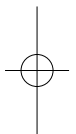
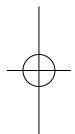
Η τέταρτη επικαιροποιημένη έκδοση του βιβλίου για τον εκπαιδευτικό της ειδικής αγωγής με τίτλο «Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας» καθώς και η τρίτη επικαιροποιημένη με βελτιώσεις έκδοση των τεσσάρων βιβλιοτετραδίων, που συνοδεύονται από κάρτες και cds απευθύνονται στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τους γονείς τους. Αυτές βασίστηκαν στο σύγχρονο βελτιωμένο παιδαγωγικό υλικό, που μας έδωσαν οι εκπαιδευτικοί μας, που εργάζονται σε όλες τις δομές και τις βαθμίδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και τους ευχαριστούμε θερμά για την πολύτιμη προσφορά τους. Σε αυτή την προσπάθεια αξίζει να σημειώσουμε την έμφαση στον παιδαγωγικό αναστοχασμό για την ανάπτυξη δεξιοτήτων : α) στον προφορικό λόγο, β) στην ψυχοκινητικότητα γ) στις νοητικές ικανότητες και δ) στη συναισθηματική οργάνωση με στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας σύμφωνα με τις αρχές και τη φιλοσοφία του Πλαισίου του Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (ΠΑΠΕΑ).

Ακόμη, αξίζει να μνημονεύσουμε τη συγκυρία της επικαιροποίησης, η οποία συμβαίνει την ίδια χρονική περίοδο που έχουμε ένα νέο νόμο για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση στην Πατρίδα μας. Σύμφωνα με αυτόν η Πολιτεία "δεσμεύεται" να κατοχυρώνει και να αναβαθμίζει διαρκώς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν δημόσιας παιδείας και να μεριμνά για την παροχή δωρεάν δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους αναπήρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Επίσης "δεσμεύεται" να διασφαλίζει σε όλους τους πολίτες με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ίσες ευκαιρίες για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία, ανεξάρτητη διαβίωση, οικονομική αυτόρκεια και αυτονομία, με πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους στη μόρφωση και στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με το Τμήμα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης αξιοποιώντας ένα έργο το οποίο χρηματοδοτείται αποκλειστικά από το Κρατικό Προϋπολογισμό αλλά και την γνώση και εμπειρία που έχουν κατακτήσει οι εκπαιδευτικοί μας τα τελευταία τριάντα χρόνια επιθυμεί να βοηθήσει με όλες τις δυνάμεις του στην προσπάθεια εκπαιδευτικής υποστήριξης των μαθητών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

**Ο Πρόεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Δημήτριος Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.**

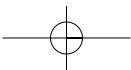
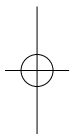
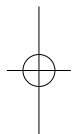

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
1. Ετοιμότητα: Η έννοια και η σημασία της	
2. Προγράμματα σχολικής ετοιμότητας	14
2α. Η αναγνωστική ετοιμότητα.	14
2β. Η μαθηματική ετοιμότητα.	16
3. Αξιολόγηση και εκτίμηση της μαθησιακής ετοιμότητας	18
4. Δομή και περιεχόμενα του βιβλίου του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης	19
4.1 Προφορικός λόγος	20
4.2 Ψυχοκινητικότητα	21
4.3 Νοητικές ικανότητες	22
4.4 Συναισθηματική οργάνωση	24
Βιβλιογραφία	26
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ	28
1. Άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση - Λίστες Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ)	28
2. Διδακτικό Πρόγραμμα: Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αξιολόγηση της Διδακτικής εργασίας	28
3. Εντυπο καταγραφής εξατομικευμένου δομημένου διδακτικού προγράμματος μαθησιακής ετοιμότητας	29
3.1 Στοιχεία του μαθητή	31
3.2 Χρονοδιάγραμμα διδακτικής παρέμβασης	31
3.3 Χώρος παρέμβασης και χώρος διδακτικής εργασίας	31
3.4 Στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας	32
3.5 ΠΑΠΕΑ: Γενικές ενότητες	33
3.6 Παιδαγωγικά Υλικά και Διδακτικά Μέσα	33
3.7 Στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας	34
3.8 Συμπεριφορά μαθητή-μαθήτριας	34
3.9 Αξιολόγηση	34
3.10 Κριτήρια επιτυχίας	35
3.11 Αμοιβή	36
4. Άλλες διδακτικές προσεγγίσεις	36

5. Τα βιβλιοτετράδια των μαθητών.....	36
5.1 Το φωτογραφικό υλικό: η οπτικοποίηση των στοχευμένων δραστηριοτήτων της εκπαιδευτικής παρέμβασης.....	37
5.2 Οι κάρτες: παιχνίδια.....	38
5.3 Το ηχητικό υλικό (cds).....	39
5.4 Έντυπο καθημερινής καταγραφής της εκπαιδευτικής παρέμβασης.....	40
5.5 Έντυπο καταγραφής της συνεργασίας με το γονέα.....	41
5.6 Οι νέες τεχνολογίες και οι στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας.....	42
Βιβλιογραφία.....	43
ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ	45
Κεφάλαιο I: Προφορικός λόγος.....	45
1.1. Ακρόαση.....	49
1.2. Συμμετοχή στο διάλογο.....	53
1.3. Έκφραση σαφής και ακριβής.....	59
1.4. Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ)-Προφορικού λόγου: Άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση.....	66
1.5. Ενδεικτικό εξατομικευμένο διδακτικό πρόγραμμα στην υποστήριξη δεξιοτήτων του προφορικού λόγου: σχέδιο παρέμβασης.....	68
1.6. Παιχνίδια με τις κάρτες στο προφορικό λόγο: παρέμβαση.....	70
1.7. Ενδεικτικά παιδαγωγικά υλικά και μέσα.....	67
1.8. Σύντομες βιβλιογραφικές πηγές για περισσότερη μελέτη στον Προφορικό λόγο.....	82
Κεφάλαιο II: Ψυχοκινητικότητα.....	83
2.1. Λεπτές και αδρές κινήσεις.....	87
2.2. Προσανατολισμός στο χώρο.....	92
2.3. Ο ρυθμός και ο χρόνος.....	97
2.4. Πλευρίωση.....	103
2.5. Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ)- Ψυχοκινητικότητας: Άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση.....	107
2.6. Ενδεικτικό εξατομικευμένο διδακτικό πρόγραμμα στην υποστήριξη δεξιοτήτων της Ψυχοκινητικότητας: σχέδιο παρέμβασης.....	110
2.7. Παιχνίδια με τις κάρτες στην Ψυχοκινητικότητα : παρέμβαση.....	112
2.8. Ενδεικτικά παιδαγωγικά υλικά και μέσα.....	109
2.9. Σύντομες βιβλιογραφικές πηγές για περισσότερη μελέτη στην Ψυχοκινητικότητα.....	127
Κεφάλαιο III: Νοητικές ικανότητες.....	129
3.1. Οπτική μνήμη.....	134
3.2. Ακουστική μνήμη.....	137

3.3. Λειτουργική μνήμη.	141
3.4. Συγκέντρωση προσοχής.	145
3.5. Λογικομαθηματική σκέψη.	154
3.6. Συλλογισμοί- λογικές σειρές.	158
3.7. Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ)- Νοητικών ικανοτήτων: Άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση.	160
3.8. Ενδεικτικό εξατομικευμένο διδακτικό πρόγραμμα στην υποστήριξη δεξιοτήτων στις Νοητικές ικανότητες: σχέδιο παρέμβασης.	164
3.9. Παιχνίδια με τις κάρτες στις Νοητικές ικανότητες: παρέμβαση.	162
3,10. Ενδεικτικά παιδαγωγικά υλικά και μέσα.	188
3.11. Σύντομες βιβλιογραφικές πηγές για περισσότερη μελέτη στις Νοητικές ικανότητες.	191
Κεφάλαιο IV :Συναισθηματική Οργάνωση	195
4.1. Αυτοσυναίσθημα.	200
4.2. Ενδιαφέρον για μάθηση.	203
4.3. Συνεργασία με τους άλλους.	207
4.4. Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ)- Συναισθηματικής Οργάνωσης: Άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση.	208
4.5. Ενδεικτικό εξατομικευμένο διδακτικό πρόγραμμα στην υποστήριξη δεξιοτήτων στη Συναισθηματική Οργάνωση: σχέδιο παρέμβασης.	211
4.6. Παιχνίδια με τις κάρτες στη Συναισθηματική Οργάνωση: παρέμβαση.	210
4.7. Ενδεικτικά παιδαγωγικά υλικά και μέσα.	228
4.8. Σύντομες βιβλιογραφικές πηγές για περισσότερη μελέτη στη Συναισθηματική Οργάνωση.	
ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	230
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	
- Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής: Προεδρικό διάταγμα 301/1996	245
- Νόμος 3699/2008: Ειδική Αγωγή Εκπαίδευσης για άτομα με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.	279
- Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης (Κ.Ε.ΔΔ.Υ.)	321
- Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ)	327
- Σχολικοί σύμβουλοι Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης	337

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 πραγματοποιήθηκαν δύο σημαντικά βήματα στην εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες: α) Η αποκατηγοροποίησή τους και η επικράτηση του όρου παιδιά ή άτομα με δυσκολίες στη μάθηση ή άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΑμΕΕΑ), ανεξάρτητα από το είδος και το βαθμό της μειονεξίας και β) Η παραδοχή από τα ΑμΕΕΑ ότι (έχουν περισσότερα κοινά σημεία και λιγότερες διαφορές από τα άλλα άτομα της ηλικίας τους), σε ό,τι αφορά την εκπαίδευσή τους.

Η άποψη αυτή ενίσχυσε περισσότερο την αντίληψη της σχολικής ενσωμάτωσης / ή ένταξης, η οποία είχε αρχίσει να αναπτύσσεται και να προωθείται στην πράξη από τις αρχές της δεκαετίας του '70, με τη δημιουργία του ενιαίου σχολείου για όλα τα παιδιά, χωρίς διακρίσεις και κοινωνικούς αποκλεισμούς.

Η τάση της ενσωμάτωσης (inclusion, main streaming) όσο το δυνατόν περισσότερων παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα κανονικά σχολεία κατέστησε αναγκαία την αναζήτηση κατάλληλων μεθόδων και τεχνικών με τις οποίες αφενός θα προετοιμάζονται τα παιδιά με την προοπτική της σχολικής ένταξής τους και αφετέρου θα υποστηρίζονται στη συνέχεια, ώστε η ένταξη να αποβεί τελικά επιτυχής.

Με βάση την αρχή αυτή, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο συνέταξε το Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (ΠΑΠΕΑ), με κύριο στόχο την υποστήριξη των παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) και αναπηρίες, ώστε να αναπτυχθούν πολύπλευρα και να προετοιμαστούν συστηματικά για να ενταχθούν στα σχολεία. Το ΠΑΠΕΑ*, έγινε νόμος του κράτους (Προεδρικό διάταγμα 301, ΦΕΚ:208, τχ. Α', 29/8/1996, βλέπε στο τέλος του βιβλίου.) και αποτελείται από τις παρακάτω γενικές ενότητες:

- Σχολική ετοιμότητα
- Βασικές σχολικές δεξιότητες
- Κοινωνική προσαρμογή
- Δημιουργικές δραστηριότητες
- Προεπαγγελματική ετοιμότητα

Το βιβλίο αυτό πραγματεύεται την περιοχή της σχολικής ετοιμότητας, χωρίς αυστηρή περιχράκωση σε ό,τι αφορά τους στόχους και τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό. Η ετοιμότητα σύμφωνα με τα ευρήματα των νευροεπιστημών στο θέμα της πλαστικότητας του εγκεφάλου (Κολλιάδης, 2002, Goswami, 2004) κατανοείται με την παιδαγωγική προσέγγιση της διαβίου υποστήριξης των αναπτυξιακών δεξιοτήτων των μαθητών με δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας.

Με την έννοια Σχολική Ετοιμότητα νοείται η συστηματική και οργανωμένη παρέμβαση, η οποία έχει στόχο να κινητοποιήσει τα παιδιά με ΕΕΑ και αναπηρίες, να τα προετοιμάσει και να τα υποστηρίξει διδακτικά ώστε να μπορούν να παρακολουθήσουν με διαφοροποιήσεις το σχολικό πρόγραμμα.

*ΠΑΠΕΑ: βλ. παράρτημα του βιβλίου

Κύριες επιδιώξεις του βιβλίου είναι:

- α. Η βοήθεια των εκπαιδευτικών αλλά και όποιων άλλων εμπλέκονται με τα προγράμματα υποστήριξης –γονείς, προσωπικό ειδικοτήτων, επιμελητές κ.ά.– για να επιτύχουν τους στόχους τους.
- β. Η ανάπτυξη γόνιμου διαλόγου, με στόχο τη βελτίωση των διδακτικών προγραμμάτων και της γενικότερης εκπαιδευτικής πρακτικής στην διαχείριση μαθησιακών προβλημάτων τόσο στο γενικό σχολείο όσο και στο ειδικό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ετοιμότητα: Η έννοια και η σημασία της

Ένα σημαντικό ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού, το οποίο κυμαίνεται από 10 έως 20%, δυσκολεύεται ή αδυνατεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου. Κι αυτό γιατί τα παιδιά καλούνται να ανταποκριθούν σε ερεθίσματα, να παρακολουθήσουν το σχολικό πρόγραμμα και να προσαρμοστούν στο σχολικό περιβάλλον κινητοποιώντας ικανότητες και λειτουργίες οι οποίες δεν έχουν επαρκώς αναπτυχθεί.

Η ετοιμότητα (Readiness) είναι ένας πολυδιάστατος όρος ο οποίος αναφέρεται σε όλες τις φάσεις της ανάπτυξης του παιδιού. Η μαθησιακή ετοιμότητα περιλαμβάνει κυρίως τη διανοητική, τη συναισθηματική, την κοινωνική και τη σωματική ετοιμότητα του παιδιού να δεχτεί, να επεξεργαστεί και να αξιοποιήσει τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος. Η σχολική ετοιμότητα αναφέρεται στη φάση προετοιμασίας του παιδιού για να αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες και να διαμορφώσει στάσεις οι οποίες θα το βοηθήσουν να προσαρμοστεί απρόσκοπτα στο σχολικό περιβάλλον και να ανταποκριθεί με επιτυχία στις απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος.

Η σχολική ετοιμότητα πριν από τη δεκαετία του '60 συνδεόταν με τη βιολογική ωριμότητα. Στη διαμόρφωση της αντίληψης αυτής συνετέλεσε η άποψη του Gessel ότι τα παιδιά ακολουθούν το βιολογικό ρυθμό της ανάπτυξής τους, ανεξάρτητα από τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος. Στη δεκαετία του '60 η άποψη αυτή του Gessel ανατράπηκε από τον Bruner (1962) ο οποίος υποστήριξε ότι η μαθησιακή ετοιμότητα βασίζεται στην ικανότητα των εκπαιδευτικών να προσαρμόζουν τις ιδέες και τις έννοιες στο εξελικτικό επίπεδο των παιδιών, παρά στη βιολογική τους ωριμότητα. Με τη θέση του αυτή ο Bruner συνετέλεσε ώστε να αλλάξει η αντίληψη που υπήρχε σχετικά με την ετοιμότητα, η οποία αποσπάται από τις διεργασίες της βιολογικής ανάπτυξης και σχετίζεται με την ανάπτυξη των γνωστικών λειτουργιών κάτω από την επίδραση των ερεθισμάτων του περιβάλλοντος, που να προσαρμόζονται συνεχώς στο επίπεδο της ετοιμότητας των παιδιών.

Σήμερα γίνεται δεκτή η άποψη ότι ο βιολογικός παράγοντας παίζει σημαντικό ρόλο στην ωρίμανση και στην απόκτηση της σχολικής ετοιμότητας, αλλά δεν είναι ο κυρίαρχος παράγοντας. Η ετοιμότητα για μάθηση δεν είναι μόνο θέμα βιολογικής ωρίμανσης, αλλά επηρεάζεται ουσιαστικά από τον πλούτο ή τη στέρηση των πρώτων ερεθισμάτων και από την προσχολική εξάσκηση (Δραγώνα Nilsen 198, Κουτσουβάνου, Γιαλαμάς, 1998). Παρόμοια είναι και η άποψη των Anstotz 1994, και Παρασκευόπουλος 1989 που θεωρούν ότι οι διαδικασίες ωρίμανσης σύμφωνα με το θεωρητικό υπόβαθρο της εξελικτικής ψυχολογίας, αποτελούν προϋπόθεση προκειμένου να εμφανιστούν ορισμένες συμπεριφορές, οι οποίες δεν ακολουθούν όμως μια μηχανική πορεία, αφού οι διάφορες μορφές ερεθισμάτων επηρεάζουν τις διαδικασίες αυτές.

14 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Είναι, λοιπόν, σαφές ότι η ετοιμότητα του παιδιού για τη μάθηση και την κοινωνική του προσαρμογή έχει κεφαλαιώδη σημασία για την μετέπειτα μαθησιακή του καριέρα. Το επίπεδο ανάπτυξης της είναι πιθανό να επηρεάσει αποφασιστικά ολόκληρη την εκπαιδευτική πορεία του παιδιού και την επιτυχία του στη ζωή. Παιδιά τα οποία εγγράφονται στην πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου και δεν έχουν αναπτύξει σχολική ετοιμότητα, είναι πιθανό να αποτύχουν στο σχολείο και να προστεθούν στη στρατιά των λειτουργικά αναλφάβητων μη εγγραμματισμένων ατόμων. (Ματσαγγούρας, 2007)

Αυτό σημαίνει ότι η σχολική ετοιμότητα επηρεάζει τη μαθησιακή διαδικασία και απαιτείται να υποστηριχτεί με κατάλληλα δομημένα διδακτικά προγράμματα.

2. Προγράμματα σχολικής ετοιμότητας

Για πρώτη φορά άρχισαν να σχεδιάζονται προγράμματα σχολικής ετοιμότητας στις ΗΠΑ, μετά τις έρευνες των Strauss και Lortimer (1947), οι οποίοι μελέτησαν την ψυχολογία και την εκπαίδευση των εγκεφαλοπαθητικών παιδιών και ειδικότερα μετά τη διαπίστωση ότι η ικανότητα της διάκρισης του κυρίου θέματος και του πλαισίου (figure-ground), καθώς και η ικανότητα οπτικής, ακουστικής και κιναισθητικής αντίληψης μπορούν να διδαχτούν.

Τα προγράμματα αυτά εφαρμόστηκαν με επιτυχία σε παιδιά με δυσκολίες μάθησης, καθώς και σε παιδιά με νοητική καθυστέρηση.

Η Anastasi (1974) και οι συνεργάτες της, με την εφαρμογή του τεστ οπτικής αντίληψης, διαπίστωσαν ότι οι δυσκολίες πολλών παιδιών που είχαν επισημανθεί στην ανάγνωση και στη γραφή οφείλονταν στην έλλειψη βασικών αντιληπτικών ικανοτήτων, οι οποίες βελτιώθηκαν με την εφαρμογή κατάλληλων θεραπευτικών προγραμμάτων.

Σήμερα επικρατεί η άποψη ότι όλα τα άτομα αντιλαμβάνονται και ότι πιθανότατα οι δυσκολίες στη μάθηση δεν οφείλονται μόνον σε αντιληπτικές δυσκολίες αλλά και σε προβλήματα μνήμης (Μπαμπλέκου, 1996). Ότι δηλαδή, ενώ όλα τα παιδιά αντιλαμβάνονται ό,τι βλέπουν ή ακούν ορισμένα, αλλά λόγω ειδικών μνημονικών προβλημάτων, ξεχνούν αμέσως ό,τι οπτικά ή ακουστικά ή κιναισθητικά έχουν αντιληφθεί και δεν μπορούν να ανταποκριθούν στη μάθηση. Ανεξάρτητα από αυτό, απαιτείται περαιτέρω ερευνητική εργασία για να γίνει ευρύτερα κατανοητή η σημασία της ανάπτυξης αντιληπτικών και μνημονικών δεξιοτήτων, με κατάλληλα δομημένα διδακτικά προγράμματα, όταν διαπιστώνονται τέτοιες δυσκολίες.

Πιο συγκεκριμένα -και για να κατανοηθεί περισσότερο η χρησιμότητα αυτών των προγραμμάτων- παρατίθεται παρακάτω συνοπτική επιχειρηματολογία για τις περιοχές της ανάγνωσης και των μαθηματικών, χωρίς ωστόσο να υποτιμάται η περιοχή της συναισθηματικής ετοιμότητας.

2α. Η αναγνωστική ετοιμότητα.

Η αναγνωστική ετοιμότητα παιδιών με ΕΕΑ, κατά τον Kirk (1973), συνδέεται με

τους ακόλουθους παράγοντες: (i) τη νοημοσύνη και την ανάπτυξη των γνωστικών ικανοτήτων, (ii) την οπτική διάκριση, (iii) την ακουστική ικανότητα, (iv) τη γενική και λεπτή κινητικότητα (v) την κοινωνική και συναισθηματική επάρκεια και ωριμότητα.

Παρεμφερείς είναι και οι απόψεις του Dechant, Smith (1977), οι οποίοι αναφέρουν δέκα παράγοντες για την αναγνωστική ετοιμότητα: (i) τις αντιληπτικές ικανότητες, (ii) τη διανοητική ικανότητα, (iii) την προσωπική εμπειρία, (iv) το επίπεδο ωριμότητας, (v) την ικανότητα ακουστικής και οπτικής διάκρισης, (vi) τη γλωσσική ανάπτυξη, (vii) την αισθητηριακή ανάπτυξη, (viii) την καλή λειτουργία του νευρικού συστήματος, (ix) το ενδιαφέρον για διάβασμα και (x) την κοινωνική επάρκεια και συναισθηματική σταθερότητα.

Ανάλογα με τις απόψεις που επικρατούν κάθε φορά καθορίζεται και το περιεχόμενο των προγραμμάτων της αναγνωστικής ετοιμότητας. Για πολλές δεκαετίες η έρευνα είχε επικεντρωθεί στην αποκωδικοποίηση του γραπτού λόγου, ενώ τελευταία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην κατανόηση του γραπτού λόγου κατά την περίοδο του προαναγνωστικού σταδίου δηλαδή, του αναδυόμενου εγγραμματισμού με την εξοικείωση του παιδιού με τη γλώσσα του βιβλίου. Διαπιστώθηκε ότι η εντατική ανάγνωση βιβλίων στα παιδιά κατά το στάδιο της προετοιμασίας τα διευκολύνει αργότερα στη κατανόηση του γραπτού λόγου.

Ο σχεδιασμός δομημένων διδακτικών προγραμμάτων αναγνωστικής ετοιμότητας προϋποθέτει την αξιολόγηση και εκτίμηση των δεξιοτήτων του παιδιού μέσα από την ανάλυση λαθών που κάνει στην ανάγνωση. Η εκτίμηση της αναγνωστικής δεξιότητας γίνεται (ή πραγματοποιείται) με τις Λίστες Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων ετοιμότητας (ΛΕΒΔ), με έμφαση στον προφορικό λόγο. Ο καθορισμός της αναγνωστικής ηλικίας, το πλήρες προφίλ του παιδιού, όπως αυτό προκύπτει από τις ΛΕΒΔ στις περιοχές του προφορικού λόγου, της ψυχοκινητικότητας, των νοητικών ικανοτήτων και της συναισθηματικής οργάνωσης, αλλά και οι ειδικότερες δυνατότητες και δυσκολίες, βοηθούν τον εκπαιδευτικό να σχεδιάσει το εξατομικευμένο πρόγραμμα, με στόχο να βελτιώσει το παιδί την αναγνωστική του ικανότητα σε φωνολογικό και σημασιολογικό επίπεδο (Χρηστάκης 2000, 2006).

Τα δομημένα διδακτικά προγράμματα αναγνωστικής ετοιμότητας, σύμφωνα με τις απόψεις που επικρατούν, περιλαμβάνουν δραστηριότητες οι οποίες αποβλέπουν στην ανάπτυξη της λογικής σκέψης, τον εμπλουτισμό των εμπειριών του παιδιού, την ανάπτυξη ενδιαφέροντος για τα βιβλία, την εξέλιξη της γενικής και λεπτής κινητικότητας, την προαγωγή της οπτικής και της ακουστικής διάκρισης, την ανάπτυξη του οπτικοκινητικού συντονισμού, την προαγωγή του προφορικού λόγου και τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου. Σε κάθε πρόγραμμα αναγνωστικής ετοιμότητας, οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται έχουν σκοπό:

- τη διεύρυνση και αξιοποίηση των καναλιών πρόσληψης πληροφοριών μάθησης,
- την καλύτερη αντιμετώπιση των δυσκολιών ανάγνωσης,
- τη διαχείριση των πηγών άγχους και ανασφάλειας,
- την αύξηση του θετικού αυτοσυναισθήματος.
- την ανάπτυξη της αναγνωστικής αυτοεικόνας.

16 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

2β. Η μαθηματική ετοιμότητα.

Η αριθμητική ετοιμότητα βασίζεται κυρίως στη θεωρία του Piaget (1952, 1988), η οποία συνδέεται με την εξέλιξη της λογικομαθηματικής σκέψης, στις απόψεις νεότερων ερευνητών Kamii, Κουτσουβάνου (1997). Πιο συγκεκριμένα:

Κατά τον Piaget η εξέλιξη της έννοιας του αριθμού εντάσσεται στα στάδια της διανοητικής εξέλιξης. Κατά το προενηνοιακό στάδιο 2-4 ετών, το παιδί αδυνατεί να αντιληφθεί την έννοια του αριθμού, γιατί η σκέψη του δεν είναι αντιστρέψιμη. Κατά το διαισθητικό στάδιο 4-5 ετών, εμφανίζονται οι πρώτες ενδείξεις της λογικομαθηματικής σκέψης, με τη χρησιμοποίηση από το παιδί της μεθόδου της δοκιμής και πλάνης. Κατά το στάδιο των συγκεκριμένων αντιστρέψιμων πράξεων, μετά το 6ο έτος μέχρι το 11ο, η αντιστρεψιμότητα της σκέψης παγιώνεται και συνδέεται άμεσα με ενέργειες πάνω σε αντικείμενα.

Οι βασικές λογικομαθηματικές έννοιες (ταξινόμηση - διάταξη - σειροθέτηση - αντιστοίχιση - διατήρηση βάρους και όγκου), εντάσσονται στα εξελικτικά στάδια που αναφέρθηκαν και συνθέτουν την αναπτυξιακή εικόνα. Στο πρώτο στάδιο τα παιδιά δεν παρουσιάζουν καμιά έννοια, στο δεύτερο εφαρμόζουν τη μέθοδο της δοκιμής και πλάνης και στο τρίτο εμφανίζονται λογικομαθηματικές έννοιες.

Η θέση του Piaget, ότι πριν από τις συγκεκριμένες χρονολογικές ηλικίες δεν εμφανίζονται λογικομαθηματικές έννοιες, έχει αμφισβητηθεί με νεότερες έρευνες οι οποίες επισημαίνουν ότι υπάρχει και πριν από τις ηλικίες αυτές ταξινομητική ικανότητα και αυτό φαίνεται από τη γρήγορη αφομοίωση της συντακτικής και σημασιολογικής δομής της γλώσσας από τα παιδιά. Η Nelson (1973) περιγράφει την ικανότητα πολύ μικρών παιδιών να μπορούν να ταξινομήσουν αντικείμενα προτού ακόμη να είναι σε θέση να τα κατονομάσουν. Άλλοι ερευνητές παρατηρούν ότι το παιδί, για το σχηματισμό των εννοιών, ομαδοποιεί τα αντικείμενα με βάση τις ομοιότητές τους (Κακαβούλης Αλ., 1989, Markakis 1978).

Κατά τον Sprodec (1984) η δυσκολία για την κατάκτηση των προμαθηματικών εννοιών επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων: πτωχή αυτοεικόνα μετά από συνεχείς αποτυχίες, αδυναμία συγκέντρωσης της προσοχής, αντιληπτικές δυσκολίες που οφείλονται σε νευρολογικές βλάβες, παγίωση της πλευρίωσης, αδυναμία κατανόησης του αριθμητικού λεξιλογίου, αδυναμία βραχυπρόθεσμης μνήμης και δυσκολίες προσανατολισμού στο χώρο και το χρόνο.

Ύστερα από τα παραπάνω γίνεται σαφές, ότι με επιτυχή παρέμβαση, με κατάλληλα δομημένα διδακτικά προγράμματα, είναι δυνατό να αναπτυχθεί η αριθμητική ετοιμότητα στα παιδιά. Οι Tansley (1975, Guilliford 1975, Bird 1991) υποστηρίζουν ότι η αριθμητική ετοιμότητα μπορεί να επιταχυνθεί με την εισαγωγή στοχευμένων δραστηριοτήτων μαθησιακής ετοιμότητας στη σχολική ηλικία. Στα προγράμματα που προτείνονται σήμερα για την ανάπτυξη της αριθμητικής ετοιμότητας περιλαμβάνονται κυρίως δραστηριότητες για την ανάπτυξη της λειτουργίας της σκέψης με ταξινομήσεις, διάταξεις, σειροθετήσεις, αντιστοιχίσεις, αναγνώρισεις ομοιοτήτων και διαφορών, κατηγοριοποιήσεις αντικειμένων, συγκρίσεις ύλης, με σκοπό οι μαθητές να παγιώσουν

και να εσωτερικοποιήσουν την αντιστρεψιμότητα της σκέψης έτσι, ώστε να λειτουργεί όχι μόνο σε πρακτικό αλλά και σε νοερό επίπεδο.

Πολλά παιδιά σχολικής ηλικίας κάνουν λάθη στις γραπτές τους εργασίες στα μαθηματικά, λόγω ειδικών μαθησιακών δυσκολιών (Specific Learning disabilities) στην ανάγνωση και την οργάνωση της σκέψης τους. Εμφανίζουν δυσκολίες στην προφορική και γραπτή ανάγνωση των αριθμών, με τυχαία ή καθορισμένη ορισμένη σειρά, στη γραφή, στη διαδοχή των αριθμών, στην κατανόηση των μαθηματικών συμβόλων, των αφηρημένων εννοιών και των μαθηματικών πράξεων, καθώς και στην επεξεργασία προβλημάτων. Οι δυσκολίες αυτές μπορούν να οφείλονται στον τρόπο διδασκαλίας, τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών και στο πώς αυτά αισθάνονται όταν ασχολούνται με τα μαθηματικά. Αυτούς τους παράγοντες, σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των παιδιών μέσω διαφόρων τεχνικών, ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής καλείται να έχει υπόψη του προκειμένου να σχεδιάσει εξατομικευμένα προγράμματα μαθηματικής ετοιμότητας (Χρηστάκης 2000, 2006, Bryant, 2005, Cirino, et al., 2007).

Η χρονική διάρκεια ενός προγράμματος σχολικής ετοιμότητας, ανεξάρτητα από την περιοχή που αναφέρεται, ποικίλει ανάλογα με τη βαρύτητα των δυσκολιών μάθησης. Σε περιπτώσεις παιδιών με ήπιες δυσκολίες, το πρόγραμμα σχολικής-μαθησιακής ετοιμότητας είναι δυνατό να ολοκληρωθεί κατά τη φοίτησή τους στο νηπιαγωγείο (Πρακτικά 2ου συνεδρίου προσχολικής αγωγής, 1990). Αν διαπιστωθεί ότι, για διάφορους λόγους, το πρόγραμμα δεν έχει ολοκληρωθεί στο νηπιαγωγείο, το παιδί πρέπει να συνεχίσει να υποστηρίζεται και μετά την εισοδό του στο σχολείο. Ο κανόνας αυτός ισχύει ανεξάρτητα από τη μορφή που αυτό έχει: – κοινό σχολείο, τμήμα ένταξης, ειδικό σχολείο Εργαστήρι-Ειδικό Επάγγελμα της Εκπαιδευτικής Κατάρτισης (ΕΕΕΚ) (Konstantareas, Hoviatidis, 1991, Μαρκάκης 1996, Μπίρτσας 1990, Χρηστάκης 1985, Δροσινού 1999, 2007).

Στον τόπο μας το ερώτημα που τίθεται είναι, όχι μόνο αν τα παιδιά διαθέτουν ή όχι την ετοιμότητα που απαιτείται για την παραπέρα σχολική τους πορεία και ανάπτυξη, αλλά κυρίως αν το σχολείο και ειδικότερα τα προγράμματα ένταξης που παρέχονται στα συμβατικά σχολεία ή τις Αυτοτελείς Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης κατανοούν την ετοιμότητα και την σημασία της για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες (Δροσινού 1999). Ο αυξανόμενος αριθμός τμημάτων ένταξης που ιδρύονται κάθε χρόνο στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Γενικής και Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης αξιολογείται θετικά, εφόσον μέσα σε αυτά παρέχεται εξατομικευμένη ή μικροομαδική διδασκαλία προσαρμοσμένη στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με τις αναγκαίες διαφοροποιήσεις στο πρόγραμμα της τάξης φοίτησης. Ωστόσο, η αποτελεσματική υποστήριξη του τμήματος ένταξης στα σχολικά μαθήματα με έμφαση αφενός στις ακαδημαϊκές δεξιότητες (γλώσσα, μαθηματικά) και αφετέρου στις κοινωνικές δεξιότητες, με την υποστήριξη της συμπεριφοράς, μπορεί να προκύψει μέσα από δομημένα διδακτικά προγράμματα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, στο πλαίσιο του ΠΑΠΕΑ (Προεδρικό διάταγμα 301, ΦΕΚ: 208, τχ. Α', 29/8/1996), Αυτά τα διδακτικά

18 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

προγράμματα είναι κατάλληλα προσαρμοσμένα στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, όπως αυτά καταγράφονται στο «προφίλ» τους μέσα από τις ΛΕΒΔ* ετοιμότητας. Σε αυτό σημειώνονται, συνολικά και συνοπτικά, οι δυνατότητες και τα «δυνατά σημεία» του μαθητή στις αναπτυξιακές περιοχές του προφορικού λόγου, της ψυχοκινητικότητας, των νοητικών ικανοτήτων και της συναισθηματικής οργάνωσης, παράλληλα με τις ακαδημαϊκές επιδόσεις στη γλώσσα και τα μαθηματικά.

3. Αξιολόγηση και εκτίμηση της μαθησιακής ετοιμότητας

Λόγω της σπουδαιότητας που έχει η σχολική ετοιμότητα, έγινε αντικείμενο συστηματικής μελέτης από τη δεκαετία του '50. Μια βασική επιδίωξη των ειδικών από την αρχή ήταν η αναζήτηση μεθόδων και μέσων για τη διαπίστωση του επιπέδου ανάπτυξης της. Πολλά κριτήρια έχουν κατασκευαστεί τα τελευταία χρόνια τα οποία περιλαμβάνουν τυπικά και άτυπα τεστ, ερωτηματολόγια, λίστες ελέγχου βασικών δεξιοτήτων ΛΕΒΔ κ.ά. Με τα κριτήρια αυτά επιδιώκεται η αξιολόγηση των ικανοτήτων, δεξιοτήτων και γνώσεων του παιδιού, οι οποίες συνδέονται με τη σχολική ετοιμότητα. Για τον έλεγχο των ικανοτήτων που απαιτούνται, π.χ. για την εκμάθηση της ανάγνωσης και της γραφής, επινοήθηκαν τα τεστ αναγνωστικής ικανότητας τα οποία περιλαμβάνουν συστοιχίες από τεστ εκτίμησης πολλών παραγόντων, όπως είναι: η νοημοσύνη, η γλωσσική εξέλιξη (Burns, Berry 1980, Πόρποδας 1985, 2001, 2007, Μπουρσιέ 1986), η οπτική διάκριση, η οξύτητα της όρασης και της ακοής, η πλευρίωση, η συναισθηματική σταθερότητα (Δροσινού 1999, 2007) και η κατάσταση της υγείας (Holmes, Carr, 1991, Fisman, Wolf 1991). Μετά τη δεκαετία του '60 προστέθηκαν και οι παράγοντες: ακουστική διάκριση, ικανότητα ανάλυσης της ομιλίας σε λέξεις-συλλαβές-φθόγγους, ο εννοιολογικός εμπλουτισμός, καθώς και η αναγνώριση και ονομασία των γραμμάτων (Μ. Παμπλέκου 1997, Wolf, Segal 1999, Σαμαρτζή 1999).

Μερικά τεστ σχολικής ετοιμότητας, τα οποία αναφέρονται ενδεικτικά, είναι: Το τεστ των Austin J.J., Lafferty J.C. (Eds.) (1968). Ready or not? The School Readiness Checklist Handbook. Muskegon, Michigan: Research Concepts Test Maker, Inc., το τεστ του Achenbach T.M. (1984). Child Behavior Checklists for ages 2-3 (CBCL). Burlington: University of Vermont, Department of Psychiatry, το τεστ του Goodenough, F.L. (1926). The Measurement of Intelligence by Drawings. New York: World Books, το οποίο προσαρμόσαν στην Ελλάδα οι Nilsen-Δραγώνα (1997), το τεστ Igl-Ames, το Metropolitan τεστ, το Cotenberg Grupptest, το τεστ ΑΛΦΑ, (2006) ως «εργαλείο μαθησιακής ετοιμότητας» το οποίο κατασκευάστηκε από παιδίατρος- αναπτυξιολόγους και εργοθεραπευτές του Νοσοκομείου Παιδιών (Ελληνική Παιδιατρική Εταιρεία: Λωρ. Θωμαΐδου και Στ. Μαντούδης, 2006) με σκοπό να εντοπίζουν την μαθησιακή ετοιμότητα κ.λ.π. Η χρησιμοποίηση των τεστ αυτών από τους εκπαιδευτικούς προϋποθέτει σχετική εκπαίδευση ή

*ΛΕΒΔ: Λίστες Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων

επιμόρφωση και εξυπηρετεί ανάγκες συστημικής επιστημονικής προσέγγισης.

Τα παραπάνω τεστ συνιστούν τη σταθμισμένη αξιολόγηση με διαγνωστικά ψυχοτεχνικά εργαλεία αξιολόγησης, τα οποία μετρούν τη σχολική ετοιμότητα η οποία διαφοροποιείται από την άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση. Η τελευταία περιλαμβάνει τις Λίστες Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ), μια για κάθε περιοχή της σχολικής ετοιμότητας: προφορικός λόγος, ψυχοκινητικότητα, νοητικές ικανότητες και συναισθηματική οργάνωση. Στα κεφάλαια του βιβλίου που αναφέρονται στις παραπάνω περιοχές περιλαμβάνονται τέτοιες λίστες. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει ποιες συμπεριφορές επιτυγχάνει το παιδί σημειώνοντας το επίπεδο αυτονομίας χωρίς βοήθεια (χβ), με βοήθεια(μβ) ή με μεγάλη βοήθεια(μββ). Οι συμπεριφορές αυτές εμπεριέχονται στις στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας. Η καταγραφή είναι θετική αποτύπωση των δυνατοτήτων του ατόμου με ΕΕΑ και αναπηρίες. Έχει μεγάλη σημασία να γνωρίζουμε τις ικανότητες που ήδη διαθέτει ο μαθητής οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση για το σχεδιασμό και τη δόμηση διδακτικών προγραμμάτων με στόχο την αντιμετώπιση ή τη μείωση των ελλειμμάτων του, στις περιπτώσεις που αυτό μπορεί να συμβεί.

Η καταγραφή στις Λίστες Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ) προϋποθέτει τη συστηματική παρατήρηση. Αυτή αποτελεί μέρος της αρχικής εμπειρικής αξιολόγησης. Ο εκπαιδευτικός, αφού προηγουμένως αποφασίσει τους άξονες που εμπίπτουν στις ανάγκες του μαθητή, παρατηρεί τη συμπεριφορά του παιδιού στην αίθουσα, το προαύλιο και έξω από το σχολείο, καθώς και την αλληλεπίδραση στις σχέσεις του με τους συνομηλικούς, τους εκπαιδευτικούς και τα άλλα πρόσωπα του σχολικού και οικογενειακού περιβάλλοντος. Μέσα από τη συστηματική εμπειρική παρατήρηση ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής συλλέγει πληροφορίες από τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς, συγκεντρώνει στοιχεία για το μαθητή, τα οποία διευκολύνουν τη διαδικασία καταγραφής στις Λίστες Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων και στη συνέχεια το σχεδιασμό των διδακτικών προγραμμάτων.

Αυτή η μορφή άτυπης παιδαγωγικής αξιολόγησης είναι πιο οικεία στον εκπαιδευτικό και, παρόλο που δε χαρακτηρίζεται από επιστημονική εγκυρότητα, έχει θετικά αποτελέσματα καθώς επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση των ικανοτήτων των παιδιών και μπορεί να οδηγήσει σε αλλαγές τόσο στο σχολικό και οικογενειακό περιβάλλον όσο και στις σχέσεις των παιδιών με τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους συνομηλικούς τους.

Πάντως, επειδή η σχολική ετοιμότητα περιλαμβάνει πολλές παραμέτρους μερικές από τις οποίες αποτελούν αντικείμενο έρευνας επιμέρους ειδικών, η εκτίμηση της επιβάλλεται να γίνεται από πολυεπιστημονική ομάδα.

4. Δομή και περιεχόμενο του βιβλίου για τον εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης

Στο βιβλίο αυτό έγινε προσπάθεια να ενοποιηθούν οι δραστηριότητες με τις οποίες επιδιώκεται η ανάπτυξη της σχολικής ετοιμότητας έτσι ώστε να διευκολύνουν τον εκ-

20 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

παιδευτικό να οργανώνει και να υλοποιεί κατάλληλα δομημένα διδακτικά προγράμματα, καθόσον ότι έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχει επικάλυψη και αλληλεξάρτηση των προκαταρκτικών σταδίων ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής. Οι βασικές σχολικές δεξιότητες -ανάγνωση, αναγνωστικός μηχανισμός, κατανόηση, παραγωγή λόγου, γραφή (Ματσαγγούρας, 2004) και μαθηματικά- είναι άμεσα συνδεδεμένες με στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας που καλύπτουν αναπτυξιακές ανεπάρκειες στον προφορικό λόγο, την ψυχοκινητικότητα, τις νοητικές ικανότητες και τη συναισθηματική οργάνωση. Οι περιοχές αυτές, με τις αντίστοιχες επιμέρους ενότητες, περιλαμβάνονται σε αυτό το βιβλίο και αναλύονται παρακάτω:

4.1 Προφορικός λόγος

Η ολοκληρωμένη γλωσσική ανάπτυξη περιλαμβάνει τρεις τομείς: το φωνολογικό, το σημασιολογικό και το συντακτικό (Πόρποδας, 1985, 2001, 2007).

Η φωνολογική ανάπτυξη αναφέρεται κυρίως στη διαφοροποίηση των ήχων για την παραγωγή των φθόγγων και τη σύνδεσή τους για την παραγωγή των λέξεων. Συνεπώς, η ικανότητα ακουστικής διάκρισης των ήχων είναι προϋπόθεση για τη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού στο φωνολογικό επίπεδο. Πολλές δυσκολίες των παιδιών στην ανάγνωση οφείλονται σε αδυναμία ακουστικής διάκρισης των φθόγγων (Miles 1983, Miles 1993, Loughorn 1992, Μαυρομάτη 1995, Δροσινού 1999, 2003).

Η σημασιολογική ανάπτυξη συνδέεται με την ανάπτυξη του λεξιλογίου. Το παιδί πρέπει να γνωρίζει ένα βασικό λεξιλόγιο, για να μπορεί να ακροάται, να κατανοεί αυτά που ακούει και να συμμετέχει στο διάλογο, περιμένοντας τη σειρά του.

Η συντακτική ανάπτυξη ακολουθεί μια εξελικτική διαδικασία, η οποία αρχίζει με την ολοφραστική έκφραση με μια λέξη (π.χ. «νερό» = «μαμά θέλω νερό»). Η σύνδεση δύο λέξεων είναι η αρχή της συντακτικής δομής (π.χ. «μαμά νερό» = «μαμά θέλω νερό»). Ακολουθεί ο σχηματισμός προτάσεων με τρεις λέξεις κτλ.

Η ανάπτυξη του προφορικού λόγου παραμελείται τις περισσότερες φορές στα σχολεία, παρόλο που αποτελεί θεμελιώδη λίθο για την επικοινωνία του ατόμου με τους άλλους, η οποία με τη σειρά της έχει ως αποτέλεσμα την ομαλή ψυχολογική εξέλιξη του ατόμου και την κοινωνική προσαρμογή του στο περιβάλλον. Μέσα από το λόγο, το παιδί αναπτύσσει διαπροσωπικές σχέσεις, εκφράζει συναισθήματα, συνεργάζεται με τους άλλους τηρώντας κανόνες και, τέλος, εντάσσεται ομαλά στην ομάδα των συνομηλίκων, της οικογένειας, του σχολείου και της ευρύτερης κοινωνίας.

Το παιδί με ΕΕΑ και αναπηρίες υποστηρίζεται στην περιοχή του προφορικού λόγου με στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας όπως είναι αυτές που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο αυτό με τις οποίες καλλιεργείται η ικανότητα αντίληψης και διάκρισης των ήχων, ώστε να μπορεί να διακρίνει και να χρησιμοποιεί στη συνέχεια τα στοιχεία του προφορικού λόγου και τελικά να είναι ικανό: α) να ακροάται και να

αποκωδικοποιεί τις ακουστικές πληροφορίες, β) να συμμετέχει με επιτυχία στο διάλογο περιμένοντας τη σειρά του και γ) να εκφράζεται με σαφήνεια και ακρίβεια.

Αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να βοηθήσουν πολλές κατηγορίες παιδιών με ΕΕΑ, όπως: παιδιά με ειδική γλωσσική διαταραχή (δυσλεξία) που παρουσιάζουν δυσκολίες στην φωνολογική αντίληψη και διάκριση των ήχων, στην επεξεργασία του φωνολογικού επιπέδου της γλώσσας, στην επεξεργασία των πληροφοριών και στην κατανόηση του νοήματος μιας συζήτησης ή ενός κειμένου. Επίσης, δραστηριότητες στις οποίες το παιδί με παρορμητικότητα καλείται να συμμετάσχει στο διάλογο περιμένοντας τη σειρά του, μπορούν να βοηθήσουν στη διαχείριση των αυθόρμητων ενεργειών του μαθητή που συνήθως δημιουργούν προβληματικές καταστάσεις, τόσο στον ίδιο όσο και στα άτομα του περιβάλλοντός του.

4.2 Ψυχοκινητικότητα

Η ψυχοκινητική προσέγγιση της γραφής βασίζεται στην κίνηση του σώματος στο φυσικό χώρο, η οποία προκαλεί κινητικά βιώματα που βαθμιαία εσωτερικεύονται και μεταφέρονται στο γραφικό χώρο. Οι Furth και Wachs (1975) θεωρούν την ικανότητα του παιδιού να γράφει ως εφαρμογή εσωτερικευμένης γνώσης και το συντονισμό χεριού, δακτύλων και ματιού ως δραστηριότητες γραφικής σκέψης, οι οποίες εκδηλώνονται στο γράψιμο, στη ζωγραφική, στη χρήση πινέλου, στο κόψιμο, στο ράψιμο, στο σκάλισμα, στη γλυπτική κ.ά.

Η αντίληψη του σωματικού σχήματος βασίζεται στις κινήσεις γενικής κινητικότητας οι οποίες διαφοροποιούνται βαθμιαία και επικεντρώνονται στα διάφορα μέρη του σώματος. Η γνώση των διαφόρων μελών του σώματος βοηθά στην ολοκλήρωση της νοητικής εικόνας στις ζωγραφιές και στις πλαστικές απεικονίσεις, και έχει ως τελικό αποτέλεσμα την έννοια του ιδεοποιημένου σώματος που κάνει το παιδί ικανό να δείχνει και να ονομάζει τα μέλη του σώματός του (Ντολτό, 1999).

Πιο συγκεκριμένα, προαπαιτούμενα για την κατάκτηση της δεξιότητας της ανάγνωσης και της γραφής είναι η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων, του συντονισμού των κινήσεων ματιού-χεριού και του προσανατολισμού στο χώρο και το χρόνο. Συνδεδεμένες με τις δεξιότητες αυτές είναι: η αίσθηση του ρυθμού και η παγίωση της πλευρίωσης. Ο συντονισμός των κινήσεων οδηγεί το παιδί από την ένταση στη χαλάρωση, στην αίσθηση του μυϊκού τόνου και στη συνειδητοποίηση της αναπνοής.

Ο προσανατολισμός στο χώρο και στο χρόνο γίνεται με κινήσεις γενικής κινητικότητας του σώματος. Το παιδί που έχει κατακτήσει την έννοια του σωματικού σχήματος μπορεί να προσανατολίζεται στο χώρο και στο χρόνο, να αναπτύσσει την αίσθηση του ρυθμού και να είναι έτοιμο να διδαχθεί συστηματικά ανάγνωση, γραφή και μαθηματικά.

*ΕΕΑ: Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες

22 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Συνεπώς, η σωματογνωσία και ο συντονισμός των κινήσεων είναι τα κύρια στοιχεία της ψυχοκινητικής εικόνας του παιδιού. Η ικανοποιητική ανάπτυξη τους αποτελεί βασική προϋπόθεση για την κατάκτηση των δεξιοτήτων ανάγνωσης, γραφής, μαθηματικών και αποτελεί κύρια επιδίωξη του Πλαισίου Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής, αλλά και κάθε άλλου προγράμματος που εφαρμόζεται από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου (Hughes 1973, Walter 1976, Branwhite 1986, Howlin et al. 1999, Koegel, Koegel 1998, Καλαντζής 1985) μέχρι τις τάξεις των ΕΕΕΕΚ.

Σε όλες τις παραπάνω περιοχές, οι οποίες κυρίως προσδιορίζουν το αναπτυξιακό προφίλ του παιδιού, τα ΑμΕΕΑ* παρουσιάζουν σοβαρές δυσκολίες. Είναι γνωστό ότι, για παράδειγμα, τα παιδιά με ειδική γλωσσική διαταραχή (δυσλεξία) ή ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως είναι η δυσγραφία ή η δυσορθογραφία, δυσκολεύονται σοβαρά να προσανατολιστούν στο χώρο και στο χρόνο, δεν έχουν αίσθηση του ρυθμού και έχουν δυσκολίες ή καθυστέρηση στην παγίωση της πλευρίωσης. Είναι επίσης γνωστό ότι τα παιδιά που δεν έχουν κατακτήσει την έννοια του σωματικού σχήματος, που δεν μπορούν να προσανατολίζονται στο χώρο και το χρόνο, που δεν έχουν αναπτύξει την αίσθηση του ρυθμού συνήθως παρουσιάζουν δυσκολίες στην ταχύτητα της ανάγνωσης, της γραφής και στην ταχύτητα αριθμητικών υπολογισμών.

Είναι ανάγκη να υποστηριχτούν τα παιδιά με κατάλληλες στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας και ασκήσεις, ώστε να αναπτύξουν: α) κινητικές δεξιότητες, β) δεξιότητες προσανατολισμού, γ) αίσθηση του ρυθμού και του χρόνου και δ) παγίωση της πλευρίωσης.

Τέτοιες δραστηριότητες και ασκήσεις που υποστηρίζουν την παγίωση της πλευρίωσης του σώματος, μέσα από ασκήσεις με τις οποίες τα παιδιά βιώνουν τις διαδρομές στο έδαφος με τη βοήθεια σταθερών σημείων, περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο αυτό.

4.3 Νοητικές ικανότητες

Η αντίληψη, η μνήμη, η προσοχή, η σκέψη, ο συλλογισμός και άλλες νοητικές ικανότητες διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο στη διαδικασία της επεξεργασίας των γνωστικών πληροφοριών και ως ένα σημαντικό βαθμό καθορίζουν το είδος, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των γνωστικών λειτουργιών του παιδιού (Strauss, Lethine, 1947). Συνεπώς, η καλή λειτουργία τους είναι κύρια προϋπόθεση στη διαδικασία της μάθησης και καθορίζει σε μεγάλο βαθμό το τελικό προϊόν της. Πιο αναλυτικά:

Για την κατάκτηση π.χ. του μηχανισμού της ανάγνωσης, το παιδί πρέπει να επεξεργαστεί οπτικές πληροφορίες (οπτική εικόνα της λέξης-οπτική αντίληψη), να συγκρίνει τη συγκεκριμένη οπτική εικόνα με παρόμοιες προηγούμενες πληροφορίες (οπτική μνήμη), να επεξεργαστεί περαιτέρω την οπτική αυτή πληροφορία (σκέψη, συλλογισμός) και να καταλήξει σε ένα συγκεκριμένο μαθησιακό προϊόν. Είναι αυτονόητο ότι, οποιαδήποτε δυσκολία κατά την διαδικασία της επεξεργασίας των πληροφοριών που επεμ-

βαίνει αρνητικά στη διαδικασία της μάθησης, δυσχεραίνει το τελικό αποτέλεσμά της.

Το ΑμΕΕΑ συχνά παρουσιάζουν γενικού ή ειδικού τύπου δυσκολίες σε σχέση με τις παραπάνω νοητικές ικανότητες και διεργασίες και είναι ανάγκη να υποστηρίζονται με ειδικά σχεδιασμένα και εξατομικευμένα προγράμματα (Faherty 2003, Χρηστάκης 2002).

Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας με τις οποίες καλλιεργούνται και αναπτύσσονται:

- α) Η οπτική μνήμη: αυτή αναφέρεται στη διαδικασία κωδικοποίησης, αποθήκευσης και ανάσυρσης οπτικών πληροφοριών.
- β) Η ακουστική μνήμη: αυτή αναφέρεται στη διαδικασία κωδικοποίησης, αποθήκευσης και ανάσυρσης ακουστικών πληροφοριών.
- γ) Η λειτουργική μνήμη: αυτή αναφέρεται στη διαδικασία κωδικοποίησης, αποθήκευσης και ανάσυρσης σύνθετων πληροφοριών οι οποίες είναι λειτουργικές για το άτομο και την προσαρμογή του στο περιβάλλον.
- δ) Η προσοχή: αυτή αναφέρεται στη διαδικασία εκείνη, με την οποία το άτομο επικεντρώνει στη λειτουργία των αισθήσεων και της αντίληψης. Αυτή παρουσιάζεται με αυξημένη ένταση και επιλεκτικά για ορισμένα ερεθίσματα. Βασική προϋπόθεση για τη συγκέντρωση της προσοχής του ατόμου είναι το ενδιαφέρον. Στη μαθησιακή δραστηριότητα, αντικείμενα μάθησης που ικανοποιούν βαθύτερες εσωτερικές ανάγκες ή αποτελούν αγαπημένες ενασχολήσεις των μαθητών προσελκύουν την προσοχή τους γιατί αποτελούν αντικείμενα ενδιαφέροντος. Στις περιπτώσεις που έχουμε διαταραχές της προσοχής, όπως π.χ. στην ελλειμματική προσοχή, με ή χωρίς υπερκινητικότητα, ή στην έλλειψη προσοχής με παρορμητικότητα, οι στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας βοηθούν στην αύξηση της διάρκειας της προσοχής (Merrell, & Tymms, 2001, Δροσινού, et al., 2004).
- ε) Λογικομαθηματική σκέψη: αυτή αναφέρεται στην κατανόηση προμαθηματικών και μαθηματικών εννοιών με τυπικές λογικές διαδικασίες.
- στ) Συλλογισμός: αυτός αναφέρεται στη διαδικασία κατά την οποία το άτομο αποκτά την ικανότητα να κάνει συνδέσεις γνώσεων και εμπειριών και να καταλήγει σε συμπεράσματα ή να αναπτύσσει στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων.

Η αντίληψη αναμφίβολα είναι σημαντική λειτουργία για τη μάθηση και πρέπει να εξετάζεται με την ευρύτερη σημασιολογική της θέση. Γι' αυτό δεν αναφέρεται ως ιδιαίτερη ενότητα στο κεφάλαιο αυτό, όπως πιθανό θα αναμενόταν, αλλά συναντάται σε διαφορετικούς στόχους και δραστηριότητες άλλων κεφαλαίων (π.χ. Κεφ. 2, στόχος 3.1, Κεφ. 3, στόχοι 4.1 και 4.2).

Η νοημοσύνη εξετάζεται μέσα από την πολλαπλή ανάπτυξη των ικανοτήτων του ατόμου στο χώρο, στο χρόνο, στις τέχνες, στο χορό, στη μουσική, στα μαθηματικά, στην γλώσσα, στο συναίσθημα, στις κοινωνικές σχέσεις (Gardner's multiple intelligence).

*ΑμΕΕΑ: Άτομα με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες

24 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

4.4 Συναισθηματική οργάνωση

Η συναισθηματική οργάνωση είναι σημαντική αναπτυξιακή περιοχή για τη μαθησιακή ετοιμότητα των παιδιών. Πιο συγκεκριμένα:

Η ιδέα που έχει το παιδί για τον εαυτό του (self concept), η αποδοχή ή μη τυχόν προβλημάτων και αναπηριών, η αποδοχή ή μη άλλων προσώπων κτλ επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, το είδος και το βαθμό της κοινωνικής του προσαρμογής και καθορίζουν το βαθμό της μαθησιακής του ετοιμότητας. Η προσαρμογή του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον με την ανάπτυξη θετικών στάσεων απέναντι στον εαυτό του και τους άλλους, δημιουργεί κίνητρα για την εξερεύνηση του ευρύτερου περιβάλλοντος, όχι μόνο με απλές επισκέψεις, αλλά και με την ενεργό συμμετοχή του παιδιού σε επίπεδο πολυαισθητηριακής προσέγγισης και διεύρυνσης των διαπροσωπικών του σχέσεων (Frith 1999, Attwood 1998, Cooper 1999).

Η συναισθηματική οργάνωση του παιδιού συνδέεται με κίνητρα για αυτόνομη δράση. Για το λόγο αυτό πρέπει να αποφεύγεται η ασφυκτική καθοδήγηση, ώστε να μπορεί να συνειδητοποιήσει τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του και να αποκτήσει αυτοπεποίθηση, η οποία τελικά διευκολύνει την προσαρμογή του παιδιού. Συνεπώς, η υποστήριξη του παιδιού με κατάλληλες στοχευμένες δραστηριότητες και ασκήσεις μαθησιακής ετοιμότητας προς την κατεύθυνση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική (Σαλτζμπέργκερ-Ουίτεμπεργκ et al. 1996).

Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας, με τις οποίες επιδιώκεται η ανάπτυξη των δεξιοτήτων των παιδιών οι οποίες επικεντρώνονται στις επιμέρους περιοχές:

- α) Αυτοσυναίσθημα: αυτό αναφέρεται στη συναισθηματική πλευρά της άποψης για τον εαυτό. Το αυτοσυναίσθημα εκφράζεται θετικά ως θετική εικόνα του εαυτού και αρνητικά ως συναίσθημα κατωτερότητας. Ο εκπαιδευτικός καλείται να αναπτύξει στοχευμένες δραστηριότητες συναισθηματικής ετοιμότητας που βελτιώνουν την αυτοεκτίμηση των μαθητών και ανατροφοδοτούν τη διαδικασία της μάθησης. Η ειδική διδακτική φροντίδα κρίνεται ιδιαίτερα επιβεβλημένη στους μαθητές που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες, σύνθετες γνωστικές συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες, προβλήματα παραβατικής συμπεριφοράς ή στις περιπτώσεις των μαθητών που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας και έχουν υποστεί σωματική ή ψυχολογική κακοποίηση (Νόμος 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις»).
- β) Ενδιαφέρον για τη μάθηση: Η ύπαρξη ή απουσία ενδιαφέροντος επηρεάζει και διαφοροποιεί τη συναισθηματική οργάνωση του ατόμου. Το ενδιαφέρον για τη μάθηση αυξάνει την προσοχή του ατόμου σε σημείο τέτοιο που να διαμορφώνεται μια διαλεκτική σχέση ανάμεσα στην προσοχή και το ενδιαφέρον. Το ενδιαφέρον κινητοποιεί συναισθηματικά το άτομο με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες και δρα ως κίνητρο που θέτει σε λειτουργία την προσοχή. Στο σχεδιασμό διδακτικών

προγραμμάτων που επικεντρώνονται στο ενδιαφέρον για τη μάθηση με δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας, οι δεξιότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν αναφέρονται τόσο στα γνωστικά ενδιαφέροντα του ατόμου, όσο και στις συναισθηματικές του ανάγκες.

- γ) Συνεργασία με τους άλλους: Αυτή αναφέρεται στην ανάπτυξη και αξιοποίηση των κοινωνικών δεξιοτήτων, με έμφαση στις διδακτικές στρατηγικές που βοηθούν το μαθητή στην κοινωνική κατανόηση των διαπροσωπικών σχέσεων, με στόχο την κοινωνικοποίηση του. Η συνεργασία με τους άλλους ως εκπαιδευτική στόχευση αξιοποιεί επιστημονικά και ερευνητικά δεδομένα από τη μικροομαδική, συνεργατική και διαθεματική μάθηση. Αυτή προϋποθέτει ειδική αγωγή και εκπαίδευση στις κοινωνικές δεξιότητες με δομημένα διδακτικά προγράμματα συναισθηματικής οργάνωσης σε συγκεκριμένο ορισμένο πλαίσιο, με την συμμετοχή τουλάχιστον δυο για την κατανόηση και αποδοχή των κανόνων συνεργασίας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθεται το εκπαιδευτικό πακέτο των βιβλίων της ΕΑΕ με τίτλο “Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας”.

Πίνακας: Βιβλιοτετράδια μαθητή με ΕΕΑ και Αναπηρίες

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Edwards, C.P. (2002). Three Approaches from Europe: Waldorf, Montessori, and Reggio Emilia. *Early Childhood Research & Practice, Vol. 4, 1*. Ηλεκτρονικό περιοδικό.
- Bryant, D. P. (2005). Commentary on early identification and intervention for students with mathematics difficulties. *Journal of Learning Disabilities, 38*, 340-345.
- Cirino, P.T., Fletcher, J.M., Ewing-Cobbs, L., Barnes, M.A, & Fuchs, L.S (2007). Cognitive arithmetic differences in learning difficulty groups and the role of behavioral inattention. *Learning Disabilities Research and Practice, 22* (1), 25-35.
- Drossinou, M & Kaderoglou, E. (2005). Early Intervention Services in Greece. Present Situation and Future Prospects. Ch. 19, p. 481-502. In the Book M. J. Guralnick (2005). *The Developmental Systems Approach to Early Intervention*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing, Co....
- Fox, M. (2003). *Including Children 3-11 with physical Disabilities*. London: David Fulton Publishers, ISBN 1 85346 937 8
- Gersch, I. S. & Gersch, A. (2003). *Resolving Disagreement in Special Educational Needs: a practical guide to conciliation and mediation*. London: NASEN.
- Goswami, U. (2004). Neuroscience, education and special education. *British Journal of Special Education. vol. 31*(4), p. 175-183.
- Gross, J. & White, A. (2003). *Special Educational Needs and School Improvement*. London: David Fulton Publishers, ISBN 1 84312 011 9.
- Hallwell, M. (2003). *Supporting Special Educational Needs*. David Fulton Publishers, ISBN 1 84312 007 0.
- Kellett, M. & Nind, M. (2003). *Implementing Intensive Interaction in Schools*. London: David Fulton Publishers, ISBN 1 843 12 019 4.
- Marcon, R.A. (2002). Moving up the Grades: Relationship between preschool Model and Later School Success. *Early Childhood Research & Practice, Vol. 4, 1*. Ηλεκτρονικό περιοδικό.
- Nind, M., Sheehy, K. & Simmons, K. (2003). *Inclusive Education*. London: David Fulton Publishers, ISBN 1 84312 066 6
- Raver, C. C. (2002). Emotions matter: Making the case for the role of young children's emotional development for early school readiness. *Social Policy Report, 16*(3), 3-19.
- Tilstone, CH. & Rose, R. (2003). *Strategies to Promote Inclusive Practice*. London: Routledge Falmer, ISBN 0 415 25 485 X.
- Wellington, J., Cole, P. (2004). Research Section. Conducting evaluation and research with and for 'disaffected' students: practical and methodological issues. *British Journal of Special Education. vol. 31*(2), p. 100-104.
- Westwood, P. (2004). *Numeracy and Learning Difficulties. Approaches to teaching and assessment*. London: David Fulton Publishers.
- Κατσουράκη, Λ., Χατζηγεωργίου, Α., Μερτζάνη, Μ. Σαρρής Ν., Μπάτσου, Α. Δροσινού Μ (2005). Βίντεο ταινία - (1) «Διαβολάκι ή υπερκινητικό παιδί». Αθήνα. ΥΠΕΠΘ -Εκπαιδευτική Τηλεόραση Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

- Δροσινού, Μ. (2007). Δομημένα διδακτικά προγράμματα προεπαγγελματικής ετοιμότητας στα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Κ.). *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τχ.12, 114-128. Εκδ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Δροσινού, Μ. (1998 α), Η ενεργοποίηση του γονεϊκού ρόλου σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. *Κοινωνική Εργασία*, 13,17-27.
- Δροσινού, Μ. (2002). Προγράμματα και υπηρεσίες σε παιδιά με ειδικές ανάγκες στο Πίτσμπεργκ των Ηνωμένων Πολιτειών. *Παιδαγωγικό Βήμα Αιγαίου*, τχ.42, σελ. 28-48.
- Δροσινού, Μ. (2003). Η εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο Εθνικό Γαλλικό Εκπαιδευτικό σύστημα (Άριον-εκπαιδευτική ανταλλαγή επίσκεψης). *Ανοιχτό Σχολείο*, τχ. 8.
- Θωμαΐδου, Λ. & Μαντουΐδης Στ. (2006). Τεστ ΑΛΦΑ, (2006). Ελληνική Παιδιατρική Εταιρεία.
- Καλαντζή – Αζίζι, Α. & Ζαφειροπούλου, Μ. (2004). Προσαρμογή στο σχολείο. Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών. Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά γράμματα.
- Κολλιάνης, Ε. (2002). Γνωστική ψυχολογία, γνωστική νευροεπιστήμη και εκπαιδευτική πράξη. Μοντέλο Επεξεργασίας Πληροφοριών. Δ΄ τόμος. Αθήνα: Εκδ. Συγγραφέα.
- Ματσαγγούρας, Η - (2003) - Η σχολική τάξη. Αθήνα = Εκδ. Γρηγόρη. Ματσαγγούρας, Η. (2004). Η κειμενοκεντρική προσέγγιση του Γραπτού λόγου: Αφού Σκέπτονται γιατί δεν Γράφουν. Αθήνα: Εκδ. Γρηγόρη.
- Μπαμπλέκου, Ζ. (2003). Η ανάπτυξη της μνήμης. Γνωστική διαδρομή στη παιδική ηλικία. Αθήνα: τυπωθήτω- Γ. Δαρδανός.
- Παρασκευόπουλος, Ι.Ν., Καλαντζή- Αζίζι, Α. & Γιαννίτσας Ν.Δ. (2003). Αθηνά Τεστ Διάγνωσης δυσκολιών Μάθησης. Αθήνα: εκδ. Ελληνικά γράμματα.
- ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2009). Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής, Προεδρικό διάταγμα 301/1996, σελ. 245-278 στο βιβλίο του δασκάλου ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2003). Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Χατζηγεωργίου, Α. & Δροσινού, Μ. (2007). Αδυναμία συγκέντρωσης προσοχής, υπερκινητικότητα και παρορμητικότητα σε μαθητές των δύο πρώτων τάξεων. Η επίδραση στην ακαδημαϊκή επίδοση και πρόοδο. Μετάφραση; Αθηνά Χατζηγεωργίου. Προσαρμογή απόδοση επιμέλεια στα ελληνικά: Μ. Δροσινού. Δημοσίευση στο περιοδικό *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ.150, 105-120, του άρθρου του Merrell, C. & Tymms, P.B. (2001). Inattention, hyperactivity and impulsiveness: Their impact on academic achievement and progress. *British journal of Educational Psychology*, 71, 43-56.
- Χατζηγεωργίου, Α., Τσιώμος, Κ., & Δροσινού, Μ. (2004). Εκπαίδευση των παιδιών με ιδιαίτερες δυσκολίες και ανάγκες μέσα στο κοινό σχολείο: Μια προοπτική με κρίσιμο μέλλον. *Σύγχρονη εκπαίδευση*, τχ. 136, σελ. 127-148. Μτφρ. Χατζηγεωργίου, Α., Τσιώμος, Κ. Επιμλ. Δροσινού Μ. του άρθρου του Linday, G. (2003). Inclusive education: a critical perspective. *British journal of special Education –Vol. 30 (1)*, p. 3-12.
- Χρηστάκης Κ. (2000). Ιδιαίτερες δυσκολίες και ανάγκες στο δημοτικό σχολείο. Θεωρητική και πρακτική προσέγγιση. Αθήνα: Εκδ. Ατραπός.
- Χρηστάκης, Κ. (2006). Η εκπαίδευση των παιδιών με δυσκολίες. Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή. Τόμος Α, Β΄. Αθήνα: Ατραπός

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Το περιεχόμενο του βιβλίου έχει δομηθεί έτσι, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν νέες και καινοτόμες στρατηγικές διδασκαλίας, κατά τα πρότυπα των δυτικοευρωπαϊκών χωρών και των ΗΠΑ (TEACCH: Treatment and Education of Autism and related Children Communication Handicapped). Σε αυτό έχει συμπεριληφθεί και η ελληνική διδακτική εμπειρία για τους μαθητές με αναπηρικές και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, από τα σχολεία ειδικής αγωγής και τα τμήματα ένταξης.

Οι στρατηγικές αυτές περιλαμβάνουν τους παρακάτω κύριους άξονες:

1. Άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση

Η άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση είναι απαραίτητη στη διαχείριση των μαθησιακών δυσκολιών με εξατομικευμένα και εξειδικευμένα διδακτικά προγράμματα. Η άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση υλοποιείται στο πλαίσιο της συστημικής επιστημονικής προσέγγισης. Εδώ εξετάζεται τι μπορεί να κάνει ο μαθητής με τη διαμεσολάβηση του εκπαιδευτικού, με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα, τη διαφοροδιάγνωση και τη σχέση με το βαθμό σοβαρότητας της αναπηρίας και των μαθησιακών δυσκολιών. Ειδικότερα, ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής καλείται να αναστοχαστεί και να απαντήσει στα παιδαγωγικά ερωτήματα:

- Τι μπορούν να κάνουν οι μαθητές μόνοι τους
- Τι μπορούν να κάνουν με μικρή βοήθεια
- Τι μπορούν να κάνουν με μεγάλη βοήθεια
- Τι μπορούν να κάνουν με τη συστηματική διδακτική παρέμβαση

2. Διδακτικό Πρόγραμμα: Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αξιολόγηση της διδακτικής εργασίας.

Ο σχεδιασμός του δομημένου διδακτικού προγράμματος είναι η σημαντικότερη διδακτική στρατηγική που χρησιμοποιείται σήμερα διεθνώς. Η κατάρτισή του προϋποθέτει ειδικές γνώσεις και συνεπώς εξειδίκευση, μετεκπαίδευση και κατάλληλη επιμόρφωση. Παρακάτω παρατίθενται ενδεικτικές βασικές αρχές και οι απολύτως αναγκαίες διευκρινίσεις που πρέπει να έχει υπόψη του όποιος ασχολείται με διδακτικά προγράμματα για ΑμΕΕΑ, με βάση το μοντέλο που προτείνεται.

Αρχές σχεδιασμού διδακτικού προγράμματος

Κύρια θήματα, τα οποία πρέπει να εφαρμόζονται για το σχεδιασμό των διδακτικών προγραμμάτων είναι τα εξής (Branwhite, 1986):

- Να είναι κατανοητή η διαδοχή των οδηγιών. Οι οδηγίες ορίζονται με βήματα και διαφοροποιούνται ανάλογα με το πρόγραμμα: εξατομικευμένο (ένας προς έναν) ή μικροομαδικό (ένας προς δυο, ένας προς τρεις, ένας προς τέσσερις).
- Η διαδοχή να βασίζεται στο αναλυτικό πρόγραμμα (ΠΑΠΕΑ, ΑΠΣ, ΔΕΠΠΣ).
- Τα στοιχεία της διαδοχής να οδηγούν στην ολοκλήρωση της δεξιότητας.

- Τα στοιχεία να είναι δομικά συνδεδεμένα.
- Η αποκτημένη δεξιότητα να μπαίνει σε μια ιεραρχία δεξιοτήτων. Π.χ. Το παιδί μπορεί να μάθει να δένει τα κορδόνια του, αφού προηγουμένως έχει κατακτήσει τη δεξιότητα να πιάνει το κουτάλι.
- Το πρόγραμμα να εμπίπτει στην κοινωνική και βιωμένη εμπειρία.
- Η αρχική κατευθυνόμενη από το δάσκαλο καθοδήγηση να οδηγεί το παιδί σε μελλοντική ανεξάρτητη δράση και αυτονομία με σκοπό στην εκπαίδευση για αυτόνομη ή ημιαυτόνομη διαβίωση.

Ο επόμενος πίνακας, προτείνεται ενδεικτικά με στόχο να διευκολύνει τη συστηματική μελέτη και κατάρτιση των εξατομικευμένων διδακτικών προγραμμάτων και να παρακινήσει τον εκπαιδευτικό να δομήσει την εξατομίκευση.

3. Έντυπο καταγραφής εξατομικευμένου δομημένου διδακτικού προγράμματος μαθησιακής ετοιμότητας. (ΠΙΝΑΚΑΣ)

Όνομα μαθητή	Ηλικία	Τάξη	Επίπεδο ετοιμότητας	Επίπεδο στη γλώσσα	Επίπεδο στα μαθηματικά
<p><u>Σημείωση:</u> Το επίπεδο σημειώνεται με βάση τα στοιχεία που ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής έχει καταγράψει από: α) την εμπειρική συστηματική παρατήρηση και β) την άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση (ΛΕΒΔ) στην ετοιμότητα, τη γλώσσα και τα μαθηματικά, συγκριτικά με την απόκλιση ή μη, σύμφωνα με το εξάμηνο της τάξης φοίτησης</p>					
Χρονοδιάγραμμα διδακτικής παρέμβασης	Χρ. Έναρξης	Χρ. Λήξης	Διάρκεια	Συχνότητα παρέμβασης	Χώρος παρέμβασης
Διδακτικός στόχος (βραχυπρόθεσμος στόχος)					
Ενότητα (μεσοπρόθεσμος στόχος)	Περιοχή (μακροπρόθεσμος στόχος)		Γενικές Ενότητες ΠΑΠΕΑ		
			1. Σχολική ενότητα 2. Βασικές Σχολικές Δεξιότητες 3. Κοινωνικές δεξιότητες 4. Δημιουργικές δραστηριότητες 5. Προεπαγγελματική Ετοιμότητα		

30 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΑΕ: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Υλικά	Στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας (βήματα)		
	1. αγαπημένα αντικείμενα του παιδιού	1ο βήμα:		
	2. βιβλιοτετράδια ετοιμότητας	3ο βήμα:		
	3. παπουτσόκουτα	4ο βήμα:		
	4. πλαστικοποιημένες κάρτες	5ο βήμα:		
	5. έντυπα A4	6ο βήμα:		
	6. μαγνητόφωνο, κασέτες ήχου, cds	7ο βήμα:		
	7. φωτογραφική μηχανή	8ο βήμα:		
	8. ηλεκτρονικός υπολογιστής			
	9. οτιδήποτε διευκολύνει την προσπελασιμότητα του μαθητή στο πρόγραμμα			
Αξιολόγηση – καταγραφές	Συμπεριφορά μαθητή/τριας	Κριτήρια επιτυχίας	Αμοιβή	
1. έντυπο καθημερινής καταγραφής				
2. έντυπο συνεργασίας με το γονέα				
3. έντυπο διδακτικής αλληλεπίδρασης				

Αναγκαίες διευκρινίσεις για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση της διδακτικής εργασίας

Ο τύπος του διδακτικού προγράμματος που προτείνεται περιλαμβάνει ορισμένα στοιχεία, τα οποία μπορούν να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση. Ο δάσκαλος μπορεί να σχεδιάζει το πρόγραμμα σε ένα φύλλο χαρτί και να έχει όλα τα στοιχεία που πρέπει να τηρούνται, προκειμένου να ξέρει κάθε στιγμή τι έχει διδάξει τους μαθητές του, σε ποιο επίπεδο έχουν κατακτηθεί οι δεξιότητες που περιλαμβάνει ο στόχος που διδάχτηκε και τι πρέπει ακόμη να κάνει για την καλύτερη επιτυχία της διδασκαλίας. Παραδείγματα σχεδιασμού διδακτικών προγραμμάτων υπάρχουν ένα σε κάθε κεφάλαιο, αυτού του βιβλίου.

Παρακάτω δίνονται οι αναγκαίες διευκρινίσεις για το σχεδιασμό των διδακτικών προγραμμάτων. Αυτές περιλαμβάνουν οδηγίες για την Παιδαγωγική Μεθοδολογία και

του Παιδαγωγικού αναστοχασμό ότι κρίνεται ότι μπορεί να διευκολύνει τη λειτουργική περιγραφή του τρόπου της διδακτικής παρέμβασης, όπως:

α) ο αριθμός των προσώπων που εμφανίζεται στην διδακτική αλληλεπίδραση. (εκπαιδευτικός-μαθητής/-ές). Ανάλογα με το στόχο, η διδακτική παρέμβαση μπορεί να είναι εξατομικευμένη (ένας προς έναν) ή μικροομαδική (ένας προς δυο, ένας προς τρεις, ένας προς τέσσερις).

β) τα βήματα των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την επιτυχή υλοποίηση των στοχευμένων δραστηριοτήτων. Ανάλογα με τον διδακτικό στόχο ορίζονται και τα βήματα επειδή είναι αδύνατο οι δεξιότητες που περιλαμβάνει ένας διδακτικός στόχος να διδαχθούν όλες μαζί. Ο στόχος μπορεί να τεμαχίζεται κατά περίπτωση σε μικρά κομμάτια-βήματα (Task analysis). Τα βήματα προσδιορίζονται και καταγράφονται με συγκεκριμένη ιεραρχική σειρά, ανάλογα με τη δυσκολία που παρουσιάζουν, Πάντα η καταγραφή αρχίζει από τα πιο εύκολα και προχωρεί στα δυσκολότερα. Το πρώτο βήμα πρέπει να είναι εύκολο, ώστε να το πετυχαίνουν τα παιδιά. Το τελευταίο τείνει να ταυτίζεται με το διδακτικό στόχο. Κανένα βήμα δεν μπορεί να διδάσκεται χωρίς να έχει κατακτηθεί το προηγούμενο.

3.1. Στοιχεία του μαθητή

Στην πρώτη γραμμή σημειώνουμε το όνομα, την ηλικία και την τάξη του μαθητή. Ακόμη, σημειώνουμε το επίπεδο της ετοιμότητας, το επίπεδο στη γλώσσα και στα μαθηματικά, με βάση τα στοιχεία που ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής έχει καταγράψει από: α) την εμπειρική συστηματική παρατήρηση και β) την άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση (ΛΕΒΔ) στην ετοιμότητα, τη γλώσσα και τα μαθηματικά, συγκριτικά με την απόκλιση ή μη, σύμφωνα με το εξάμηνο της τάξης φοίτησης. Για παράδειγμα, προκειμένου για μαθητή με διαφοροδιαγνωσμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτά στο πρώτο εξάμηνο της Δ' τάξης δημοτικού: το επίπεδο στην ετοιμότητα του προφορικού λόγου και τις αναπτυξιακές δεξιότητες καταγράφεται στο Β' εξάμηνο της Α' τάξης, ενώ το επίπεδο των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων στη γλώσσα καταγράφεται στο Β' εξάμηνο της Β' δημοτικού. Η διαπίστωση των επιπέδων στην ετοιμότητα και στις βασικές σχολικές δεξιότητες, μας επιτρέπει να σχεδιάσουμε τις κατάλληλες, διαφοροποιημένες διδακτικές δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας προσαρμοσμένες στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητή.

3.2. Χρονοδιάγραμμα διδακτικής παρέμβασης

Στη γραμμή αυτή γράφεται η ημερομηνία έναρξης και λήξης της διδακτικής παρέμβασης καθώς και η διάρκεια η οποία καθορίζεται σε σχέση με το διδακτικό στόχο και τις στοχευμένες δραστηριότητες που σχεδιάζει ο εκπαιδευτικός. Επίσης σημειώνεται η συχνότητα παρέμβασης και ο χώρος παρέμβασης. Η συχνότητα παρέμβα-

32 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

σης σημειώνεται π.χ. (τρεις ημέρες/μια εβδομάδα) για την επίτευξη του διδακτικού στόχου (10', 20' κ.λ.π.).

3.3. Χώρος παρέμβασης και διδακτικής εργασίας

Στο κουτάκι αυτό γράφεται ο συγκεκριμένος χώρος εργασίας π.χ. συνήθη τάξη (συνηκπαίδευση/παράλληλη στήριξη με την παρουσία δεύτερου εκπαιδευτικού στην τάξη), τμήμα ένταξης, γωνιά τάξης αυτόνομης σχολικής μονάδας ειδικής αγωγής, εργαστήριο π.χ. φυτικής παραγωγής, αυλή, σχολικός κήπος, λαϊκή αγορά, εμπορικό κέντρο κ.τ.λ.

3.4. Διδακτικός στόχος: Στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας

Ο διδακτικός στόχος περιέχει τις δεξιότητες που επιδιώκεται να κατακτήσει ο μαθητής με τη διδασκαλία και που απαντούν στο ερώτημα: «Τι είναι ικανό να κάνει το παιδί/ να λέει/ να δείχνει/ να χρησιμοποιεί/ να φροντίζει/ να εκτιμά/ να επιλέγει κ.τ.λ. μετά το τέλος της διδασκαλίας»; Στο παράδειγμα του διδακτικού προγράμματος του προφορικού λόγου, ο διδακτικός στόχος που επιλέγουμε είναι η μαθήτρια «να λέει τα νέα της ημέρας» 1.2.6 (Χρηστάκης, 2003, 2006).

Στη στήλη του φύλλου καταγραφής του διδακτικού προγράμματος προτάσσεται ο αριθμός που παραπέμπει στο συγκεκριμένο διδακτικό στόχο από την αντίστοιχη Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ), π.χ. Ο αριθμός 1.2.6., στο παραπάνω παράδειγμα δηλώνει το διδακτικό στόχο. Με τον αριθμό 6 σημειώνεται ο βραχυπρόθεσμος στόχος, με τον αριθμό 2 σημειώνεται η ενότητα και ο μεσοπρόθεσμος στόχος και με τον αριθμό 1 το κεφάλαιο στο οποίο αντιστοιχεί η μαθησιακή ετοιμότητα στο προφορικό λόγο.

3.5. ΠΑΠΕΑ*: Γενικές ενότητες

Σε αυτή στήλη σημειώνουμε τις γενικές ενότητες του ΠΑΠΕΑ (Βασικές σχολικές δεξιότητες, Κοινωνική προσαρμογή- κοινωνικές δεξιότητες, Δημιουργικές δραστηριότητες, Προεπαγγελματική ετοιμότητα), από τις οποίες μπορούμε να αντλήσουμε στοχευμένες δραστηριότητες και να τις συνδέσουμε με την λειτουργική περιγραφή του διδακτικού έργου.

Για το λόγο αυτό, τα εξατομικευμένα διδακτικά προγράμματα που σχεδιάζει ο εκπαιδευτικός ΕΑΚ και αφορούν στη σχολική ετοιμότητα δεν μπορεί να είναι ξεκομμένα από τους άλλους άξονες του ΠΑΠΕΑ, δηλαδή τις Βασικές Σχολικές Δεξιότητες, τις κοινωνικές δεξιότητες που υποστηρίζουν την Κοινωνική Προσαρμογή, τις Δημιουργικές Δραστηριότητες και τέλος την Προεπαγγελματική Ετοιμότητα. Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός που θα διδάξει το στόχο 2.1.5.: «Να αναπτύσσει δεξιότητες λεπτής κι-

*ΠΑΠΕΑ: Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (Προεδρικό διάταγμα 301/1996)

νηκότητας από την περιοχή της ψυχοκινητικότητας”, μπορεί να συνδέσει το στόχο αυτό με κάποιους από τους παρακάτω στόχους:

- Να αισθητοποιεί αριθμούς ως το 100 (Βασικές Σχολικές Δεξιότητες)
- Να συνεργάζεται με πρόσωπα μέσα και έξω από το σχολικό περιβάλλον (Κοινωνικές δεξιότητες- Κοινωνική Προσαρμογή)
- Να γνωρίσει τεχνικές επεξεργασίας των υλικών (Δημιουργικές Δραστηριότητες)
- Να χρησιμοποιεί τα εργαλεία και τα υλικά στα προεπαγγελματικά εργαστήρια της κηπουρικής, του μικροκοσμήματος, της υφαντικής, κ.λπ. (Προεπαγγελματική Ετοιμότητα)

Σε κάθε περίπτωση, ο εκπαιδευτικός μπορεί να σχεδιάζει ευέλικτα διδακτικά προγράμματα, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες κάθε παιδιού, που να χαρακτηρίζονται από δημιουργικότητα και ευαισθησία για να είναι ελκυστικά και αποτελεσματικά.

3.6. Παιδαγωγικά Υλικά και Διδακτικά Μέσα

Στη στήλη «υλικά» γράφονται με συνοπτικό τρόπο τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν για τη διδασκαλία του συγκεκριμένου διδακτικού στόχου. Αυτά προσδιορίζονται με βάση την επιλογή των δραστηριοτήτων μαθησιακής ετοιμότητας, των βασικών σχολικών δεξιοτήτων, της κοινωνικής προσαρμογής, της προεπαγγελματικής ετοιμότητας και των δημιουργικών δραστηριοτήτων. Στο βιβλίο αυτό προτείνονται ενδεικτικά κάποια υλικά τα οποία ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής μπορεί να επιλέξει εξατομικεύοντας ωστόσο, ανάλογα με την ηλικία, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του μαθητή που θα υποστηρίξει. Ακόμα προτείνονται παιδαγωγικά υλικά, διδακτικά μέσα και παιδαγωγικές κατασκευές που μπορεί να δημιουργήσει ο ίδιος για να πετύχει η εξατομικευμένη διδακτική παρέμβαση π.χ. τα παπουτσόκουτα.

Παπουτσόκουτο: Χωροαντιληπτική οργάνωση των παιχνιδιών με κάρτες ψυχοκινητικότητας

3.7. Στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας

Οι δραστηριότητες σημειώνονται με την σειρά που ο εκπαιδευτικός έχει εκτιμήσει ότι μπορεί να διδάξει το συγκεκριμένο αντικείμενο σε ορισμένο χρονοδιάγραμμα.

34 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Ενδεικτικές δραστηριότητες αναφέρονται σε αυτό το βιβλίο και στα βιβλιοτετράδια του μαθητή και στα “παιχνίδια με τις κάρτες”. Ωστόσο ο εκπαιδευτικός έχει την πρωτοβουλία να επινοήσει και άλλες δραστηριότητες που κατά τη γνώμη του θα κινητοποιήσουν το μαθητή, εξατομικεύοντας ανάλογα με την περίπτωση. Σημαντικό στοιχείο της διδακτικής εργασίας είναι τα βήματα που σημειώνονται αριθμημένα, με συνέχεια και σε συνάφεια με τα ενδιαφέροντα του παιδιού.

3.8. Συμπεριφορά μαθητή/-τριας

Στη στήλη αυτή γράφεται η επιδιωκόμενη συμπεριφορά. Τα προβλήματα συμπεριφοράς σημειώνονται σε ξεχωριστή αναφορά και με την ένδειξη “θυμάμαι και προσέχω την συμπεριφορά... του μαθητή/τριας”, π.χ. η εμμονή του με τις ρόδες στα αυτοκινητάκια.

3.9. Αξιολόγηση-καταγραφές

Η καταγραφή της προόδου (διαμορφωτική αξιολόγηση) των μαθητών κάθε φορά που τελειώνει η διδασκαλία ενός διδακτικού στόχου είναι βασική απαίτηση και αναπόφευκτη διαδικασία για ένα σύγχρονο μοντέλο διαδραστικής διδακτικής προσέγγισης των παιδιών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Δροσινού, 1993, 2007).

Η αξιολόγηση της προόδου είναι απαραίτητη για τους εξής λόγους:

- α. για την επανατροφοδότηση των διδακτικών προγραμμάτων και γενικότερα της εκπαιδευτικής παρέμβασης,
- β. για να υπάρχουν απτά στοιχεία με τα οποία θα μπορούν να ενημερώνονται με ακρίβεια και πειστικότητα γονείς, εκπαιδευτικοί, και άλλο προσωπικό του σχολείου με το οποίο συνεργαζόμαστε, όπως τα Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕΔΔΥ),
- γ. για να προστατεύονται τα παιδιά από αυθαίρετες κρίσεις και δυσμενείς αποφάσεις σχετικά με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και την πρόδό τους, που είναι δυνατό να υπάρχουν όταν ο εκπαιδευτικός στηρίζεται μόνο σε εμπειρικά δεδομένα για τη διδασκαλία και την εκτίμηση των αποτελεσμάτων της και
- δ. για να διευκολύνεται η μαθησιακή διαδικασία με την διεπιστημονική διαχείριση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή.

Για το σκοπό αυτό καταρτίστηκαν ενδεικτικές λίστες Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ), μια για κάθε αναπτυξιακή περιοχή με στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας, οι οποίες μπορούν να εξατομικευτούν και να προσαρμοστούν στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κάθε υποστηριζόμενου μαθητή. Οι ΛΕΒΔ βασίζονται στο αναλυτικό πρόγραμμα, καταγραμμένο με τη μορφή διδακτικών στόχων, και θεωρούνται ως ένα καλό βοήθημα για το δάσκαλο προκειμένου να εξετάσει τους μαθητές του και να εκτιμήσει το επίπεδο της εκπαιδευτικής τους παρουσίας.

Επιπλέον, οι ΛΕΒΔ αξιοποιούν την εμπειρική παρατήρηση μέσα από τη βιωματική

συναλλαγή με το μαθητή, τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς της τάξης και το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό, όπου αυτό απαιτείται και είναι εφικτό.

Κατά την αξιολόγηση ο εκπαιδευτικός, εφόσον χρειάζεται υλικό αξιολόγησης, μπορεί να χρησιμοποιεί το υλικό που ορίζεται για τη διδασκαλία των διδακτικών στόχων (π.χ. κάρτες, κασέτες, cds, παιχνίδια κ.τ.λ.) ή να δημιουργεί το δικό του υλικό με κατάλληλες παιδαγωγικές επιλογές.

Για την αξιολόγηση της προόδου των μαθητών εφαρμόζονται διάφορα μοντέλα. Ενδεικτικά αναφέρονται αυτά όπως είναι η μέθοδος του «ΝΑΙ-ΟΧΙ», των συνεχόμενων αρχείων και των ημερολογίων.

Η αξιολόγηση περιλαμβάνει:

- το έντυπο καθημερινής καταγραφής των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων από τον εκπαιδευτικό στο βιβλιοτετράδιο του μαθητή και σε συνεργασία με το μαθητή.
- το έντυπο συνεργασίας με το γονέα. Σε αυτό σημειώνεται το αίτημα και η εμπλοκή του γονέα στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Τα δυο αυτά έντυπα υπάρχουν στο τέλος κάθε ενότητας, στα βιβλιοτετράδια των μαθητών. Αυτά ο εκπαιδευτικός μπορεί να τα αποσπάσει ή να τα αναπαραγάγει από τον κόμβο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου www.pi-schools.gr και να τα εντάξει στον ατομικό φάκελο του μαθητή.
- την καταγραφή της αλληλεπίδρασης της διδακτικής παρέμβασης, η οποία συμπεριλαμβάνει και παρατηρήσεις-σχόλια. Μέσα σε αυτές γράφεται ό,τι έχει σχέση με τη διδασκαλία και τα αποτελέσματά της. Ενδεικτικά σημεία, οι παρατηρήσεις είναι ο τρόπος που επέλεξε ο εκπαιδευτικός για να κινητοποιήσει το μαθητή για να μπει στη μαθησιακή διαδικασία, οι αντιδράσεις του μαθητή, λεκτικές και μη. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει ο παιδαγωγός αναστοχασμός στον οποίο ο εκπαιδευτικός καλείται να ξανασκεφτεί μετά το τέλος της παρέμβασης “τι πήγε καλά, τι δεν πήγε καλά, τι να προσέξει και τι να δοκιμάσει την επόμενη φορά”.

3.10. Κριτήρια επιτυχίας

Μετά τη διδασκαλία μιας στοχευμένης δραστηριότητας, ο δάσκαλος πρέπει να ξέρει αν οι μαθητές έχουν κατακτήσει τις δεξιότητες που έχουν διδαχτεί. Τα ενδεικτικά κριτήρια μπορεί να είναι ο βαθμός ανταπόκρισης του μαθητή στο διδακτικό στόχο, η ολοκλήρωσή του, το επίπεδο αυτονόμησης και η περιγραφή του με βοήθεια ή με μεγάλη βοήθεια. Στο παράδειγμα που χρησιμοποιήσαμε, οι μαθητές θεωρείται ότι έχουν πετύχει να μπορούν να λένε τουλάχιστον δυο δραστηριότητες από αυτές που περιλαμβάνονται στη διδασκαλία του διδακτικού στόχου 1.2.6: «Να λένε τα νέα της ημέρας», στον προφορικό λόγο. Π.χ.

Δραστηριότητα 1^η: Το πρωί ξύπνησα

Δραστηριότητα 2^η: Πήρα το πρωινό μου.

36 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

3.11. Αμοιβή

Στη στήλη αυτή γράφεται η αμοιβή που δίνουμε στο μαθητή στο τέλος της διδακτικής παρέμβασης π.χ. ένα αυτοκόλλητο ή να παίξει ζωγραφίζοντας για δέκα λεπτά τον ηλεκτρονικό υπολογιστή κλπ. Η αμοιβή δεν είναι τυχαία, αλλά σύμφωνη και ορισμένη με τα κριτήρια τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, την μαθησιακή ετοιμότητα και τις ανάγκες του μαθητή.

4. Άλλες διδακτικές προσεγγίσεις

Κατά την υλοποίηση των διδακτικών προγραμμάτων και γενικότερα της εκπαιδευτικής παρέμβασης, καλό είναι να θυμάται ο εκπαιδευτικός ότι οι τελευταίες εξελίξεις σε ό,τι αφορά τη διαδραστική διδακτική προσέγγιση των παιδιών με σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες έχουν οδηγήσει στη διαμόρφωση διάφορων διδακτικών μοντέλων, ένα από τα οποία αναφέρουμε παρακάτω:

Το μοντέλο της διαπροσωπικής μάθησης (Longhorn, 1978), ακολουθεί τα εξής στάδια:

Στάδιο I: Ο δάσκαλος συνεργάζεται στενά με το παιδί και εκτελεί μαζί του τη δραστηριότητα.

Στάδιο II: Το παιδί υποστηρίζεται ελαφρά σε επίπεδο συνεργατικής μάθησης.

Στάδιο III: Το παιδί αποκτά εμπιστοσύνη στον εαυτό του και ενισχύεται να προχωρήσει μόνο του.

Στάδιο IV: Δίνεται στο παιδί η δυνατότητα επιλογής σχετικών δραστηριοτήτων.

Σημειώνεται ότι η παράθεση διδακτικών μεθόδων και στρατηγικών δεν έχει σκοπό να δεσμεύσει την πρωτοβουλία και την επινοητικότητα του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής. Όπως οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο βιβλίο αυτό είναι ενδεικτικές, έτσι και οι μέθοδοι διδασκαλίας είναι υποβοηθητικές και παρατίθενται ως ιδέες διδακτικής προσέγγισης και παρέμβασης.

5. Τα βιβλιοτετράδια των μαθητών

Το βιβλίο του εκπαιδευτικού ΕΑΕ συνδέεται με τα βιβλιοτετράδια των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες. Αυτά αναφέρονται στις περιοχές της μαθησιακής ετοιμότητας και περιγράφουν στοχευμένες δραστηριότητες σύμφωνα με το ΠΑΠΕΑ. Αποτελούνται από τέσσερα τεύχη:

1ο τεύχος: Προφορικός λόγος: (Ακούω, βρίσκω και ταιριάζω - Κουβεντιάζω και παίζω περιμένοντας τη σειρά μου - Μιλώ με σαφήνεια και ακρίβεια).

2ο τεύχος: Ψυχοκινητικότητα: (Κινώ το σώμα μου και πιάνω με τα χέρια μου - Παίζω και προσανατολίζομαι στο χώρο - Βρίσκω και ταιριάζω το ρυθμό και το χρόνο - Βρίσκω και διακρίνω το αριστερό από το δεξί).

3ο τεύχος: Νοητικές ικανότητες: (Θυμάμαι ό,τι βλέπω - Θυμάμαι ό,τι ακούω - Θυ-

μάμαι ό,τι βλέπω, ακούω και φτιάχνω, - Προσέχω και καταλαβαίνω – Σκέφτομαι και ταξινομώ – Βάζω σε λογική σειρά κάρτες).

4ο τεύχος: Συναισθηματική οργάνωση: (Εκτιμώ τον εαυτό μου – Ενδιαφέρομαι να μάθω – Συνεργάζομαι με τους άλλους).

5.1. Το φωτογραφικό υλικό: η οπτικοποίηση των στοχευμένων δραστηριοτήτων μαθησιακής ετοιμότητας

Τα βιβλιοτετράδια του μαθητή περιέχουν στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας από την καθημερινότητα. Ο τρόπος παρουσίασης είναι κατά βάση οπτικός και αναπαρίσταται μέσα από φωτογραφίες. Αυτές έχουν σαν πρωταγωνιστές τα ίδια τα παιδιά και τις βιωματικές δραστηριότητές τους στο σπίτι, στο σχολείο, στο εργαστήριο. Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ), αλλά και σε άλλες δραστηριότητες, όπως επίσκεψη στο μουσείο, στο πάρκο, στην λαϊκή αγορά στο σούπερ μάρκετ, στη πισίνα, ή οι θεραπείες στο νοσοκομείο κ.ά.

Κάθε σελίδα του βιβλιοτετραδίου αναφέρεται σε: α) συγκεκριμένο διδακτικό στόχο, β) σύντομη συνοπτική περιγραφή της δραστηριότητας και γ) τέσσερις οπτικοποιημένες φωτογραφίες-δραστηριότητες, που συνδέονται ενδεικτικά με το στόχο και αξιοποιούνται δημιουργικά στα “παιχνίδια με τις κάρτες”. Στο τέλος της σελίδας υπάρχει η γραμμή με τα σχόλια, τον παιδαγωγικό αναστοχασμό για την δεδομένη υλοποίηση. Εδώ ο δάσκαλος παρουσία του μαθητή σημειώνει με μολύβι στοιχεία, χρήσιμες παιδαγωγικές πληροφορίες (μία λέξη ή μία φράση), όπως τι πήγε καλά, τι δεν πήγε, τι μπορεί να αλλάξει ή ακόμη τι πρέπει να προσέξει στην σύνταξη του εξατομικευμένου ή μικροομαδικού διδακτικού προγράμματος του μαθητή/ών.

ΥΠΕΠΘ-ΠΙ. (2009). Ψυχοκινητικότητα, Βιβλιοτετράδο μαθητή.
σελ 60, 61. Εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα

Κάθε φορά που ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής στο τμήμα ένταξης ή στο ειδικό σχολείο εντάσσει στη διδακτική παρέμβασή του τα βιβλιοτετράδια απαιτείται προ-

38 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

σαρμογή του φωτογραφικού υλικού στις ανάγκες, τα βιώματα και τα ενδιαφέροντα του παιδιού (Δροσινού, et al., 2004). Η προσαρμογή μπορεί να προκύψει από ατομικές οπτικοποιήσεις - φωτογραφίες του αυθόρμητου διαδραστικού παιχνιδιού αναπτυξιακών δεξιοτήτων με στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας (μέσα στη τάξη ή στην κοινότητα) ή φωτογραφίες από δραστηριότητες ζωής που έχουν συμπεριληφθεί στο οικογενειακό ή στο σχολικό άλμπουμ του μαθητή.

Τέλος στο πάνω αριστερό μέρος της αριστερής σελίδας και στο πάνω δεξιό μέρος της δεξιάς σελίδας των βιβλιοτετραδίων του μαθητή σημειώνεται ένα τετράγωνο με χρώμα/εικονίδιο το οποίο λειτουργεί ως οδηγός-δείκτης στην πορεία της διδακτικής εργασίας και ιδιαίτερα διευκολύνει την διαδικασία "παιχνίδια με τις κάρτες".

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ
ΛΟΓΟΣ

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΗ-
ΚΟΤΗΤΑ

ΝΟΗΤΙΚΕΣ
ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

ΣΥΝΑΙΣΘΗ-
ΜΑΤΙΚΗ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ

5.2. Οι κάρτες και τα παιχνίδια.

Κάθε τεύχος του βιβλιοτετραδίου συνοδεύεται με ένα πακέτο πλαστικοποιημένες κάρτες με τις οποίες οι μαθητές παίζουν και μαθαίνουν. Οι κάρτες οπτικοποιούν σημαντικές πληροφορίες και αναπαριστούν το ίδιο το φωτογραφικό υλικό που περιγράφεται στο βιβλίο. Στην πίσω πλευρά κάθε κάρτας αναγράφεται ο αριθμός και η σύντομη περιγραφή της κάρτας-φωτογραφίας, π.χ. (60. Μπουφάν). Ο συγκεκριμένος αριθμός καταγράφεται στο τέλος κάθε ενότητας (μεσοπρόθεσμου διδακτικού στόχου) στο βιβλιοτετράδιο του μαθητή, π.χ. στο 1ο τεύχος, ο Προφορικός λόγος περιλαμβάνει περισσότερες από 200 κάρτες. Αυτές δομούνται ως εξής:

- α) Ενότητα 1^η: «Ακούω, βρίσκω και ταιριάζω».
- β) Ενότητα 2^η: «Κουβεντιάζω και παίζω».
- γ) Ενότητα 3^η: «Μιλώ με σαφήνεια και ακρίβεια».

Τα παιχνίδια με τις κάρτες ενισχύουν παιδιά με μεγάλες ανεπάρκειες, γιατί είναι κινητές και οι μαθητές διευκολύνονται στην αναγνώριση, στην οπτική ή στην ακουστική διάκριση και στην ταύτιση. Π.χ. για ένα παιδί με διαταραχή στο αυτιστικό φάσμα, χωρίς προφορικό λόγο, το παιχνίδι με τις κάρτες υποκαθιστά την ανάγκη πομπού-δέκτη στην επικοινωνία. Ακόμη, παιδιά που δεν μπορούν να πιάσουν το μολύβι ή να κάνουν γραπτές εργασίες, μπορούν μέσα από το παιχνίδι με τις κάρτες να φτιάξουν έννοιες στις οποίες πρωταγωνιστούν τα ίδια, να οπτικοποιήσουν μια βιωμένη ενέργεια, ή να συγκεντρώσουν την προσοχή τους.

Τα τετράγωνα με ορισμένο χρώμα/εικονίδιο στο πίσω μέρος της κάρτας εξυπηρετούν την ανάγκη της διάκρισης, της ταξινόμησης, της συνέχειας στα παιχνίδια.

Τα παπουτσόκουτα (shoe-boxes).

Αυτά αποτελούν μια καινοτόμα εξατομικευμένη διδακτική προσθήκη που διευκολύνει την χρήση των αντικειμένων, των υλικών και των καρτών, στην υλοποίηση του διδακτικού προγράμματος. Ο εκπαιδευτικός δομεί τον ορισμένο χώρο του παπουτσόκουτου σύμφωνα με τις διδακτικές ανάγκες του μαθητή του, υποβοηθώντας τον να διακρίνει, να ταυτοποιεί, να αυτονομείται στη μάθηση.

5.3. Το ηχητικό* υλικό (cds)

Οι δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας στα τεύχη του βιβλιοτετραδίου υποστηρίζονται από ηχητικό υλικό (cds), που περιλαμβάνουν φυσικούς ήχους και μουσική¹.

Το ηχητικό υλικό (cds) υποστηρίζει:

- α) ολόκληρο το 1ο τεύχος του προφορικού λόγου, μια προς μια τις δραστηριότητες με τις αντίστοιχες κάρτες-φωτογραφίες. Αυτές ενισχύουν την προσπάθεια του παιδιού στη διάκριση των ήχων, των λέξεων, των φράσεων.

¹Σημειώνουμε ότι στη παρούσα επικαιροποίηση δεν επικαιροποιήσαμε το ηχητικό υλικό. Έτσι αρκετοί ήχοι να απαιτείται να τροποποιηθούν, να παραληφθούν ή να αντικατασταθούν από βιωματικούς ήχους της σχολικής ζωής.

Στη συγκέντρωση ηχητικού υλικού με φυσικούς και μουσικούς ήχους, στην πρώτη φάση σύστασης και λειτουργίας της ομάδας ειδικής αγωγής (1994-1995), στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο συνεργάστηκαν οι κάτωθι:

Κυνηγού Μαρία: Μουσικοπαιδαγωγός, συγγραφέας και διευθύντρια του Μουσικού Ωδείου «Νάκας», ως εξωτερικός συνεργάτης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου σε ηχητικό υλικό από το προσωπικό μουσικό αρχείο της και από δημοσιοποιημένο μουσικό υλικό, που έχει εκδοθεί σε βιβλία και κασέτες.

Τσιάμαλος Βασίλης: Ειδικός Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (που συμμετείχε στο πρόγραμμα «Μελίνα»).

Δροσινού Μαρία: Πάρεδρος Ειδικής αγωγής ε.θ. στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Διδάκτορας Ψυχολογίας. Το ηχητικό υλικό αποτελεί μέρος του βιωματικού υλικού που χρησιμοποιούσε ως δασκάλα ειδικής αγωγής για τις διδακτικές ανάγκες των μαθητών της στα ειδικά σχολεία και τις ειδικές τάξεις όπου εργάστηκε, από το 1979 μέχρι το 1994.

40 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

β) μέρος των διδακτικών στόχων του 2ου τεύχους της ψυχοκινητικότητας και μέρος των διδακτικών στόχων του 3ου τεύχους των νοητικών ικανοτήτων.

γ) ολόκληρο το 4ο τεύχος της συναισθηματικής οργάνωσης.

Το μουσικό υλικό της συναισθηματικής οργάνωσης αποτελείται από αποσπάσματα κλασικής, ελληνικής παραδοσιακής και έντεχνης μουσικής. Η τελευταία, σε πολλές περιπτώσεις, λειτουργεί σαν βάση, «χαλί», πάνω στην οποία πατά η κινητοποίηση του μαθητή, μέσα από μια σειρά δραστηριοτήτων μαθησιακής ετοιμότητας. Στην προκειμένη περίπτωση, η μουσική δρα παρωθητικά ή κατευναστικά, ανάλογα με τις κατά περίπτωση ανάγκες του μαθητή.

Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να εμπλουτίσει το υλικό αυτό προσθέτοντας επιπλέον ήχους.

5.4. Έντυπο καθημερινής καταγραφής της εκπαιδευτικής παρέμβασης

Στο δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων μαθησιακής ετοιμότητας, κάθε μεσοπρόθεσμος διδακτικός στόχος αντιστοιχεί σε μια συγκεκριμένη ενότητα. Π.χ., στον Προφορικό λόγο, ο πρώτος μεσοπρόθεσμος στόχος στο βιβλίο του δασκάλου αναφέρεται στην 1η ενότητα «Ακρόαση, ακουστική διάκριση».

Στο βιβλιοτετράδιο του μαθητή, ο ίδιος μεσοπρόθεσμος στόχος περιγράφεται στην 1η ενότητα ως «Ακούω, βρίσκω και ταιριάζω». Στο έντυπο καθημερινής καταγραφής της ίδιας ενότητας, ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής σημειώνει με «ν» τις επιτυχίες του παιδιού, για κάθε μια αριθμημένη οπτικοποιημένη δραστηριότητα - κάρτα-φωτογραφία, ξεχωριστά. Κριτήριο επιτυχίας είναι το παιδί μέσα από τα παιχνίδια να αναγνωρίζει, να διακρίνει και να ταυτίζει οπτικά και ακουστικά, όπου αυτό προβλέπεται, και να τοποθετεί την πλαστικοποιημένη κάρτα πάνω στην αντίστοιχη φωτογραφία.

Αυτή η καταγραφή εξελίσσεται σε διάρκεια χρόνου 5 τουλάχιστον εκπαιδευτικών παρεμβάσεων και αφορά το συγκεκριμένο διδακτικό στόχο με τις δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας, που πλαισιώνονται με τις αριθμημένες οπτικοποιημένες κάρτες-βιωματικές φωτογραφίες. Ο χρόνος μπορεί να περιγράφεται σε μια σχολική εβδομάδα με την ένδειξη 1η, 2η, 3η, 4η, 5η παρέμβαση ή και σε διαφορετικές, μη συνεχόμενες ημέρες διδακτικής εργασίας. Το έντυπο καθημερινής καταγραφής είναι ανοικτό όσον αφορά την εξατομίκευση, καθώς ο εκπαιδευτικός μπορεί να προσθέσει, να αφαιρέσει ή να αντικαταστήσει εικόνες και ήχους που συνδέονται με τις στοχευμένες δραστηριότητες. Στο έντυπο που παρατίθεται σημειώνεται πάντα η δυνατότητα του μαθητή να αναπτύξει δεξιότητες στην ορισμένη μαθησιακή διαδικασία με μία χαρούμενη εκκροή στο πρότυπο για κάθε επιτυχή παρέμβαση.

42 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

5.6. Οι νέες τεχνολογίες (ΤΠΕ) και οι στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας.

Η χρήση των λογισμικών στη διδακτική εργασία είναι επιβεβλημένη γιατί βοηθούν τους μαθητές με ΕΕΑ και αναπηρίες. Προϋπόθεση είναι οι νέες τεχνολογίες στην Πληροφορική και Επικοινωνία (ΤΠΕ) να σχεδιαστούν έτσι ώστε να μπορούν να ενταχθούν στη δόμηση του διδακτικού προγράμματος.

Με δεδομένο ότι ο εκπαιδευτικός του ειδικού σχολείου ή του τμήματος ένταξης έχει ως στόχο την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών με ΕΕΑ και αναπηρίες στο βαθμό που οι δυνατότητές τους το επιτρέπουν και σκοπό την ομαλή και ισότιμη ένταξη τους στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον αξιοποιούνται οι νέες τεχνολογίες και οι υπολογιστικές παρεμβάσεις.

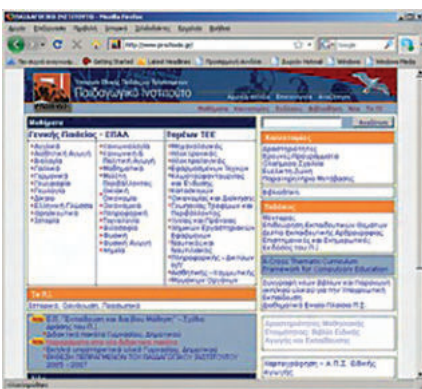
Το βιβλίο ΕΑΕ «θα τρέχει» στο διαδίκτυο και ο εκπαιδευτικός μέσα από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο θα έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε χρήσιμες πληροφορίες για τα υλικά και τα μέσα που θα τον υποστηρίζουν στην εργασία του.

Ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ θα μπορεί να κάνει την αξιολόγηση μέσα από τις ΛΕΒΔ (Λίστες Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων) και να συμπληρώνει τα έντυπα καθημερινής καταγραφής μέσα από το ηλεκτρονικό μητρώο κάθε μαθητή που ο ίδιος θα δημιουργήσει.

Οι κάρτες-φωτογραφίες (οπτικό υλικό), οι ήχοι και η μουσική (ηχητικό υλικό) που υποστηρίζουν το δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, θα αναρτηθούν στη πύλη του Π.Ι και ο μαθητής θα έχει πρόσβαση σε αυτό με ή χωρίς βοήθεια του εκπαιδευτικού.

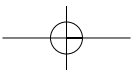
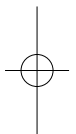
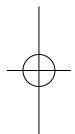
Έτσι το επόμενο βήμα αυτής της απόπειρας του εκπαιδευτικού πακέτου για την υποστήριξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσα από την ανάπτυξη στοχευμένων δραστηριοτήτων μαθησιακής ετοιμότητας, είναι η παραγωγή ενός πολυμεσικού λογισμικού, το οποίο θα λειτουργεί σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, με υπολογιστή μέσα στην τάξη και με δυνατότητες χρήσης πολυμέσων.

Οι απαντήσεις σε όποια ερωτήματα ενδέχεται να έχουν οι εκπαιδευτικοί ΕΑΕ θα μπορούν να δίνονται από την «πύλη» του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και το αρμόδιο Τμήμα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αυγητίδου, (Επιμ.) (2001). Το Παιχνίδι. Σύγχρονες ερευνητικές και διδακτικές προσεγγίσεις. Μπφρ. Γολέμη, Α. Αθήνα: Εκδ. Τυπωθήτω – Δαρδανός.
- Culham, A. (2004). Getting in touch with our feminine sides? Men's difficulties and concerns with doing Intensive Interaction. *British Journal of Special Education*. vol. 31(2), p. 81-88.
- Fox, S., Farrell, P., Davis, P. (2004). Factors associated with the effective inclusion of primary-aged pupils with Down' syndrome. *British Journal of Special Education*. vol. 31(4), p. 184-190.
- Goehlich, M. (2003). Παιδοκεντρική διάσταση στη μάθηση. Επιμλ. Χρυσυφίδης Κ., Μπφρ. Νούσια, Ε. Αθήνα: Εκδ. Τυπωθήτω – Δαρδανός.
- Halliwell, M. (2003). Supporting Children with special educational needs. London: Fulton Publishers. <http://www.ipausa.org/playdayorg.htm>, <http://www.ncc.edu/users/cooneye/play.doc> (ημipροσθ-04/2008)
- MacDonald, V., Speece, D.L. (2001). Making Time: A Teacher's Report on Her First Year of Teaching Children with Emotional Disabilities. *The Journal of Special Education*, vol. 35(2), 84-91.
- Silva, J.C., Morgado, J. (2004). Support teachers' beliefs about the academic achievement of students with special educational needs. *British Journal of Special Education*. vol. 31(4), p. 207-214.
- Vygotsky, L. (1992). Ο Ρόλος του παιχνιδιού στην ανάπτυξη, σελ. 84-97 στο βιβλίο Βοσνιάδου, Σ. (Επιμλ). Κείμενα Εξελεικτικής Ψυχολογίας- Σκέψη. Αθήνα: Εκδ. Gutenberg.
- Williams, M., Gersch, I. (2004). Teaching in mainstream and special schools: are the stresses similar or different? *British Journal of Special Education*. vol. 31(3), p. 157-162.
- Βίννικοτ, Ντ. (1979). Το παιδί, το παιχνίδι και η πραγματικότητα. Αθήνα: Εκδ. Καστανιώτη.
- Δροσινού, Μ. (1993). Ανίχνευση και εντοπισμός των Μαθησιακών Δυσκολιών ενός μαθητή ή μιας ομάδας. *Ανοιχτό Σχολείο* τχ. 42, Απρ., σελ. 137-145.
- Δροσινού, Μ. (1998 β). Η ενεργοποίηση του γονικού συμβουλευτικού ρόλου σε μαθητές μικρής ηλικίας με στοιχεία παραβατικής συμπεριφοράς. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού*, 46-57, 81-95.
- Δροσινού, Μ. (2001). Καθημερινές καταγραφές, εξατομικευμένων υποστηρικτικών προγραμμάτων, σε μαθητές ειδικών τάξεων, με την βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή. *Ανοιχτό σχολείο*, τχ. 78, σελ. 32-35.
- Δροσινού, Μ. (2005). Η Ετοιμότητα των γονέων στην κατανόηση των Μαθησιακών Δυσκολιών, *Τα Εκπαιδευτικά*, τχ. 77-78, σελ. 143-153, Ελληνικά Γράμματα.
- Βλάχου, Αλ., Τσακίρη, Αν., Τσαγκαλος, Βασ., Σχοινάς, Δ. Δροσινού Μ. (2004). Δραστηριότητες ειδικών μαθησιακών δυσκολιών. Σχεδιασμός και υλοποίηση εξατομικευμένου υποστηρικτικού διδακτικού προγράμματος. Συνεργασία της ομάδας δυσλεξίας αποτελούμενη από τους μετεκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς στην ειδική αγωγή, στο *Μαρασλειακό Βήμα*, τχ. 4, Χειμώνας 2003-2004, σελ. 35-69.
- Ερικσον, Ε. (1990). Η Παιδική ηλικία και η κοινωνία. Αθήνα: Εκδ. Καστανιώτης.
- Ματσαγγούρας, Η. (2002). Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Αθήνα: Εκδ. Γρηγόρη.
- Χρηστάκης Κ. (2003). Διδακτική προσέγγιση παιδιών και νέων με μέτριες και σοβαρές δυσκολίες μάθησης. Αθήνα: Εκδ. Ατραπός.

**ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ**

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι
ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ**

1. Ακρόαση
2. Συμμετοχή στο διάλογο
3. Έκφραση σαφής και ακριβής

46 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο προφορικός λόγος είναι το κατ' εξοχήν μέσον έκφρασης και επικοινωνίας. Το παιδί ακροάται, δέχεται τις προφορικές πληροφορίες, τις επεξεργάζεται νοητικά, επενδύει συναισθηματικά στο προϊόν που παράγεται και εκφράζεται. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο προφορικός λόγος είναι η σημαντικότερη μορφή επικοινωνιακής σχέσης. Η ανάπτυξη του επηρεάζει σημαντικά την εξέλιξη του παιδιού, καθώς και τα αποτελέσματα της μαθησιακής διαδικασίας.

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι: Μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας να βοηθήσουμε το παιδί να αναπτύξει τις δεξιότητες του προφορικού λόγου σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μπορεί να λειτουργεί κανονικά ως πομπός και δέκτης προφορικών μηνυμάτων, να επικοινωνεί με τον προφορικό λόγο αποτελεσματικά με το περιβάλλον του και να διαμορφώσει την αναγκαία υποδομή, προκειμένου να είναι αποτελεσματική η μαθησιακή διαδικασία.

Ο προφορικός λόγος στο βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής και Εκπαίδευσης συνδέεται με το βιβλιοτετράδιο του μαθητή το οποίο περιέχει στοχευμένες οπτικοποιημένες και ηχητικές δραστηριότητες (φωτογραφικό- οπτικό και ηχητικό υλικό), "παιχνίδια με κάρτες" στον ακόλουθο πίνακα.

βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης (Μεσοπρόθεσμοι στόχοι)	βιβλιοτετράδιο του μαθητή (Μεσοπρόθεσμοι στόχοι)	
1. Ακρόαση	α) Ενότητα 1 ^η : «Ακούω, βρίσκω και ταιριάζω». Περιέχει: κάρτες-φωτογραφίες και ήχους.	
2. Συμμετοχή στο διάλογο περιμένοντας τη σειρά	β) Ενότητα 2 ^η : «Κουβεντιάζω και παίζω». Περιέχει: κάρτες-φωτογραφίες και ήχους.	
3. Έκφραση σαφής και ακριβής	γ) Ενότητα 3 ^η : «Μιλώ με σαφήνεια και ακρίβεια». Περιέχει: κάρτες-φωτογραφίες και ήχους.	

48 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Ειδικότερα για το μαθητή με ειδικές εκπ/κές ανάγκες και αναπηρίες επιδιώκεται:

- Να ακούει και να αντιλαμβάνεται σωστά ποικίλα ηχητικά ερεθίσματα. Το παιδί αναγνωρίζει ήχους που ακούει, βρίσκει την κάρτα που αντιστοιχεί σε κάθε ήχο, μιμείται και παράγει φωνές ζώων ή μουσικά όργανα, εκτελεί εντολές που ακούει.
- Να συμμετέχει αποτελεσματικά στο διάλογο περιμένοντας τη σειρά του. Μέσα από ομαδικά παιχνίδια (παζλ, επιτραπέζια, κάρτες), το παιδί ονομάζει αντικείμενα με τυχαία ή ορισμένη σειρά. Ανακοινώνει τα νέα της ημέρας στους συμμαθητές του. Η επιτυχία των δραστηριοτήτων αυτών έγκειται στο να μπορεί το παιδί να περιμένει τη σειρά του για να μιλήσει, χωρίς να διακόπτει το συνομιλητή του.
- Να εκφράζεται προφορικά με ακρίβεια και σαφήνεια. Η σύνδεση λέξεων, προτάσεων και γεγονότων, η σωστή χρήση των χρόνων και των επιθέτων αποτελούν κριτήριο για την ακριβή και σαφή έκφραση. Δραστηριότητες με δραματοποιήσεις, φωτογραφίες, παραμύθια βοηθούν ως προς αυτή την κατεύθυνση με παιγνιώδη τρόπο.

Για την αποτελεσματική διδασκαλία του προφορικού λόγου και την καλύτερη χρησιμοποίησή του από τα παιδιά απαιτούνται:

- α) Η αξιοποίηση των στοχευμένων δραστηριοτήτων στην ακρόαση, τη συμμετοχή στο διάλογο, στην έκφραση με σαφήνεια και ακρίβεια.
- β) Η προσφυγή στη Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων (ΛΕΒΔ-Προφορικός λόγος) και τις ειδικές ανάγκες του μαθητή σ' αυτόν.
- γ) Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των διδακτικών προγραμμάτων να γίνεται έτσι, ώστε να ικανοποιείται η συναισθηματική ανάγκη του παιδιού για έκφραση και επικοινωνία και να αξιοποιούνται εξορθολογικά οι νέες τεχνολογίες και στρατηγικές στη διαδικασία της μάθησης, χωρίς να δημιουργούν δευτερογενή ψυχολογικά προβλήματα “εξάρτησης” στη χρήση των Ηλεκτρονικών παιχνιδιών.
- δ) Το υλικό υποστήριξης του βιβλιοτετραδίου του μαθητή με πλήρη αριθμημένη σειρά καρτών-φωτογραφιών (οπτικό υλικό) “παιχνίδια με κάρτες” και ήχων (ηχητικό υλικό, προτείνεται ως μια σειρά διδακτικού υλικού. Αυτό μεταξύ άλλων μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του προφορικού λόγου και της επικοινωνίας (λεκτικής ή μη λεκτικής). Η επιλογή της μαθησιακής διαδικασίας δρομολογείται σύμφωνα με την κρίση του εκπαιδευτικού και με στόχο την εξυπηρέτηση των ιδιαίτερων ικανοτήτων του μαθητή, ανάλογα με την ηλικία, το πλαίσιο υποστήριξης(ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης) και την εκπαιδευτική βαθμίδα στην οποία ανήκει.

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ

1.1. ΕΝΟΤΗΤΑ 1η: Ακρόαση.

Το παιδί είναι ικανό:

1.1.1. Να ακροάται και να αναγνωρίζει ήχους.

Ακρόαση και αναγνώριση ήχων που παράγονται:

- Από το σώμα
 - Βήξιμο
 - Φύσημα της μύτης
 - Γέλιο
 - Κλάμα
 - Παλαμάκια
 - Χτύπημα ποδιών
 - Αναπνοή (εισπνοή ή ρούφηγμα κοιλιάς, εκπνοή ή σύριγμα)
- Από αντικείμενα
 - Σύρσιμο καρέκλας
 - Χτυπήματα αντικειμένων στο θρανίο (τζάμι, μέταλλο...)
 - Κουδούνι πόρτας
 - Κλειδαριά πόρτας
- Από παιχνίδια
 - Σφυρίχτρα
 - Ροκάνα
 - Καραμούζα
- Από διάφορες συσκευές
 - Τηλέφωνο
 - Τηλεόραση
 - Καζανάκι τουαλέτας
 - Πλυντήριο ρούχων
 - Ηλεκτρική σκούπα
 - Ξυπνητήρι (ρολόι)
 - Μίξερ

50 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**1.1.2. Να διακρίνει ήχους.**

Διάκριση μαγνητοφωνημένων ήχων:

- Από την εξοχή:
Νερό που τρέχει στο αυλάκι
Πουλιά που κελαηδούν
Καρακάξες
Τρακτέρ που οργώνει τα χωράφια
Θρόισμα φύλλων
- Από μετεωρολογικά φαινόμενα:
Βροχή
Χαλάζι
Αέρας
Βροντή
- Χωρίς να βλέπει την ηχητική πηγή: (με γυρισμένη την πλάτη, με κλειστά μάτια):
Χαρτί που σχίζεται
Ζελατίνη που τσαλακώνεται
Πόρτα που ανοιγοκλείνει
Χτυπήματα ποδιών στο έδαφος
Χτυπήματα χεριών σε επιφάνειες
Σύρσιμο καρέκλας
Το παιχνίδι της τυφλόμυγας (αναγνωρίζει τη φωνή κάποιου συμμαθητή, κατευθύνεται στην πηγή του ήχου κ.λπ.).

1.1.3. Να αναγνωρίζει και να μιμείται ήχους.

Μίμηση μαγνητοφωνημένων ήχων:

- Φωνών ζώων:
Γάτας: νιάου-νιάου
Σκύλου: γαβ-γαβ
Κόκορα: κικιρίκουκου
Πάπιας: πα-πα-πα-πα
Γαϊδάρου: γκαρ-γκαρ
- Ήχων της πόλης:
Τρένου (τσαφ-τσοουφ)
Αυτοκινήτου (ήχος κινητήρα, κόρνα, φρενάρισμα)
Μοτοσικλέτας
Αεροπλάνου
Πλοίου
Κομπρεσέρ
Μπουλντόζας

ΑΚΡΟΑΣΗ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 51**1.1.4. Να αναγνωρίζει και να παράγει ήχους μουσικών οργάνων.****1.1.5. Να ακροάται και να επαναλαμβάνει λέξεις ή φράσεις με ρυθμό.**

Ασθενοφόρου (ιου-ιου)

Αναγνώριση ήχων μουσικών οργάνων που ακούει από:

Μεταλόφωνα

Παιδικό αρμόνιο

Φλογέρα

Βιολί

Κιθάρα

Σαξόφωνο

Φυσσαρμόνικα

Διάκριση χαρακτηριστικών ήχων με:

– Διάφορους ήχους:

Ήχος λυπητερός

Ήχος στιγμιαίος, κοφτός, σκληρός

Ήχος άγριος, ζωντανός

Ήχος διαρκείας, συρτός

Ήχος μαλακός, απαλός

Παραγωγή μουσικών ήχων:

– Με αντικείμενα:

Κουτάλια

Πιρούνια

Ποτήρια

Ξυλάκια

Κουταλάκια με όσπρια

Κουτάκια με ρύζι

Ακρόαση και επανάληψη:

– Συλλαβών λέξεων με ρυθμό:

Νί-κος

Γιάν-νης

Κα-τε-ρί-να

– Ρυθμικών φράσεων:

Ο σκύλος γαβγίζει γαβ, γαβ, γαβ

Το τρένο περνά τσαφ-τσουφ, τσαφ-τσουφ

– Τραγουδιών με ρυθμικά παλαμάκια:

Μια ωραία πεταλούδα

Η κουκουβάγια

Τσοπανάκος ήμουνα

52 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

1.1.6. Να ακροάται και να εκτελεί εντολές που ακούει ζωντανά ή από μαγνητόφωνο.

1.1.7. Να παίζει, να ηχογραφεί και να ακούει μουσικά και ηχητικά παιχνίδια.

Η μικρή μας αγελάδα

- Μουσικών παραμυθιών σε μαγνητόφωνο:
Μύθοι του Αισώπου
Μουσικά παραμύθια, «ο Πέτρος και ο λύκος»
- Μουσικών ιστοριών σε βίντεο:
Ο κλόουν στη χώρα με τις πολύχρωμες καραμέλες
Εξωγήινοι και τέρατα απειλούν τη γη

- *Ακρόαση και εκτέλεση απλών εντολών:*

- «Άνοιξε την τσάντα σου»
- «Κάθισε στο θρανίο σου»
- «Έλα κοντά μου».

- *Ακρόαση και εκτέλεση σύνθετων εντολών:*

- «Πήγαινε στη βρύση να πλύνεις τα χέρια σου».
- «Κάθισε στη θέση σου και άκουσε τη κασέτα».
- «Βγάλε το παλτό σου και κρέμασέ το στην κρεμάστρα».

Εγγραφή και Ακρόαση Μουσικών Παιχνιδιών με:

- Τη φωνή του, μαζί με ένα παιδί / μαζί με άλλα παιδιά
- Το όνομά του χορωδιακά από όλα τα παιδιά
- Παιχνίδι με τις κούκλες στο κουκλοθέατρο
Η κοκκινσκομφίτσα στο δάσος
Τα τρία γουρουνάκια
- Μουσικά παιχνίδια:
Ο μαέστρος που διευθύνει την ορχήστρα
Η τραγουδίστρια της όπερας (π.χ. Κάλλας)
- Ηχητικά παιχνίδια:
Διαγωνισμός αναπνοής
Ρυθμικός καθρέφτης: «ό,τι ρυθμό ακούσει επαναλαμβάνει»

ΣΗΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 53

Το παιχνίδι της σιωπής: απόλυτη ησυχία ΝΟ-ΣΟΚΟΜΕΙΟ

«Τρία κουδουνάκια: ποιο κουδουνάκι ακούστηκε»

«Οι ταχυδρόμοι με τις τρομπέτες στο χωριό»

1.2. ΕΝΟΤΗΤΑ 2η: Να συμμετέχει στο διάλογο περιμένοντας τη σειρά του.

Το παιδί είναι ικανό:

1.2.1. Να λέει ονόματα συμμαθητών.

Ονόματα συμμαθητών:

– Με τυχαία σειρά π.χ.

Γιάννης

Νίκος

Νίκη

Λένα

– Με ορισμένη σειρά π.χ.

Λένα

Νίκη

Νίκος

Γιάννης

1.2.2. Να ονομάζει αντικείμενα.

Ονόματα ρούχων:

– Ρούχα με τυχαία σειρά π.χ.

Φούστα

Μπουφάν

Μπλούζα

Παντελόνι

– Ρούχα με ορισμένη σειρά π.χ.

Μπλούζα

Παντελόνι

Μπουφάν

Φούστα

54 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ, ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ

1.2.2. Να ονομάζει αντικείμενα.

Ονόματα Εσωρούχων

– Εσώρουχα με τυχαία σειρά π.χ.

Κάλτσες
Καλσόν
Φανελάκι

– Εσώρουχα με ορισμένη σειρά π.χ.

Φανελάκι
Κάλτσες
Καλσόν

Ονόματα σκευών κουζίνας:

– Σκεύη κουζίνας με τυχαία σειρά π.χ.

Πιάτα
Τηγάνι
Κουτάλα
Κατσαρόλα

– Σκεύη κουζίνας με ορισμένη σειρά π.χ.

Κατσαρόλα
Κουτάλα
Τηγάνι
Πιάτα

Ονόματα ηλεκτρικών συσκευών

– Ηλεκτρικές συσκευές με τυχαία σειρά π.χ.

Ψυγείο
Κουζίνα
Πλυντήριο
Τηλεόραση

– Ηλεκτρικές συσκευές με ορισμένη σειρά π.χ.

Τηλεόραση
Κουζίνα
Ψυγείο
Πλυντήριο

Ονόματα επίπλων:

– Έπιπλα με ορισμένη σειρά π.χ.

Κρεβάτι
Τραπέζι
Ντουλάπα
Καρέκλα

ΣΗΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 55

– Επιπλα με ορισμένη σειρά π.χ.

Τραπέζι

Καρέκλα

Κρεβάτι

Ντουλάπα

Ονόματα λουλουδιών

– Με τυχαία σειρά π.χ.

Ανεμώνα

Βιολέτα

Γαρίφαλο

Τριαντάφυλλο

– Με ορισμένη σειρά π.χ.

Τριαντάφυλλο

Γαρίφαλο

Βιολέτα

Ανεμώνα

Ονόματα δέντρων

– Δέντρα με τυχαία σειρά π.χ.

Ελιά

Πεύκο

Βελανιδιά

Ευκάλυπτος

– Δέντρα με ορισμένη σειρά π.χ.

Πεύκο

Ευκάλυπτος

Ελιά

Βελανιδιά

1.2.2. Να ονομάζει αντικείμενα.

Ονόματα φρούτων

– Φρούτα με τυχαία σειρά π.χ.

Μήλο

Πορτοκάλι

Φράουλα

– Φρούτα με ορισμένη σειρά π.χ.

Φράουλα

Μήλο

Καρπούζι

Πορτοκάλι

56 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

1.2.3. Να ονομάζει τα μέσα συγκοινωνίας.

Ονόματα ζώων

– Ονόματα ζώων με τυχαία σειρά π.χ.

Άλογο

Σκύλος

Γάτα

Ποντικός

Μέσα συγκοινωνίας:

– Με τυχαία σειρά π.χ.

Λεωφορείο

Τρόλεϊ

Πλοίο

Τρένο

– Με ορισμένη σειρά π.χ.

Τρένο

Πλοίο

Τρόλεϊ

Λεωφορείο

1.2.4. Να ονομάζει τα νομίσματα.

Ονόματα νομισμάτων:

– Με τυχαία σειρά π.χ.

ένα ευρώ

δύο ευρώ

πέντε ευρώ

– Με ορισμένη σειρά π.χ.

πέντε ευρώ

δύο ευρώ

ένα ευρώ

1.2.5. Να λέει συλλαβές.

Συλλαβές

– Συλλαβές με το «α» με τυχαία σειρά π.χ.

μα

λα

μπα

γα

– Συλλαβές με το «α» με ορισμένη σειρά π.χ.

λα

γα

μα

μπα

ΣΗΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 57

– Συλλαβές με το «ο» με τυχαία σειρά π.χ.

κο

πο

το

ντο

– Συλλαβές με το «ο» με ορισμένη σειρά π.χ.

ντο

το

πο

κο

– Συλλαβές με το «ι» με τυχαία σειρά π.χ.

τι

κι

πι

σι

– Συλλαβές με το «ι» με ορισμένη σειρά π.χ.

πι

σι

τι

κι

– Συλλαβές με το «ε» με τυχαία σειρά π.χ.

λε

νε

κε

ζε

– Συλλαβές με το «ε» με ορισμένη σειρά π.χ.

νε

ζε

κε

λε

58 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ, ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ

1.2.6. Να ανακοινώνει τα νέα της ημέρας.

Τα νέα της ημέρας:

- Τι έκανα σήμερα;
Ξύπνησα.
Πήγα σχολείο.
Έφαγα το μεσημέρι.
Είδα τηλεόραση.
- Τι άκουσα στο ραδιόφωνο σήμερα;
Τραγούδια.
Διαφημίσεις.
- Τι έφαγα / ήπια το πρωί;
Ένα ποτήρι φρέσκο γάλα.
Ψωμί με βούτυρο.
- Τι έκανα στο διάλειμμα σήμερα στο σχολείο;
Έφαγα ένα κουλούρι.
Ήπια νερό.
Πήγα στην τουαλέτα.
Έπαιξα κυνηγητό.

1.2.7. Να αναφέρει δραστηριότητες από το κοντινό/μακρινό παρελθόν και μέλλον.

Δραστηριότητες του παρελθόντος

- Τι έκανα χθες;
Δεν είχα σχολείο.
Κοιμήθηκα περισσότερο.
Κουβεντιάσαμε με το μπαμπά και τη μαμά.
- Τι είδα στην τηλεόραση;
Κινούμενα σχέδια την Τετάρτη.
Ντοκιμαντέρ τη Δευτέρα
Ελληνική ταινία το Σάββατο.
- Τι έφαγα χθες το μεσημέρι.
Σαλάτα με ντομάτες.
Πατάτες.

Δραστηριότητες του μέλλοντος:

- Τι θα κάνω μετά το σχολείο;
Θα πάω σπίτι.
Θα πλύνω τα χέρια μου.
Θα φάω το φαγητό μου.
Θα ξεκουραστώ.

ΕΚΦΡΑΣΗ ΣΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΗΣ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 59

- Τι θα κάνω αύριο;
Θα πάω σο σχολείο.
Θα πάω στο κολυμβητήριο.
Θα πάμε στ μουσείο επίσκεψη με το σχολείο.
- Τι θα κάνω την Κυριακή;
Θα παίξω στην παιδική χαρά.
Θα πάω στην εκκλησία.
Θα τακτοποιήσω το δωμάτιό μου.
Θα πάω επίσκεψη στον παππού και στη για-
γιά.
- Τι θα κάνω το καλοκαίρι;
Θα πάω στη θάλασσα.
Θα πάω στο νησί.
Θα πάω στην κατασκήνωση.
Θα πάω στο βουνό.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η: Έκφραση σαφής και ακριβής

Το παιδί είναι ικανό;

1.3.1. Να λέει λέξεις και προτάσεις.

Έντυπο Καθημερινής Καταγραφής

Όνομα μαθητή/τριας:		Τάξη:			
Διδακτική παρέμβαση: Ετοιμότητα Προφορικού Λόγου - (Έκφραση με σαφήνεια και ακρίβεια)					
Ο δάσκαλος μαζί με το μαθητή/την μαθήτριά του/την "χαϊνέλλα", κάθε φορά που ο μαθητής/τρια ολοκληρώνει με επιτυχία μια δραστηριότητα μαθησιακής ετοιμότητας					
Ενότητα 3η: «Ήλιόλο με σαφήνεια και ακρίβεια»					
Σταθεμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
	παρέμβαση	παρέμβαση	παρέμβαση	παρέμβαση	παρέμβαση
Α/α	Ημερομηνία				

- Προτάσεις με:*
- Δύο λέξεις.
Μαμά νερό.
Πάω σχολείο.
 - Τρεις λέξεις.
Εγώ είμαι αγόρι.
Εσύ είσαι παιδί.
 - Πέντε λέξεις.
Εγώ παίζω με τα παιχνίδια.
Εγώ κάνω τα μαθήματά μου.
Η μαμά μαγειρεύει στην κουζίνα.
Ο μπαμπάς πηγαίνει στη δουλειά.
 - Εφτά λέξεις.
Εγώ ήπια ένα ποτήρι κρύο φρέσκο γάλα.
Τα χέρια σου είναι μέσα στην πλαστελίνη.

60 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Σύνδεση λέξεων.

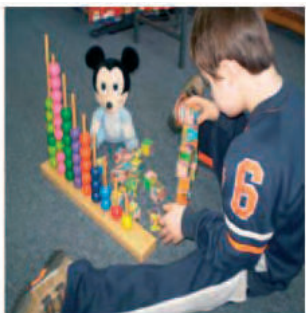
- «και»
Εγώ έφαγα ψωμί και τυρί.
Αυτοί παίζουν κρυφτό και κυνηγητό.
- «θα».
Θα φάω.
Θα ακούσω.
- «με».
Ψωμί με μέλι.
Κρέας με πατάτες.
- «Για».
Ώρα για σχολείο.
Πάω για ύπνο.
- «Πια».
Κουράστηκα πια.
Τελείωσα πια.
Αρκετά πια.

Λέξεις και προτάσεις στον ενικό και στον πληθυντικό.

- Μια λέξη.
Κάλτσα-κάλτσες.
Εγώ-εμείς.
- Δύο λέξεις.
Μεγάλο καρπούζι – μεγάλα καρπούζια.
Πράσινο χαλί – πράσινα χαλιά.
- Τρεις λέξεις.
Εγώ τρώω σαλάτες – εμείς τρώμε σαλάτες.
Εγώ γράφω γράμμα – εμείς γράφουμε γράμματα.
- Πέντε έως επτά λέξεις.
Το κορίτσι φοράει την κοντή κόκκινη φούστα.
Τα κορίτσια φοράνε τις κοντές κόκκινες φούστες.

ΕΚΦΡΑΣΗ ΣΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΗΣ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ **61****1.3.2. Να χρησιμοποιεί τα ρήματα στο σωστό αριθμό και χρόνο.**

1.3.2. Χρησιμοποιεί τα ρήματα στο σωστό αριθμό και χρόνο.
Δραστηριότητα: Ρήματα στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

1.3.3. Να χρησιμοποιεί σωστά τα επίθετα

Ρήματα στον ενικό και στον πληθυντικό.

– Πέντε ρήματα.

Είμαι – είμαστε

Έχω – έχουμε

Τρέχω – τρέχουμε

Πίνω – πίνουμε

Λέω – λέμε

– Αντωνυμίες και ρήματα.

Εγώ μιλάω

Εσύ μιλάς

Αυτός μιλάει

Αυτή μιλάει

Αυτό μιλάει

Εμείς μιλάμε

Εσείς μιλάτε

Αυτοί μιλούν

Αυτά μιλούν

Προτάσεις σε παρελθόντα και μέλλοντα χρόνο.

– Κάνει προτάσεις σε μέλλοντα χρόνο.

Το μεσημέρι θα φάω φασόλια.

Το βράδυ θα ακούσω μουσική.

Στο σπίτι θα μιλήσω με τον αδερφό μου.

– Κάνει προτάσεις σε παρελθόντα χρόνο.

Χθες έφαγα παστίτσιο.

Έχω ακούσει από παλιά για σένα.

Είχα επισκεφτεί την Ακρόπολη, πέρυσι με την τάξη μου.

– Μετατρέπει τα ρήματα από το παρελθόν στο μέλλον.

Εγραφα = θα γράφω

Άκουσα = θα ακούσω

Έχω μιλήσει = θα έχω μιλήσει

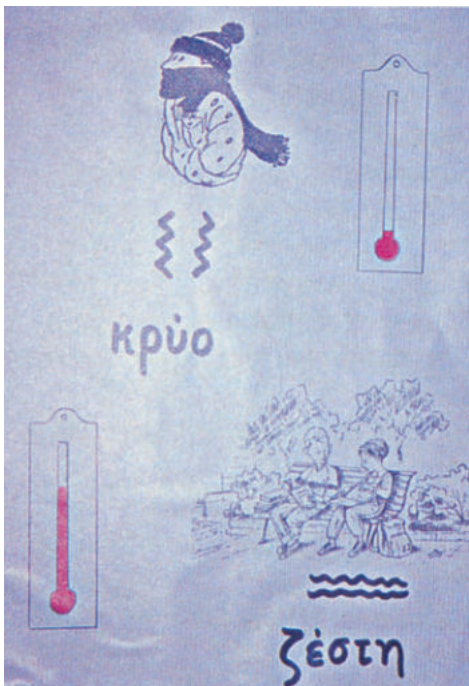
Χρησιμοποίηση επιθέτων:

– Στην περιγραφή φωτογραφίας

Ψηλός τοίχος

Χοντρά τούβλα

62 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

- Κοντός άνθρωπος
- Σε αντιθέσεις
 - Ο καιρός είναι καλός.
 - Ο καιρός είναι κακός.
 - Στα τρία γένη
 - Ο κόκκινος κύκλος.
 - Η κόκκινη γραμμή.
 - Το κόκκινο τετράγωνο.
 - Στον πληθυντικό/
 - Οι κόκκινοι κύκλοι.
 - Οι κόκκινες γραμμές.
 - Τα κόκκινα τετράγωνα.
 - Στους τρεις βαθμούς
 - Ο Γιώργος είναι ψηλός.
 - Ο Γιώργος είναι πιο ψηλός από τον Πέτρο.
 - Ο Γιώργος είναι ο πιο ψηλός στη γραμμή.
 - Σε προτάσεις με πέντε ως έξι λέξεις
 - Ο μαύρος πίνακας είναι στον τοίχο.
 - Ο άρρωστος μαθητής έμεινε στο κρεβάτι.

1.3.4. Να κάνει ερωτήσεις.

Ερωτήσεις με:

- «τι»:
 - Τι κάνετε εσείς;
 - Τι κάνεις εσύ;
- «ποιος, «ποια», «ποιο»
 - Ποιος είσαι εσύ;
 - Ποια είναι η γόμα σου;
 - Ποιο είναι το μολύβι σου;
- «από πού»
 - Από πού έρχεσαι Μαρία;
 - Από πού είσαι;
- «πώς»:
 - Πώς είναι αυτοί;
 - Πώς είναι η υγεία σου;
- «πού»
 - Πού κάθεται Νίκο;
 - Πού έβαλες το μολύβι;

ΕΚΦΡΑΣΗ ΣΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΗΣ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 63

1.3.5. Να χρησιμοποιεί καταφατικές και αρνητικές προτάσεις.

Καταφατικές και αρνητικές προτάσεις:

- Κάνει καταφατικές προτάσεις
Ναι, εγώ είμαι εδώ.
Ναι, είμαι ο ίδιος στο τηλέφωνο.
- Κάνει αρνητικές προτάσεις με το «όχι – δε(v)», «δε(v)»
Όχι, δεν κάθομαι εδώ.
Δεν θέλω να πάω για ύπνο.
- Κάνει αρνητικές προτάσεις με το «μη(v)»
Μην πας στο σπίτι του Γιώργου, δεν είναι εκεί.
Μη μιλάς για να ακούσεις τι λέει το μαγνητόφωνο.
- Συνδέει προτάσεις με το «και».
Ο Νίκος και ο Βασίλης παίζουν ποδόσφαιρο.
Η Ιωάννα και ο Μάνος δεν ήρθαν σήμερα σχολείο.

1.3.6. Να εκφράζεται μπροστά σε άλλους.

Το παιχνίδι «η τηλεόραση».

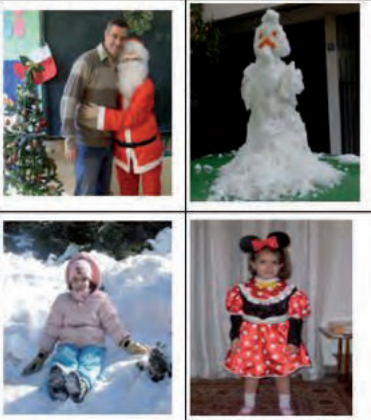
- Παίζει το παιχνίδι: «η τηλεόραση»
Μιμείται τον τηλεπαρουσιαστή.
Μιμείται τον αγαπημένο του ηθοποιό.
Παίζει σκηνές από εκπομπές, λέγοντας διαλόγους.
Αυτοσχεδιάζει κάνοντας τη δική του εκπομπή.
- Γράφει στο μαγνητόφωνο το παιχνίδι: «η τηλεόραση»
Προτάσεις παρουσίασης προσώπων.
Προτάσεις παρουσίασης σκηνικών.
Προτάσεις παρουσίασης αντικειμένων.
- Ακούει ό,τι έγραψε στο μαγνητόφωνο
Παρακολουθεί σιωπηλός.
Διορθώνει φωναχτά.
Ζωγραφίζει ό,τι ακούει.
Σημειώνει τα λάθη του με γραμμές.

64 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΜΕ ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΕΙΑ

1.2.7. Δεξ. Στόχος: Να αναφέρει δραστηριότητες από το κοινό/μακρό παρελθόν και μέλλον...

Δραστηριότητα: Τι θα κάνει το χειμώνα

Σχόλια- Παρατηρήσεις (παιδαγωγικός ανατροφοδότης):
 Τι πάει καλά; Τι δεν πάει; Τι να διαφοροποιήσω;

- Διορθώνει αυτά που έχουν γραφεί
- Προσθέτει, συμπληρώνει:
- Βάζει σε σωστή σειρά τις λέξεις.
- Αφαιρεί λέξεις που δεν του αρέσουν.
- Το παιχνίδι: «ο δημοσιογράφος»*
- Παίζει το παιχνίδι: ο δημοσιογράφος:
- Με πραγματικό πρόσωπο
- Με φανταστικό πρόσωπο
- Χρησιμοποιώντας το άδειο ρολό τουαλέτας για μικρόφωνο
- Για συγκεκριμένο θέμα
- Γράφει τη συνέντευξη στο μαγνητόφωνο
- Κάνει ερωτήσεις
- Παίρνει απαντήσεις
- Ζητά περισσότερες διευκρινίσεις
- Ακούει μαζί με τα άλλα παιδιά τη συνέντευξη
- Ακούει χωρίς να μιλάει
- Σχολιάζει αυτά που ακούει
- Διορθώνει αυτά που ακούει
- Αξιολογείται η συνέντευξη:
- Πολύ καλή / μέτρια / κακή

1.3.7. Να περιγράφει και να διηγείται προφορικά.

1.3.7. Αναφέρει δραστηριότητες που έχουν γίνει ή πρόκειται να γίνουν.

Δραστηριότητα: Τι θα κάνει το καλοκαίρι.

Σχόλια- Παρατηρήσεις (παιδαγωγικός ανατροφοδότης):
 Τι πάει καλά; Τι δεν πάει; Τι να διαφοροποιήσω;

- Περιγραφή και διήγηση.*
- Περιγράφει φωτογραφίες με 3-4 λέξεις
- Άνθρωπος, ψηλός, αδύνατος
- Λουλούδι, κίτρινο, δε μυρίζει
- Τραπέζι, στρογγυλό, ξύλινο
- Περιγράφει φωτογραφίες με 4 λέξεις σε 6 λεπτά
- Παιδί, μαθητής, αγόρι, χοντρό
- Γυναίκα, μαμά, γυαλιά, αδύνατη
- Περιγράφει φωτογραφίες με 15 λέξεις σε 15 λεπτά
- Είναι ένα μικρό σπιτάκι με κόκκινα κεραμίδια
- Τα μπλε παράθυρά του είναι ανοιχτά στον άνεμο

ΕΚΦΡΑΣΗ ΣΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΗΣ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 65

Διήγηση ιστορίας.

– Διηγείται την ιστορία που άκουσε:

– Με λόγια

Η γιαγιά κάθεται αμίλητη

Τα αυτιά της βουίζουν από τα αυτοκίνητα

Θυμάται το Ναύπλιο, όπου γεννήθηκε

– Με ήχους

Αμίλητη = σιωπηλή

Αυτοκίνητα = κλάξον, φρεναρίσματα

Ναύπλιο = θάλασσα, παφλασμός κυμάτων

Γεννήθηκε = κλάμα μωρού

– Με λόγια και με ήχους

Η γιαγιά κάθεται αμίλητη: (σιωπή)

Τα αυτιά της βουίζουν από τα πολλά αυτοκίνητα: (κλάξον / φρεναρίσματα)

Θυμάται το Ναύπλιο: (θάλασσα, παφλασμός κυμάτων) όπου γεννήθηκε (κλάμα μωρού)

– Διηγείται τη ζωή του με 50 λέξεις

Εγώ όταν ήμουνα μικρός δεν μιλάγα καθόλου.

Η μαμά τότε πήγε στο γιατρό και τον ρώτησε για μένα.

Έτσι εγώ κάνω μαθήματα με τη Βίκυ.

Στο σχολείο παίζουν με κάρτες, χαρτιά, ξύλα, πηλό.

Κάνουμε μάσκες. Παίζουμε με τις κούκλες στο κουκλοθέατρο. Τραγουδάμε στο μαγνητόφωνο. Μιλάμε και παίζουμε μπροστά στον καθρέφτη.

66 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**1.4. ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ (Λ.Ε.Β.Δ)
Στην Ανάπτυξη του προφορικού λόγου**

Όνομα παιδιού	:
Ημερ/νία γέν.	:
Σχολείο	:
Εξεταστής	:
Τάξη	:
Ημερ/νία εξέτ.	:

Περιοχή Ι: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ Μπορεί να

1. Ακρόαση

- 1.1.1. Ακροάται και αναγνωρίζει ήχους
- 1.1.2. Διακρίνει ήχους
- 1.1.3. Αναγνωρίζει και μιμείται ήχους
- 1.1.4. Αναγνωρίζει και παράγει ήχους μουσικών οργάνων
- 1.1.5. Ακροάται και επαναλαμβάνει λέξεις ή φράσεις με ρυθμό
- 1.1.6. Ακροάται και εκτελεί εντολές που ακούει ζωντανά ή από μαγνητόφωνο
- 1.1.7. Παίζει, ηχογραφεί και ακούει μουσικά και ηχητικά παιχνίδια

2. Συμμετοχή στο διάλογο περιμένοντας τη σειρά

- 1.2.1. Λέει ονόματα συμμαθητών
- 1.2.2. Ονομάζει αντικείμενα
- 1.2.3. Ονομάζει τα μέσα συγκοινωνίας
- 1.2.4. Ονομάζει τα νομίσματα
- 1.2.5. Λέει συλλαβές
- 1.2.6. Ανακοινώνει τα νέα της ημέρας
- 1.2.7. Αναφέρει δραστηριότητες από το κοντινό/μακρινό παρελθόν και μέλλον

3. Έκφραση σαφής και ακριβής

- 1.3.1. Λέει λέξεις και προτάσεις
- 1.3.2. Χρησιμοποιεί τα ρήματα στο σωστό αριθμό και χρόνο
- 1.3.3. Χρησιμοποιεί σωστά τα επίθετα
- 1.3.4. Κάνει ερωτήσεις
- 1.3.5. Χρησιμοποιεί καταφατικές και αρνητικές προτάσεις
- 1.3.6. Εκφράζεται μπροστά σε άλλους
- 1.3.7. Περιγράφει και διηγείται προφορικά

1.7. Διδακτικά υλικά που ενδεικτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν

Βιβλιοτετράδιο «Προφορικός λόγος», Ο.Ε.Β.Δ.

Οπτικό υλικό (κάρτες) προφορικού λόγου 1-232, Ο.Ε.Β.Δ.

Ηχητικό υλικό (cd) προφορικού λόγου, Ο.Ε.Β.Δ.

Υλικά που παράγουν ήχους (κουτάλια, πιρούνια, ξυλάκια, κλειδιά, κουδούνι, ξυπητήρι)

Μουσικά όργανα (μεταλόφωνο, παιδικό αρμόνιο, φλογέρα, φουσαρμόνικα)

Κασέτες με ήχους (πόλης,εξοχής, ζώων, ανέμου, κυμάτων)

Οπτικοακουστικά μέσα (μαγνητόφωνο, ραδιόφωνο, τηλεόραση, μικρόφωνο, cds, φωτογραφική μηχανή, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής)

Κάρτες με φυτά, ζώα, μέσα συγκοινωνίας, νομίσματα, σκεύη κουζίνας, μουσικά όργανα

Αντικείμενα καθημερινής χρήσης (μολύβια, χαρτιά, χρώματα, χαρτόνια, χαρτομάντιλα)

Φωτογραφίες με πρόσωπα, αντικείμενα

Πλαστικοποιητής, αυτοκόλλητο βέλκτρον, παπουτσόκουτα

68 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ
ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ- ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟ ΛΟΓΟ

Όνομα μαθητή	: Ελένη		
Ηλικία	: 7,9		
Τάξη φοίτησης	: Β΄, α΄ εξαήμερο		
Επίπεδο αναπτυξιακών δεξιοτήτων στην ετοιμότητα του προφορικού λόγου	: α΄ εξαήμερο στην Α΄ Δημοτικού		
Επίπεδο στις ακαδημαϊκές δεξιότητες	: γλώσσα (κατανόηση) α΄ εξαήμερο στην Α΄ Δημοτικού		
Επίπεδο στα μαθηματικά	: Β΄ εξαήμερο στην Α΄ Δημοτικού		
<p><u>Σημείωση:</u> Το επίπεδο σημειώνεται με βάση τα στοιχεία που ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής έχει καταγράψει από: α) την εμπειρική συστηματική παρατήρηση και β) την άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση (ΛΕΒΔ), στην ετοιμότητα, στη γλώσσα και στα μαθηματικά, συγκριτικά με την απόκλιση ή μη σύμφωνα με το εξαήμερο της τάξης φοίτησης</p>			
Χρονοδιάγραμμα διδακτικής παρέμβασης	Διδακτική παρέμβαση	Χώρος εξατομικευμένης διδακτικής υποστήριξης	
Χρ. Έναρξης: 4/ 10/2005 Χρ. Λήξης: 25/10/2005 Διάρκεια: 10 ημέρες.	α) ένας προς ένα και β) ένας προς δυο (μαθητές) στο τμήμα ένταξης.	Στο τμήμα ένταξης 3 φορές την εβδομάδα από μία ώρα Εφαρμογή στο διδακτικό στόχο 15΄ λεπτά, κάθε φορά.	
Διδακτικός στόχος (βραχυπρόθεσμος στόχος)	Ενότητα (μεσοπρόθεσμος στόχος)	Περιοχή (μακροπρόθεσμος στόχος)	Γενικές Ενότητες ΠΑΠΕΑ
1.2.6. Να ανακοινώνει τα νέα της ημέρας.	2 ^η : Συμμετοχή στο διάλογο	Αναπτυξιακές δεξιότητες στην ετοιμότητα του Προφορικού λόγου.	Κοινωνικές δεξιότητες- Κοινωνική Προσαρμογή, Δημοουργικές δραστηριότητες, Βασικές σχολικές δεξιότητες (ανάγνωση), Προεπαγγελματική ετοιμότητα

Υλικά	Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας – Βήματα		
<ol style="list-style-type: none"> 1. αγαπημένα αντικείμενα του παιδιού 2. βιβλιοτετράδια ετοιμότητας 3. παπουτσόκουτα 4. πλαστικοποιημένες κάρτες 5. πικτογράμματα που οπτικοποιούν δραστηριότητες του παιδιού 6. αστείο κουκλάκι (ο Πολυλογούλης) 7. έντυπα Α4 με οπτικοποιημένες δραστηριότητες: α) Χθες στο σπίτι, έκανα....., β) Σήμερα στο σχολείο, έκανα... 8. μαγνητόφωνο, κασέτες ήχου 9. φωτογραφική μηχανή 10. Ηλεκτρονικός Υπολογιστής 11. χρωματιστά χαρτόνια 12. βέλκτρον, μολύβια, αυτοκόλλητα Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας – Βήματα 	<p>1ο βήμα. Φέρνει στο σχολείο τα αγαπημένα της παιχνίδια και τα ονομάζει.</p> <p>2ο βήμα. Λέει με ποια από αυτά έπαιξε και τι, την προηγούμενη μέρα στο σπίτι.</p> <p>3ο βήμα. Επιλέγει από δραστηριότητες και ξεχωρίζει στον πίνακα ανακοινώσεων αυτά που δείχνουν τι έκανε την προηγούμενη μέρα στο σπίτι ή στο σχολείο.</p> <p>4ο βήμα. Σε ομάδα δυο, τριών ή τεσσάρων παιδιών, καθένα περιμένει τη σειρά της και λέει με συντομία, δείχνοντας κάρτες με δραστηριότητες που έκανε την προηγούμενη μέρα. Μαγνητοφωνούν όσα λένε κι ύστερα τα ακούνε.</p> <p>5ο βήμα Περιμένει τη σειρά της. Κάθε παιδί ανακοινώνει στους συμμαθητές του με παντομίμα τι έκανε χθες. Οι άλλοι προσπαθούν να το βρουν.</p> <p>6ο βήμα. Σε ξεχωριστά έντυπα Α4 κυκλώνει οπτικοποιημένες δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε αυτά που έκανε: α)χθες στο σπίτι, β) σήμερα στο σχολείο.</p> <p>7ο βήμα. Λέει δυνατά τις δραστηριότητες, τις μαγνητοφωνεί και τις ακούει.</p>		
Συμπεριφορά	Αμοιβή	Αξιολόγηση – καταγραφές	Κριτήρια επιτυχίας
Λέει τις δραστηριότητες, τις μαγνητοφωνεί και τις ακούει.	Αυτοκόλλητα με παιδάκια που μιλούν.	<ol style="list-style-type: none"> 1. έντυπο καθημερινής καταγραφής 2. έντυπο συνεργασίας με το γονέα 3. έντυπο διδακτικής αλληλεπίδρασης 	Ανακοινώνει μία από τις δραστηριότητες.

70 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας
Προφορικός λόγος****1.6. Παιχνίδια με κάρτες: παρέμβαση****Το βιβλιοτετράδιο του μαθητή συνοδεύεται από:**

Ενότητες	Οπτικό υλικό: κάρτες - φωτογραφίες.	Ηχητικό υλικό: φυσικοί βιωματικοί και μουσικοί ήχοι.
1η. «Ακούω βρίσκω και ταιριάζω»	$1-52=52$	Το ηχητικό υλικό παρατίθεται χωρίς αλλαγές από την Α' έκδοση. Ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ μπορεί να τροποποιήσει εξατομικεύοντας τους φυσικούς και βιωματικούς ήχους.
2η. «Κουβεντιάζω και παίζω περιμένοντας τη σειρά μου»	$53-148=96$	
3η. «Μιλώ με σαφήνεια και με ακρίβεια»	$149-232=84$	
ΣΥΝΟΛΟ	232	200

Κάρτες και ήχοι: υλικό υποστήριξης στο βιβλιοτετράδιο
του προφορικού λόγου (1ο τεύχος)

Ενότητα 1η «Ακούω βρίσκω και ταιριάζω»

Ο δάσκαλος σημειώνει με «ν» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
1.1.1. Διδ. Στόχος: Να ακροάται και να αναγνωρίζει ήχους.					
<i>Δραστηριότητα: Ήχοι που παράγονται από το σώμα.</i>					
1. Γέλιο					
2. Κλάμα					
3. Βήξιμο					
4. Φύσημα μύτης					
<i>Δραστηριότητα: Ήχοι που παράγονται από αντικείμενα.</i>					
5. Κλειδιά					
6. Κλειδαριά πόρτας					
7. Κουδούνι πόρτας					
8. Χτύπημα πόρτας					
<i>Δραστηριότητα: Ήχοι που παράγονται από μουσικά ηχητικά όργανα και παιχνίδια.</i>					
9. Τρίγωνα					
10. Μεταλόφωνο					
11. Ξύλινα κουτάλια					
12. Φλογέρα					
<i>Δραστηριότητα: Ήχοι που παράγονται από συσκευές.</i>					
13. Τηλέφωνο					
14. Τηλεόραση					
15. Ρολόι - ξυπνητήρι					
16. Πλυντήριο					
1.1.2. Διδ. Στόχος: Να διακρίνει ήχους.					
<i>Δραστηριότητα: Ήχοι από μετεωρολογικά φαινόμενα.</i>					
17. Αέρας					

72 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

18. Πολύ δυνατός αέρας					
19. Βροντή - αστραπή					
20. Βροχή					
<i>Δραστηριότητα: Χωρίς να βλέπει την ηχητική πηγή α) με γυρισμένη την πλάτη, β) με κλειστά μάτια.</i>					
21. Μουσικά όργανα					
22. Σκίσιμο χαρτιού					
23. Άνοιγμα πόρτας					
24. Χτύπημα ποδιών στο πάτωμα					
1.1.3. Διδ. Στόχος: Να αναγνωρίζει και να μιμείται ήχους.					
<i>Δραστηριότητα: Φωνές και τραγούδια με πρωταγωνιστές τα ζώα.</i>					
25. Γάιδαρος					
26. Κύκνος					
27. Κουνέλι					
28. Πάπιες					
<i>Δραστηριότητα: Ήχοι της πόλης.</i>					
29. Λεωφορείο					
30. Μοτοσικλέτες					
31. Τρένο					
32. Αυτοκίνητο					
1.1.4. Διδ. Στόχος: Να αναγνωρίζει και να παράγει ήχους μουσικών οργάνων.					
<i>Δραστηριότητα: Ήχοι μουσικών οργάνων.</i>					
33. Ντέφι					
34. Κιθάρα					
35. Μάρaca					
36. Ταμπούρας					
<i>Δραστηριότητα: Παραγωγή μουσικών ήχων.</i>					
37. Χτύπημα με πιρούνια στο τραπέζι					
38. Κουνάει το βάζο με τις μπαλίτσες.					
39. Κουνάει το βάζο με τα φασόλια.					
40. Κουνάει το βάζο με τη ζάχαρη.					
1.1.5. Διδ. Στόχος: Να ακροάται και να επαναλαμβάνει λέξεις ή φράσεις με ρυθμό.					
<i>Δραστηριότητα: Ρυθμικές φράσεις.</i>					
41. Ο σκύλος					
42. Ένας σκύ-λος τρέ-χει.					

ΚΟΥΒΕΝΤΙΑΖΩ ΚΑΙ ΠΑΙΖΩ ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΜΟΥ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ 73

43. Τρέ-vo					
44. Χτυπήματα με παλαμάκια στην ρυθμική φράση «Το τρέ-vo πε-ρνά τσαφ τσουφ».					
1.1.6. Διδ. Στόχος: Να ακροάται και να εκτελεί εντολές που ακούει ζωντανά ή από μαγνητόφωνο.					
<i>Δραστηριότητα: Ακρόαση και εκτέλεση εντολών.</i>					
45. -Πήγαινε στη βρύση να πλύνεις τα χέρια σου.					
46. -Κάθισε στο κάθισμα σου και άκουσε την κασέτα.					
47. -Σαπούνισε προσεκτικά τα χέρια.					
48. -Φόρεσε το παλτό σου για να βγεις στη βεράντα.					
1.1.7. Διδ. Στόχος: Να παίζει, να ηχογραφεί και να ακούει μουσικά και ηχητικά παιχνίδια.					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια ακρόασης ιστορίας και αντιστοίχισης με κάρτες.</i>					
49. Ο σκύλος σιωπά πάνω στην σκεπή.					
50. Ο σκύλος γαυγίζει πίσω από το σπιτάκι.					
51. Ο σκύλος προσκαλεί μπροστά στη πόρτα.					
52. Ο σκύλος ρουθουνίζει νωχελικά ξαπλωμένος και κουρασμένος μέσα στο σπιτάκι του.					

Ενότητα 2η «Κουβεντιάζω και παίζω περιμένοντας τη σειρά μου»

Ο δάσκαλος σημειώνει με «v» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
1.2.1. Διδ. Στόχος: Να λέει ονόματα συμμαθητών/τριών.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα συμμαθητών με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
53. Νίκος					
54. Νίκη					
55. Κωνσταντίνα					
56. Γιώργος					
1.2.2. Διδ. Στόχος: Να ονομάζει αντικείμενα.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα ρούχων με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
57. Φούστα					

74 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

58. Παντελόνι					
59. Μπλούζα					
60. Μπουφάν					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα εσωρούχων με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
61. Βρακάκι					
62. Φανελάκι					
63. Κάλτσες					
64. Καλσόν					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα αντικειμένων κουζίνας με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
65. Μαχαίρι.					
66. Πιρούνι.					
67. Κουταλάκι.					
68. Πιατέλα.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα ηλεκτρικών συσκευών με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
69. Ανοιχτό ψυγείο.					
70. Κλειστό ψυγείο.					
71. Φούρνος μικροκυμάτων.					
72. Τοστιέρα.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα λουλουδιών με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
73. Μαντζουράνα.					
74. Μαργαρίτες.					
75. Τριαντάφυλλο.					
76. Μαργαρίτα.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα συσκευών ηλεκτρονικού υπολογιστή α) με τυχαία σειρά β) με ορισμένη σειρά</i>					
77. Φωτοτυπικό μηχάνημα.					
78. Ηλεκτρονικός Υπολογιστής.					
79. Υπολογισμός αριθμητικών πράξεων με το κομπιουτεράκι.					
80. Υπολογισμός αριθμητικών πράξεων με το πληκτρολόγιο του ηλεκτρονικού υπολογιστή.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα φρούτων με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					

ΚΟΥΒΕΝΤΙΑΣΩ ΚΑΙ ΠΑΙΖΩ ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΜΟΥ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ 75

81. Μπανάνα.					
82. Πορτοκάλι.					
83. Αχλάδι.					
84. Μήλο.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα φρούτων με α) τυχαία σειρά β) ορισμένη σειρά</i>					
85. Μήλα κόκκινα.					
86. Μήλα πράσινα.					
87. Κεράσια.					
88. Γερμάδες.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα φρούτων με α) τυχαία σειρά β) ορισμένη σειρά</i>					
89. Πορτοκάλια.					
90. Λεμόνια.					
91. Πεπόνια.					
92. Φράουλες.Ι					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα λαχανικών με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
93. Πιπεριές πράσινες.					
94. Πιπεριές κόκκινες.					
95. Πατάτες.					
96. Κρεμμύδια.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα λαχανικών με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
97. Κουνουπίδι					
98. Μελιτζάνες					
99. Κολοκυθάκια					
100. Πράσα					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα ψαριών με α) τυχαία σειρά β) ορισμένη σειρά</i>					
101. Τσιπούρες πελαγίσιας.					
102. Σαρδέλες.					
103. Λαβράκια Χαλκίδος.					
104. Μπαρμπούνια.					
1.2.3. Διδ. Στόχος: Να ονομάζει τα μέσα συγκοινωνίας.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα μέσων συγκοινωνίας με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
105. Αεροπλάνο					

76 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

106. Πλοίο					
107. Λεωφορείο					
108. Μετρό					
1.2.4. Διδ. Στόχος: Να ονομάζει τα νομίσματα.					
<i>Δραστηριότητα: Ονόματα νομισμάτων με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
109. Ενα ευρώ					
110. Δυο ευρώ					
111. Πέντε ευρώ					
112. Πενήντα λεπτά					
<i>Δραστηριότητα: ονόματα χαρτονομισμάτων α) με τυχαία σειρά, β) με ορισμένη σειρά</i>					
113. Πενήντα ευρώ					
114. Είκοσι ευρώ					
115. Δέκα ευρώ					
116. Πέντε ευρώ					
1.2.5. Διδ. Στόχος: Να λέει συλλαβές.					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια φωνολογικής ενημερωτικότητας Συλλαβές με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
117. μα					
118. λα					
119. γα					
120. μπα					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια φωνολογικής ενημερωτικότητας Συλλαβές με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
121. μο					
122. κο					
123. φο					
124. ντο					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια φωνολογικής ενημερωτικότητας Συλλαβές με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
125. τι					
126. κι					
127. πι					
128. σι					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια φωνολογικής ενημερωτικότητας Συλλαβές με α) τυχαία σειρά, β) ορισμένη σειρά.</i>					
129. ρε					

ΚΟΥΒΕΝΤΙΑΣΩ ΚΑΙ ΠΑΙΖΩ ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΜΟΥ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ **77**

130. σε					
131. κε					
132. με					
1.2.6. Διδ. Στόχος: Να ανακοινώνει τα νέα της ημέρας.					
<i>Δραστηριότητα: Αφηγείται τα νέα της ημέρας.</i>					
133. Το πρωί ξυπνάω στις 7 η ώρα.					
134. Παίρνω το πρωινό μου στις 7μιση.					
135. Στις 10 και μισή κάνουμε διάλειμμα στο σχολείο.					
136. Στις 6.00 το απόγευμα διαβάζουμε στη βιβλιοθήκη.					
1.2.7. Διδ. Στόχος: Να αφηγείται θιώματα από το κοντινό/ μακρινό παρελθόν και μέλλον.					
<i>Δραστηριότητα: Αφηγήσεις: (-Τι έκανα χθες.)</i>					
137. Έκανα τις ασκήσεις στο τετράδιο.					
138. Έφαγα ένα αυγό.					
139. Πήγα στη γιαγιά.					
140. Έφανα μακαρόνια με κρέας.					
<i>Δραστηριότητα: Αφηγήσεις: (-Τι είδα στη τηλεόραση).</i>					
141. Η τηλεπαρουσιάστρια στις ειδήσεις					
142. Η βιογραφία του πολεμιστή του 1821.					
143. Το ρεπορτάζ από την υπαίθρια γιορτή στο σχολείο μας.					
144. Το ρεπορτάζ από την θεατρική παράσταση στο σχολείο μας.					
<i>Δραστηριότητα: Αφηγήσεις: (-Τι θα κάνω το καλοκαίρι).</i>					
145. Θα πάω στο νησί μου.					
146. Θα πάω στη θάλασσα.					
147. Θα κολυμπήσω με το μπαμπα.					
148. Θα ανέβω στην φουσκωτή βάρκα.					

78 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ενότητα 3η «Μιλώ με σαφήνεια και με ακρίβεια»

Ο δάσκαλος σημειώνει με «v» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
1.3.1. Διδ. Στόχος: Να λέει λέξεις και προτάσεις.					
<i>Δραστηριότητα: Προτάσεις με δύο λέξεις.</i>					
149. -Μαμά, νερό.					
150. -Μπάλα μου.					
151. -Είμαι αγόρι.					
152. -Είμαι κορίτσι.					
<i>Δραστηριότητα: Προτάσεις με τρεις - τέσσερις λέξεις.</i>					
153. Ο μπαμπάς μαγειρεύει.					
154. Το αγόρι αγκαλιάζει το σκύλο.					
155. Η μαμά παίζει με την κόρη.					
156. Το αγόρι κάθεται στο κομπιούτερ.					
<i>Δραστηριότητα: Σύνδεση λέξεων με «και» ή «με».</i>					
157. Ντομάτα και αγγούρι.					
158. Κολοκυθάκια και κρέας.					
159. Ψωμί με μέλι.					
160. Ψωμί και τυρί.					
<i>Δραστηριότητα: Λέξεις και προτάσεις στον ενικό και στον πληθυντικό - μία λέξη.</i>					
161. Αγόρι.					
162. Αγόρια.					
163. Κάλτσα.					
164. Κάλτσες.					
<i>Δραστηριότητα: Λέξεις και προτάσεις στον ενικό και στον πληθυντικό - δύο λέξεις.</i>					
165. Άλογο – άλογα.					
166. Βάτραχος – βάτραχοι.					
167. Κούκλα – κούκλες.					
168. Μήλο – μήλα.					
1.3.2. Διδ. Στόχος: Να λέει τα ρήματα στο σωστό αριθμό και χρόνο.					
<i>Δραστηριότητα: Προτάσεις με ρήματα στον ενικό και στον πληθυντικό.</i>					

ΜΙΛΩ ΜΕ ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΕΙΑ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ 79

169. Παίζω.					
170. Παίζουμε.					
171. Γράφω.					
172. Γράφουμε.					
<i>Δραστηριότητα: Προτάσεις με ρήματα στον ενικό και στον πληθυντικό.</i>					
173. Εγώ τρέχω.					
174. Εμείς τρέχουμε.					
175. Εγώ πίνω πορτοκαλάδα.					
176. Εμείς πίνουμε πορτοκαλάδα.					
<i>Δραστηριότητα: Προτάσεις σε παρελθόντα και μέλλοντα χρόνο.</i>					
177. Θα φάω πορτοκάλι.					
178. Έφαγα μια φέτα πορτοκάλι.					
179. Θα φάω σοκολάτα.					
180. Έφαγα πορτοκάλι.					
1.3.3. Διδ. Στόχος: Να λέει σωστά τα επίθετα.					
<i>Δραστηριότητα: Προφορική περιγραφή φωτογραφίας.</i>					
181. Ακίνητος φρουρός.					
182. Καθαρό κορίτσι.					
183. Προσεκτικό κορίτσι.					
184. Καθαρό αγόρι.					
<i>Δραστηριότητα: Προφορική περιγραφή φωτογραφίας.</i>					
185. Τα άλογα είναι έχουν χρώμα καφέ.					
186. Οι λαγοί είναι χορτοφάγοι.					
187. Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων					
188. Γράμματα, Λέξεις, ιστορίες					
1.3.4. Διδ. Στόχος: Να διατυπώνει προφορικά ερωτήσεις.					
<i>Δραστηριότητα: Ρωτάει.</i>					
189. Τι κάνουν τα παιδιά;					
190. Τι κάνουν τα παιδιά;					
191. Ποιο βιβλίο να διαλέξω;					
192. Πού είναι το αγαπημένο μου παραμύθι;					
<i>Δραστηριότητα: Ρωτάει.</i>					

80 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

193. Τίνος είναι το τετράδιο;					
194. Τίνος είναι τα χρήματα;					
195. Τίνος είναι το μπουφάν;					
196. Ποιανής είναι το κοκαλάκι για τα μαλλιά;					
<i>Δραστηριότητα: Ρωτάει.</i>					
197. Από πού είσαι; (Από την Αθήνα).					
198. Από πού είσαι; (Από την Κρήτη).					
199. Από πού είσαι; (Από τη Θεσσαλονίκη).					
200. Από πού είσαι; (Από τη Μυτιλήνη).					
1.3.5. Διδ. Στόχος: Να εκφράζεται προφορικά με καταφατικές και αρνητικές προτάσεις.					
<i>Δραστηριότητα: Καταφατικές και αρνητικές προτάσεις.</i>					
201. -Ναι, είμαι η ίδια στο τηλέφωνο.					
202. -Μη μιλάτε παρακαλώ.					
203. -Όχι, δεν κάθομαι εκεί.					
204. -Όχι, δεν παίζουμε με την μπάλα, αλλά με τα μπαλόνια.					
<i>Δραστηριότητα: Καταφατικές και αρνητικές προτάσεις.</i>					
205. -Ναι, εμένα μου αρέσουν τα μήλα.					
206. -Ναι, εγώ αγαπώ τα περιστέρια.					
207. -Ναι, έχει πολλή κίνηση.					
208. -Όχι δεν φοβάμαι τα σκυλιά.					
<i>Δραστηριότητα: Συνδέει προτάσεις με το «και».</i>					
209. Ο Νίκος και ο Βασίλης πίνουν νερό.					
210. Ο Γιώργος και η Σοφία σκύβουν και πιάνουν τα κυβάκια.					
211. Ο Νίκος και ο Βασίλης παίζουν με τα στεφάνια.					
212. Ο Νίκος και ο Βασίλης μεταφέρουν ένα θρανίο.					
1.3.6. Διδ. Στόχος: Να εκφράζεται μπροστά σε άλλους.					
<i>Δραστηριότητα: Το παιχνίδι «ο δημοσιογράφος».</i>					
213. Μιμείται το δημοσιογράφο.					
214. Μιλά μπροστά στο μικρόφωνο.					
215. Παίρνει συνέντευξη.					
216. Ηχογραφεί στο μαγνητόφωνο διάλογους.					

ΜΙΛΑΩ ΜΕ ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΕΙΑ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ 81

<i>Δραστηριότητα: Το παιχνίδι «η τηλεόραση».</i>					
217. Μιμείται τον Κινέζο.					
218. Μιμείται το μάγο.					
219. Μιμείται τον αγαπημένο του ηθοποιό «Κωνσταντάρα».					
220. Μιμείται τον αγαπημένο του ηθοποιό «Βουτσά».					
1.3.7. Διδ. Στόχος: Να περιγράφει και να διηγείται προφορικά.					
<i>Δραστηριότητα: Περιγραφή και διήγηση. (Περιγράφει φωτογραφίες με 3-4 λέξεις).</i>					
221. Αγόρι παίζει φλογέρα					
222. Αγόρια παίζουν μουσικά όργανα.					
223. Αγόρι φωτογραφίζει τη γλάστρα.					
224. Αγόρι ποτίζει τη γλάστρα.					
<i>Δραστηριότητα: Διήγηση ιστορίας. (Διηγείται την ιστορία που άκουσε με "το κουτάβι").</i>					
225. Την Τετάρτη 16 Απριλίου βρήκαμε ένα κουτάβι.					
226. Το κουτάβι είχε άσπρο τρίχωμα.					
227. Ο Νίκος και η Ελένη το φρόντισαν.					
228. Το κουτάβι πίνει καθαρό νερό.					
<i>Δραστηριότητα: Διηγείται τη ζωή του με 50 λέξεις.</i>					
229. Όταν ήμουνα μικρός, δεν μιλάγα καθόλου.					
230. Η μαμά τότε πήγε στο γιατρό και ρώτησε για μένα.					
231. Έτσι εγώ κάνω μαθήματα με τη δασκάλα μου.					
232. Στο σχολείο ζωγραφίζουμε με μαρκαδόρους και κόβουμε με το ψαλίδι.					

82 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

1.8. Σύντομες βιβλιογραφικές πηγές για περισσότερη μελέτη στον Προφορικό λόγο.

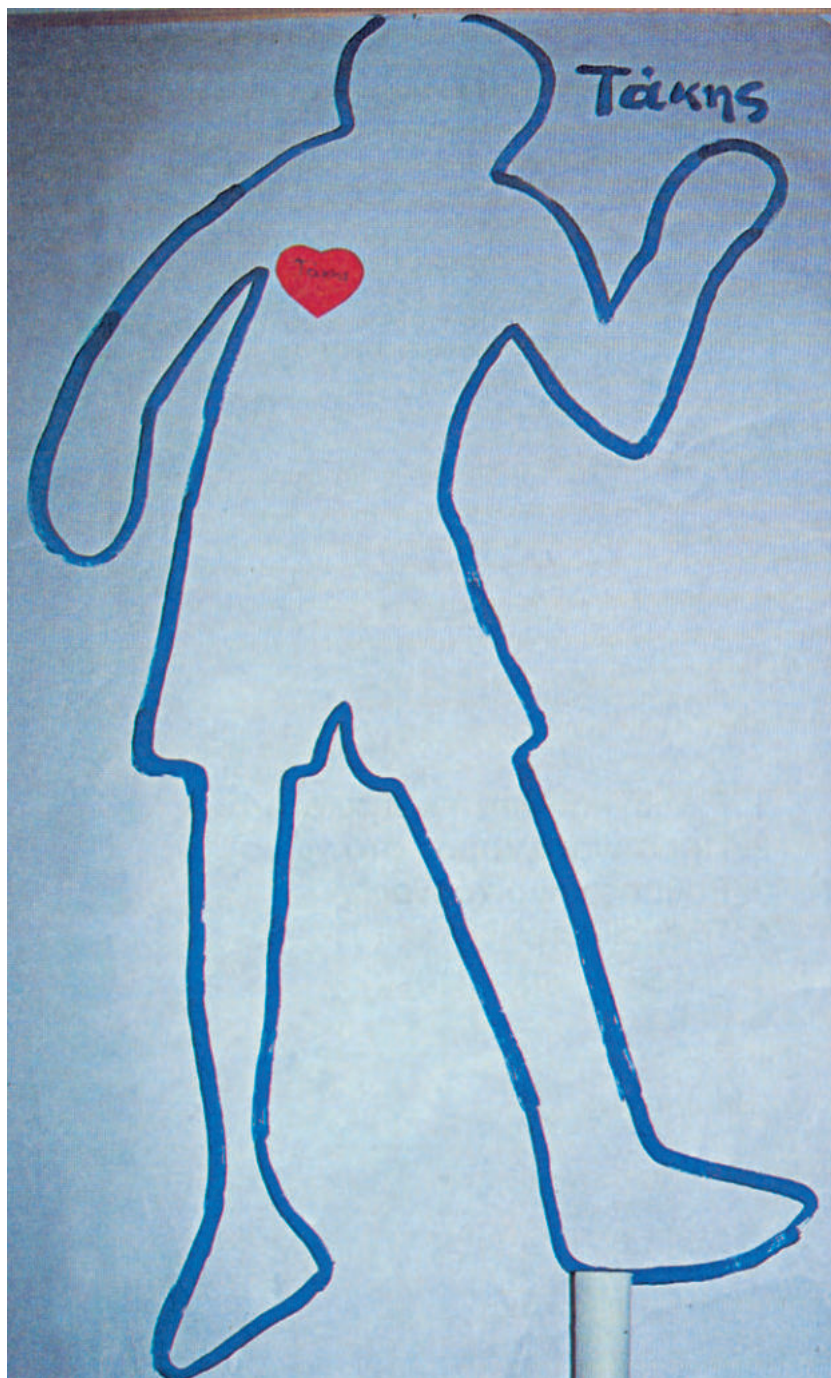
- Gray, C. & White, A.G. (2003). Κοινωνική Προσαρμογή. Πρακτικός οδηγός για αυτιστικά παιδιά και παιδιά με σύνδρομο Asperger. Μπφρ. Ε. Μιχαλέτου, Α. Κορογιαννάκη. Αθήνα: Σαβάλα.
- Griffiths, F. (2002). Communication Counts: speech and Language difficulties in the early years. London: Routledge Falmer.
- Kay, J. & Dorian, Y. (2003). Dyslexia and Math. London:David Fulton Publishers.
- Lindsay P. & Gavin Reid (2003). Introduction to Dyslexia. London:David Fulton Publishers.
- Βέλκου, Κ. (2002). Διαθεματική προσέγγιση του παραμυθιού στα Πλαίσια του Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής, σε τμήμα παιδιών με Αυτισμό. *Θέματα ειδικής αγωγής*, τχ.19, σελ. 35-43.
- Γαβριηλίδου, Ζ. (2003). Φωνητική συνειδητοποίηση και διόρθωση παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Αθήνα: Εκδ. Τυπωθήτω- Δαρδανός.
- Δροσινού, Μ. (2003). Διδακτικά Προγράμματα σε παιδιά με σχιστίες. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, τχ.22, σελ. 20-35. Αθήνα.
- Δροσινού, Μ. (2003). Η ανάπτυξη επικοινωνίας σε παιδιά με σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες, «πνευματική αναπηρία» και «βαρύ» αυτισμό. *Νέα Παιδεία*, τχ.107, σελ. 110-132.
- Δροσινού, Μ. (2003). Μικρά ερωτήματα για τη δυσλεξία από τη σχολική πράξη. Η δυσλεξία ως μία μορφή ειδικής μαθησιακής δυσκολίας. Σημείωμα 2ο. *Σύγχρονο νηπιαγωγείο*, τχ.34, σελ. 52-57.
- Παυλάκη, Στ. & Δροσινού, Μ. (2001). Διδακτική φροντίδα με την διαδικασία οπτικού λεξιλογίου σε μαθητές με προβλήματα συμπεριφοράς. Παρέμβαση με γνωστά θέματα. Μετάφραση Παυλάκη Σταματίνα, Προσαρμογή – απόδοση – επιμέλεια στα ελληνικά: Δροσινού Μαρία, του άρθρου των Browder D. M. & Shear S.M. (1996). Interspersal of Known items in a treatment package to teach sight words to students with behavior disorders. *The journal of special education*, vol. 29, 4, p. 400-413. Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Το σχολείο και το σπίτι*, τχ 1(430), σελ.28-34.
- Πόρποδας, Κ. (2002). Η Ανάγνωση. Πάτρα:Εκδ. Συγγραφέα.
- Χρυσοφίδης, Κ. (2004). Βιωματική –Επικοινωνιακή Μάθηση: η σύγχρονη εκδοχή της μεθόδου project. *Ενθετο δραστηριοτήτων*, No 10, τχ. 37. *Σύγχρονο νηπιαγωγείο*, τχ. 38, σελ. 65-71.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

1. Γενική και λεπτή κινητικότητα
2. Προσανατολισμός στο χώρο
3. Ρυθμός και ο χρόνος
4. Πλευρίωση

84 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η γνώση του σώματος και ο συντονισμός των κινήσεων των μελών είναι μια σημαντική περιοχή δεξιοτήτων για τη μάθηση και την κοινωνική προσαρμογή του παιδιού. Το παιδί πιάνει, δείχνει, λέει, κινεί και χρησιμοποιεί το στόμα του, τα χέρια του, τα πόδια του, τα μάτια του κ.τ.λ. Αντικαθιστά τις λέξεις με απλές κινήσεις και τις προτάσεις με σύνθετες, δομημένες, επιμέρους κινήσεις. Με την αναγνώριση της εικόνας του σώματός του το παιδί ανακαλύπτει μια άλλη μορφή επικοινωνίας: Την επικοινωνία με τη «γλώσσα του σώματος».

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι: Μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες ψυχοκινητικότητας να βοηθήσουμε το παιδί να γνωρίσει το σώμα του, τα μέλη και τη λειτουργικότητά τους και να αναπτύξει δεξιότητες σε απλές και σύνθετες κινήσεις π.χ. περπάτημα, τρέξιμο. Επίσης σκοπεύει να υποστηρίξει το μαθητή με στοχευμένες δραστηριότητες που προάγουν την αυτονομία και τη μαθησιακή διαδικασία στον ανώτερο βαθμό κινητής επίδοσης και έκφρασης.

Η ψυχοκινητικότητα στο βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής συνδέεται με το βιβλιοτετράδιο του μαθητή (φωτογραφικό-οπτικό και ηχητικό υλικό), "παιχνίδια με κάρτες" που υποστηρίζει ανεπάρκειες στην ψυχοκινητικότητα με δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας.

βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής (Μεσοπρόθεσμοι στόχοι)	βιβλιοτετράδιο του μαθητή (Μεσοπρόθεσμοι στόχοι)	
1. Γενική και λεπτή κινητικότητα	α) Ενότητα 1 ^η : «Κινώ το σώμα μου και πιάνω με τα χέρια μου».	
2. Προσανατολισμός στο χώρο	β) Ενότητα 2 ^η : «Παίζω και προσανατολίζομαι στο χώρο με το σώμα μου».	
3. Ρυθμός και χρόνος	γ) Ενότητα 3 ^η : «Βρίσκω και ταιριάζω το ρυθμό και το χρόνο».	
3. Πλευρίωση	γ) Ενότητα 4 ^η : «Βρίσκω και διακρίνω το δεξί από το αριστερό».	

86 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Ειδικότερα επιδιώξεις αυτού του κεφαλαίου είναι, το παιδί να μπορεί:

- Να εκτελεί με ακρίβεια κινήσεις γενικής και λεπτής κινητικότητας. Το παιδί κινεί όλο το σώμα ή μέρη του σώματός του ακολουθώντας οδηγίες με συγκεκριμένο στόχο κάθε φορά. Μέσα από δομημένες δραστηριότητες, πιάνει αντικείμενα με τα χέρια του, κόβει με ψαλίδι, πλάθει, ζυμώνει, συντονίζει τις κινήσεις του.
- Να προσανατολίζεται βιωματικά στο χώρο. Το παιδί ορίζει τη θέση του στο χώρο και εκτελεί διαδρομές με παιχνίδια, με στεφάνια, σχοινάκια, λαβύρινθους, μέσα από δραματοποιήσεις με ρόλους ή με τη συνοδεία μουσικής. Ακόμη, εκτελεί πραγματικές διαδρομές μέσα κι έξω από το σχολείο, με συγκεκριμένο στόχο. Τέλος υποστηρίζεται οι χωροαντιληπτικές δεξιότητες.
- Να γνωρίζει το ρυθμό και το χρόνο. Ακούει ήχους με ρυθμό και εκτελεί ρυθμικές κινήσεις. Ορίζει τα χρονικά σημεία της ημέρας, τους μήνες, τις εποχές και τα συνδέει με γεγονότα. Κατανοεί χρονικές αλληλουχίες, και αναπτύσσει την χωροχρονική αντίληψη. Κατανοεί ότι η επιλογή να πιάνει το ψαλίδι με το αριστερό χέρι ή το δεξί χέρι είναι αποκλιστικά δική του απόφαση.
- Να σταθεροποιήσει την πλευρίωσή του. Το παιδί ονομάζει και δείχνει τα μέρη του σώματός του σε φωτογραφίες ή μπροστά στον καθρέφτη. Διακρίνει το δεξί από το αριστερό μέσα από κινήσεις ακριβείας και παιχνίδια.

Για την καλύτερη διδασκαλία των δεξιοτήτων της ψυχοκινητικότητας παρατίθενται παρακάτω στοχευμένες δραστηριότητες ψυχοκινητικότητας με διδακτικούς στόχους, οι οποίες χρησιμοποιούν κατάλληλα όργανα, μέσα και υλικά.

Στο τέλος της ενότητας παρουσιάζεται ενδεικτικά το υλικό υποστήριξης του βιβλιο-τετραδίου του μαθητή (2ο τεύχος) "παιχνίδια με κάρτες". Αυτό περιλαμβάνει πλήρη αριθμημένη σειρά καρτών-φωτογραφιών (οπτικό υλικό) με δείκτη το χρωματιστό τετράγωνο και ήχων (ηχητικό υλικό). Ο εκπαιδευτικός διαφοροποιεί τα υλικά και τα μέσα ανάλογα με το πλαίσιο υποστήριξης (ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης, συμβατική τάξη), την εκπαιδευτική βαθμίδα και την ηλικία του μαθητή με αναπηρίες και ΕΕΑ. Το υλικό προτείνεται ως μια σειρά εφαρμοσμένου και δοκιμασμένου στη πράξη υλικού, που μεταξύ άλλων μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων της ψυχοκινητικότητας.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

2.1. ΕΝΟΤΗΤΑ 1η: Γενική και λεπτή κινητικότητα: «Κινώ το σώμα μου και πάνω με τα χέρια μου»

Το παιδί είναι ικανό:

2.1.1. Να εκτελεί κινήσεις γενικής κινητικότητας.

Κινήσεις του σώματος:

– Κινείται συνειδητά στο χώρο.

Σηκώνει τα χέρια του ψηλά

Κάνει το σταυρό του

Λυγίζει τα πόδια

Σκύβει

Κάνει τούμπες

Περπατάει, τρέχει...

Πηδάει ακούγοντας το τραγούδι «ο λαγός».

Σέρνεται κάτω από τα έπιπλα «σαν υπόγειο τρένο».

Μπουσουλάει ακούγοντας το τραγούδι «τα αρκουδάκια».

Κολυμπάει ακούγοντας το τραγούδι «τα ψαράκια».

Κινεί ρυθμικά τα χέρια του με το τραγούδι «τα χελιδονάκια».

Ισορροπεί στο ένα πόδι για 5'.

Ανεβαίνει και κατεβαίνει σκάλα.

Αυτοσχεδιάζει χορεύοντας με τη μουσική που ακούει.

– Ανοιγοκλείνει μέρη του σώματος.

Τα χέρια σε μια μεγάλη αγκαλιά.

Τα μάτια (ανοιχτά – κλειστά).

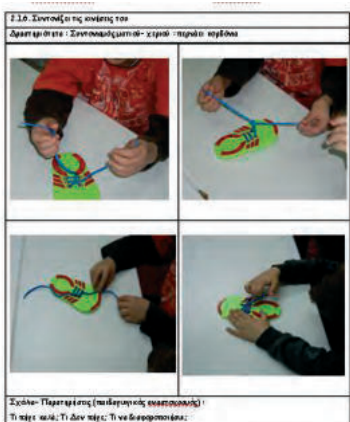
Το στόμα (ανοιχτό – κλειστό).

Τα αυτιά με ωτασπίδες.

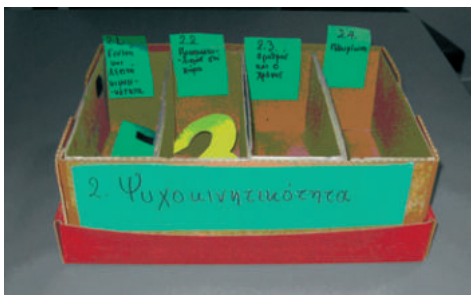
Τα δάχτυλα του χεριού

88 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

2.1.2. Να αυτοεξυπηρετείται.

2.1.3. Να φροντίζει την ατομική του καθαριότητα.

2.1.4. Να καθαρίζει τα αντικείμενα που χρησιμοποιεί.

Αυτοεξυπηρέτηση

- στο ντύσιμο:
 - Ανεβάζει-κατεβάζει το φερμουάρ του μπουφάν του.
 - Κουμπώνει-ξεκουμπώνει τα κουμπιά του πουκαμίσου.
 - Φοράει και βγάζει τα παπούτσια του.
 - Δένει τα κορδόνια του.
 - Φοράει και βγάζει τη μπλούζα του.
 - Φοράει και βγάζει τις κάλτσες του.
 - Φοράει και βγάζει τα γάντια του.
 - Χτενίζεται μπροστά στον καθρέφτη.
- Στη λήψη υγρών:
 - Βάζει στο ποτήρι και πίνει γάλα.
 - Ανοίγει το μπουκάλι ή το κουτί και πίνει πορτοκαλάδα.
 - Ξεβιδώνει το καπάκι της μπουτίλιας με το νερό.
 - Πίνει τσάι με το κουταλάκι.
 - Πίνει με το καλαμάκι.

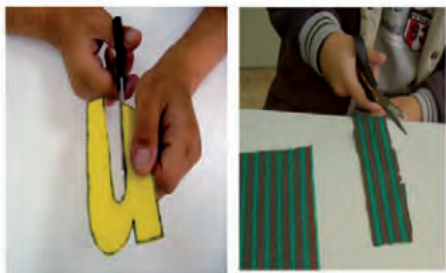
Πλύσιμο και σκούπισμα μελών σώματος.

- Πλένει και σκουπίζει
 - Τα χέρια του
 - Το πρόσωπό του
 - Τα δάχτυλά του
 - Τα μαλλιά του
 - Τα πόδια του
 - Τις φτέρνες του
 - Τους αγκώνες του
 - Όλο το σώμα του
 - Τα δόντια του
- Καθαρίζει:
 - Τα αυτιά του
 - Τα νύχια του
 - Τη μύτη του
 - Το πρόσωπο από τα σάλια

Πλύσιμο και σκούπισμα αντικειμένων

- Κουζίνες:

2.1.5. Να αναπτύξει δεξιότητες λεπτής κινητικότητας
Δραστηριότητα : Κόβει με ψαλίδι

2.1.5. Να αναπτύξει δεξιότητες λεπτής κινητικότητας.

- Πιάτα
- Ποτήρια
- Κουτάλια, μαχαίρια, πιρούνια
- Κατσαρόλες (π.χ. παίζουμε ους νοικοκύρηδες)
- Ταψιά
- Φόρμες ψησίματος κέικ (π.χ. παίζουμε τους ζαχαροπλάστες)
- Προσωπικά αντικείμενα
- Τα παπούτσια του
- Την τσάντα του
- Την κασετίνα του
- Τα παιχνίδια (κούκλες, λούτρινα ζωάκια, αυτοκινητάκια)
- Τα γυαλιά του

Κινήσεις με αντικείμενα και ψαλίδι

- Με σχολικά αντικείμενα
- Ανοιγοκλείνει την τσάντα και την κασετίνα
- Τακτοποιεί τα μολύβια μέσα στην κασετίνα
- Τακτοποιεί τα βιβλία μέσα στην τσάντα του
- Ξεφυλλίζει ένα περιοδικό
- Ξεφυλλίζει μια εφημερίδα μεγάλου μεγέθους
- Ανοιγοκλείνει το συρτάρι και το ντουλάπι στην τάξη
- Ζωγραφίζει με το πινέλο στο καβαλέτο
- Ζωγραφίζει με πινέλο
- Βάφει με δακτυλομπογιές
- Κάθεται στο πάτωμα και ζωγραφίζει
- Ξύνει το μολύβι με την ξύστρα
- Σβήνει με τη γόμα πάνω στο χαρτί
- Τσαλακώνει ένα χαρτί και το πετάει στο καλάθι
- Διπλώνει ένα χαρτί (στα δύο, στα τέσσερα)
- Φοράει τις γαντοκούκλες και παίζει κουκλοθέατρο
- Κόβει με το ψαλίδι:
- Φωτογραφίες από περιοδικά
- Μεγάλα γράμματα από εφημερίδες

90 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

2.1.6. Να συντονίζει τις κινήσεις του.

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΛΕΠΤΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

- Σχήματα με γυαλόχαρτο
- Ύφασμα χνουδωτό και παχύ (π.χ. τσόχα)
- Ύφασμα ψιλό και γυαλιστερό (π.χ. φόδρα)
- Ζυμώνει και πλάθει με:
 - Αλεύρι: (κουλουράκια)
 - Άμμο: (κάστρα)
 - Πλαστελίνη: (μακριά κορδόνια)
 - Πηλό: (μπαλάκια)

Συντονισμός ματιού-χειριού.

- Πιάνει με ακρίβεια τα αντικείμενα.
- Τις κόκκινες κάλτσες από το πρώτο συρτάρι
- Το μικρό βιβλίο από το τρίτο ράφι
- Το ρολόι και το φοράει στο χέρι του
- Σηκώνει το χέρι όταν θέλει να ζητήσει κάτι
- Δείχνει τη σωστή κατεύθυνση πάνω σε επιφάνειες βιβλίων, θρανίων, τοίχων κτλ.
- Από πάνω προς τα κάτω (σελίδες βιβλίου, θρανίου)
- Από κάτω προς τα πάνω (σελίδες τετραδίου κτλ.)
- Από την αρχή στο τέλος (περιοδικού, εφημερίδων κτλ.)
- Από το τέλος στην αρχή (άλμπουμ φωτογραφιών κτλ.)
- Από τα αριστερά προς τα δεξιά
- Από τα δεξιά προς τα αριστερά
- Κρεμάει αντικείμενα:
 - Το μπουφάν στην κρεμάστρα της τάξης
 - Την τσάντα στο πλάι του θρανίου
 - Τα κλειδιά στην κλειδοθήκη
- Πλέκει με:
 - Χάντρες (μικρές, μεγάλες, χρωματιστές κτλ.)
 - Μαλλιά (βελόνες, βελονάκι, βελόνα, δάχτυλα κτλ.)
 - Χόρτο (δένει κόμπο, μαζεύει κουβάρι κτλ.)
 - Χάρτινες λωρίδες (χαρτοπλεκτική, αλυσίδες κτλ.)

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΠΤΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ 91

- Βελόνες και βελονάκι
- Πλεκτική μηχανή
- Κεντάει και ράβει:
 - Σε ύφασμα με μεγάλες τρύπες
 - Σε ύφασμα χωρίς τρύπες σε ραπτομηχανή
 - Ράβει το κουμπί του
- Συντονισμός ματιού-ποδιού
 - Ανεβαίνει και κατεβαίνει σκάλα
 - Κλωτσά μπάλα που είναι ακίνητη
 - Κλωτσά μπάλα που κινείται
 - Δένει τα κορδόνια των παπουτσιών του

2.1.7. Να κάνει κολλάζ με διάφορα υλικά, σύμφωνα με οδηγίες.

- Συνθέσεις κολλάζ
- Κόβει και κολλάει πάνω σε λευκό χαρτί
 - Γράμματα εφημερίδων
 - Φωτογραφίες τοπίων από περιοδικά
 - Πρόσωπα και προϊόντα από διαφημίσεις
 - Τυχαία και διαφορετικά υλικά
- Συνθέτει εικόνα σπιτιού με:
 - Φασόλια ψιλά-χοντρά-γίγαντες
 - Μικρές και πλατιές φακές, φάβα κτλ.
 - Ζυμαρικά (π.χ. μακαρόνια, ψιλά-χοντρά) ρύζι
- Συνθέτει ένα ανθρωπάκι με:
 - Υφάσματα
 - Χαρτιά
 - Ξηρούς καρπούς

2.2. ΕΝΟΤΗΤΑ 2η: Προσανατολισμός στο χώρο: «Παίζω και προσανατολιζομαι στο χώρο με το σώμα μου»

Το παιδί είναι ικανό:

2.2.1. Να ορίζει τη θέση του στο χώρο.

Δραστηριότητες με συγκεκριμένες θέσεις στο χώρο.

- Μπαίνει σε παράταξη
- Ευθείας/κυκλικής γραμμής
- Γραμμής σε δυάδες
- Πιάνεται χέρι-χέρι
- Ανά δύο και κάνουν ζευγάρι:
- Αγόρι-κορίτσι
- Κορίτσι-κορίτσι
- Ανά τρία και κάνουν τριάδα
- Αγόρι-αγόρι
- Περπατάει στο έδαφος πάνω σε χαραγμένες γραμμές (ευθείες, καμπύλες, μεικτές)
- Χαραγμένα γεωμετρικά σχήματα (κύκλους-τετράγωνα-τρίγωνα κ.λπ.)
- Σχεδιασμένους λαβύρινθους στο έδαφος
- Πηδά τετράγωνα σε σειρά
- Δύο τετράγωνα σε σειρά
- Τέσσερα τετράγωνα σε σειρά

2.2.2. Να προσανατολίζεται στο χώρο με τη βοήθεια των αντικειμένων.

Παιχνίδια με:

- Στεφάνια
- Περπατά πατώντας μέσα στα στεφάνια που είναι τοποθετημένα σε σχήμα τριγώνου, ορθογωνίου, κύκλου κ.λπ.
- Περπατά μέσα σε στεφάνια που έχουν εμπόδια π.χ. (μαξιλάρια)
- Πηδά στο ένα πόδι εναλλάξ στεφάνια τοποθετημένα σε σειρά
- Πηδά με τα δύο πόδια στεφάνια τοποθετημένα σε σειρά
- Περιστρέφει με ρυθμικές κινήσεις στεφάνια στο: Λαιμό

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ: ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ 93

Ωμος (αριστερό-δεξι)

Μέση

- Κορίνες και σχοινάκια
Πηδά μια φορά το σχοινάκι, κρατώντας μια κορίνα στο χέρι
Πηδά δυο φορές το σχοινάκι, κρατώντας μια κορίνα στο χέρι
Τελειώνοντας, δίνει την κορίνα στο παιδί που είναι πίσω του

- Μπάλα:

Πιάνει την μπάλα στα χέρια όταν του την πετούν

Πετά την μπάλα στους άλλους

Κλωσά την μπάλα όταν είναι ακίνητη ή όταν κινείται

Παίζει με την μπάλα ποδόσφαιρο

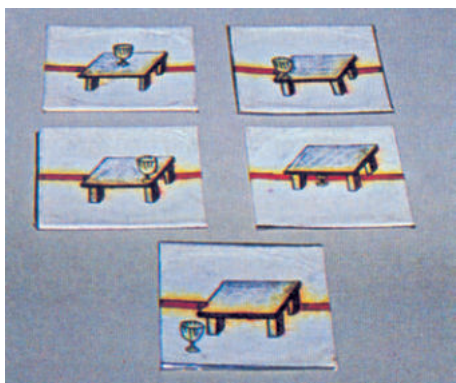
Παίζει μπάσκετ

- Καρέκλες

Περπατά πάνω σε 6 καρέκλες, τοποθετημένες σε σχήμα: (τρίγωνο, ορθογώνιο, κτλ.)

Σέρνεται κάτω από 6 καρέκλες τοποθετημένες σε σχήμα κύκλου

2.2.3 Να εκτελεί κινήσεις προσανατολισμού με τη βοήθεια παιδαγωγικού υλικού.

Παιχνίδια Προσανατολισμού:

- Συναρμολογεί παζλ με:

4 κύβους χωρίς θέμα διαστάσεων 30x30 εκατοστά

Κύβους με χρώματα

Κύβους με σύνθεση εικόνας

10-20 κομμάτια

- Παίζει με τόμπολες:

Ταυτίσεων αντικειμένων

Αφετηρίας κινήσεως και διαδρομών

Προσανατολισμού σε χώρο με εικόνες

Κατευθύνσεων οχημάτων

Παράλειψης στοιχείων σε όμοια αντικείμενα

Πρόσθεσης αντικειμένων σε όμοια αντικείμενα

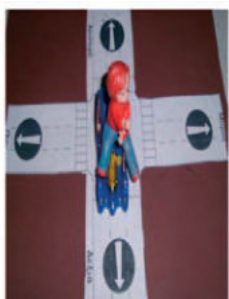
94 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

- Διπλών αντικειμένων
- Αντικειμένων σε διαφορετική θέση
- Παίζει με λαβύρινθους σε επιφάνειες (χαρτί, δάπεδο)
- Επιλέγει σωστές πορείες για να βγει από το λαβύρινθο
- Επιλέγει την αφετηρία σε λαβύρινθο
- Επιλέγει την έξοδο του λαβυρίνθου

2.2.4. Να εκτελεί διαδρομές με:

Δραστηριότητα: Παιχνίδια προσανατολισμού.

- Ιδιωτικό αυτοκίνητο σε λεωφόρο της πόλης
- Φορτηγάκι στον αγροτικό δρόμο
- Νταλικά στην εθνική οδό
- Ποδήλατο στο δρόμο του σπιτιού
- Πατίνια στο δρόμο του σχολείου
- Τρένο σε διασταύρωση με αυτοκινητόδρομο
- Φορτηγό (φορτώνει-ξεφορτώνει εμπορεύματα)
- Βιώνει διαδρομές
- Μπουσουλάει στη μοκέτα
- Ψάχνει το θησαυρό με τα δάχτυλά του, στην άμμο
- Δείχνει στον αέρα, πώς πέφτει ο πύραυλος στη γη
- Ψάχνει να βρει την κούκλα του με κλειστά μάτια
- Ιχνηλατεί πάνω σε χαρτί (γραμμές-σχήματα-σχέδια)
- Ενώνει τελίτσες για να αναπαραστήσει μια εικόνα
- Ακολουθεί συγκεκριμένες πορείες με μαρκαδόρο
- Βιώνει και μεταφέρει διαδρομές στο γραφικό χώρο
- Βάζει στο δάπεδο τις γλάστρες σε σχήματα τετραγώνου
- Βαδίζει τη διαδρομή του τετραγώνου
- Συγκρατεί τη διαδρομή στη μνήμη του
- Μεταφέρει τη διαδρομή στον πίνακα

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ: ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ **95**

Κινείται στους δρόμους τηρώντας τον Κ.Ο.Κ.

- Παίζει τον οδηγό κινώντας μια ρόδα
- Ανεβαίνει ανηφόρες
- Κατεβαίνει κατηφόρες
- Σηκώνει τη ρόδα με τα δυο του χέρια
- Καβαλικεύει ρόδες
- Στρίβει αριστερά/δεξιά
- Πηγαίνει με την «όπισθεν»
- Σταματάει μπροστά στο κόκκινο φανάρι
- Ξεκινάει με πράσινο
- Παρκάρει (κοντά στο πεζοδρόμιο, δίπλα σε άλλους)
- Φρενάρει
- Κινείται αργά (γιατί βρέχει)
- Κορνάρει
- Ελέγχει το δρόμο πίσω του/πλάι του
- Κρατάει αποστάσεις
- Παίζει τον τροχονόμο δίνοντας εντολές σε άλλα παιδιά
- Να στρίψουν
- Να σταματήσουν
- Να πάνε ευθεία-μπροστά

2.2.5. Να εκτελεί διαδρομές με πραγματικές μετακινήσεις.

- Μετακινήσεις στο σχολικό χώρο
- Πηγαίνει στην τάξη μετά την προσευχή
- Βρίσκει τις άλλες τάξεις
- Χρησιμοποιεί τις τουαλέτες
- Κατευθύνεται στις βρύσες την ώρα του διαλείμματος
- Πηγαίνει στο γραφείο του Διευθυντή
- Ψωνίζει από το κυλικείο
- Μετακινήσεις στη σχολική τάξη
- Πηγαίνει στον πίνακα και κάνει διαδρομές με γραμμές
- Σβήνει τον πίνακα από πάνω προς τα κάτω
- Μετακίνηση με λεωφορείο
- Ανεβαίνει στο λεωφορείο
- Ακυρώνει το εισιτήριο στο μηχάνημα λεωφορείου

96 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

2.2.6. Να τακτοποιεί τα προσωπικά του αντικείμενα και το χώρο του.

Κρατιέται από τις χειρολαβές του λεωφορείου
Χτυπάει το κουδούνι για να κατέβει από το λεωφορείο

- Τακτοποιεί τα πράγματά του
- Κρεμά τα ρούχα του στην κρεμάστρα
- Βάζει τα πράγματα που χρησιμοποιεί στη θέση τους
- Κρατά πάνω στο θρανίο ό,τι χρειάζεται
- Τακτοποιεί τα παιχνίδια του όταν τελειώνει
- Βάζει τα παιχνίδια στη θέση τους
- Βάζει τα παιχνίδια στα κουτιά
- Μαζεύει τα κομμάτια του παζλ που έπαιξε
- Βάζει τις κούκλες στα ράφια
- Τακτοποιεί το χώρο του
- Διατηρεί το θρανίο του καθαρό
- Καθαρίζει το συρτάρι
- Μαζεύει τα χαρτιά από κάτω και τα βάζει στο καλάθι
- Σκουπίζει (ηλεκτρική σκούπα)

2.2.7. Να εκτελεί μουσικοχορευτικές κινήσεις προσανατολισμού στο χώρο.

- Κινήσεις με συνοδεία μουσικής.*
- Χορεύει ακούγοντας στο μαγνητόφωνο
 - Το χελιδονάκι
 - Το κουνελάκι
 - Το βατραχάκι
 - Την πεταλούδα
 - Παίζει παιχνίδια όπως:
 - Ο λύκος και το αρνί
 - Κλέφτες και αστυνόμοι
 - Κρυφτό
 - Κυνηγητό
 - Ο μικρός εξερευνητής
 - Ταξίδι στο διάστημα
 - Οι ορειβάτες
 - Οι ξυλοκόποι

2.3. ΕΝΟΤΗΤΑ 3η: Ο ρυθμός και χρόνος: «Βρίσκω και ταιριάζω το ρυθμό και το χρόνο»

Το παιδί είναι ικανό:

2.3.1. Να αντιλαμβάνεται το ρυθμό.

Αντίληψη του ρυθμού.

- Παρακολουθεί φυσικούς ήχους που ακούει με κλειστά μάτια
 - Το φύσημα του αέρα – το θόρυβο της βροχής
 - Το ρυθμικό θόρυβο της γραφομηχανής
 - Τη βρύση που στάζει – τα κύματα που σκάνε στις πέτρες
 - Το χτύπημα του κουδουνιού – τρίξιμο πόρτας
 - Φωνές ανθρώπων σε αεροδρόμιο – λειτουργία εκκλησίας
 - Καλπασμό αλόγου – ρυθμικός χτύπος ρολογιού
 - Το λαχάνιασμα της αναπνοής του μετά από τρέξιμο
- Παρακολουθεί το σφυγμό ακουμπώντας το χέρι
 - Στην καρδιά/στον καρπό/στο λαιμό
 - Και λέει το χτύπο του

2.3.2. Να εκτελεί ρυθμικές κινήσεις.

Κάνει ρυθμικές κινήσεις

- Περιστροφές με άξονα το σώμα του
 - Μια στροφή αργά
 - Δύο στροφές γρήγορα
 - Στριφογυρίζει σαν σβούρα όσο πιο γρήγορα μπορεί
 - Σταματάει και αφήνει το σώμα να πέσει βαρύ κάτω
- Κάνει βήματα σε διάδρομο που ορίζεται από σχοινιά
 - Μικρά βήματα σαν τον κοντορεβιθούλη
 - Μεγάλα βήματα σαν το γίγαντα
 - Βήματα με συνοδεία ταμπουρίνου και με

98 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΡΥΘΜΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

διαφορετικό ρυθμό (π.χ. ένα μπρος, δύο πίσω, ένα πίσω κτλ.)

- Διανύει συγκεκριμένες αποστάσεις π.χ. πόρτα-παράθυρο
- Αργά με μεγάλα βήματα
- Γρήγορα με μικρά βήματα
- Τρέχοντας κρατώντας ένα χρωματιστό μπαλόνι
- Χορεύοντας στο μουσικό ρυθμό που ακούει
- Πηδώντας σαν το λαγό
- Τρέχοντας σαν κλασικός αθλητής
- Κάνοντας κουτσό με όποιο πόδι θέλει
- Λέει τραγουδιστά συλλαβές με συνοδεία ταμπουρίνου
- Νί-κος
- Ι-α-νου-ά-ρι-ος
- Τρί-τη
- Λέει λέξεις και παράγει αντίστοιχο συμβολικό ήχο
- Στου Μα-νό-λη την Ταβέ-ρνα
- Έ-πε-σε / μια του-φε-κιά/μπαμ
- χυ-θή-καν / τα κρα-σιά/τσιρς
- Επαναλαμβάνει διαφημιστικά μηνύματα
- κέ-φι / για / ζω-ή
- Σε / ξε-δι-ψά-ει
- Λέει τραγούδια χτυπώντας παλαμάκια
- Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ.
- Ήταν ένα μικρό καράβι.

2.3.3. Να αντιλαμβάνεται το χρόνο.

Γνώση του χρόνου

- Ορίζει χρονικά σημεία της ημέρας
- Το πρωί ξυπνάει, πηγαίνει σχολείο...
- Το μεσημέρι τρώει
- Το απόγευμα βλέπει τηλεόραση, παίζει
- Το βράδυ κοιμάται
- Λέει το πρόγραμμα της ημέρας
- Το πρωί σηκώνεται στις 7.
- Στις 8, ή στις 2 πηγαίνει στο σχολείο
- Το βράδυ κοιμάται στις 9.

Ο ΡΥΘΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ: ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ 99

- Λέει το πρόγραμμα του σχολείου
- Στις 8.15 μπαίνουν στην αίθουσα
- Κάνουν τρία διαλείμματα
- Στη 1.00 το μεσημέρι σχολάνε (ή στις 6 το απόγευμα)
- Δευτέρα, Τετάρτη, Παρασκευή έχουν γυμναστική
- Κάθε Τετάρτη κάνουν μουσική
- Το Σάββατο και την Κυριακή δεν έχουν σχολείο.

2.3.4. Να λέει τις ημέρες της εβδομάδας.

Ημέρες της εβδομάδας

- Λέει τις ημέρες με τη σειρά:
 - Δευτέρα
 - Τρίτη
 - Τετάρτη
 - Πέμπτη
 - Παρασκευή
 - Σάββατο
 - Κυριακή
- Λέει τις ημέρες της εβδομάδας με σειρά, αρχίζοντας από οποιαδήποτε μέρα.
 - Τετάρτη
 - Πέμπτη
 - Παρασκευή-Σάββατο
 - Κυριακή-Δευτέρα
 - Τρίτη
- Συνδέει γεγονότα με ημέρες της εβδομάδας
 - Την Τρίτη θα πάω με τη μαμά στον οδοντίατρο
 - Την Κυριακή πηγαίνω κατηχητικό
 - Την Πέμπτη πηγαίνω κολυμβητήριο
- Συμπληρώνει τον πίνακα με τις ημέρες της εβδομάδας
 - Ανακατεύει τις κάρτες με τις ημέρες και τις τοποθετεί με τη σωστή διαδοχή
 - Βρίσκει την ημέρα που έχουμε σήμερα, που είχαμε χθες κτλ.
 - Παίζει άλλα παιχνίδια με κάρτες (π.χ. ντόμινο κτλ.)

100 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

2.3.5. Να λέει τους μήνες του έτους.

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΡΥΘΜΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

– Λέει τους μήνες με τη σειρά.

Ιανουάριος
Φεβρουάριος
Μάρτιος
Απρίλιος
Μάιος
Ιούνιος
Ιούλιος
Αύγουστος
Σεπτέμβριος
Οκτώβριος
Νοέμβριος
Δεκέμβριος

– Λέει τους μήνες με τυχαία σειρά (αρχίζοντας από το μήνα που βρισκόμαστε)

Νοέμβριος
Δεκέμβριος
Ιανουάριος
Φεβρουάριος
Μάρτιος
Απρίλιος
Μάιος
Ιούνιος
Ιούλιος
Αύγουστος
Σεπτέμβριος
Οκτώβριος

– Συνδέει γεγονότα με μήνες του έτους.

Τον Ιανουάριο έχω τα γενέθλιά μου.
Το Δεκέμβριο γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα.

Το Σεπτέμβριο ανοίγουν τα σχολεία.

– Συμπληρώνει τον πίνακα με τους μήνες του έτους

Ανακατεύει τις κάρτες με τους μήνες και τις τοποθετεί με τη σωστή διαδοχή (1ος, 2ος, 3ος κτλ.)

Κάνει άλλα παιχνίδια με κάρτες (π.χ. ντόμινο κτλ.)

Ο ΡΥΘΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ: ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ 101

2.3.6. Να λέει τις εποχές του έτους.

Εποχές του έτους

- Λέει τις εποχές, αρχίζοντας από την εποχή που είμαστε
Χειμώνας
Άνοιξη
Καλοκαίρι
Φθινόπωρο
- Λέει τις εποχές με τυχαία σειρά
Καλοκαίρι-χειμώνας
Φθινόπωρο-άνοιξη
- Συνδέει γεγονότα με εποχές του έτους
Την άνοιξη έρχονται τα χελιδόνια
Το καλοκαίρι κάνω μπάνιο στη θάλασσα
- Συμπληρώνει τον πίνακα με τις εποχές του έτους
Τοποθετεί τις κάρτες με τη σωστή διαδοχή των εποχών

2.3.7. Να γνωρίζει την ώρα.

Η ώρα

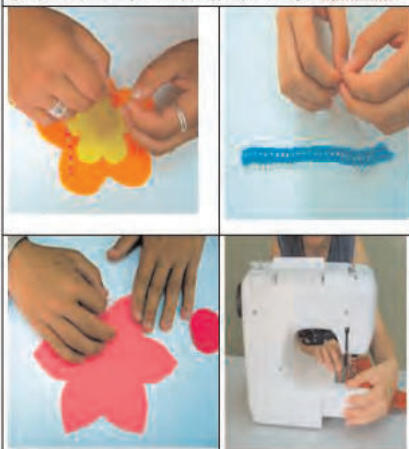
- Αναγνωρίζει διάφορα είδη ρολογιών
Χεριού
Τοίχου
Ξυπνητήρι
- Παίζει με το ρολόι
Φοράει το ρολόι στο χέρι
Αλλάζει λουράκι στο ρολόι
Κρεμάει το ρολόι στον τοίχο
Αλλάζει μπαταρία στο ρολόι
Τοποθετεί το ρολόι-ξυπνητήρι στο κομοδίνο
Κουρδίζει το ξυπνητήρι
- Παίζει με κάρτες ρολόγια
Γυρίζει έναν έναν τους δείκτες του ρολογιού
Σταματάει και ακουμπά το δάχτυλο στον αριθμό
Λέει ένα ένα τον αριθμό που ακούει
Συνθέτει παζλ-ρολόι
Παίζει με τόμπολα-ρολόι
Παίζει με ντόμινο-ρολόι

102 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

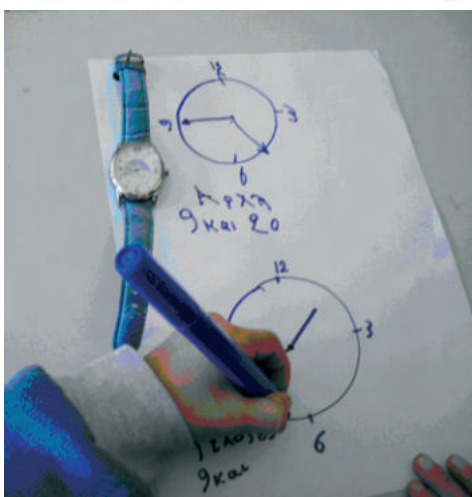
ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΡΥΘΜΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

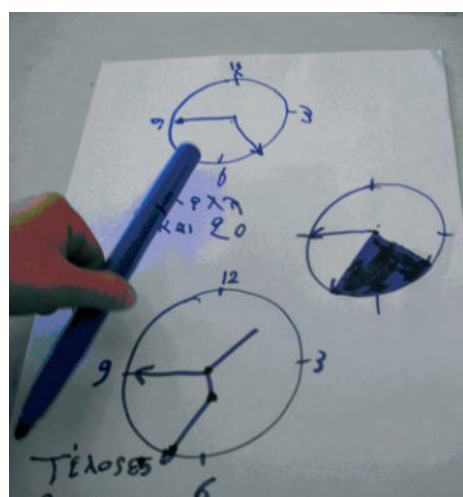
2.16. Συντομία της κίνησης του
Δραστηριότητα: Συντονισμός ματιού-χειριού - εργατήριο αφηρητής και μη προσημοεικότυπου

Σχόλια- Παρατήρησης (παιδαγωγικός παρατηρητής):
Τι πήγε καλό, Τι δεν πήγε, Τι να διαφοροποιήσω.

- Αντιστοιχίζει εικόνες με δραστηριότητες (π.χ. το παιδί πηγαίνει στο σχολείο 8 η ώρα)
- Ρωτάει και απαντάει...;»
 - «Τι ώρα είναι;»
 - «Τι ώρα πας για ύπνο;»
 - «Τι ώρα ξυπνάς το πρωί;»
 - «Πόση ώρα βλέπεις τηλεόραση;»
 - Τι ώρα δείχνει το ρολόι σου;»
 - Λέει και κατανοεί την ώρα:
 - «Παρά» (π.χ. πριν τις 12)
 - «και» (π.χ. μετά τις 12)
 - «ακριβώς» (π.χ. 12 ακριβώς)
 - «και μισή» (π.χ. 12 και μισή)
 - Αναπαριστά ένα ρολόι με υλικά
 - Ζωγραφίζει με μαρκαδόρους ένα ρολόι
 - Κάνει κολλάζ με αριθμούς και ρολόγια
 - Παίζει το παιχνίδι του ρολογιού με το σώμα του
 - Κάνει κυκλικές διαδρομές ακολουθώντας τη φορά των δειχτών του ρολογιού.
 - Τα παιδιά κάνουν κύκλο. Ένα παιδί στέκεται στο κέντρο με τα χέρια σε έκταση.

2.4. ΕΝΟΤΗΤΑ 4η: Η πλευρίωση: «Βρίσκω και διακρίνω το δεξί από το αριστερό»

Το παιδί είναι ικανό:

2.4.1. Να δείχνει και να λέει μέρη του σώματος.

Έντυπο Καθημερινής Καταγραφής

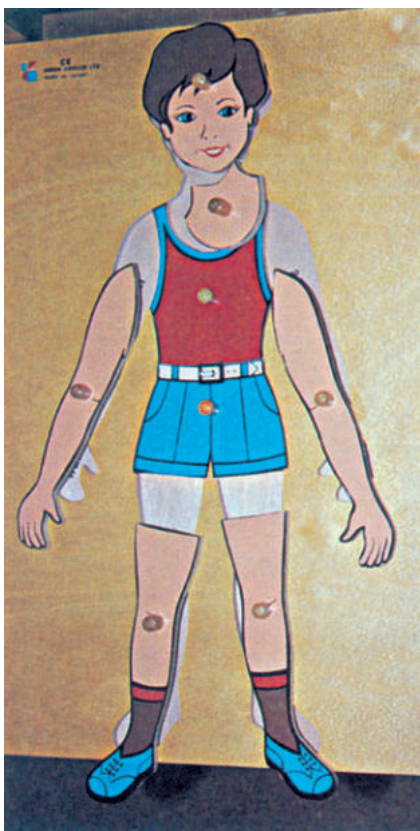
Όνομα μαθητή/τριας:	Τάξη:
Διδακτική παρέμβαση: Ετοιμότητα - Ψυχοκινητικότητα - (Πλευρίωση)	
Ο δάσκαλος μαζί με το μαθητή ζυγερρίζουν ένα "χαμόγελο", κάθε φορά που ο μαθητής/τρια ολοκληρώνει με επιτυχία μια δραστηριότητα μαθησιακής ετοιμότητας. 😊	

Ενότητα 4η: «Βρίσκω και διακρίνω το δεξί από το αριστερό»

Σ. σχετιζόμενες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας	1 ^η παρέμβαση	2 ^η παρέμβαση	3 ^η παρέμβαση	4 ^η παρέμβαση	5 ^η παρέμβαση
	😊	😊	😊	😊	😊
Α/α	Ημερομηνία				

- Δείχνει και πιάνει:
 - Το κεφάλι του/τα μάτια του/τα φρύδια του/τα αυτιά του/τη μύτη του/τα μαλλιά του
 - Τα χέρια του/τα πόδια του/τους αγκώνες του/τα γόνατά του/τις πατούσες του
 - Τα νύχια των χεριών του
 - Τα νύχια των ποδιών του
 - Την κοιλιά του
 - Την καρδιά του
 - Αναγνώριση δεξιών / αριστερών μερών του σώματος.

- Δείχνει το δεξί:
 - Χέρι/Μάτι/Φρύδι/Αυτί
 - Πόδι/Πατούσα/Γόνατο
 - Ωμος/Αγκώνας
 - Με το αριστερό χέρι τη μύτη του
 - Με το αριστερό χέρι το αριστερό γόνατο
 - Με το αριστερό χέρι το αριστερό αυτί
- Δείχνει το αριστερό:
 - Χέρι/Μάτι/Φρύδι/Αυτί

2.3.3. Γνωρίζει το χρόνο

Δραστηριότητα: Δείχνει και ζητάει να δείξει τον αρχή και το τέλος

Σχόλιο- Παρατήρησης (παιδαγωγικός ανακλαστικός):
Τι πήγε καλά; Τι δεν πήγε; Τι να διαφοροποιήσει;

104 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

2.4.2. Να δείχνει και να λέει μέλη του σώματος μπροστά στον καθρέφτη.

2.4.3. Να εκτελεί κυκλικές κινήσεις.

Πόδι/Πατούσα/Γόνατο
 Ώμος/Αγκώνας
 Με το δεξι χέρι τον αριστερό αγκώνα
 Με το δεξι χέρι την αριστερή πατούσα
 Με το δεξι χέρι το δεξι αυτί

Αναγνώριση μελών του σώματος μπροστά σε καθρέφτη

– Δείχνει το δεξι/αριστερό

Χέρι

Μάτι

Φρύδι

Αυτί

Πόδι

Πατούσα

Γόνατο

Ώμος

Αγκώνας

– Πιάνει με το δεξι/αριστερό

Δεξι χέρι τον αριστερό αγκώνα

Δεξι χέρι την αριστερή πατούσα

Δεξι χέρι το δεξι αυτί

Αριστερό χέρι το αριστερό αυτί

Αριστερό χέρι τη μύτη του

Αριστερό χέρι αριστερό γόνατο

Αριστερό με το δεξι χέρι

Κυκλικές κινήσεις

– Περιστρέφεται με άξονα τον εαυτό του

Από αριστερά προς τα δεξιά

Από δεξιά προς τα αριστερά

– Κάνει κυκλικές διαδρομές με άλλα παιδιά, ξεκινώντας με:

Αριστερό πόδι προς τα δεξιά

Αριστερό πόδι προς τα αριστερά

Δεξι πόδι προς τα αριστερά

Δεξι πόδι προς τα δεξιά

ΠΛΕΥΡΙΩΣΗ: ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ 105

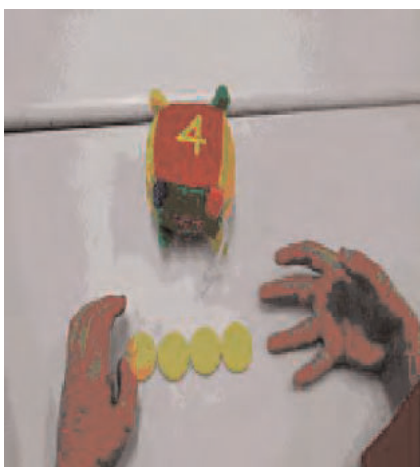
2.4.4. Να ισορροπεί και να κινείται στο ένα πόδι.

Ισορροπία και κίνηση με το ένα πόδι.

- Κάνει κουτσό με το δεξι/αριστερό πόδι
- Ισορροπεί στο δεξι/αριστερό πόδι για 5 δευτερόλεπτα
- Περπατάει με το δεξι/αριστερό πόδι πάνω σε γραμμή
- Πηδάει σχοινάκι με το δεξι/αριστερό πόδι
- Πηδάει τετράγωνα με το δεξι/αριστερό πόδι
- Πηδάει στεφάνια με το δεξι/αριστερό πόδι
- Κάνει κουτσό με το δεξι/αριστερό πόδι σε απόσταση πέντε μέτρων.

2.4.5. Να εκτελεί κινήσεις ακριβώς με οδηγίες.

Κινήσεις ακριβείας

- Κάνει κινήσεις με ρυθμούς ταμποурίνου
- Σηκώνεται από τη γωνία με ένα χτύπημα στο ταμποурίνο
- Ξαναμαζεύεται πάλι στην ίδια θέση, απότομα
- Σηκώνεται σαν ελατήριο πηδώντας και με τα δύο πόδια
- Πηδάει μια φορά στο δεξι/αριστερό πόδι
- Ισορροπεί στις μύτες των ποδιών
- Περπατάει στις μύτες των ποδιών
- Περπατάει με ρυθμό αριστερό/δεξί πόδι εναλλάξ, ακολουθώντας ρυθμικά χτυπήματα με βηματισμό
- π.χ. παρέλασης, τροχάδην κτλ.

2.4.6. Να αναγνωρίζει περιγράμματα μερών του σώματος.

Αποτυπώματα – Περιγράμματα

- Αποτυπώματα ανοιχτής / κλειστής παλάμης
- Στην άμμο
- Στην πλαστελίνη
- Στο ζυμάρι
- Στο χαρτί με χρώματα (π.χ. δαχτυλιές)

106 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΡΥΘΜΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

- Αποτυπώματα του πέλματος
Στην άμμο
Στην πλαστελίνη
Στον πηλό
Στο χαρτί με χρώματα (π.χ. πατούσες)
- Κόβει και αναγνωρίζει τα περιγράμματα
Της ανοιχτής παλάμης (αριστερά/δεξιά)
Της κλειστής παλάμης (αριστερά/δεξιά)
Του πέλματος (αριστερά/δεξιά)
- Σχεδιάζει περιγράμματα:
Σημειώνει με μολύβι το περίγραμμα της παλάμης
Βάφει με μαρκαδόρους την παλάμη
Σχεδιάζει και χρωματίζει τα νύχια
Σημειώνει με μολύβι το περίγραμμα του ποδιού
Βάφει με δαχτυλομπογιές το πέλμα του ποδιού
Σχεδιάζει το περίγραμμα του παπουτσιού
- Σχεδιάζει το περίγραμμα όλου του σώματος:
Αναγνωρίζει αριστερά/δεξιά μέλη
Αναγνωρίζει τη θέση της καρδιάς.

2.5. ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ (Λ.Ε.Β.Δ) Στην Ανάπτυξη της Ψυχοκινητικότητας

Όνομα παιδιού	:
Ημερ/νία γέν.	:
Σχολείο	:
Εξεταστής	:
Τάξη	:
Ημερ/νία εξέτ.	:

Περιοχή II: ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ Μπορεί να

1. Γενική και λεπτή κινητικότητα

- 2.1.1. Εκτελεί κινήσεις γενικής κινητικότητας
- 2.1.2. Αυτοεξυπηρετείται
- 2.1.3. Φροντίζει την ατομική του καθαριότητα
- 2.1.4. Καθαρίζει τα αντικείμενα που χρησιμοποιεί
- 2.1.5. Αναπτύσσει δεξιότητες λεπτής κινητικότητας
- 2.1.6. Συντονίζει τις κινήσεις του
- 2.1.7. Κάνει κολάζ με διάφορα υλικά, σύμφωνα με οδηγίες

2. Προσανατολισμός στο χώρο

- 2.2.1. Ορίζει τη θέση του στο χώρο
- 2.2.2. Προσανατολίζεται στο χώρο με τη βοήθεια αντικειμένων
- 2.2.3. Εκτελεί ασκήσεις προσανατολισμού με τη βοήθεια παιδαγωγικού υλικού
- 2.2.4. Εκτελεί διαδρομές
- 2.2.5. Εκτελεί διαδρομές με πραγματικές μετακινήσεις.....
- 2.2.6. Τακτοποιεί τα προσωπικά του αντικείμενα και το χώρο του
- 2.2.7. Εκτελεί μουσικοχορευτικές κινήσεις προσανατολισμού στο χώρο

3. Ο ρυθμός και ο χρόνος

- 2.3.1. Αντιλαμβάνεται το ρυθμό
- 2.3.2. Εκτελεί ρυθμικές κινήσεις
- 2.3.3. Αντιλαμβάνεται το χρόνο
- 2.3.4. Λέει τις ημέρες της εβδομάδας
- 2.3.5. Λέει τους μήνες του έτους
- 2.3.6. Λέει τις εποχές του έτους
- 2.3.7. Γνωρίζει την ώρα

108 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**4. Η πλευρίωση**

- 2.4.1. Δείχνει και λέει μέρη του σώματος
- 2.4.2. Δείχνει και λέει μέρη του σώματος μπροστά στον καθρέφτη
- 2.4.3. Εκτελεί κυκλικές κινήσεις
- 2.4.4. Ισορροπεί και κινείται στο ένα πόδι
- 2.4.5. Εκτελεί κινήσεις ακριβείας με οδηγίες
- 2.4.6. Αναγνωρίζει περιγράμματα μερών του σώματος

Παρατηρήσεις / σχόλια:

2.8. Διδακτικά υλικά που ενδεικτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν

Βιβλιοτετράδιο «Ψυχοκινητικότητα», Ο.Ε.Β.Δ.

Οπτικό υλικό (κάρτες) ψυχοκινητικότητας 1-237 κάρτες σελ. 108-121, Ο.Ε.Β.Δ.

Ηχητικό υλικό (cd) ψυχοκινητικότητας, Ο.Ε.Β.Δ.

Υλικά για ζωγραφική και χειροτεχνίες (πινέλα, καβαλέτα, κηρομπογιές, νερομπογιές, δακτυλομπογιές, γόμα, ξύστρα, χαρτιά διάφορων τύπων, πλαστελίνες, πηλός, ζυμάρι από αλεύρι, στεγνή και βρεγμένη άμμος)

Κούκλες με μετακινούμενα μέλη, κούκλες με ρούχα για να τις ντύνουν και να τις ξεντύνουν, γαντόκουκλες, πλαστικά παιχνίδια, μπαλόνια, παζλ με κύβους

Τόμπολες ταυτίσεων αντικειμένων, μεγεθών, χρωμάτων, παράλειψης αντικειμένων και όμοιων αντικειμένων

Πίνακες με τις ημέρες της εβδομάδας, τους μήνες του έτους, τις εποχές, ρολόι τοίχου, διάφορα ρολόγια-παιχνίδια

Κουτάλια, πιρούνια, κατσαρόλες

Βαζάκια με όσπρια, ρύζι, ζυμαρικά, ξηρούς καρπούς

Στεφάνια και στρώματα γυμναστικής, κορίνες, σχοινάκια, μπάλες, πατίνια, ποδήλατο

Περιοδικά, εφημερίδες, βιβλία με χοντρά εξώφυλλα, βιβλία με πλαστικοποιημένες σελίδες, πάνινα βιβλία

Καθρέφτης, χτένα, οδοντόβουρτσα και οδοντόκρεμα, σαπούνι και σφουγγάρι

Οπτικοακουστικά μέσα (μαγνητόφωνο, ραδιόφωνο, τηλεόραση, μικρόφωνο, cds, φωτογραφική μηχανή, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής)

Βιωματικές φωτογραφίες οπτικοποίησης της κινητικότητας των παιδιών στο χώρο και στο χρόνο, με ή χωρίς αντικείμενα

Πλαστικοποιητής, αυτοκόλλητο βέλκτρον, παπουτσόκουτα

Ηλεκτρονικός Υπολογιστής με λογισμικό που προάγει τον αυτονισμό και την ακρίβεια των κινήσεων.

110 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**2.6. ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ- ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ.**

Όνομα μαθητή	: Παναγιώτης
Ηλικία	: 9,3
Τάξη φοίτησης	: Δ΄, α΄ εξαήμερο
Επίπεδο αναπτυξιακών δεξιοτήτων στην ετοιμότητα	: Ψυχοκινητικότητα - α΄ εξαήμερο στην Β΄ Δημοτικού
Επίπεδο στις ακαδημαϊκές δεξιότητες	: γλώσσα (παραγωγή γραπτού λόγου): Β΄ εξαήμερο στην Β΄ Δημοτικού
Επίπεδο στα μαθηματικά	: Β΄ εξαήμερο στην Γ΄ Δημοτικού

Σημείωση; Το επίπεδο σημειώνεται με βάση τα στοιχεία που ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής έχει καταγράψει από: α) την εμπειρική συστηματική παρατήρηση και β) την άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση (ΛΕΒΔ), στην ετοιμότητα, στη γλώσσα και στα μαθηματικά, συγκριτικά με την απόκλιση ή μη σύμφωνα με το εξαήμερο της τάξης φοίτησης

Χρονοδιάγραμμα διδακτικής παρέμβασης		Διδακτική παρέμβαση	Χώρος εξατομικευμένης διδακτικής υποστήριξης
Χρ. Έναρξης: 15/ 11/2004 Χρ. Λήξης: 10/12/2004 Διάρκεια: 7 ημέρες		έναν προς τρεις (μαθητές) στο τμήμα ένταξης.	Στο τμήμα ένταξης 2 φορές την βδομάδα από μία ώρα με εφαρμογή στο διδακτικό στόχο 15΄ λεπτά, κάθε φορά.
Διδακτικός στόχος (βραχυπρόθεσμος στόχος)	Ενότητα (μεσοπρόθεσμος στόχος)	Περιοχή (μακροπρόθεσμος στόχος)	Γενικές Ενότητες ΠΑΠΕΑ
2.3.4. Να λέει τις ημέρες της εβδομάδας.	3 ^η : Ο ρυθμός και ο χρόνος.	Ψυχοκινητικότητα	Βασικές σχολικές δεξιότητες (γραφή, μαθηματικά), Δημιουργικές δραστηριότητες, Προεπαγγελματική ετοιμότητα

Υλικά	Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας – Βήματα
1. αγαπημένα αντικείμενα του παιδιού 2. βιβλιοτετράδιο ετοιμότητας 3. παπουτσόκουτα 4. πλαστικοποιημένες κάρτες 5. έντυπα A4 6. μαγνητόφωνο, κασέτες ήχου, κασέτα με τα στρουμφάκια. 7. φωτογραφική μηχανή 8. Ηλεκτρονικός Υπολογιστής 9. διάφορα ημερολόγια (τοιχίου, επιτραπέζια, ατζέντες, με cartoons). 10. χρωματιστά χαρτιά και χαρτόνια 11. κόλλα, βέλκτρον, μολύβια, ξυλομπογιές, μαρκαδόροι, αυτοκόλλητα, σακούλι 12. μπουκάλια, μανταλάκια, στεφάνια, σκοινάκια	1ο βήμα. Διαβάζει τις ημέρες της εβδομάδας από ημερολόγιο-ατζέντα. (Η εβδομάδα καλύπτει δυο αντικριστές σελίδες). 2ο βήμα . Γράφει τα ονόματα των ημερών σε επτά κάρτες διαφορετικών χρωμάτων, τις βάζει στη σειρά και τις κολλάει με βέλκτρον σε ένα μεγάλο χαρτόνι φτιάχνοντας το δικό του ημερολόγιο για την εβδομάδα που διαρκεί η παρέμβαση. 3ο βήμα . Ζωγραφίζει ένα προσωπάκι για κάθε ημέρα δίνοντάς του ένα διαφορετικό, αστείο χαρακτηριστικό. Φτιάχνει μια αυτοσχέδια ιστορία με ήρωες τις ημέρες, τη μαγνητοφωνεί και την ακούει. 4ο βήμα Λέει τις ημέρες με τις σειρά, ξεκινώντας κάθε φορά από διαφορετική ημέρα. 5ο βήμα. Συνδέει καθημερινές δραστηριότητες του αγαπημένου του ήρωα με τις ημέρες της εβδομάδας. Κολλάει πάνω στο ημερολόγιο μια σχετική εικόνα για κάθε ημέρα. 6ο βήμα. Ακούει το τραγούδι για τις ημέρες από τα Στρουμφάκια, το τραγουδά και το δραματοποιεί. 7ο βήμα. Βγάζει από το σακούλι τις κάρτες με τις ημέρες, μια κάθε φορά, την τοποθετεί στη σωστή θέση στο χαρτόνιο ημερολόγιο και ονομάζει την ημέρα πριν και μετά. 8ο βήμα. Καταγράφει σε ημερολόγιο με σχέδια τις δραστηριότητές του, κάθε ημέρα. 9ο βήμα. Αντιγράφει την ημερομηνία από το πίνακα

Συμπεριφορά μαθητή	Αμοιβή	Αξιολόγηση – καταγραφές	Κριτήρια επιτυχίας
Να λέει τις ημέρες της εβδομάδας.	Ψάχνει στο διαδίκτυο εικόνες του αγαπημένου του ήρωα και τις τυπώνει.	1. έντυπο καθημερινής καταγραφής 2. έντυπο συνεργασίας με το γονέα 3. έντυπο διδακτικής αλληλεπίδρασης	Ολοκληρώνει έξι από τις εννιά δραστηριότητες.

112 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ**Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας
Ψυχοκινητικότητα****2.7. Παιχνίδια με τις κάρτες: παρέμβαση****Το βιβλιοτετράδιο του μαθητή συνοδεύεται από:**

Ενότητες	Οπτικό υλικό: κάρτες - φωτογραφίες.	Ηχητικό υλικό: φυσικοί βιωματικοί και μουσικοί ήχοι.	
1η: «Κινώ το σώμα μου και πιάνω με τα χέρια μου».	1-92: 92		Το ηχητικό υλικό παρατίθεται χωρίς αλλαγές από την Α' έκδοση. Ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ μπορεί να τροποποιήσει εξατομικεύοντας τους φυσικούς και βιωματικούς ήχους.
2η: «Παίζω και προσανατολίζομαι στο χώρο με το σώμα μου».	93-149: 57	20	
3η: «Βρίσκω και ταιριάζω το ρυθμό και το χρόνο».	150-205: 56	40	
4η: «Βρίσκω και διακρίνω το αριστερό από το δεξί».	206-237: 32		
ΣΥΝΟΛΟ	237	60	

ΚΙΝΩ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΙΑΝΩ ΜΕ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΜΟΥ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ **113**

**Κάρτες και ήχοι: υλικό υποστήριξης στο βιβλιοτετράδιο
της ψυχοκινητικότητας (2ο τεύχος)**

Ενότητα 1η «Κινώ το σώμα μου και πιάνω με τα χέρια μου»

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
2.1.1. Διδ. Στόχος: Να εκτελεί κινήσεις γενικής κινητικότητας.					
<i>Δραστηριότητα: Κινήσεις του σώματος. (Κινηείται συνειδητά στο χώρο).</i>					
1. Κάνει τούμπες.					
2. Χορεύει.					
3. Παίζει μπάλα.					
4. Πετάει την μπάλα.					
<i>Δραστηριότητα: Κινήσεις του σώματος. (Ανογοκλείνει μέρη του σώματος).</i>					
5. Μάτια ανοιχτά.					
6. Μάτια κλειστά.					
7. Στόμα κλειστό.					
8. Στόμα ανοιχτό.					
<i>Δραστηριότητα: Κινήσεις του σώματος. (Ανογοκλείνει μέρη του σώματος).</i>					
9. Παλάμη με δάκτυλα κλειστά.					
10. Παλάμη με δάκτυλα ανοιχτά.					
11. Χέρια πίσω από το κεφάλι.					
12. Χέρια ψηλά, ανοιχτά στα πλάγια.					
2.1.2. Διδ. Στόχος: Να αυτοεξυπηρετείται.					
<i>Δραστηριότητα: Αυτοεξυπηρέτηση στο ντύσιμο.</i>					
13. Φοράει την πιτζάμα (κεφάλι).					
14. Φοράει την πιτζάμα (χέρι).					
15. Φοράει την πιτζάμα (δύο χέρια).					
16. Φοράει την πιτζάμα (παντελόνι).					
<i>Δραστηριότητα: Αυτοεξυπηρέτηση με τα παπούτσια.</i>					

114 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

17. Το κορίτσι φοράει το παπούτσι.					
18. Το αγόρι φοράει το αθλητικό παπούτσι με τα κορδόνια.					
19. Το αγόρι πιάνει τα κορδόνια του παπουτσιού του.					
20. Το αγόρι δένει τα κορδόνια του παπουτσιού του.					
<i>Δραστηριότητα: Αυτοεξυπηρέτηση στη λήψη γαλακτομικών.</i>					
21. Βάζει το γάλα από το κουτί στο ποτήρι.					
22. Πίνει το γάλα με το ποτήρι.					
23. Πίνει το γάλα με το καλαμάκι.					
24. Τρώει με το κουταλάκι το γιαούρτι.					
2.1.3. Διδ. Στόχος: Να φροντίζει την ατομική του καθαριότητα.					
<i>Δραστηριότητα: Πλένει και σκουπίζει.</i>					
25. Πλένει τα χέρια του.					
26. Σκουπίζει τα χέρια του.					
27. Πλένει τα δόντια του.					
28. Σαπουνίζει τα μαλλιά του.					
2.1.4. Διδ. Στόχος: Να καθαρίζει τα αντικείμενα που χρησιμοποιεί.					
<i>Δραστηριότητα: Πλύσιμο και σκούπισμα αντικειμένων.</i>					
29. Πλένει πιάτα στο νεροχύτη.					
30. Σκουπίζει τα πιάτα.					
31. Πλένει την κούκλα.					
32. Καθαρίζει την κασετίνα.					
2.1.5. Διδ. Στόχος: Να αναπτύξει δεξιότητες λεπτής κινητικότητας.					
<i>Δραστηριότητα: Σκόπιμη λειτουργική κινητική συμπεριφορά με σχολικά υλικά και αντικείμενα.</i>					
33. Σβήνει με τη γόμα.					
34. Σβήνει τον πίνακα με το σφουγγάρι.					
35. Ζωγραφίζει με το πινέλο.					
36. Ζωγραφίζουν με τις δακτυλομπογιές.					
37 Πιάνει το πινέλο και μεταφέρει το χρώμα σε ορισμένο σημείο.					

ΚΙΝΩ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΙΑΝΩ ΜΕ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΜΟΥ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ 115

38. Πιάνει το χόρτο και το βάζει σε ένα καλάθιακι.					
39. Ζωγραφίζει με το πινελάκι					
40. Ζωγραφίζει με την ξυλομπογιά.					
41. Σχεδιάζει με το μολύβι.					
42. Ζωγραφίζει με το μολύβι.					
43. Ζωγραφίζει με το μαρκαδόρο.					
44. Πιάνει μικρές ψηφίδες και τις κολλά σε ορισμένη σειρά.					
<i>Δραστηριότητα: Κινήσεις με σχολικά αντικείμενα.</i>					
45. Διπλώνει ένα χαρτί στα δύο.					
46. Ανοίγει τρύπες με το διακορευτή.					
47. Φοράει τις γαντόκουκλες.					
48. Παίζει κουκλοθέατρο με τις γαντόκουκλες.					
<i>Δραστηριότητα: Κόβει με ψαλίδι.</i>					
49. Κόβει με το ψαλίδι ένα μεγάλο γράμμα.					
50. Κόβει με το ψαλίδι ένα ορισμένο κομμάτι από ύφασμα.					
51. Κόβει το περίγραμμα ενός ψαριού σε χαρτόνι.					
52. Κόβει το περίγραμμα μιας ομπρέλας σε ύφασμα.					
2.1.6. Διδ. Στόχος: Συντονίζει τις κινήσεις του.					
<i>Δραστηριότητα: Ζυμώνει και πλάθει.</i>					
53. Μακριά κορδόνια με πλαστελίνη.					
54. Ζυμώνει κουλουράκια.					
55. Πλάθει μπαλίτσες και κορδόνια με πλαστελίνη.					
56. Φτιάχνει κάστρα στην άμμο.					
<i>Δραστηριότητα: Συναρμολογεί σπιτάκια, γράφει σε μαγικό πίνακα.</i>					
57. Ζωγραφίζει στο μαγικό πίνακα.					
58. Συνθέτει χάρτινα σπιτάκια με οδηγίες.					
59. Συνθέτει χάρτινα σπιτάκια με οδηγίες.					
60. Συνθέτει χάρτινα σπιτάκια με οδηγίες.					
2.1.6. Διδ. Στόχος: Να συντονίζει τις κινήσεις.					

116 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

<i>Δραστηριότητα: Συντονισμός ματιού - χεριού.</i>					
61. Κρεμάει το μπουφάν στην κρεμάστρα της τάξης.					
62. Κρεμάει την τσάντα στο πλάι του θρανίου του.					
63. Ξεκρεμάει το μπουφάν από την κρεμάστρα.					
64. Περνάει χάντρες στο κορδόνι.					
<i>Δραστηριότητα: Συντονισμός ματιού - χεριού.- Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, παζλ, ζωγραφική.</i>					
65. Συντονίζει με το ποντίκι δραστηριότητες στην οθόνη του Υπολογιστή.					
66. Συντονίζουν με το ποντίκι δραστηριότητες στην οθόνη του Υπολογιστή.					
67. Συνθέτει παζλ με μικρά κομμάτια.					
68. Ζωγραφίζει με βοήθεια σε κάθετη επιφάνεια.					
<i>Δραστηριότητα: Συντονισμός ματιού - χεριού. Εργαστήριο ραπτικής, πλεκτικής, κεντήματος.</i>					
69. Πλέκει χάρτινες λωρίδες (χαρτοπλεκτική).					
70. Ένα κορίτσι κεντάει ένα σταμπωτό κεντήμα.					
71. Πλέκει με το βελονάκι.					
72. Ένα αγόρι ράβει στη ραπτομηχανή.					
<i>Δραστηριότητα: Συντονισμός ματιού - χεριού. Εργαστήριο υφαντικής και μικροκοσμημάτων.</i>					
73. Περνάει την κλωστή στη βελόνα.					
74. Περνάει τη χάντρα στην κλωστή.					
75. Τρυπώνει.					
76. Ράβει.					
<i>Δραστηριότητα: Συντονισμός ματιού - χεριού. Κατασκευή: ψαρεύ λέξεις.</i>					
77. Ψαρεύ λέξεις: βάζω μέσα.					
78. Ψαρεύ λέξεις: βγάζω από.					
79. Ψαρεύ λέξεις: τραβάω.					
80. Ψαρεύ λέξεις: ψάρι.					
<i>Δραστηριότητα: Συντονισμός ματιού - χεριού. Κατασκευή: Παπουτσόκουτα</i>					

ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΖΟΜΑΙ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΜΕ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ 117

81. Συντονίζει τις κινήσεις των χεριών με ενσφηνωμένα αντικείμενα (μπουκάλι).					
82. Συντονίζει τις κινήσεις των χεριών σε μπουκάλι.					
84. Συντονίζει τις κινήσεις των χεριών σε χαρτοχειροτεχνία.					
84. Συντονίζει τις κινήσεις των χεριών σε παπουτσόκουτο με το μανταλάκι.					
<i>Δραστηριότητα: Συντονισμός ματιού – χεριού: περνάει κορδόνια.</i>					
85. Πιάνω τα κορδόνια.					
86. Δένω τα κορδόνια.					
87. Τραβάω τα κορδόνια.					
88. Σφίγγω τα κορδόνια.					
2.1.7. Διδ. Στόχος: Να κάνει κολλάζ με διάφορα υλικά, σύμφωνα με οδηγίες.					
<i>Δραστηριότητα: Συνθέσεις κολλάζ. (Τυχαία και διαφορετικά υλικά).</i>					
89. Συνθέτει εικόνα σπιτιού με φασόλια και ζυμαρικά.					
90. Κρεμάει την εικόνα σπιτιού.					
91. Κολλάζ ; ακουμπάει.					
92. Κολλάζ; ταιριάζει και κολλάει.					

Ενότητα 2η «Παίζω και προσανατολιζομαι στο χώρο με το σώμα μου»

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
2.2.1. Διδ. Στόχος: Να ορίζει τη θέση του στο χώρο.					
<i>Δραστηριότητα: Δεξιότητες σκόπιμης κινητικής συμπεριφοράς σε συγκεκριμένους χώρους.</i>					
93. Τα χέρια ανοιχτά σε έκταση.					
94. Μπαίνει σε παράταξη κυκλικής γραμμής και πιάνεται χέρι χέρι.					
95. Μπαίνει σε παράταξη γραμμής σε δυάδες.					
96. Μπαίνει σε παράταξη «Π».					

118 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

<i>Δραστηριότητα: Δεξιότητες κηπουρικής σε συγκεκριμένους χώρους.</i>					
97. Δεξιότητες κηπουρικής: σκάψιμο.					
98. Δεξιότητες κηπουρικής: σκάλισμα.					
99. Δεξιότητες κηπουρικής: φτυάρισμα.					
100. Δεξιότητες κηπουρικής: πάτημα.					
<i>Δραστηριότητα: Περιπατάει σε συγκεκριμένες διαδρομές με βοήθεια.</i>					
101. Απλή διαδρομή.					
102. Διαδρομή με εμπόδια.					
103. Διαδρομή με εμπόδια.					
104. Απλή διαδρομή.					
2.2.2. Διδ. Στόχος: Να προσανατολίζεται στο χώρο με τη βοήθεια αντικειμένων.					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια με στεφάνια.</i>					
105. Περιπατά πατώντας μέσα σε στεφάνια, που είναι τοποθετημένα σε σχήμα κύκλου.					
106. Πηδά στο ένα πόδι εναλλάξ μέσα σε στεφάνια τοποθετημένα στη σειρά.					
107. Περιπατά πατώντας μέσα σε στεφάνια, που έχουν εμπόδια (βιβλία).					
108. Πηδά στο ένα πόδι εναλλάξ μέσα σε στεφάνια τοποθετημένα σε ορθογώνια διάταξη.					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια στην αίθουσα γυμναστικής (με ή χωρίς βοήθεια).</i>					
109. Παιχνίδια ισορροπίας.					
110. Παιχνίδια ισορροπίας με βοήθεια.					
111. Παιχνίδια μέσα από στεφάνια.					
112. Παιχνίδια μέσα από στεφάνια.					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια προσανατολισμού στο χώρο.</i>					
113. Πηδά μια φορά το σχοινάκι.					
114. Πετά τη μπάλα στους άλλους.					
115. Πετά την μπάλα για να ρίξει τις κορίνες.					
116. Πατά σε ορισμένο χώρο.					
<i>Δραστηριότητα: Αναρρίχηση σε πολύζυγο με ή χωρίς βοήθεια.</i>					
117. Αναρρίχηση με βοήθεια.					

ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΖΟΜΑΙ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΜΕ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ **119**

118. Αναρρίχηση χωρίς βοήθεια.					
119. Αναρρίχηση χωρίς βοήθεια.					
120. Αναρρίχηση χωρίς βοήθεια.					
2.2.3. Διδ. Στόχος: Να εκτελεί κινήσεις προσανατολισμού με τη βοήθεια παιδαγωγικού υλικού.					
<i>Δραστηριότητα: Παίζει με παζλς, τόμπολες και ντόμινο.</i>					
121. Συναρμολογεί παζλ.					
122. Παίζει με τόμπολες προσανατολισμού σε χώρο, με εικόνες κατευθύνσεων οχημάτων.					
123. Παίζει με τόμπολες αφετηρίας κινήσεων και διαδρομών.					
124. Παίζει με ντόμινο χρωμάτων (κύκλοι με δύο χρώματα).					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια προσανατολισμού.</i>					
125. Επιλέγει διαδρομή με την βοήθεια παιχνιδιών.					
126. Επιλέγει διαδρομή με την βοήθεια παιχνιδιών.					
127. Επιλέγει την έξοδο του λαβυρίνθου με τη βοήθεια κούκλας.					
128. Παίζει με λαβυρίνθους σε χαρτί.					
2.2.4. Διδ. Στόχος: Να εκτελεί διαδρομές με τη βοήθεια παιχνιδιών.					
<i>Δραστηριότητα: Εκτέλεση διαδρομών.</i>					
129. Διαδρομή με την βοήθεια του χάρτη.					
<i>Δραστηριότητα: Παίζει τον «τροχονόμο» δίνοντας εντολές.</i>					
130. Να σταματήσουν.					
131. Να στρίψουν αριστερά.					
132. Να πάνε μπροστά.					
133. Η γυναίκα πριν ανέβει στο τρόλεϊ, περιμένει τον άντρα να κατέβει.					
<i>Δραστηριότητα: Κινείται στους δρόμους τηρώντας τον Κ.Ο. Κ.</i>					
134. Προσοχή! - Κόκκινο φανάρι- διάβαση πεζών.					

120 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

135. Προσοχή! –διάβαση περιπάτου πεζών παιδιών και ενηλίκων.					
136. Προσοχή! - STOP: Το αγόρι με το ποδήλατο σταματάει.					
137. Ο ταχυδρόμος που μοιράζει τα γράμματα γνωρίζει το Κ.Ο.Κ.					
<i>Δραστηριότητα: Μετακίνηση με λεωφορείο.</i>					
138. Ανεβαίνει στο λεωφορείο.					
139. Ακυρώνει το εισιτήριο στο μηχάνημα του λεωφορείου.					
140. Κρατιέται από τις χειρολαβές του λεωφορείου.					
141. Χτυπάει το κουδούνι για να κατέβει από το λεωφορείο.					
2.2.6. Διδ. Στόχος: Να τακτοποιεί τα προσωπικά του αντικείμενα και το χώρο του.					
<i>Δραστηριότητα: Τακτοποιεί τα προσωπικά του αντικείμενα.</i>					
142. Τακτοποιεί τα παιχνίδια του όταν τελειώνει. Βάζει τα παιχνίδια στα κουτιά.					
143. Κρατάει πάνω στο θρανίο ό,τι χρειάζεταιται.					
144. Στρώνει το κρεβάτι της.					
145. Απλώνει τη βρεγμένη πετσέτα.					
2.2.7. Διδ. Στόχος: Να εκτελεί μουσικοχορευτικές κινήσεις προσανατολισμού στο χώρο.					
<i>Δραστηριότητα: Χορευτικές κινήσεις με συνοδεία μουσικής.</i>					
146. Παίζει ρυθμό με το ντέφι.					
147. Παίζουν ρυθμούς με μουσικά όργανα και χορεύουν.					
148. Εκτελούν μουσικοχορευτικές κινήσεις.					
149. Εκτελούν μουσικοχορευτικές κινήσεις.					

Ενότητα 3η «Βρίσκω και ταιριάζω το ρυθμό και το χρόνο»

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
2.3.1. Διδ. Στόχος: Να αντιλαμβάνεται το ρυθμό.					
<i>Δραστηριότητα: Αντίληψη του ρυθμού. Παρακολουθεί φυσικούς ήχους που ακούει, με κλειστά μάτια.</i>					
150. Τα κύματα που σκάνε στην αμμουδιά.					
151. Καλπασμός αλόγων.					
152. Ο ρυθμικός χτύπος του ρολογιού.					
153. Παρακολουθεί το σφυγμό ακουμπώντας το χέρι στην καρδιά του συμμαθητή της.					
2.3.2. Διδ. Στόχος: Εκτελεί ρυθμικές κινήσεις.					
<i>Δραστηριότητα: Παίζει ρυθμικά παιχνίδια.</i>					
154. Λέει τραγούδια χτυπώντας παλαμάκια, π.χ. «Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ».					
155. Λέει τραγουδιστά συλλαβές με τη συνοδεία οργάνου.					
156. Επαναλαμβάνει διαφημιστικά μηνύματα με το χτύπημα του ταμπουρίνου.					
157. Κάνουν παρέλαση κρατώντας το ρυθμό.					
2.3.3. Διδ. Στόχος: Γνωρίζει το χρόνο.					
<i>Δραστηριότητα: Βιωματική γνώση του χρόνου. Ορίζει χρονικά σημεία της ημέρας.</i>					
158. Το πρωί ξυπνάει.					
159. Στις 8.00 πηγαίνει στο σχολείο.					
160. Στις 11.30 αρχίζει το διάβασμα.					
161. Στις 12.00 διακόπτει το διάβασμα.					
<i>Δραστηριότητα: Δείχνει και ζωγραφίζει την αρχή και το τέλος.</i>					
162. Ζωγραφίζει το χρόνο έναρξης της εργασίας π.χ. 9.20					
163. Ζωγραφίζει το χρόνο λήξης της εργασίας π.χ. 9.30					

122 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

164. Ζωγραφίζει το χρόνο.					
165. Ζωγραφίζει την χρονική διάρκεια “κομμάτι από την πίτσα του χρόνου”.					
2.3.4. Διδ. Στόχος: Λέει τις ημέρες της εβδομάδας.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει τις ημέρες και τις συνδέει με βιωμένες ενέργειες και γεγονότα από το παρελθόν.</i>					
166. Δευτέρα- παγωτό (έφαγα).					
167. Τρίτη – νερό στο βάζο με τα λουλούδια (άλλαξα).					
168. Τετάρτη-επίσκεψη στο φούρνο (πήγα).					
169. Πέμπτη- σκύλος στην αυλή της γιαγιάς (έπαιξα).					
<i>Δραστηριότητα: Λέει τις ημέρες και τις συνδέει με βιωμένες ενέργειες και γεγονότα που θα κάνει στο εγγύς μέλλον.</i>					
170. Παρασκευή – κουκλοθέατρο (θα πάω).					
171. Σάββατο-φροντίδα καναρινιών (θα περιποιηθώ).					
172. Κυριακή-ποδόσφαιρο (θα δω).					
173. Εργασίες που έχω σημειώσει στο ημερολόγιο.					
<i>Δραστηριότητα: Πίνακες με τις ημέρες και τους μήνες.</i>					
174. Το τρένο με το πρόγραμμα της Δευτέρας.					
175. Πίνακας με τις ημέρες της εβδομάδας.					
176. Πίνακας με τις ημέρες της εβδομάδας.					
177. “Το καράβι” με τους μήνες του έτους.					
2.3.5. Διδ. Στόχος: Λέει τους μήνες του έτους.					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια με κάρτες.</i>					
178. Ημερομηνία π.χ. 30 Οκτωβρίου Χρονολογία: π.χ. 2008.					
179. Ημέρα, μήνας: π.χ. Σήμερα είναι Τετάρτη και Φεβρουάριος.					
180. Ιανουάριος: τώρα είναι.....					
181. Μάρτιος: μετά θα είναι.....					

ΒΡΙΣΚΩ ΚΑΙ ΤΑΙΡΙΑΖΩ ΤΟ ΡΥΘΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ 123

<i>Δραστηριότητα: Συνδέει γεγονότα με μήνες του έτους.</i>					
182. Τον Ιανουάριο γιορτάζει ο Άγιος Βασίλης.					
183. Το Φεβρουάριο γιορτάζουμε το καρναβάλι.					
184. Το Μάρτιο γιορτάζουμε την εθνική επέτειο του 1821.					
185. Τον Απρίλιο γιορτάζουμε το Πάσχα.					
<i>Δραστηριότητα: Συνδέει γεγονότα με μήνες του έτους.</i>					
186. Το Μάιο γιορτάζουν τα λουλούδια.					
187. Τον Ιούνιο κλείνουν τα σχολεία και προσφέρουμε λουλούδια στους δασκάλους μας.					
188. Τον Ιούλιο παίζουμε με την άμμο, δίπλα στη θάλασσα.					
189. Τον Αύγουστο ταξιδεύουμε με το καράβι.					
<i>Δραστηριότητα: Συνδέει γεγονότα με μήνες του έτους.</i>					
190. Το Σεπτέμβριο αρχίζουν τα σχολεία.					
191. Τον Οκτώβριο αρχίζουν τα Πρωτοβρόχια 1940.					
192. Το Νοέμβριο κάνει κρύο.					
193. Το Δεκέμβριο γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα.					
2.3.6. Διδ. Στόχος: Λέει τις εποχές του έτους.					
<i>Δραστηριότητα: Συνδέει γεγονότα με εποχές του έτους.</i>					
194. Την Άνοιξη ανθίζουν τα λουλούδια.					
195. Το Καλοκαίρι ταξιδεύουμε με το καράβι.					
196. Το Φθινόπωρο γιορτάζουμε την εθνική μας επέτειο για το 1940.					
197. Το Χειμώνα κάνει κρύο.					
2.3.7. Διδ. Στόχος: Γνωρίζει την ώρα.					
<i>Δραστηριότητα: Αναγνωρίζει διάφορα είδη ρολογιών.</i>					
198. Τοίχου- ρολόι.					
199. Επιτραπέζιο- ρολόι.					

124 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

200. Χεριού- ρολόι.					
201. Ξυπνητήρι- ρολόι.					
<i>Δραστηριότητα: Παίζει με κάρτες και ρολόγια.</i>					
202. Συνθέτει παζλ – ρολόι.					
203. Το κορίτσι κινεί τους δείκτες του ρολογιού.					
204. Τα κορίτσια ζωγραφίζουν ρολόγια.					
205. Τα παιδιά παίζουν “Τα ρολόγια αμίλητα και ακούνητα”.					

Ενότητα 4η «Βρίσκω και διακρίνω το αριστερό από το δεξί».

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
2.4.1. Διδ. Στόχος: Να δείχνει και να λέει μέρη του σώματος.					
<i>Δραστηριότητα: Δείχνει και λέει μέρη του σώματος.</i>					
206. Το αγόρι δείχνει το μάτι του (αριστερός δείκτης- αριστερό μάτι).					
207. Το αγόρι δείχνει τη μύτη του (δεξιός δείκτης- δεξί ρουθούνι).					
208. Το αγόρι δείχνει την κοιλιά του.					
209. Το αγόρι δείχνει το γόνατό του (δεξιός δείκτης- δεξί γόνατο).					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια αναγνώρισης των μερών του ανθρώπινου σώματος.</i>					
210. Το ρολόι με τα μέρη του σώματος: σώμα.					
211. Το ρολόι με τα μέρη του σώματος: πόδι.					
212. Τα παιδιά βλέπουν τα όργανα του ανθρώπινου σώματος, σε κούκλα.					
213. Τα παιδιά πιάνουν όργανα του ανθρώπινου σώματος από κούκλα.					
2.4.2. Διδ. Στόχος: Να δείχνει και να λέει μέρη του σώματος μπροστά στον καθρέφτη.					
<i>Δραστηριότητα: Αναγνώριση των μερών του σώματος.</i>					

ΒΡΙΣΚΩ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΝΩ ΤΟ ΑΡΙΣΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΟ ΔΕΞΙ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΡΤΕΣ 125

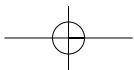
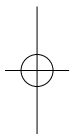
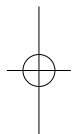
214. Το παιδί δείχνει τον αριστερό καρπό.					
215. Το παιδί δείχνει τον αριστερό μηρό.					
216. Τα παιδιά σηκώνουν ψηλά το δεξί χέρι.					
217. τα παιδιά σηκώνουν ψηλά το δεξί χέρι αντικριστά ανά δυο.					
2.4.3. Διδ. Στόχος: Ισορροπεί με το σώμα όταν κινείται.					
<i>Δραστηριότητα: Κινητικά παιχνίδια ισορροπίας.</i>					
218. Το κορίτσι κάνει κουτσό με το αριστερό πόδι.					
219. Τα παιδιά περπατάνε πάνω στη γραμμή με αριστερό /δεξί πόδι.					
220. Το αγόρι περπατά με δεξί /αριστερό πόδι πάνω στη γραμμή. Στα χέρια κρατά ένα δίσκο με δυο ποτήρια.					
221. Το αγόρι ισορροπεί σε διαδρομή με εμπόδια.					
2.4.4. Διδ. Στόχος: Ακολουθεί κυκλικές διαδρομές και εκτελεί κυκλικές κινήσεις.					
<i>Δραστηριότητα: Παιχνίδια κυκλικών διαδρομών και κινήσεων στο δάπεδο.</i>					
222. Το κορίτσι περιστρέφεται με άξονα τον εαυτό του από αριστερά. προς τα δεξιά.					
223. Το κορίτσι περιστρέφεται με άξονα τον εαυτό του από αριστερά προς τα δεξιά.					
224. Το κορίτσι κάνει κυκλικές διαδρομές με άλλα παιδιά ξεκινώντας με αριστερό πόδι προς τα αριστερά.					
225. Το κορίτσι κάνει κυκλικές διαδρομές με άλλα παιδιά ξεκινώντας με αριστερό πόδι προς τα δεξιά.					
2.4.5. Διδ. Στόχος: Να εκτελεί κινήσεις ακριβείας με οδηγίες.					
<i>Δραστηριότητα: Κινήσεις ακριβείας.</i>					
226. Σηκώνεται από τη θέση του και τακτοποιεί τα παιχνίδια του.					
227. Κάνει ποδήλατο.					
228. Μεταφέρει ένα αντικείμενο που κρατά στα χέρια.					

126 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

229. Κινείται με μικρό όχημα.					
2.4.6. Διδ. Στόχος: Να αναγνωρίζει περιγράμματα μερών του σώματος.					
<i>Δραστηριότητα: Αποτυπώματα ανοιχτής παλάμης με δακτυλομοπογιά – περιγράμματα.</i>					
230. Αποτυπώματα ανοιχτής παλάμης.					
231. Αποτυπώματα ανοιχτής παλάμης με δακτυλομοπογιά πάνω στο χαρτί με το αριστερό χέρι.					
232. Αποτυπώματα ανοιχτής παλάμης με δακτυλομοπογιά πάνω στο χαρτί με το αριστερό χέρι.					
233. Αποτύπωμα δακτύλου με δακτυλομοπογιά πάνω στο χαρτί.					
<i>Δραστηριότητα: Αποτυπώματα - περιγράμματα.</i>					
234. Περίγραμμα αριστερής παλάμης.					
235. Περίγραμμα πέλματος-παπουτσιού στο χαρτί.					
236. Περίγραμμα σώματος ξαπλωμένου αγοριού στο χαρτί.					
237. Κόβει περίγραμμα δεξιού χεριού.					

2.9. Σύντομες βιβλιογραφικές πηγές για περισσότερη μελέτη στην Ψυχοκινητικότητα.

- Alade, E.B. (2004). Community-based vocational rehabilitation (CBVR) for people with disabilities: experiences from a pilot project in Nigeria. *British Journal of Special Education*. vol. 31(3), p. 143-149.
- Haskell, S.H. & Barrett, E. (2001). The education of Children with physical and neurological disabilities. London:Chapman & Hall.
- Kirby, A. & Drew, S. (2003). Guide to Dyspraxia and Developmental Co-ordination Disorders. London:David Fulton Publishers.
- Γκούμα, Μ. (2001). Σωματική αγωγή – κίνηση. Η δεξιότητα της πλευρίωσης στο νηπιαγωγείο. *Σύγχρονο νηπιαγωγείο*, τχ. 23, σελ.20-23.
- Δαμιανάκος, Σ. (2001). Θέατρο σκιών. Παράδοση και νεωτερικότητα. Μπφρ. Σπανός Γ. & Μίχαλη Α. Αθήνα: Εκδ. Πλέθρον.
- Δροσινού, Μ. & Μουντάκης, Κ. (2003). Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας και αρχές εφαρμογής προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής (ΣΜΕΑ). *Φυσική Αγωγή – Αθλητισμός – Υγεία*. Περιοδική έκδοση της ένωσης πτυχιούχων Φυσικής Αγωγής Ν. Ηρακλείου (Ε.Π.Φ.Α.Ν.Η.), τχ. 14-15
- Δροσινού, Μ. (2000). Μουσικοκινητική διδακτική παρέμβαση στο ειδικό σχολείο. Καταγραφή μιας πρακτικής απόπειρας αντιμετώπισης ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών σε εκπαιδευόμενα νοητικά καθυστερημένα παιδιά. *Θέματα Ειδικής αγωγής*, τχ.11, σελ. 49-57 και (2001), τχ.12, σσ.43-52.
- Κοσμετάτος, Π. & Δροσινού, Μ. (2003). Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας. Σχεδιασμός και υλοποίηση εξατομικευμένου διδακτικού προγράμματος στην λεπτή κινητικότητα. *Μαρσλειακό Βήμα*, περιοδική έκδοση του συλλόγου μετεκπαιδευομένων *Μαρσλειού Διδαδ-σκαλείου*, τχ.3, σελ. 15-22.
- Μπουρνέλλη, Ν. (2002). Κινητική δημιουργικότητα. Ειδικό πρόγραμμα ανάπτυξης της κινητικής δημιουργικότητας για παιδιά. Αθήνα.
- Παρούση, Α. (2001). Στήνοντας μια παράσταση με κούκλες *Σύγχρονο νηπιαγωγείο*, τχ. 24, σελ.22-24.
- Σούλης, Γ.Σ. (2003). Μαθαίνοντας βήμα με βήμα στο σχολείο και στο σπίτι. Αθήνα: Εκδ. Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός
- Σφούνη Α., Μανιάτογλου Μ., Δροσινού Μ. (2006). Τέσσερα εξατομικευμένα διδακτικά προγράμματα μαθησιακής ετοιμότητας σε μαθητές του Ειδικού δημοτικού σχολείου Μυτιλήνης. Μελέτες περιπτώσεων,. Αφιέρωμα στον Δημήτρη Μανιάτογλου, με τη φροντίδα της συντακτικής επιτροπής του Παιδαγωγικού Βήματος Αιγαίου. Έκδοση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λέσβου, 60, 25-70. Μυτιλήνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

1. Οπτική μνήμη
2. Ακουστική μνήμη
3. Λειτουργική – πρακτική μνήμη
4. Συγκέντρωση προσοχής
5. Λογικομαθηματική σκέψη
6. Συλλογισμοί

130 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες με την ετοιμότητα των νοητικών ικανοτήτων να εμφανίζεται ως ανεπαρκή για την ένταξη τους στη μαθησιακή διαδικασία στηρίζονται με στοχευμένες δραστηριότητες για να αναπτύξουν δεξιότητες που διευκολύνουν την πρόσβαση τους στη μάθηση. Το παιδί επεξεργάζεται τις πληροφορίες που συγκεντρώνει με το δικό του τρόπο και σταδιακά κατακτά τις έννοιες, το μηχανισμό των συλλογισμών και τη λογικομαθηματική σκέψη. Έτσι αναπτύσσει τις νοητικές του ικανότητες και αποκτά ετοιμότητα για μάθηση.

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι: Μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες να βοηθήσουμε το παιδί να αναπτύξει τις μνημονικές του λειτουργίες, να καταστεί ικανό να συγκεντρώσει την προσοχή του σε ό,τι κάνει, να ανακαλύπτει τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα πρόσωπα, στα γεγονότα στην προσπάθειά του να κατανοήσει το περιβάλλον του.

Οι νοητικές ικανότητες στο βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής συνδέονται με το βιβλιοτετράδιο του μαθητή (φωτογραφικό- οπτικό και ηχητικό υλικό) “παιχνίδια με τις κάρτες” που υποστηρίζουν ανεπάρκειες στις νοητικές ικανότητες με δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας.

βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής (Μεσοπρόθεσμοι στόχοι)	βιβλιοτετράδιο του μαθητή (Μεσοπρόθεσμοι στόχοι)	
1. Οπτική μνήμη	α) Ενότητα 1 ^η : «Θυμάμαι ό,τι βλέπω».	
2. Ακουστική μνήμη	β) Ενότητα 2 ^η : «Θυμάμαι ό,τι ακούω».	
3. Λειτουργική – πρακτική μνήμη	γ) Ενότητα 3 ^η : «Θυμάμαι ό,τι βλέπω, ακούω και φτιάχνω».	
4. Συγκέντρωση προσοχής	δ) Ενότητα 4 ^η : «Προσέχω και συγκεντρώνομαι».	
5. Λογικομαθηματική σκέψη	ε) Ενότητα 5 ^η : «Σκέφτομαι και ταξινόμω».	
6. Συλλογισμοί	στ) Ενότητα 6 ^η : «Βάζω σε λογική σειρά τις κάρτες».	

132 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ - ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

Ειδικότερα, επιδιώξεις αυτού του κεφαλαίου είναι:

- *Το παιδί να αναπτύξει την οπτική μνήμη*, μέσα από ποικίλες δραστηριότητες, όπως όταν καλείται να θυμάται αντικείμενα, πρόσωπα, καταστάσεις και γεγονότα που είδε.

- *Το παιδί να αναπτύξει την ακουστική μνήμη*. Στόχος είναι το παιδί να θυμάται ό,τι ακούει. Για την επίτευξη του, το παιδί καλείται να θυμάται και να επαναλαμβάνει ονόματα, π.χ. συμμαθητών του, φίλων, πόλεων κ.λ.π. Επίσης με παιχνίδια το παιδί επαναλαμβάνει λέξεις ή αριθμούς που άκουσε, αρχικά με τυχαία σειρά και εν συνεχεία με τη σειρά που τα άκουσε. Τέλος, μπορούμε με τον ίδιο τρόπο να χρησιμοποιήσουμε προτάσεις αντί για λέξεις και αριθμούς. Σπουδαία κατάκτηση για το παιδί θα είναι να μπορεί να δείχνει διαδρομές όταν του ζητείται, να διακρίνει τραγούδια και να βάζει γεγονότα σε σωστή χρονική διαδοχή.

- *Το παιδί να αναπτύξει τη λειτουργική μνήμη και να χρησιμοποιεί τις δεξιότητες της οπτικής και ακουστικής μνήμης στην καθημερινή του ζωή*. Με ανάλογες δραστηριότητες το παιδί μαθαίνει να απαντά όταν το καλούν με το όνομά του, να λέει ονόματα προσώπων και αντικειμένων, να γνωρίζει αντίθετες έννοιες, όπως μικρό-μεγάλο, βαρύ-ελαφρύ κ.ο.κ. Ακόμα να είναι σε θέση να απομνημονεύει και να διηγείται σκηνές από την καθημερινή του ζωή.

- *Το παιδί να αναπτύξει την ικανότητα συγκέντρωσης της προσοχής*. Η κατάκτηση γνωστικών αντικειμένων προϋποθέτει τη συγκέντρωση προσοχής. Οι δραστηριότητες στοχεύουν στο να μπορεί το παιδί να συγκεντρώνει την προσοχή του σε αυτό που βλέπει, να αντιλαμβάνεται χαρακτηριστικά γνωρίσματα των αντικειμένων που βλέπει, να αντιλαμβάνεται διαφορετικά ερεθίσματα συγχρόνως, να συγκεντρώνει την προσοχή του σε ομαδικά παιχνίδια και να είναι σε θέση να αυτοεξυπηρετείται σε θέματα καθημερινότητας.

- *Το παιδί να αναπτύξει στοιχεία λογικομαθηματικής σκέψης*. Με ανάλογες δραστηριότητες στοχεύουμε το παιδί να είναι σε θέση να ταξινομεί αντικείμενα και γεωμετρικά σχήματα, να διατάσσει αντικείμενα με κριτήριο το μέγεθος και το ύψος, να διατάσσει ευρω-νομίσματα και να κάνει αντιστοιχίσεις, να κατανοεί τη διατήρηση της μάζας και του βάρους των αντικειμένων.

- *Το παιδί να κατανοεί το περιβάλλον του*. Με στοχευμένες δραστηριότητες στοχεύουμε να αποκτήσει την ικανότητα να μπορεί να βάζει σε λογική σειρά εικόνες που βλέπει, π.χ. φωτογραφίες από πάρτι γενεθλίων ή εικόνες που δείχνουν πώς γίνεται το ψωμί. Επίσης, να βάζει σε λογική σειρά ήχους με αντίστοιχες εικόνες και ακόμα να είναι σε θέση να κάνει λογικούς πίνακες μονής ή διπλής εισόδου με χρώματα και αντικείμενα.

Η ανάπτυξη των νοητικών ικανοτήτων με στοχευμένες δραστηριότητες μαθησικής ετοιμότητας προϋποθέτει γνώση και σχεδιασμό δομημένων διδακτικών προγραμμάτων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Σε αυτά είναι σημαντικό να:

α) χρησιμοποιείται η εμπειρία του παιδιού.

β) αξιοποιούνται οι νέες τεχνολογίες της Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ): ηλεκτρονικοί υπολογιστές, πολυμέσα.

γ) εξατομικεύονται τα υλικά υποστήριξης του βιβλιοτετραδίου του μαθητή (3ο τεύχος) με ευέλιγκτο και βιωματικό τρόπο, προσαρμοσμένα στις ειδικές εκπ/κές ανάγκες του παιδιού. Αυτό περιλαμβάνει πλήρη αριθμημένη σειρά καρτών-φωτογραφιών (οπτικό υλικό) και ήχων (ηχητικό υλικό) “παιχνίδια με κάρτες”. Προτείνεται ως μια σειρά διδακτικού υλικού, που μεταξύ άλλων μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων των νοητικών ικανοτήτων. Η επιλογή της μαθησιακής διαδικασίας γίνεται σύμφωνα με την κρίση του εκπαιδευτικού και με στόχο την εξυπηρέτηση των ιδιαίτερων ικανοτήτων του μαθητή, ανάλογα με την ηλικία, το πλαίσιο υποστήριξης (ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης) και την εκπαιδευτική βαθμίδα στην οποία ανήκει.

134 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

3.1. Ενότητα 1η: Οπτική μνήμη

Το παιδί είναι ικανό:

3.1.1. Να λέει ονόματα προσώπων και αντικειμένων που είδε.

Έντυπο Καθημερινής Καταγραφής

Όνομα μαθητή/τριας	Τάξη:
Διδακτική παρέμβαση: Ετοιμότητα Νοητικών Ικανοτήτων (Οπτική μνήμη)	
Ο δάσκαλος/η δασκάλα με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού της "χάρτη", «έπι» μαζί με το/τη μαθητή/τρια αντικείμενα και ετικέτες από ερωτηματολόγιο ετοιμότητας. 😊	

Ενότητα 1η: «Θυμάμαι ό, τι βλέπω»

Σ. συγκεκριμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας	1 ^η περίοδος	2 ^η περίοδος	3 ^η περίοδος	4 ^η περίοδος	5 ^η περίοδος
Α/α: Ημερομηνία	😊	😊	😊	😊	😊

Θυμάται και λέει:

– Ονόματα συμμαθητών του που απουσιάζουν.

Τάκης

Στέφανος

Νίκος

– Ονόματα συγγενικών του προσώπων

Ο θείος Τάκης

Η γιαγιά Αγγελική

Ο παππούς ο Νίκος

– Ονόματα αντικειμένων που χρησιμοποιεί

Ψαλίδι

Μαρκαδόρος

Κόλλα

3.1.2. Να θυμάται το περιεχόμενο μιας κάρτας.

Λέει το περιεχόμενο κάρτας

– Με ένα αντικείμενο

Ψωμί

Τσουρέκι

Κρουασάν

Μπάλα

Παντελόνι

– Με τρία αντικείμενα

Νερό – τυρί – αυγό

Μολύβι – τετράδιο – βιβλίο

– Με πέντε αντικείμενα

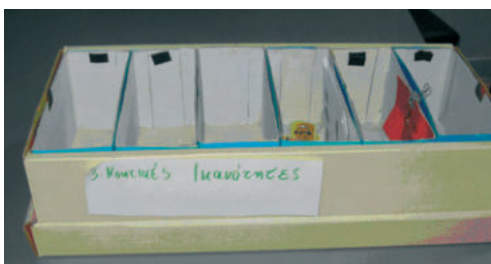
Κρεβάτι – σεντόνι – κουβέρτα – μαξιλάρι – πάπλωμα

Τραπέζι – πιάτο – πιρούνι – κουτάλι – μαχάιρι

ΟΠΤΙΚΗ ΜΝΗΜΗ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 135

3.1.3. Να θυμάται τι δείχνουν οι κάρτες που είδε.

Κάρτες με επαγγέλματα

- Λέει τα επαγγέλματα που του δείξαμε σε κάρτες
 - Οδηγός λεωφορείου
 - Επιπλοποιός
 - Δάσκαλος
- Λέει «τι κάνει» το πρόσωπο που του δείξαμε
 - Οδηγεί
 - Καρφώνει
 - Μιλάει
- Λέει τι υγρό έχουν τα ποτήρια που του δείξαμε
 - Νερό
 - Γάλα
 - Πορτοκαλάδα
- Λέει από τι υλικό είναι τα ποτήρια που του δείξαμε
 - Από γυαλί – γυάλινο
 - Από χαρτί – χάρτινο
 - Από πλαστικό – πλαστικό
 - Από πήλο – πήλινο
- Βάζει σε λογική σειρά κάρτες που του δείξαμε
 - Ένα παιδί αγοράζει μια σοκολάτα
 - Ανοίγει το περιτύλιγμα
 - Πετά το περιτύλιγμα στο καλάθι των αχρήστων
 - Τρώει τη σοκολάτα
 - Καθαρίζει τα χέρια του
- Περιγράφει σκηνές από φωτογραφίες που του δείξαμε
 - Ο γάμος της μαμάς και του μπαμπά
 - Τα βαφτίσια της αδερφής μου
 - Τα βαφτίσια μου
 - Το πάρτι γενεθλίων
 - Η χριστουγεννιάτικη γιορτή στο σχολείο
 - Η χριστουγεννιάτικη γιορτή στο σπίτι
- Περιγράφει την έκφραση προσώπου που του δείξαμε
 - Γελαστό

136 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**3.1.4. Να θυμάται τα νομίσματα που είδε.****3.1.5. Να λέει τα χρώματα που απεικονίζουν οι κάρτες που του δείξαμε.**

Λυπημένο
Σοβαρό

Νομίσματα

- Λέει τα κέρματα που του δείξαμε
- Ένα ευρώ
- Δύο ευρώ
- Πενήντα λεπτά
- Είκοσι λεπτά
- Λέει χαρτονομίσματα που του δείξαμε
- Δέκα ευρώ
- Είκοσι ευρώ
- Πενήντα ευρώ
- Εκατό ευρώ
- Δύο φορές 20 ευρώ
- Δύο φορές 50 ευρώ

Λέει χρώματα

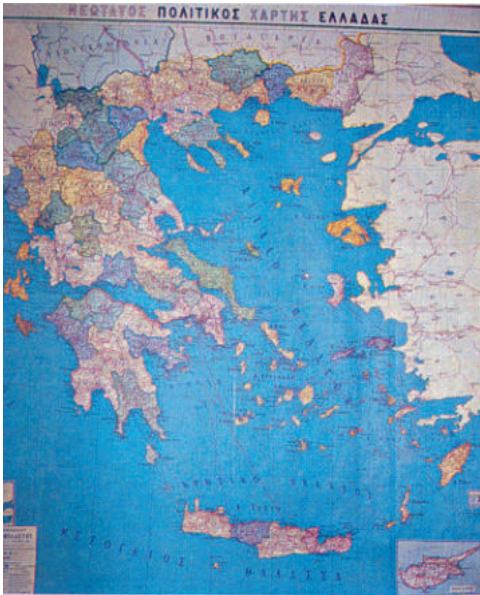
- Με τυχαία σειρά
- Κόκκινο
- Μπλε
- Πράσινο
- Με τη σειρά που το δείξαμε
- Κόκκινο
- Πράσινο
- Πορτοκαλί
- Μπλε
- Λέει και δείχνει αντικείμενα με το ίδιο χρώμα
- Κόκκινο μήλο – κόκκινη ντομάτα
- Κόκκινο καρπούζι – κόκκινο σταφύλι
- Κόκκινο κεράσι

3.2. ΕΝΟΤΗΤΑ 2η: Ακουστική μνήμη

Το παιδί είναι ικανό:

3.2.1. Να λέει ονόματα που άκουσε.

Θυμάται και λέει ό,τι ακούει:

- Το όνομά του
Εμένα με λένε Τάσο
Το όνομά μου είναι Ελένη
- Ονόματα προσώπων της οικογένειάς μου
Τον μπαμπά μου τον λένε Νίκο.
Την μαμά μου τη λένε Δέσποινα.
Την αδελφή μου την λένε Δέσποινα.
- Ονόματα συμμαθητών του
Δίπλα μου κάθετα ο Τάσος.
Μπροστά μου κάθετα ο Γιάννης
Πίσω μου κάθετα η Γιάννα.
- Ονόματα πόλεων
Η Αθήνα θα έχει συννεφιά.
Η Καλαμάτα θα έχει ήλιο.
Στη Θεσσαλονίκη θα βρέξει.
- Ονόματα αντικειμένων που χρησιμοποιεί
Αυτή είναι η κόλλα.
Μου δίνεις το ψαλίδι;
Έχασα τη γόμα μου.

3.2.2. Να επαναλαμβάνει λέξεις και αριθμούς που άκουσε.

Επανάληψη λέξεων που ακούει:

- Με τυχαία σειρά
Κλειδιά
Τσάντα
Σήμερα
Χθες
Αύριο
- Με τη σειρά που τις ακούει
Τσάντα
Κλειδιά
Χθες
Σήμερα
Αύριο

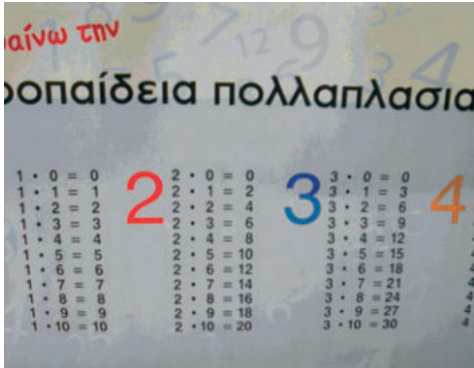
3.2.1 Λέει ονόματα που άκουσε.

Δραστηριότητα: Θυμάται και λέει ό,τι ακούει. (Όνόματα πόλεων)

Επανάληψη αριθμών που ακούει:

138 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

– Με τυχαία σειρά:

9

5

7

– Με τη σειρά που τους ακούει:

5

7

9

Λέει τον αριθμό του τηλεφώνου του

– Όπως τον άκουσε

512-12-24

– Με μνημονικό τρόπο

51-11-5-40

2-82-84-45

3.2.3. Να επαναλαμβάνει τα χρώματα που άκουσε.

Λέει χρώματα που άκουσε

– Με τυχαία σειρά

Κόκκινο

Κίτρινο

Πράσινο

Μπλε

Πορτοκαλί

– Με τη σειρά που τα ακούει

Μπλε

Κίτρινο

Κόκκινο

Πράσινο

Πορτοκαλί

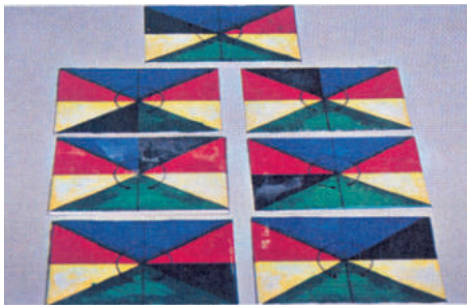
– Υποβοηθείται να πει τα χρώματα που έχει

ξεχάσει

Μπλε

Πορτοκαλί

Άσπρο

3.2.4. Να επαναλαμβάνει προτάσεις που άκουσε.

Επανάληψη προτάσεων που άκουσε.

– Με τρεις λέξεις, με τυχαία σειρά

Εγώ είμαι αγόρι

Εσύ είσαι μαμά

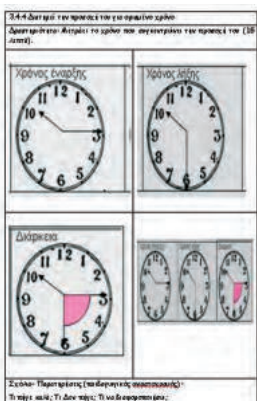
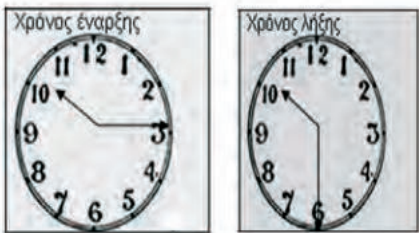
Αυτός είναι παιδί

- Με τρεις λέξεις με ορισμένη σειρά
Σήμερα είναι Δευτέρα
Χθες ήταν Κυριακή
Αύριο είναι Τρίτη.
- Λέει τον καιρό που άκουσε στο μετεωρολογικό δελτίο
Στην Αθήνα θα έχει κακοκαιρία.
Στη Θεσσαλονίκη θα χιονίσει.
Στην Καλαμάτα θα βρέξει.
Στην Πάτρα θα έχει συννεφιά.
- Αποδίδει περιληπτικά το νόημα μιας ιστορίας με λέξεις.
Ο γίγαντας ήταν τεράστιος με μεγάλα μάτια.
Το διαστημόπλοιο τον παρέλαβε από τη σπηλιά.

3.2.5. Να λέει και να δείχνει διαδρομές όταν του ζητείται.

3.4.4 Διατηρεί την προσοχή του για ορισμένο χρόνο
Δραστηριότητα: Μετράει το χρόνο που συγκεντρώνει την προσοχή του (15 λεπτά).

Λέει διευθύνσεις:

- Του σπιτιού μου
Ελλησπόντου 5 – Μαρούσι
Αιόλου 3 – Ομόνοια
- Του σχολείου του
57ο Δημοτικό σχολείο, Διστόμου 67, Κολωνός
14ο Δημοτικό σχολείο, Σίνα 70, Λυκαβηττός
- Δρόμους από/προς το σχολείο
Ο δρόμος με την πιτσαρία στη γωνία πάνω δεξιά
Ο δρόμος με το ζαχαροπλαστείο στη γωνία πάνω αριστερά
Ο δρόμος με το φαρμακείο
Ο δρόμος με το μανάβικο
Ο δρόμος που δεν περνάνε αυτοκίνητα
Ο δρόμος που τ' αυτοκίνητα ανεβαίνουν γρήγορα
Ο δρόμος που περνάει το λεωφορείο της γειτονιάς

140 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

3.2.6. Να λέει ομοιότητες και διαφορές σε αυτά που άκουσε.

– Διακρίνει τα ελληνικά από τα ξένα τραγούδια

Αυτά είναι ελληνικά τραγούδια.

Αυτά είναι «ξένα» τραγούδια.

Τώρα ακούω μόνο μουσική.

– Ανακαλύπτει ομοιότητες σε αυτά που ακούει

Το κορίτσι τραγουδάει σαν την... τραγουδίστρια.

Το μαγνητόφωνο επαναλαμβάνει ό,τι λέμε. Η εγγονή επαναλαμβάνει τα λόγια της γιαγιάς.

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΑΚΟΥΣΤΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

3.2.7. Να συνδέει χρονικά γεγονότα που του διηγήθηκαν.

– Βάζει τα γεγονότα στη σωστή χρονική διαδοχή

π.χ. το παραμύθι: «Ο Κοντορεβιθούλης».

Ήταν Χειμώνας και έκανε κρύο μέσα στο δάσος.

Ο Κοντορεβιθούλης μετρούσε τους μήνες. Το πρωί η μαμά του άναβε φωτιά για να μαγειρέψει.

Το βράδυ διάβαζαν κοντά στο φως του κεριού.

Τα χελιδόνια έφερναν την Άνοιξη στο μπαλκόνι τους.

Το καλοκαίρι με τον πατέρα του πήγαιναν στο δάσος να κόψουν ξύλα.

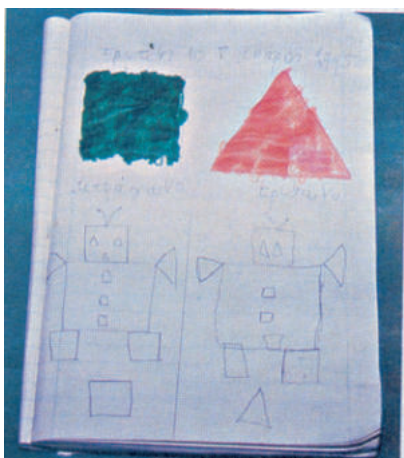

3.3. ΕΝΟΤΗΤΑ 3η: Λειτουργική – πρακτική μνήμη

Το παιδί είναι ικανό:

3.3.1. Να λέει και να αναγνωρίζει το όνομά του.

Πολυαισθητηριακή Αναγνώριση του ονόματός του:

- Απαντά όταν τον καλούν με το όνομά του
- Στο σπίτι, (οι γονείς, τα αδέρφια του)
- Στο σχολείο, (οι δάσκαλοί του)
- Στην τάξη, (οι συμμαθητές του)
- Στην αυλή (οι φίλοι που παίζουν μαζί τους)
- Στο μαγνητόφωνο
- Αναγνωρίζει το όνομά του γραμμένο σε/με:
 - Κάρτες με χοντρά γράμματα
 - Μαγνητικό πίνακα
 - Χαρτί με μολύβι
 - Περιγράμματα τα οποία χρωματίζει
 - Χαρτί βελουτέ
 - Πίνακα με κιμωλία
 - Εφημερίδες
 - Εικονογραφημένα βιβλία
 - Πλαστελίνη
 - Αμμοδόχο
- Ακούει και δείχνει το όνομά του γραμμένο:
 - Στον τοίχο, (π.χ. σε κάρτες, σε πίνακες)
 - Στο δάπεδο, (π.χ. σε απλωμένες εφημερίδες)
 - Στο τραπέζι που εργάζεται, (π.χ. ψαλίδια, μπουγιές)
 - Στο καβαλέτο, (με τα πινέλα και τα πλαστικά χρώματα)
 - Στις ετικέτες (των βιβλίων, της τσάντας, του ντοσιέ)

3.3.2. Να λέει ονόματα προσώπων.

- Ονομάζει πρόσωπα σε άλμπουμ φωτογραφιών
- Ο νονός μου, ο Κώστας με κρατά στην αγκαλιά του
- Ο παπα-Γιώργης έχει άσπρα γένια και χαμογελάει

142 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

3.3.3. Να λέει ονόματα αντικειμένων.

- Ονομάζει πρόσωπα σε βιντεοκασέτα του σχολείου
Εδώ τρέχω μαζί με το Βασίλη τον ξάδελφό μου.
Εκεί τρώμε φιστίκια με το Νίκο, την Καίτη, τη Μαρία.
Ο Κώστας, εγώ και η κυρία Νίκη στο Ζάππειο.
- Λέει ποιος ζήτησε στο τηλέφωνο τη μαμά/τον μπαμπά
Η Μάγδα από την Τράπεζα.
Η Σοφία από το φαρμακείο.
Η κυρία Νίκη από το σχολείο.
Ο κύριος Αγγελής από την Ασφάλεια αυτοκινήτων.
- Αναγνωρίζει στους λογαριασμούς Δ.Ε.Η. Ο.Τ.Ε. κτλ. το όνομα
Της μαμάς
Του μπαμπά
Του θείου
Του παππού

Ονομάζει αντικείμενα κουζίνας που βλέπει σε κάρτες.

- Ποτήρι του νερού
 - Βαθύ πιάτο της σούπας
 - Ρηχό πιάτο
 - Κουτάλα του φαγητού
 - Κουτάλι της σούπας
 - Μαχαίρι του ψωμιού
 - Μαχαίρι που καθαρίζουν τις πατάτες
 - Μαχαίρι που καθαρίζουν τα φρούτα
- Ονομάζει σχολικά αντικείμενα που βλέπει σε κάρτες:*

- Γόμα
- Ξύστρα
- Μαρκαδόροι
- Μολύβια
- Νερομπογιές
- Πινέλα

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΜΝΗΜΗ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ **143**

3.3.4. Να ονομάζει όσπρια, ζυμαρικά, σκόνες και υγρά.

Ιχνογραφία
Τετράδιο
Ετικέτα
Κασετίνα

Ονομάζει όσπρια

Φασόλια
Φακές
Ρεβίθια
Ρύζι

Ονομάζει ζυμαρικά

Μακαρόνια
Μακαρονάκι κοφτό
Κριθαράκι

Χυλοπίτες

*Δοκιμάζει και αναγνωρίζει πολυαισθητηριακά
σκόνες*

Αλεύρι
Ζάχαρη
Πιπέρι
Κακάο

*Δοκιμάζει και αναγνωρίζει πολυαισθητηριακά,
υγρά*

Νερό
Λάδι
Βυσσινάδα
Μέλι

3.3.5. Να ξέρει τις έννοιες:

- α/ψηλό – κοντό,
- θ/μεγάλο – μικρό,
- γ/ψηλά – χαμηλά,
- δ/ βαρύ – ελαφρύ,
- ε/χοντρό – λεπτό.

Λέει αντίθετες έννοιες

- Ψηλά - χαμηλά

Το ντουλάπι είναι ψηλά

Η μπανιέρα είναι χαμηλά

Η βρύση είναι χαμηλά

Ο διακόπτης για το φως είναι ψηλά

Η πρίζα είναι χαμηλά

- Ψηλός - κοντός

Ο Κώστας είναι ψηλός.

Η Μαρία είναι κοντή.

144 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

- Η καρέκλα είναι κοντή.
 Το τραπέζι είναι ψηλό.
 Ο τοίχος είναι ψηλός.
 Η μάντρα είναι ψηλή.
 – Βαρύ - ελαφρύ
 Το βαμβάκι είναι ελαφρύ.
 Τα φασόλια είναι βαριά.
 Η τσάντα του σχολείου είναι βαριά.
 Η πολυθρόνα είναι βαριά.
 Το στεφάνι της γυμναστικής είναι ελαφρύ.
 – Χοντρός - λεπτός
 Ο Γιώργος είναι χοντρός.
 Η Νίκη είναι λεπτή.
 Η χειμωνιάτικη ζακέτα είναι χοντρή.
 Το πάπλωμα είναι χοντρό.
 Το τραπεζομάντιλο είναι λεπτό/
 – Μεγάλος - μικρός
 Ο μπαμπάς είναι μεγάλος.
 Η αδερφή μου είναι μικρή.
 Η γιορτή ήταν μεγάλη.
 Η μερίδα το φαγητό ήταν μικρή.

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ
3.3.6. Να λέει αντικείμενα, ζώα και σκηνές που είδε στην τηλεόραση.

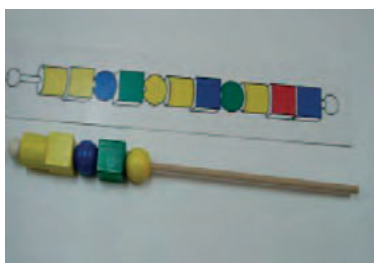

- Ονομάζει ζώα και σκηνές που είδε σε ντοκιμαντέρ
- Τα πουλιά του δάσους.
 Τα ζώα της Αφρικής
 Το λιοντάρι, ο βασιλιάς των ζώων.
 Οι πολύχρωμες πεταλούδες.
 Το κυνήγι της φάλαινας
 Το κυνήγι του ελέφαντα
 Υποβρύχιο ψάρεμα
 – Λέει διαφημίσεις που απομνημόνευσε από την τηλεόραση
 Διατηρώ καθαρές τις παραλίες από τα πλαστικά.
 Το γάλα που μεγαλώνει γερά γερά παιδιά.

3.4. ΕΝΟΤΗΤΑ 4η: Αντίληψη – Συγκέντρωση προσοχής

Το παιδί είναι ικανό:

3.4.1. Να αντιλαμβάνεται και να συγκεντρώνει την προσοχή του σε αυτό που βλέπει.

Συγκέντρωση προσοχής

- Αντιλαμβάνεται ό,τι βλέπει:
 - Αντιλαμβάνεται τα χαρακτηριστικά του προσώπου που βλέπει π.χ.
 - Το χρώμα των ματιών
 - Την κίνηση των χειλιών
 - Το μήκος και το χρώμα των μαλλιών
- Αντιλαμβάνεται τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα αντικειμένων που βλέπει, π.χ.
 - Το χρώμα της μαργαρίτας είναι κίτρινο.
 - Το μέγεθος της μαργαρίτας είναι μικρό.
 - Το σχήμα της μαργαρίτας είναι στρογγυλό.
- Αντιλαμβάνεται και παρατηρεί την έκφραση του προσώπου που βλέπει
 - Λύπη
 - Χαρά
 - Φόβος
 - Εκπληξη
- Αντιλαμβάνεται ό,τι ακούει:
 - Μια ιστορία
 - Μια διαφήμιση
 - Τον καιρό
 - Ενα παραμύθι
 - Ενα τραγούδι
- Αντιλαμβάνεται διαφορετικά ερεθίσματα ταυτόχρονα στο σπίτι: (στη μαμά που σιδερώνει, στον παππού που βλέπει τηλεόραση, στον μπαμπά που τηλεφωνεί).
- Στο σχολείο: (οι συμμαθητές που γράφουν, ο δάσκαλος που δίνει οδηγίες).
- Στη λαϊκή αγορά: (προσέχει τα φρούτα που βάζει στη σακούλα, το μανταρίνι που δοκιμάζει, τα λουλούδια που μυρίζει).

3.4.2. Να συγκεντρώνει την προσοχή του όταν περπατά.

Συγκέντρωση προσοχής

- Όταν περπατά στο δρόμο

146 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

3.4.3. Να αντιλαμβάνεται και να συγκεντρώνει την προσοχή του, όταν παίζει.

3.4.4. Να διατηρεί την προσοχή του για ορισμένο χρόνο.

Βαδίζει στο πεζοδρόμιο
Πατά σταθερά στο έδαφος
Σταματά στο κόκκινο φανάρι
Περιμένει να ανάψει το πράσινο
Ελέγχει το δρόμο για να περάσει

Συγκέντρωση προσοχής

- Στα ομαδικά παιχνίδια
Αντιλαμβάνεται και ακούει τον αρχηγό που δίνει οδηγίες
Αντιλαμβάνεται και ακούει τους συμπαίχτες του
Αντιλαμβάνεται και προσέχει τους κανόνες του παιχνιδιού: (επισημαίνει παραβάσεις κτλ.)
Παίζει περιμένοντας τη σειρά του
- Αντιλαμβάνεται τους κινδύνους και προλαμβάνει ατυχήματα:
Παίζει χωρίς να:
Πετάει κομμάτια παιχνιδιών
Κλωτσάει
Βάζει στο στόμα παιχνίδια
Πέφτει από τα όργανα της παιδικής χαράς
Κινδυνεύει από τις πρίζες

Συγκέντρωση προσοχής

- Για 3 λεπτά: (π.χ. ζωγραφίζει χωρίς να διακόπτει)
- Για 5 λεπτά: (π.χ. κάθεται στο θρανίο κι εργάζεται)
- Για 10 λεπτά: (π.χ. ακούει μια ιστορία)
- Για 15 λεπτά: (π.χ. συμμετέχει στη διδακτική εργασία χωρίς να αφαιρείται)

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 147

3.4.5. Να ντύνεται, να χτενίζεται και να πλένεται με προσοχή.

Συγκέντρωση προσοχής.

- Στο ντύσιμο
 - Φοράει ρούχα με τη σωστή σειρά: π.χ.
 - Εσώρουχα
 - Παντελόνι
 - Πουκάμισο
 - Κάλτσες
 - Παπούτσια
 - Μπουφάν
 - Φοράει κατάλληλα ρούχα και παπούτσια:
 - π.χ.
 - Μπουφάν όταν κάνει κρύο
 - Φόρμα για να κινείται άνετα στη γυμναστική
 - Αθλητικά παπούτσια για τη γυμναστική
- Στο πλύσιμο
 - Λούζει το κεφάλι του:
 - Χρησιμοποιεί σαμπουάν / σαπούνι
 - Ξεπλένει τα μαλλιά με άφθονο νερό
 - Τα σκουπίζει προσεκτικά
 - Στεγνώνει το κεφάλι
 - Πλένει το σώμα του:
 - Σαπουνίζει όλο του το σώμα
 - Ξεπλένεται με άφθονο νερό
 - Σκουπίζεται
 - Φοράει καθαρά εσώρουχα
 - Κόβει τα νύχια
 - Καθαρίζει τα αυτιά
 - Στο χτένισμα:
 - Χρησιμοποιεί σωστά το χτένι
 - Ξεμπερδεύει τα μαλλιά
 - Χτενίζει τα μαλλιά μπροστά στον καθρέφτη.

148 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

3.5. ΕΝΟΤΗΤΑ 5η: Λογικομαθηματική σκέψη

Το παιδί είναι ικανό:

3.5.1. Να ταξινομεί αντικείμενα-παιχνίδια.

Ταξινόμηση αντικειμένων – παιχνιδιών

– Με κριτήριο το χρώμα
Κόκκινο: (φορηγό, τρένο, αυτοκινητάκι, μπάλα, κούκλα)

Πράσινο: (φορηγό, τρένο, αυτοκινητάκι, μπάλα, κούκλα)

Κόκκινο: (φορηγό, τρένο, αυτοκινητάκι, μπάλα, κούκλα)

Μπλε: (φορηγό, τρένο, αυτοκινητάκι, μπάλα, κούκλα)

– Με κριτήριο το είδος:
Φορηγό: (κόκκινο, πράσινο, κίτρινο, μπλε)

Τρένο: (κόκκινο, πράσινο, κίτρινο, μπλε)

Αυτοκινητάκι: (κόκκινο, πράσινο, κίτρινο, μπλε)

Μπάλα: (κόκκινη, πράσινη, κίτρινη, μπλε)

Κούκλα: (κόκκινη, πράσινη, κίτρινη, μπλε)

– Με κριτήριο το μέγεθος
Μεγάλο: (φορηγό, τρένο, αυτοκινητάκι, μπάλα, κούκλα)

Μικρό: (φορηγό, τρένο, αυτοκινητάκι, μπάλα, κούκλα)

– Με κριτήριο το μέγεθος και το είδος:

Μικρό-μεγάλο: τρένο

Μικρή-μεγάλη: κούκλα

Μικρή-μεγάλη: βούρτσα

Μικρή-μεγάλη: μπάλα

Μικρό-μεγάλο: σπίτι

– Με κριτήριο το μέγεθος και το χρώμα

Μικρή-μεγάλη: κόκκινη μπάλα

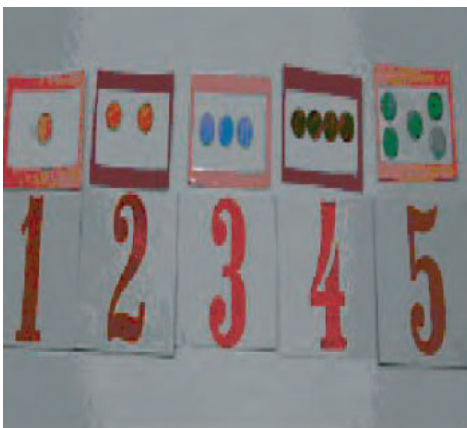
Μικρή-μεγάλη: κίτρινη μπάλα

Μικρή-μεγάλη: πράσινη μπάλα

Μικρή-μεγάλη: μπλε μπάλα

– Με κριτήρια το χρώμα και το είδος:

Κόκκινη: μπάλα

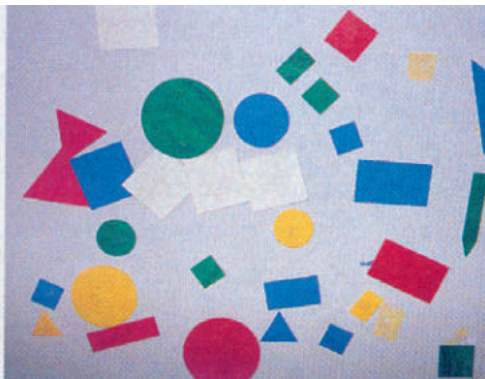

Πράσινη: κούκλα

Κίτρινη: βούρτσα

Μπλε: φορτηγό

3.5.2. Να ταξινομήι γεωμετρικά σχήματα.

Ταξινόμηση γεωμετρικών σχημάτων

– Με κριτήριο το σχήμα

Κύκλος

Τρίγωνο

Τετράγωνο

Ορθογώνιο

– Με κριτήριο το χρώμα:

Κόκκινα: (κύκλος, τρίγωνο, τετράγωνο, ορθογώνιο)

Πράσινα: (κύκλος, τρίγωνο, τετράγωνο, ορθογώνιο)

Κίτρινα: (κύκλος, τρίγωνο, τετράγωνο, ορθογώνιο)

Μπλε: (κύκλος, τρίγωνο, τετράγωνο, ορθογώνιο)

– Με κριτήριο το μέγεθος:

Μεγάλο: (κύκλος, τρίγωνο, τετράγωνο, ορθογώνιο)

Μικρό: (κύκλος, τρίγωνο, τετράγωνο, ορθογώνιο)

3.5.3. Να διατάσσει αντικείμενα.

Διάταξη αντικειμένων:

– Ανιούσα με κριτήριο το μέγεθος

Πολύ μικρό αρκουδάκι

Μικρό αρκουδάκι

Μεγάλο αρκουδάκι

Πολύ μεγάλο αρκουδάκι

– Ανιούσα με κριτήρια: α) το μέγεθος, β) το χρώμα

Πολύ μικρό μπλε αρκουδάκι

Μικρό κίτρινο αρκουδάκι

Μεσαίο κόκκινο αρκουδάκι

Μεγάλο πράσινο αρκουδάκι

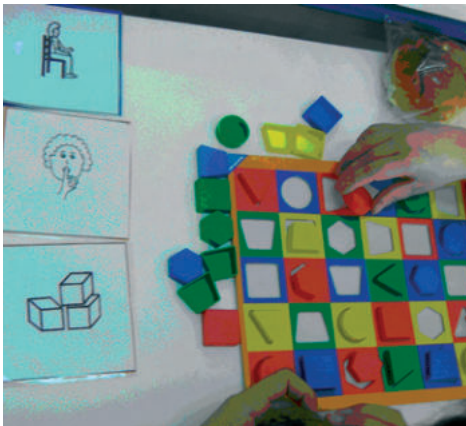
Πολύ μεγάλο καφέ αρκουδάκι

150 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

- Κατιούσα με κριτήριο το μέγεθος.
Πολύ μεγάλη κούκλα
Μεγάλη κούκλα
Μεσαία κούκλα
Μικρή κούκλα
Πολύ μικρή κούκλα
- Ανιούσα με κριτήριο το ύψος
Πολύ κοντή μπαμπούσκα, π.χ. η κόρη
Κοντή μπαμπούσκα, π.χ. ο γιος
Ψηλή μπαμπούσκα, π.χ. η μητέρα
Πολύ ψηλή μπαμπούσκα, π.χ. ο πατέρας
- Διάταξη υγρών
Ανιούσα με κριτήριο το ύψος της στάθμης
Πολύ λίγη πορτοκαλάδα στο ποτήρι.
Στη μέση του ποτηριού πορτοκαλάδα.
Γεμάτο το ποτήρι με πορτοκαλάδα.
- Κατιούσα με κριτήριο το ύψος της στάθμης
Γεμάτο ποτήρι με πορτοκαλάδα.
Στη μέση του ποτηριού πορτοκαλάδα.
Πολύ λίγη πορτοκαλάδα στο ποτήρι.

3.5.4. Να διατάσσει γεωμετρικά σχήματα.

- Διάταξη γεωμετρικών σχημάτων*
- Ανιούσα με κριτήριο το μέγεθος
Μικρό-μεσαίο-μεγάλο-πολύ μεγάλο: τρίγωνο
Μικρό-μεσαίο-μεγάλο-πολύ μεγάλο: τετράγωνο
Μικρό-μεσαίο-μεγάλο-πολύ μεγάλο: κύκλο
Μικρό-μεσαίο-μεγάλο-πολύ μεγάλο: ορθογώνιο
 - Ανιούσα με κριτήρια: α) μέγεθος, β) χρώμα
Μικρός κόκκινος κύκλος
Μεσαίος κίτρινος κύκλος
Μεγάλος μπλε κύκλος
Πολύ μεγάλος πράσινος κύκλος
 - Κατιούσα με κριτήρια: α) μέγεθος, β) χρώμα
Πολύ μεγάλο κίτρινο τετράγωνο
Μεγάλο πράσινο τετράγωνο
Μεσαίο μπλε τετράγωνο
Μικρό κόκκινο τετράγωνο

3.5.5. Να διατάσσει νομίσματα.*Διάταξη νομισμάτων*

– Ανιούσα – κέρματα:

δέκα λεπτά
είκοσι λεπτά
πενήντα λεπτά
ένα ευρώ
δύο ευρώ

– Κατιούσα – κέρματα:

δύο ευρώ
ένα ευρώ
πενήντα λεπτά
είκοσι λεπτά
δέκα λεπτά

– Ανιούσα – χαρτονομίσματα:

πέντε ευρώ
δέκα ευρώ
είκοσι ευρώ
πενήντα ευρώ
εκατό ευρώ
διακόσια ευρώ

3.5.6. Να κάνει αντιστοιχίσεις.*Αντιστοιχίσεις με αντικείμενα και παιχνίδια.*

– Αντιστοιχεί ένα προς ένα:

Ένα ανθρωπάκι με ένα κουβαδάκι
Ένα ανθρωπάκι με ένα λουλουδάκι
Ένα ανθρωπάκι με ένα καρεκλάκι
Ένα ανθρωπάκι με ένα σπιτάκι
Ένα ανθρωπάκι με ένα αεροπλάνο
Ένα ανθρωπάκι με μια τηλεόραση

– Αντιστοιχεί ένα προς δύο:

Ένα ανθρωπάκι με ένα κουβαδάκι και ένα λουλούδι
Ένα ανθρωπάκι με ένα καρεκλάκι και ένα σπιτάκι
Ένα ανθρωπάκι με ένα σκυλάκι και μια γατούλα

– Αντιστοιχίσεις χρημάτων και ειδών:

Χρησιμοποιεί τα χρήματα για να αγοράσει είδη:

152 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

π.χ. με το πεννητάρικο ένα κουλούρι

π.χ. με το κατοστάρικο ένα μολύβι.

Χρονικές αντιστοιχίσεις

Αντιστοιχεί

– Γεύματα με συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα

Πρωινό: το πρωί

Μεσημεριανό: το μεσημέρι

Βραδινό: το βράδυ

– Γεύματα με φαγώσιμα είδη

Πρωινό: ένα ποτήρι γάλα

Μεσημεριανό γεύμα: ένα βασικό πιάτο με όσπρια

Βραδινό: ένα πιάτο με σουπιά

– Ενέργειες μέσα στο 24ωρο

Ξημέρωμα: ο ήλιος ανατέλλει

Πρωί: τα παιδιά ξυπνούν

Μεσημέρι: τρώνε

Απόγευμα: διαβάζουνε

Βράδυ: βλέπουν τηλεόραση

Νύχτα: κοιμούνται

– Εποχές με τους μήνες

Χειμώνας: Δεκέμβριος, Ιανουάριος, Φεβρουάριος

Άνοιξη: Μάρτιος, Απρίλιος, Μάιος

Καλοκαίρι: Ιούνιος, Ιούλιος, Αύγουστος

Φθινόπωρο: Σεπτέμβριος, Οκτώβριος, Νοέμβριος

– Εποχές με φρούτα

Χειμώνας: μήλα, πορτοκάλια

Άνοιξη: φράουλες, κεράσια

Καλοκαίρι: καρπούζι, πεπόνι

Φθινόπωρο: σταφύλια, σύκα

– Εποχές με λαχανικά

Χειμώνας: λάχανα, καρότα

Άνοιξη: μαρούλια, κρεμμύδια

Καλοκαίρι: ντομάτα, αγγούρι, πιπεριά

– Εποχές με ρούχα

Χειμώνας: παλτό, πάπλωμα

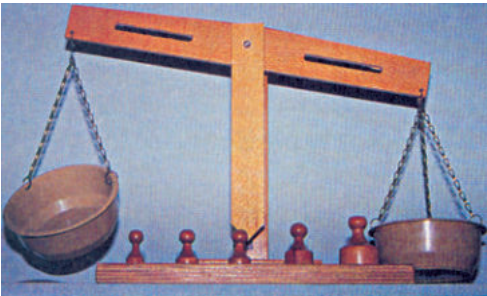
ΛΟΓΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ **153**

Καλοκαίρι: μαγιό, σεντόνι
Φθινόπωρο: αδιάβροχο, μπουφάν, λεπτή κουβέρτα

3.5.7. Να κατανοεί τη διατήρηση της μάζας και του βάρους των αντικειμένων.

Διατήρηση:

- Της μάζας στα στερεά
Δύο όμοιες μπάλες πλαστελίνη
Με τη μία μπάλα πλάθει: π.χ. ένα κορδόνι, ένα σπιτάκι
Κόβει το κορδόνι σε πολλά κομματάκια
Κάνει συγκρίσεις μάζας
- Της μάζας στα υγρά
Δυο ποτήρια με πορτοκαλάδα
Αδειάζει το ένα ποτήρι: π.χ. σε πιο ψηλό / πλατύ ποτήρι ή σε μια σειρά από ποτήρια
Κάνει συγκρίσεις μάζας
- Του βάρους
Ζυγίζει μια σακούλα με φακές στη ζυγαριά
Ανοίγει τη σακούλα και τις βάζει σε σακουλάκια
Κλείνει τα σακουλάκια και τα ζυγίζει
Η ζυγαριά ισορροπεί και η βελόνα δείχνει το ίδιο
Το βάρος είναι αμετάβλητο

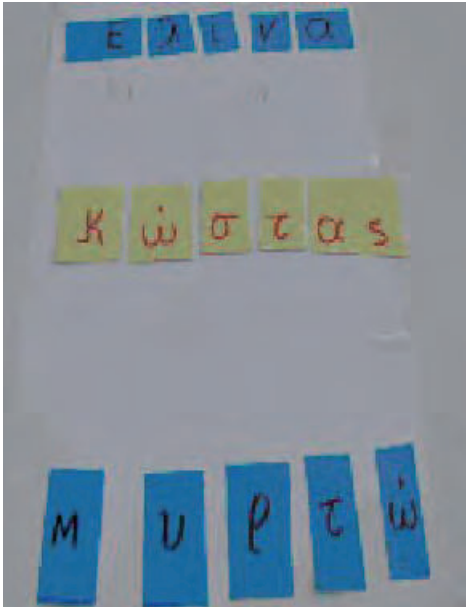

154 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

3.6. ΕΝΟΤΗΤΑ 6η: Συλλογισμοί - Λογικές σειρές

Το παιδί είναι ικανό:

3.6.1. Να θάζει σε λογική σειρά εικόνες που βλέπει.

Λογική σειρά εικόνων/φωτογραφιών

– Παραμύθια

Η κοκκινσκοουφίτσα

1. Με τη μαμά της
2. Με το καλάθι στο δάσος
3. Στο σπιτάκι της γιαγιάς
4. Με το λύκο στο κρεβάτι της γιαγιάς
5. Στην αγκαλιά της γιαγιάς της

Ο κοντορεβιθούλης

1. Στην καλύβα του
2. Στο δάσος να ρίχνει τα πετραδάκια
3. Χαμένος στο δάσος
4. Μπροστά στο γίγαντα
5. Ξαναβρίσκει τους γονείς του

Φωτογραφίες από οικογενειακή συλλογή

– Από τη βάπτισμα

1. Το μωρό στα χέρια της μαμάς στην εκκλησία
2. Το μωρό γδύνεται από τη μαμά
3. Ο παπάς παίρνει το μωρό στα χέρια
4. Το μωρό κλαίει
5. Ο παπάς βαφτίζει
6. Ο νονός σκουπίζει με τη λευκή πετσέτα
7. Ο νονός του φοράει ένα χρυσό σταυρό
8. Το μωρό φοράει καινούρια ρούχα
9. Το μωρό στην αγκαλιά του νονού με τη λαμπάδα
10. Οι καλεσμένοι κρατούν από μια μπομπονιέρα

– Από τα γενέθλια

1. Η τούρτα με τα κεράκια στο τραπέζι
2. Η μαμά ανάβει τα κεράκια
3. Το παιδί φυσάει με δύναμη
4. Ο μπαμπάς φωτογραφίζει
5. Η μαμά κόβει την τούρτα

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 155

6. Η μαμά μοιράζει την τούρτα σε πιατάκια
7. Τα παιδιά τρώνε το γλυκό τους
8. Τα παιδιά πίνουν πορτοκαλάδα με το καλαμάκι
9. Τα παιδιά σκουπίζουν με χαρτοπετσέτες
10. Τα παιδιά παίζουν χαρούμενα

3.6.2. Να λέει με λογική σειρά δραστηριότητες.

Λογική σειρά

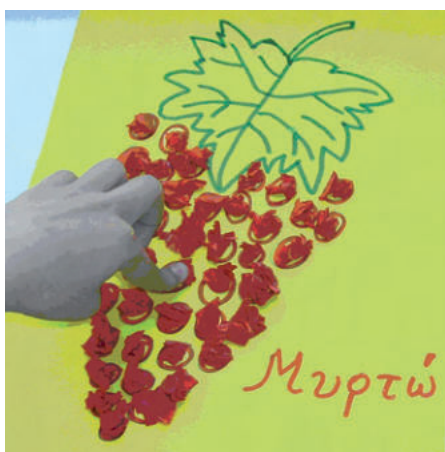
– Ο γεωργός:

1. Οργώνει το χωράφι με το τρακτέρ
2. Σπέρνει τους σπόρους
3. Θερίζει
4. Αλωνίζει
5. Ο μύλος αλέθει το σιτάρι
6. Το σιτάρι γίνεται αλεύρι

η μαμά:

7. Βάζει το αλεύρι στη λεκάνη
8. Ρίχνει νερό και μαγιά και το ανακατεύει
9. Με τα χέρια της ζυμώνει δυνατά
10. Πλάθει μια φρατζόλα
11. Την ψήνει στο φούρνο
12. Τρώμε το ψωμί

3.6.3. Να κατανοεί ημιτελή ζωγραφικά σχέδια.

Ενώνει:

– Διακεκομμένες γραμμές

- Σε ευθεία
- Σε κύκλο
- Σε σύνθετη εικόνα με ένα αντικείμενο
- Σε σύνθετη εικόνα με δύο αντικείμενα

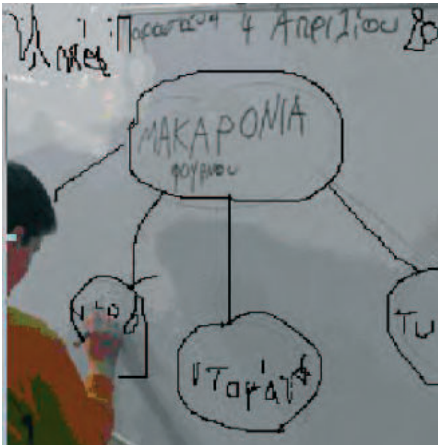
– Τελίτσες

- Από κουκίδα σε κουκίδα
- Από αριθμό σε αριθμό
- Τυχαία, έχοντας το σχέδιο στο νου

156 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΩΝ

3.6.4. Να βάσει σε λογική σειρά ήχους με αντίστοιχες δραστηριότητες.

Λογική σειρά ήχων

1. Ανοίγω τη σοκολάτα: ήχος χαρτιού που ξεδιπλώνεται
2. Δαγκώνω τη σοκολάτα: ήχος χρατζ... δαγκωνιάς
3. Ευχαριστιέμαι, χαϊδεύω την κοιλιά: ήχος μμ... μου αρέσει
– Κασέτα με ήχους
1. Άνοιγμα της πόρτας: ήχος πόρτας
2. Βάζει τα κλειδιά στο αυτοκίνητο: ήχος κλειδιών
3. Η μηχανή δεν παίρνει μπροστά: ήχος κλακ
4. Το αυτοκίνητο ξεκινάει: ήχος ην... ην... ην
5. Φρενάρισμα: ήχος γκρουν... τρίβονται τα λάστιχα

3.6.5. Να κάνει λογικούς πίνακες.

3.6.2 Αίτιμα λογική σειρά δραστηριότητες

Δραστηριότητα : Λογική σειρά ενεργειών με τη μαπανάνα : 1^ο Βήμα , 2^ο Βήμα , 3^ο Βήμα , 4^ο Βήμα .

Σχόλια- Παρατηρήσεις (παιδαγωγικός παρατηρητής) :
Τι πήγε καλά; Τι Δεν πήγε; Τι να διαφοροποιήσω;

Λογικοί πίνακες

- Απλής εισόδου:
 - Με ένα αντικείμενο: π.χ.
 - Μολύβια
 - Μπλε
 - Καφέ
 - Πράσινο
 - Με γόμα
 - Με μύτη
 - Χοντρά
 - Με πολλά αντικείμενα π.χ.

παντελόνι	παπούτσια	κάλτσες	γάντια
βαμβακερά	αθλητικά	κοντές	δερμάτινα
μάλλινο	μπαλέτου	μακριές	μάλλινα

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 157

– Διπλής εισόδου:

κόκκινο	άσπρο	
		τρίγωνο
		κύκλος

καλοκαίρι	Ιούνιος Ιούλιος Αύγουστος
Άνοιξη	Μάρτιος Απρίλιος Μάιος
Χειμώνας	Δεκέμβριος Ιανουάριος Φεβρουάριος
Φθινόπωρο	Σεπτέμβριος Οκτώβριος Νοέμβριος

158 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) Λ.Ε.Β.Δ - ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ**3.7. ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ (Λ.Ε.Β.Δ)
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΝΟΗΤΙΚΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ**

Όνομα παιδιού	:
Ημερ/νία γέν.	:
Σχολείο	:
Εξεταστής	:
Τάξη	:
Ημερ/νία εξέτ.	:

Περιοχή III: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ**Μπορεί να****1. Οπτική μνήμη**

- 3.1.1. Λέει ονόματα προσώπων και αντικειμένων που είδε
- 3.1.2. Θυμάται το περιεχόμενο μιας κάρτας που είδε
- 3.1.3. Θυμάται τι δείχνουν οι κάρτες που είδε
- 3.1.4. Θυμάται τα νομίσματα που είδε
- 3.1.5. Λέει τα χρώματα που απεικονίζουν οι κάρτες που του δείξαμε

2. Ακουστική μνήμη

- 3.2.1. Λέει ονόματα που άκουσε
- 3.2.2. Επαναλαμβάνει λέξεις και αριθμούς που άκουσε
- 3.2.3. Επαναλαμβάνει τα χρώματα που άκουσε
- 3.2.4. Επαναλαμβάνει προτάσεις που άκουσε
- 3.2.5. Λέει και δείχνει διευθύνσεις και διαδρομές όταν του ζητείται
- 3.2.6. Λέει ομοιότητες και διαφορές σε αυτά που άκουσε
- 3.2.7. Συνδέει χρονικά γεγονότα που του διηγήθηκαν

3. Λειτουργική μνήμη

- 3.3.1. Λέει και αναγνωρίζει το όνομά του
- 3.3.2. Λέει ονόματα προσώπων
- 3.3.3. Λέει ονόματα αντικειμένων
- 3.3.4. Ονομάζει όσπρια, ζυμαρικά, σκόνες και υγρά
- 3.3.5. Λέει τις έννοιες: α) Ψηλό – κοντό
- β) Μεγάλο – μικρό
- γ) Χοντρό – λεπτό
- δ) Ψηλά – χαμηλά
- ε) Βαρύ – ελαφρύ
- 3.3.6. Λέει αντικείμενα, ζώα και σκηνές που είδε στην τηλεόραση

4. Συγκέντρωση προσοχής

- 3.4.1. Αντιλαμβάνεται και συγκεντρώνει την προσοχή του σ' αυτό που βλέπει
- 3.4.2. Συγκεντρώνει την προσοχή του, όταν περπατάει
- 3.4.3. Αντιλαμβάνεται και συγκεντρώνει την προσοχή του, όταν παίζει
- 3.4.4. Διατηρεί την προσοχή του για ορισμένο χρόνο
- 3.4.5. Ντύνεται, χτενίζεται και πλένεται με προσοχή

5. Λογικομαθηματική σκέψη

- 3.5.1. Ταξινομεί αντικείμενα-παιχνίδια
- 3.5.2. Ταξινομεί γεωμετρικά σχήματα
- 3.5.3. Διατάσσει αντικείμενα
- 3.5.4. Διατάσσει γεωμετρικά σχήματα
- 3.5.5. Διατάσσει νομίσματα
- 3.5.6. Κάνει αντιστοιχίσεις
- 3.5.7. Κατανοεί τη διατήρηση της μάζας και του βάρους των αντικειμένων

6. Συλλογισμοί

- 3.6.1. Βάζει σε λογική σειρά εικόνες που βλέπει
- 3.6.2. Λέει με λογική σειρά δραστηριότητες
- 3.6.3. Κατανοεί ημιτελή ζωγραφικά σχέδια
- 3.6.4. Βάζει σε λογική σειρά ήχους με αντίστοιχες δραστηριότητες
- 3.6.5. Κάνει λογικούς πίνακες

Παρατηρήσεις / σχόλια:

160 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**3.8. ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ- ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ**

Όνομα μαθητή	: Ευαγγελία
Ηλικία	: 11 χρονών
Τάξη	: Ε΄
Επίπεδο αναπτυξιακών δεξιοτήτων στην ετοιμότητα του προφορικού λόγου	: β΄ εξάμηνο στην Α΄ στην Δημοτικού
Επίπεδο στις ακαδημαϊκές δεξιότητες	: γλώσσα (κατανόηση) α΄ εξάμηνο στην Δ΄ στην Δημοτικού
Επίπεδο στα μαθηματικά	: β΄ εξάμηνο στην Α΄ στην Δημοτικού

Σημείωση: Το επίπεδο σημειώνεται με βάση τα στοιχεία που ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής έχει καταγράψει από: α) την εμπειρική συστηματική παρατήρηση και β) την άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση (ΛΕΒΔ), στην ετοιμότητα, στη γλώσσα και στα μαθηματικά, συγκριτικά με την απόκλιση ή μη σύμφωνα με το εξάμηνο της τάξης φοίτησης

Χρονοδιάγραμμα διδακτικής παρέμβασης	Διδακτική παρέμβαση	Χώρος εξατομικευμένης διδακτικής υποστήριξης
Χρ. Έναρξης: 28/2/2005 Χρ. Λήξης: 8/5/2005 Διάρκεια: 30 ημέρες.	α) ένας προς ένα και β) ένας προς δυο (μαθητές) στο ειδικό σχολείο.	Στη τάξη του καθημερινά από μία ώρα με εφαρμογή στο διδακτικό στόχο 15΄ λεπτά, κάθε φορά.

Διδακτικός στόχος (βραχυπρόθεσμος στόχος)	Ενότητα (μεσοπρόθεσμος στόχος)	Περιοχή (μακροπρόθεσμος στόχος)	Γενικές Ενότητες ΠΑΠΕΑ
3.4.1. Να αντιλαμβάνεται και να συγκεντρώνει την προσοχή του σε αυτό που βλέπει και ακούει.	4η: Συγκέντρωση προσοχής.	Νοητικές ικανότητες	Βασικές σχολικές δεξιότητες, Κοινωνικές δεξιότητες- Κοινωνική προσαρμογή, Προεπαγγελματική ετοιμότητα

ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 161

Υλικά	Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας – Βήματα
<ol style="list-style-type: none"> 1. αγαπημένα αντικείμενα του παιδιού 2. βιβλιοτετράδια ετοιμότητας 3. παπουτσόκουτα 4. πλαστικοποιημένες κάρτες 5. έντυπα A4 6. φωτογραφική μηχανή 7. Ηλεκτρονικός Υπολογιστής 8. εικόνες με ζώα και φυτά 9. ντοκιμαντέρ 10. παραμύθια 11. βίντεο, τηλεόραση, ραδιόφωνο 12. χαρτιά για ζωγραφική, χαρτόνια, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, βέλκτρον 	<p>1ο βήμα: Βλέπει διάφορες εικόνες ενός ζώου, π.χ. του ελέφαντα και προσπαθεί να αντιληφθεί τα χαρακτηριστικά του (προβοσκίδα, αυτιά, πόδια κ.λ.π.)</p> <p>2ο βήμα: Βλέπει εικόνες δυο ζώων, π.χ. ελέφαντα-λιονταριού και προσπαθεί να περιγράψει τις διαφορές τους συγκρίνοντας τα ίδια μέρη του σώματός τους.</p> <p>3ο βήμα: Βλέπει ένα ντοκιμαντέρ για την αμυγδαλιά. Παρατηρεί και αντιλαμβάνεται τα χαρακτηριστικά του δέντρου, όπως αυτά αλλάζουν στις εποχές του έτους.</p> <p>4ο βήμα: Κόβει από περιοδικά εικόνες που την ενδιαφέρουν σε χρόνο 10΄ που τον ορίζουμε από πριν.</p> <p>5ο βήμα: Τοποθετεί τις εικόνες σε μεγάλο χαρτόνι και τις συνδέει έτσι ώστε να βγαίνει μια ιστορία. Διηγείται την ιστορία, τη μαγνητοφωνεί κι ύστερα την ακούει.</p> <p>6ο βήμα; Ακούει ένα παραμύθι και ύστερα ζωγραφίζει την εικόνα που την εντυπωσίασε περισσότερο.</p> <p>7ο βήμα: Ακούει και αντιλαμβάνεται τη διαφορά ανάμεσα σε ένα παραμύθι και τις ειδήσεις που ακούει στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο.</p> <p>8ο βήμα: Παίζει με τον ηλεκτρικό υπολογιστή και το λογισμικό για την Μέτρια και Ελαφρά Νοητική Καθυστέρηση, στην ενότητα με τα γράμματα.</p>

Συμπεριφορά μαθήτριας	Αμοιβή	Αξιολόγηση – καταγραφές	Κριτήρια επιτυχίας
<p>Να αντιλαμβάνεται και να συγκεντρώνει την προσοχή του σε αυτό που βλέπει και ακούει.</p>	<p>Λέει τέσσερις από τις επτά δραστηριότητες.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. έντυπο καθημερινής καταγραφής 2. έντυπο συνεργασίας με το γονέα 3. έντυπο διδακτικής αλληλεπίδρασης 	<p>Ζωγραφίζει ό,τι θέλει τα τελευταία 10΄ κάθε παρέμβασης.</p>

162 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**3.10. Διδακτικά υλικά που ενδεικτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν**

Βιβλιοτετράδιο «Νοητικές ικανότητες», Ο.Ε.Β.Δ.

Οπτικό υλικό (κάρτες) νοητικών ικανοτήτων 1-375, Ο.Ε.Β.Δ.

Ηχητικό υλικό (cd) ψυχοκινητικότητας (περιλαμβάνονται δραστηριότητες και για τις νοητικές ικανότητες), Ο.Ε.Β.Δ.

Κάρτες με οικογενειακές φωτογραφίες, εκφράσεις προσώπου, ονόματα συμμαθητών, αντικείμενα που χρησιμοποιεί, χρώματα, αριθμούς, διευθύνσεις κατοικίας, νομίσματα, σχολικά αντικείμενα

Εικονογραφημένα βιβλία, κασέτες με παραμύθια, εφημερίδες, περιοδικά, βιντεοταινίες με ντοκιμαντέρ ζώων, φυτών, πολιτισμών, υγιεινής

Κάρτες με τις έννοιες ψηλά-χαμηλά, ψηλό-κοντό, βαρύ-ελαφρύ, μεγάλο-μικρό

Κάρτες με γεωμετρικά σχήματα

Μαγνητικός πίνακας, καβαλέτο, μπογιές

Παιχνίδια με κουζινικά σκεύη και εργαλεία, αυτοκινητόδρομος με οχήματα που κινούνται σ' αυτόν, κούκλες, πολύχρωμες πλαστικές μπαλίτσες, πλαστικά χρήματα και νομίσματα, πλαστικά ανθρωπάκια σε διαφορετικά ύψη, αυτοκόλλητα

Γεωμετρικά σχήματα και χρώματα ταξινομημένα και τοποθετημένα στη σωστή τους θέση

Κάρτες με φρούτα, λαχανικά, ρούχα κάθε εποχής

Βιωματικές φωτογραφίες από την οικογενειακή ή σχολική ζωή που μπαίνουν σε λογική σειρά

Λογικοί πίνακες απλής εισόδου με ένα αντικείμενο ή πολλά αντικείμενα, λογικοί πίνακες διπλής εισόδου

Οπτικοακουστικά μέσα (μαγνητόφωνο, ραδιόφωνο, τηλεόραση, μικρόφωνο, cds, φωτογραφική μηχανή, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής)

Πλαστικοποιητής, αυτοκόλλητο βέλκτρον, παπουτσόκουτα

Λογισμικό: «ΑΥΤΙΣΜΟΣ – ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ - ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ: Αξιολόγηση, ενίσχυση της ικανότητας για αναγνώριση των συναισθημάτων και διαπίστωση των νοητικών καταστάσεων των άλλων» Εκδότης: MLS – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ.

Λογισμικό: «ΑΚΤΙΝΕΣ» V4.0-5" Προμηθευτής: INTE*LEARN INFORMATION TECHNOLOGY - MULTIMEDIA ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ.

Λογισμικό: «ΕΚΤΟ ! ΝΟΥΣ : LEAPS AND BOUND SWITCH" της SIEMERC, GRANADA LEARNING Ltd (2005). Προμηθευτής: INTRACOM.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 163

Λογισμικό: «Μέτρια και Ελαφριά Νοητική Καθυστέρηση». Προμηθευτής: ΩMEGA TECHNOLOGY.

Λογισμικό: «Βαριά Νοητική Καθυστέρηση». Το σχολείο και το σπίτι μου. (2006). Εκδ. Καστανιώτη.

Λογισμικό: Ο Ξεφτέρης και οι 12 θεοί- Ιστορία Γ' Δημοτικού. Εκδότης SIEM. Αθήνα.

Λογισμικό: Ο Ξεφτέρης και η γραμματική. (2006). Γλώσσα Α' και Β' τάξη Δημοτικού Εκδότης SIEM. Αθήνα..

Λογισμικό: Ο Ξεφτέρης και ο θησαυρός του Κοκκινόμυτη. (2006). Γλώσσα Α' Δημοτικού. Εκδότης SIEM. Αθήνα.

Λογισμικό: Ο Ξεφτέρης ταξιδεύει στην Αρχαία Αθήνα. (2006). Ιστορία Δ' Δημοτικού. Εκδότης SIEM. Αθήνα.

Λογισμικό: Η Σπίθα και ο Κεραυνός και η αποκάλυψη της αλήθειας. (2006). Γλώσσα Ε' Δημοτικού. Εκδότης SIEM. Αθήνα.

Λογισμικό: Η Σπίθα και ο Κεραυνός. (2006). Γλώσσα Γ' -Δ' Δημοτικού. Εκδότης SIEM. Αθήνα.

Λογισμικό: Ταξίδι στη χώρα των Γραμμάτων. (2006). Γλώσσα Α Δημοτικού. Εκδότης SIEM. Αθήνα.

164 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ**Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας
Νοητικές Ικανότητες****3.9. Παιχνίδια με κάρτες: παρέμβαση****Το βιβλιοτετράδιο του μαθητή συνοδεύεται από:**

Ενότητες	Οπτικό υλικό: κάρτες - φωτογραφίες.	Ηχητικό υλικό: φυσικοί βιωματικοί και μουσικοί ήχοι.	
1η. «Θυμάμαι ό,τι βλέπω» οπτική μνήμη	1-56=56		Το ηχητικό υλικό παρατίθεται χωρίς αλλαγές από την Α' έκδοση. Ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ μπορεί να τροποποιήσει εξατομικεύοντας τους φυσικούς και βιωματικούς ήχους.
2η, «Θυμάμαι ό,τι ακούω» - ακουστική μνήμη.	57-108=52	72	
3η. «Θυμάμαι ό,τι βλέπω, ακούω και φτιάχνω» Λειτουργική – εργαζόμενη μνήμη.	109-175=67		
4η. «Προσέχω και καταλαβαίνω»- Συγκέντρωση προσοχής.	176-243=68		
5η . «Σκέφτομαι και ταξινομώ»- Λογικομαθηματική σκέψη	244-303=60		
6η. «Βάζω σε λογική σειρά κάρτες»-Συλλογισμοί	304-375=72	52	
ΣΥΝΟΛΟ	375	124	

Κάρτες και ήχοι: υλικό υποστήριξης στο βιβλιοτετράδιο
των Νοητικών Ικανοτήτων (3ο τεύχος)

Ενότητα 1η «Θυμάμαι ό,τι βλέπω»

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
3.1.1. Διδ. Στόχος: Να λέει ονόματα προσώπων και αντικειμένων που είδε.					
<i>Δραστηριότητα: Θυμάται και λέει ονόματα αντικειμένων που χρησιμοποιεί.</i>					
1. Εργαστήριο κατασκευής πήλινων γλαστρών					
2. Θερμοκήπιο ανθοκομικής					
3. Ξύστρα					
4. Ψαλίδι					
3.1.2. Διδ. Στόχος: Να θυμάται το περιεχόμενο μιας κάρτας.					
<i>Δραστηριότητα: Θυμάται και λέει το περιεχόμενο κάρτας με ένα αντικείμενο.</i>					
5. Μαρκαδόρος					
6. Γυαλιά οράσεως					
7. Φανελάκι					
8. Κόλλα					
<i>Δραστηριότητα: Θυμάται και λέει το περιεχόμενο κάρτας με τρία αντικείμενα.</i>					
9. κουταλάκι					
10. πιρούνια					
11. μαχαίρια					
12. πιάτα					
3.1.3. Διδ. Στόχος: Να θυμάται τι δείχνουν οι κάρτες που είδε.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει τα επαγγέλματα που του δείξαμε σε κάρτες.</i>					
13. Δάσκαλος					
14. Μουσικός					

166 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

15. Ψαράς					
16. Τροχονόμος					
<i>Δραστηριότητα: Περιγράφει σκηνές από φωτογραφίες που του δείξαμε.</i>					
17. Η νύφη.					
18. Το αγοράκι πάνω στους ώμους του μπαμπά.					
19. Το μωρό γελάει.					
20. Τα παιδιά παίζουν με την άμμο στη θάλασσα.					
<i>Δραστηριότητα: Περιγράφει την έκφραση του προσώπου που του δείξαμε.</i>					
21. Χαμογελαστό					
22. Λυπημένο					
23. Σοβαρό					
24. Κοροϊδευτικό					
3.1.4. Διδ. Στόχος: Να θυμάται τα νομίσματα που είδε.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει τα κέρματα που του δείξαμε.</i>					
25. Κέρματα των δέκα λεπτών σε δύο όψεις					
26. Κέρματα των είκοσι λεπτών σε δύο όψεις					
27. Κέρματα των πενήντα λεπτών σε δύο όψεις					
28. Κέρματα του ενός ευρώ σε δύο όψεις					
<i>Δραστηριότητα: Δείχνει και περιγράφει τρία νομίσματα.</i>					
29. Δείχνει και περιγράφει τρία νομίσματα: 5, 5, 10 λεπτά.					
30. Δείχνει και περιγράφει τρία νομίσματα: 10,10,20 λεπτά.					
31. Δείχνει και περιγράφει τρία νομίσματα: 50,50, λεπτά, 1 ευρώ.					
32. Δείχνει και περιγράφει τρία νομίσματα: 1,1,2 ευρώ.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει τα ευρω-χαρτονομίσματα που του δείξαμε.</i>					
33. Χαρτονομίσματα των πέντε ευρώ σε δύο όψεις					
34. Χαρτονομίσματα των δέκα ευρώ σε δύο όψεις					

ΘΥΜΑΜΑΙ ΟΤΙ ΒΛΕΠΩ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ **167**

35. Χαρτονομίσματα των είκοσι ευρώ σε δύο όψεις					
36. Χαρτονομίσματα των πενήντα ευρώ σε δύο όψεις					
Δραστηριότητα: Δείχνει και περιγράφει τα ευρώ -χαρτονομίσματα που του δείξαμε.					
37. Χαρτονομίσματα των εκατό ευρώ σε δύο όψεις					
38. Χαρτονομίσματα των διακοσίων ευρώ σε δύο όψεις					
39. Δύο χαρτονομίσματα των εκατό ευρώ και ένα χαρτονόμισμα των είκοσι ευρώ.					
40. Τέσσερα χαρτονομίσματα των πενήντα ευρώ και ένα χαρτονόμισμα των είκοσι ευρώ.					
3.1.5. Διδ. Στόχος: Να λέει τα χρώματα που απεικονίζουν οι κάρτες που του δείξαμε.					
Δραστηριότητα: Λέει τα χρώματα α) με τυχαία σειρά, β) με τη σειρά που τα δείξαμε.					
41. Πράσινο					
42. Κίτρινο					
43. Κόκκινο					
44. Μπλε					
Δραστηριότητα: Παίζει με τα χρώματα α) με τυχαία σειρά, β) με τη σειρά.					
45. Λέει τα χρώματα α) με τυχαία σειρά, β) με ορισμένη σειρά					
46. Λέει τα χρώματα α) με τυχαία σειρά, β) με ορισμένη σειρά					
47. Λέει τα χρώματα α) με τυχαία σειρά, β) με ορισμένη σειρά "Το σπίτι των χρωμάτων"					
48. Λέει τα χρώματα α) με τυχαία σειρά, β) με ορισμένη σειρά					
Δραστηριότητα: Βρίσκει και λέει τα χρώματα α) με τυχαία σειρά, β) με τη σειρά που τα δείξαμε.					
49. Μαύρο					
50. Άσπρο					
51. Μαύρο - άσπρο					
52. Άσπρο -μαύρο					

168 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

<i>Δραστηριότητα: Λέει και δείχνει αντικείμενα με το ίδιο χρώμα, α) με τυχαία σειρά, β) με τη σειρά που τα δείξαμε.</i>					
53. Κόκκινος κύβος					
54. Κόκκινη ντομάτα					
55. Κόκκινο γαρίφαλο					
56. Κόκκινο λουλούδι					

Ενότητα 2η «Θυμάμαι ό,τι ακούω»- ακουστική μνήμη

Ο δάσκαλος σημειώνει με «ν» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
3.2.1. Διδ. Στόχος: Να λέει ονόματα που άκουσε.					
<i>Δραστηριότητα: Θυμάται και λέει ό,τι ακούει. (Ονόματα).</i>					
57. Το όνομα μου είναι Ελένη.					
58. Τη γιαγιά μου τη λένε Μαρία.					
59. Τον παππού μου τον λένε Τάσο.					
60. Την αδερφή μου τη λένε Σοφία.					
<i>Δραστηριότητα: Θυμάται και λέει ό,τι ακούει. (Ονόματα συμμαθητών).</i>					
61. Κάνω κολλάζ με τη Νίκη					
62. Κάνω τραμπάλα με το Νίκο.					
63. Παίζω με το Γιάννη.					
64. Απέναντί μου κάθεται η Κατερίνα.					
<i>Δραστηριότητα: Θυμάται και λέει ό,τι ακούει. (Ονόματα πόλεων).</i>					
65. Το Ηράκλειο βρίσκεται στο νησί της Κρήτης.					
66. Σέρρες, Κατερίνη, Χαλκίδα, Πύργος, Χανιά, Χίος.					
67. Η Αθήνα έχει ήλιο.					
68. Η Τρίπολη έχει ήλιο με σύννεφα.					
3.2.2. Διδ. Στόχος: Να επαναλαμβάνει λέξεις και αριθμούς που άκουσε.					

ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΜΝΗΜΗ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ 169

<i>Δραστηριότητα: Επανάληψη λέξεων που ακούει Α) με τυχαία σειρά, β) με τη σειρά που τις ακούει.</i>					
69. Λουλούδι					
70. Ποτήρι					
71. Τσάντα					
72. Τηλέφωνο					
<i>Δραστηριότητα: Επανάληψη αριθμών που ακούει. Αριθμός τηλεφώνου α) όπως τον άκουσε, β) με μνημοτεχνικό τρόπο.</i>					
73. 2 10 60. 14. 245					
74. 2 10 6. 01. 42. 45					
75. 2 10 60. 142. 45					
78. 2 10 601. 4. 245					
3.2.3. Διδ. Στόχος: Να επαναλαμβάνει τα χρώματα που άκουσε.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει τα χρώματα που άκουσε α) με τυχαία σειρά, β) με τη σειρά που τα άκουσε, γ) υποβοηθείται να πει τα χρώματα που έχει ξεχάσει.</i>					
77. Κόκκινο					
78. Κίτρινο					
79. Πράσινο					
80. Μπλε					
3.2.4. Διδ. Στόχος: Να επαναλαμβάνει προτάσεις που άκουσε.					
<i>Δραστηριότητα: Επανάληψη προτάσεων που άκουσε - με τρεις λέξεις α) με τυχαία σειρά, β) με ορισμένη σειρά.</i>					
81. Χθες ήταν Δευτέρα.					
82. Τώρα είναι Δεκέμβριος.					
83. Σήμερα είναι Τρίτη.					
84. Σήμερα είναι Τρίτη 17 Δεκεμβρίου.					
<i>Δραστηριότητα: Επανάληψη προτάσεων που άκουσε. Λέει τον καιρό που άκουσε στο μετεωρολογικό δελτίο α) με τυχαία σειρά, β) με ορισμένη σειρά.</i>					
85. Στη Βόρεια Ελλάδα ο καιρός θα είναι βροχερός.					

170 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

86. Στη Νότια Ελλάδα ο καιρός θα είναι καλός.					
87. Στην Κύπρο θα έχει λιακάδα.					
88. Στη Βόρεια Ευρώπη θα έχει συννεφιά.					
3.2.5. Διδ. Στόχος: Να λέει και να δείχνει διαδρομές όταν του ζητείται.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει και δείχνει διευθύνσεις.</i>					
89. Λέει την διεύθυνση του σπιτιού του.					
90. Πηγαίνω στο 1ον Δημοτικό Σχολείο Αμφίσσης.					
91. Λέει και δείχνει διαδρομές στο χάρτη.					
92. Λέει και δείχνει διαδρομές στο χάρτη.					
<i>Δραστηριότητα: Κατανοεί, λέει και ακολουθεί διαδρομές</i>					
93. Περπατούν κατά μήκος του χωματόδρομου.					
94. Κατανοούν οδηγίες και διαδρομές.					
95. Κατανοεί τα εμπόδια, ψάχνει και βρίσκει διαδρομές στο θερμοκήπιο.					
96. Κατανοούν και ακολουθούν ορισμένη διαδρομή στο θερμοκήπιο.					
3.2.6. Διδ. Στόχος: Να λέει ομοιότητες και διαφορές σε αυτά που άκουσε.					
<i>Δραστηριότητα: Διακρίνει τα ελληνικά από τα ξένα τραγούδια.</i>					
97. Ο Νταλάρας τραγουδά ελληνικά τραγούδια.					
98. Η Μαρίζα Κωχ τραγουδά νησιώτικα.					
99. Η χορωδία του σχολείου μας τραγουδά χριστουγεννιάτικα.					
100. Ο Σαββόπουλος τραγουδά και παίζει τύμπανο					
3.2.7. Διδ. Στόχος: Να συνδέει χρονικά γεγονότα που του διηγήθηκαν.					
<i>Δραστηριότητα: Βάζει τα γεγονότα σε σωστή χρονική διαδοχή. (Αφήγηση: Παραμύθι «Ο Κοντορεβιθούλης»)</i>					
101. Στο δάσος “μια φορά και έναν καιρό”, ο Κοντορεβιθούλης.....					
102. Ο Κοντορεβιθούλης έριχνε φακές για να βρει το δρόμο της επιστροφής για το σπίτι....					

ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ/ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΜΝΗΜΗ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ **171**

103. Το περιστέρι ακολουθεί τον Κοντορεβουθούλη και τρώει τις φακές.					
104. Ο γίγαντας κυνηγά τον Κοντορεβουθούλη					
<i>Δραστηριότητα: Βάζει τα γεγονότα σε σωστή χρονική διαδοχή. (Αφήγηση: Παραμύθι «Ο Κοντορεβουθούλης»)</i>					
105. Οι γονείς του στο σπίτι αναζητούσαν τον Κοντορεβουθούλη.					
106. Ο Κοντορεβουθούλης με τα αδέρφια του πήρε τη μαγική μπότα του γίγαντα.					
107. Ο Γίγαντας φόρεσε τον κόκκινο κουβά στο κεφάλι.					
108. Ο Κοντορεβουθούλης γύρισε στο σπίτι και στο δάσος άρχισε να πέφτει η νύχτα....					

Ενότητα 3η: «Θυμάμαι ό,τι βλέπω, ακούω και φτιάχνω» - Λειτουργική μνήμη.

Ο δάσκαλος σημειώνει με «v» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
3.3.1. Διδ. Στόχος: Να λέει και να αναγνωρίζει το όνομά του.					
<i>Δραστηριότητα: Πολυαισθητηριακή αναγνώριση του ονόματός του. Απαντά όταν τον καλούν με το όνομά του.</i>					
109. Κώστας					
110. Μυρτώ					
111. Ελίνα					
112. Εβελίνα					
<i>Δραστηριότητα: Πολυαισθητηριακή αναγνώριση του ονόματός του.</i>					
113. Κάνει διαδρομές με το δάκτυλο πάνω στα περιγράμματα των γραμμάτων του ονόματός του.					
114. Ζωγραφίζει το εσωτερικό των περιγραμμάτων στα γράμματα του ονόματός του.					
115. Κάνει με πλαστελίνη το όνομά του.					
116. Δείχνει το όνομα στον πίνακα.					

172 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

3.3.2. Διδ. Στόχος: Να λέει ονόματα προσώπων.					
<i>Δραστηριότητα: Ονομάζει πρόσωπα σε άλμπουμ φωτογραφιών.</i>					
117. Ο παππούς μου.					
118. Η γιαγιά μου στο χωριό.					
119. Οι φίλοι μου και εγώ στο σχολείο.					
120. Ο φίλος μου και εγώ στον κήπο του σχολείου.					
3.3.3. Διδ. Στόχος: Να λέει ονόματα αντικειμένων.					
<i>Δραστηριότητα: Ονομάζει αντικείμενα κουζίνας που χρησιμοποιεί.</i>					
121. Κουταλάκι					
122. Πιρούνι					
123. Μαχαίρι					
124. Πιάτο					
<i>Δραστηριότητα: Ονομάζει αντικείμενα κουζίνας που χρησιμοποιεί.</i>					
125. Φλυτζάνι					
126. Μπρίκι.					
127. Τρίφτης.					
128. Σουρωτήρι.					
<i>Δραστηριότητα: Ονομάζει αντικείμενα κουζίνας που χρησιμοποιεί.</i>					
129. Μπόλ παγωτού.					
130. Πιάτο.					
131. Ποτήρι γυάλινο.					
132. Κούπα για το γάλα.					
<i>Δραστηριότητα: Ονομάζει σχολικά αντικείμενα που χρησιμοποιεί.</i>					
133. Ξύστρα					
134. Μαρκαδόροι					
135. Σελοτέιπ					
136. Το βιβλίο της γλώσσας "Τα απίθανα μολύβια"					
3.3.4. Διδ. Στόχος: Να ονομάζει όσπρια, ζυμαρικά, σκόνες και υγρά.					

ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ/ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΜΝΗΜΗ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 173

<i>Δραστηριότητα: Ονομάζει όσπρια, ζυμαρικά, σκόνες και υγρά.</i>					
137. Φασόλια					
138. Αλάτι					
139. Ξύδι					
140. Μακαρόνια					
3.3.5. Διδ. Στόχος: Να ξέρει τις έννοιες: α)ψηλό - κοντό, β)μεγάλο - μικρό.					
<i>Δραστηριότητα: Κατανοεί και λέει αντίθετες έννοιες.</i>					
141. Ψηλό - κοντό αγόρι					
142. Ψηλή- κοντή σειρά "ο ένας πίσω από τον άλλο"					
143. Μεγάλο - μικρό πιάτο					
144. Μεγάλο - μικρό κουτάλι					
3.3.5. Διδ. Στόχος: Να ξέρει τις έννοιες: ψηλά - χαμηλά.					
<i>Δραστηριότητα: Κατανοεί και λέει τις έννοιες ψηλά - χαμηλά.</i>					
145. Το πόμολο της εξώπορτας είναι χαμηλά.					
146. Η κλειδαριά της εξώπορτας είναι ψηλά.					
147. Το κορίτσι γράφει ψηλά στον πίνακα.					
148. Το αγόρι γράφει χαμηλά στον πίνακα.					
3.3.5. Διδ. Στόχος: Να ξέρει τις έννοιες: βαρύ-ελαφρύ.					
<i>Δραστηριότητα: Κατανοεί και λέει τις έννοιες: βαρύ-ελαφρύ.</i>					
149. Εγώ σηκώνω βαριά αντικείμενα.					
150. Εγώ σηκώνω ελαφριά αντικείμενα.					
151. Το μπουκάλι με την πορτοκαλάδα είναι βαρύ. Το μπαλόνι είναι ελαφρύ.					
152. Η γλάστρα είναι βαριά. Το άδειο καλάθι είναι ελαφρύ.					
3.3.5. Διδ. Στόχος: Να ξέρει τις έννοιες: χοντρός – λεπτός.					
<i>Δραστηριότητα: Κατανοεί και λέει τις έννοιες: χοντρός – λεπτός.</i>					
153. Οι μαρκαδόροι: (χοντρός - λεπτός).					

174 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

154. Τα φασόλια: (χοντρά- ψιλά).					
155. Κορμοί των δέντρων : (χοντρός- λεπτός)					
156. Ο Ξυλοκόπος κόβει με το πριόνι: (χοντρό- λεπτό)					
3.3.6. Διδ. Στόχος: Να λέει αντικείμενα και σκηνές, που είδε στην τηλεόραση.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει αντικείμενα και σκηνές από ντοκιμαντέρ που απομνημόνευσε από την τηλεόραση.</i>					
157. Το παλιό καράβι					
158. Η μαρμάρινη βρύση					
159. Το καράβι του Οδυσσέα					
160. Ο φάρος και το πειρατικό καράβι.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει αντικείμενα και σκηνές από ντοκιμαντέρ που απομνημόνευσε από την τηλεόραση.</i>					
161. Ο δρόμος στην παλιά πόλη.					
162. Η καρότσα στο δρόμο.					
163. Η βενετσιάνικη ξύλινη μεγάλη πόρτα.					
164. Η ακέφαλη γυναίκα στο μουσείο.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει αντικείμενα και σκηνές από ντοκιμαντέρ που απομνημόνευσε από την τηλεόραση.</i>					
165. Η προστασία της χελώνας.					
166. Οι χελώνες ΚΑΡΕΤΑ- ΚΑΡΕΤΑ στην άμμο.					
167. Τα σαλιγκάρια μετά τη βροχή κάνουν περιπάτο.					
168. Τα σαλιγκάρια μετά τη βροχή σκαρφάζουν στον στήλο.					
<i>Δραστηριότητα: Λέει αντικείμενα και σκηνές από ντοκιμαντέρ που απομνημόνευσε από την τηλεόραση.</i>					
169. Ντριν το τηλέφωνο "χτυπά" δυνατά.					
170. "Έλα να παίξουμε"					
171. Το ψυγείο διατηρεί τα τρόφιμα δροσερά και υγιεινά.					
172. Η τσάντα μου με πηγαίνει μακριά, όταν είναι ελαφριά					

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 175

<i>Δραστηριότητα: Λεει αντικείμενα και σκηνές από ντοκιμαντέρ που απομνημόνευσε από την τηλεόραση.</i>					
173.Υλικά :Συνταγή "μακαρόνια φούρνου"					
174.Μακαρόνια και αλάτι.					
175.Τομάτες.					

Ενότητα 4η: «Προσέχω και καταλαβαίνω»- Συγκέντρωση προσοχής

Ο δάσκαλος σημειώνει με «v» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
3.4.1. Διδ. Στόχος: Να αντιλαμβάνεται και να συγκεντρώνει την προσοχή του σε αυτό που βλέπει.					
<i>Δραστηριότητα: Προσέχει και αντιλαμβάνεται τα χαρακτηριστικά του προσώπου που βλέπει.</i>					
176. Το χρώμα των μαλλιών					
177. Το μήκος των μαλλιών					
178. Το χρώμα των ματιών					
179. Την κίνηση των χειλιών					
<i>Δραστηριότητα: Προσέχει και αντιλαμβάνεται τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα αντικειμένων που βλέπει.</i>					
180. Κόκκινα λουλούδια.					
181. Άσπρο- κόκκινα λουλούδια.					
182. Η μαντζουράνα μυρίζει ωραία.					
183. Το λουλούδι με τα οκτώ κόκκινα πέταλα.					
<i>Δραστηριότητα: Προσέχει και κατανοεί την αφήγηση με το παραμύθι.</i>					
184. Ο Τοσοδούλης σκαρφάλωσε πάνω στο κλαδί του δέντρου.					
185. Ο Γίγαντας ξάπλωσε κάτω από το δέντρο και αποκοιμήθηκε.					
186. Όταν ξύπνησε ο Γίγαντας, άρχισε να κυνηγά τον Τοσοδούλη.					

176 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

187. Ο Γίγαντας δεν κατάφερε να πιάσει τον Τοσοδούλη. Θυμωμένος και διψασμένος αναζήτησε μια κούπα νερό για να ξεδιψάσει. Δραστηριότητα: Προσέχει και αντιλαμβάνεται τις διαφορές στη ψαραγορά - με τα ψάρια.					
188. Στη ψαραγορά- σαρδέλες.					
189. Στη ψαραγορά-τσιπούρα.					
190. Στη ψαραγορά – μπαρμπούνια- ροφοί.					
191. Στη ψαραγορά- κεφαλόψαρο.					
<i>Δραστηριότητα: Προσέχει και αντιλαμβάνεται τις διαφορές στην λαϊκή αγορά -με τα φρούτα και λαχανικά.</i>					
192. Στην λαχαναγορά- φράουλες.					
193. Στην λαχαναγορά-μήλα.					
194. Στην λαχαναγορά-τομάτες.					
195. Στην λαχαναγορά-μπανάνες.					
<i>Δραστηριότητα: Προσέχει και αντιλαμβάνεται τις συναλλαγές στην αγορά.</i>					
196. Στη λαϊκή αγορά.					
197. Στη μεταφορά κρεμμυδιών από το καρότσι στη σακούλα.					
198. Στο ζύγισμα των κρεμμυδιών.					
199. Στη συναλλαγή με χρήματα στο ταμείο.					
3.4.2. Συγκεντρώνει την προσοχή του όταν περπατάει.					
<i>Δραστηριότητα: Προσέχει και κατανοεί τις οδηγίες όταν περπατάει στο δρόμο.</i>					
200. Συγκεντρώνεται και προσανατολίζεται στο δρόμο: κατεύθυνση δεξιά.					
201. Προσέχει όταν περνά στη διάβαση πεζών.					
202. Συγκεντρώνεται και προσανατολίζεται στο δρόμο: κατεύθυνση αριστερά.					
203. Προσέχει όταν περπατά.					
3.4.3. Διδ. Στόχος: Να αντιλαμβάνεται και να συγκεντρώνει την προσοχή του, όταν παίζει.					
<i>Δραστηριότητα: Συγκέντρωση προσοχής στα ομαδικά παιχνίδια.</i>					

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 177

204. Ταϊράζει το ενσφηνωμένο κομμάτι στο παζλ.					
205. Ψάχνει και βρίσκει το κατάλληλο κομμάτι στο παζλ.					
206. Το αγόρι γυρίζει την πλάτη για να μην βλέπει το κορίτσι που κρύβει το χαρτί.					
207. Τοποθετεί τα πούλια στη σωστή θέση σύμφωνα με το χρώμα.					
Δραστηριότητα: Κινείται και συγκεντρώνει την προσοχή του όταν παίζει στην παιδική χαρά.					
208. Στην κούνια.					
209. Στην τσουλήθρα.					
210. Στον πολύζυγο.					
211. Στον σαλίγκαρο.					
3.4.4. Διδ. Στόχος: Να διατηρεί την προσοχή του για ορισμένο χρόνο.					
Δραστηριότητα: Κάθεται και συγκεντρώνει την προσοχή του σε αυτό που κάνει για 5 λεπτά.					
212. Κάθεται στο θρανίο και παρατηρεί μία κάρτα: ένα αγγείο.					
213. Κάθεται στο θρανίο και παρατηρεί μία κάρτα: δύο αγγεία.					
214. Κάθεται στο θρανίο και δείχνει την εργασία του.					
215. Κάθεται στο θρανίο και εργάζεται χωρίς να αφαιρείται.					
Δραστηριότητα: Συγκέντρωση προσοχής για 5-10 λεπτά.					
216. Επιλέγει και τοποθετεί τα αυτοκόλλητα πρόσωπα ηρώων της εικονογραφημένης ιστορίας.					
217. Επιλέγει και τοποθετεί τα αυτοκόλλητα πρόσωπα ηρώων της εικονογραφημένης ιστορίας.					
218. Επιλέγει και ταυτίζει όμοιες κάρτες: Κατηγορίες ζώων.					
219. Προπαίδια πολλαπλασιασμού.					

178 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

<i>Δραστηριότητα: Κάθεται και συγκεντρώνει την προσοχή του σε αυτό που κάνει για 10-15 λεπτά.</i>					
220. Ταύτιση γεωμετρικών σχημάτων σε διαφορετικά χρώματα.					
221. Σύθεση χρωματικών σειρών.					
222. Επιλογή, σύθεση εικόνων με κομμάτια ενσφηνώσεων .					
223. Σύθεση αριθμών με όσπρια.					
<i>Δραστηριότητα: Μετράει το χρόνο που συγκεντρώνει τη προσοχή του (15 λεπτά).</i>					
224. Χρόνος έναρξης της εργασίας.					
225. Χρόνος λήξης της εργασίας.					
226. Οπτικοποίηση και υπολογισμός της διάρκειας της εργασίας: 15 λεπτά					
227. Χρόνος έναρξης/λήξης:διάρκεια εργασίας.					
<i>Δραστηριότητα: Συγκεντρώνει την προσοχή του στο έργο που κάνει για 5-10 λεπτά.</i>					
228. Κάθεται στο θρανίο και συνεργάζεται για 5 λεπτά.					
229.Στο δάπεδο για 10 λεπτά κάνει κατασκευές.					
230.Κάθεται στο θρανίο και συνεργάζεται για 5 λεπτά με τους κύβους σε χρωματικές σειρές.					
231.Κάθεται και παίζει στο δάπεδο για 20 λεπτά χωρίς να αφαιρείται.					
3.4.5. Διδ. Στόχος: Να ντύνεται, να χτενίζεται και να πλένεται με προσοχή.					
<i>Δραστηριότητα: Συγκέντρωση προσοχής και αυτονομία στο μπάνιο.</i>					
232. Σαπουνίζει τα μαλλιά της.					
233. Σαπουνίζει το σώμα της.					
234. Σαπουνίζει το χέρια της.					
235. Ξεπλένεται με το τηλέφωνο του ντους.					
<i>Δραστηριότητα: Συγκέντρωση προσοχής και αυτονομία στη φροντίδα της ατομικής υγιεινής.</i>					
236. Σκουπίζει τα μαλλιά της με την πετσέτα.					

ΛΟΓΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 179

237. Φοράει το μπουρνούζι της.					
238. Πιάνει το τηλέφωνο του ντους για να ξεπλυθεί.					
239. Χτενίζεται μπροστά στο καθρέφτη.					
<i>Δραστηριότητα: Συγκέντρωση προσοχής και αυτονομία στο ντύσιμο.</i>					
240. Φοράει το μανίκι.					
241. Φοράει το φανελάκι					
242. Φοράει το παντελόνι της φόρμας.					
243. Φοράει την κάλτσα.					

Ενότητα 5η: «Σκέφτομαι και ταξινομώ»- Λογικομαθηματική σκέψη

Ο δάσκαλος σημειώνει με «v» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
3.5.1. Διδ. Στόχος: Να ταξινομεί αντικείμενα - παιχνίδια.					
<i>Δραστηριότητα: Ταξινομήσεις αντικειμένων με κριτήριο το χρώμα.</i>					
244. Κόκκινο μήλο					
245. Κόκκινο κεράσι					
246. Κόκκινη μπλούζα					
247. Κόκκινο φόρεμα.					
3.5.2. Διδ. Στόχος: Να ταξινομεί γεωμετρικά σχήματα.					
<i>Δραστηριότητα: Ταξινομήσεις στερεών γεωμετρικών σχημάτων με κριτήρια: α) το σχήμα και β) το κίτρινο χρώμα.</i>					
248. Κύκλος κίτρινος					
249. Ορθογώνιο κίτρινο					
250. Τρίγωνο κίτρινο					
251. Τετράγωνο κίτρινο					
<i>Δραστηριότητα: Ταξινομήσεις στερεών γεωμετρικών σχημάτων με κριτήρια: α) το σχήμα και β) το κόκκινο χρώμα.</i>					
252. Κύκλος κόκκινος					

180 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

253. Ορθογώνιο κόκκινο					
254. Τρίγωνο κόκκινο					
255. Τετράγωνο κόκκινο					
<i>Δραστηριότητα: Ταξινόμηση γεωμετρικών σχημάτων με κριτήρια: α) το σχήμα, β) το χρώμα και γ) το μέγεθος.</i>					
256. Κόκκινος μικρός κύκλος- Μπλε μεγάλος κύκλος					
257. Μπλε μικρό ορθογώνιο - Κόκκινο μεγάλο ορθογώνιο					
258. Μπλε μικρό τρίγωνο - Κόκκινο μεγάλο τρίγωνο					
259. Κόκκινο μικρό τετράγωνο - Μπλε μεγάλο τετράγωνο					
<i>Δραστηριότητα: Ταξινομήσεις αντικειμένων με κριτήρια: α) χρωματική ακολουθία, β) μέγεθος και γ) σχήματα.</i>					
260. Ταξινόμηση με κριτήρια α) χρωματική ακολουθία β) μέγεθος γ) σχήματα.					
261. Ταξινόμηση με κριτήρια α) χρωματική ακολουθία β) μέγεθος γ) σχήματα.					
262. Ταξινόμηση με κριτήρια α) χρωματική ακολουθία β) μέγεθος γ) σχήματα.					
263. Ταξινόμηση με κριτήρια α) χρωματική ακολουθία β) μέγεθος γ) σχήματα.					
3.5.3. Διδ. Στόχος: Να διατάσσει αντικείμενα. Δραστηριότητα: Διάταξη αντικειμένων με ανιούσα - κατιούσα σειρά και με κριτήρια: α) το μέγεθος και β) το ύψος.					
264. Ανιούσα σειρά με αρκουδάκια					
265. Κατιούσα σειρά με αρκουδάκια					
266. Ανιούσα σειρά με μπαμπούσκες					
267. Κατιούσα σειρά με μπαμπούσκες					
<i>Δραστηριότητα: Διάταξη αντικειμένων με ανιούσα - κατιούσα σειρά και με κριτήρια: α) το χρώμα και β) το ύψος της στάθμης των υγρών στα ποτήρια.</i>					
268. Ανιούσα σειρά με κριτήριο το ύψος της στάθμης της πορτοκαλάδας					

ΛΟΓΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 181

269. Κατιούσα σειρά με κριτήριο το ύψος της στάθμης της πορτοκαλάδας					
270. Ανιούσα σειρά με κριτήριο το ύψος της στάθμης της βυσσινάδας					
271. Κατιούσα σειρά με κριτήριο το ύψος της στάθμης της βυσσινάδας					
3.5.4. Διδ. Στόχος: Να διατάσσει γεωμετρικά σχήματα.					
<i>Δραστηριότητα: Διάταξη αντικειμένων με ανιούσα - κατιούσα σειρά και με κριτήρια: α) το μέγεθος και β) το σχήμα.</i>					
272. Ανιούσα σειρά με κύκλους					
273. Κατιούσα σειρά με κύκλους					
274. Ανιούσα σειρά με τετράγωνα					
275. Κατιούσα σειρά με τρίγωνα					
3.5.5.. Διδ. Στόχος: Να διατάσσει νομίσματα.					
<i>Δραστηριότητα: Διάταξη ευρωνομισμάτων με ανιούσα και κατιούσα σειρά και με κριτήριο την συναλλακτική αξία τους.</i>					
276. Ανιούσα σειρά με κέρματα					
277. Κατιούσα σειρά με κέρματα					
278. Ανιούσα σειρά με χαρτονομίσματα					
279. Κατιούσα σειρά με χαρτονομίσματα					
3.5.6. Διδ. Στόχος: Να κάνει αντιστοιχίες.					
<i>Δραστηριότητα: Αντιστοιχίες με αντικείμενα, παιχνίδια και με αριθμούς.</i>					
280. Πέντε πράσινοι κύκλοι.					
281. Τέσσερις κίτρινοι κύκλοι.					
282. Ένα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε.					
283. 1,2,3,8,9,10,11.					
<i>Δραστηριότητα: Αντιστοιχίες αντικειμένων και παιχνιδιών με κριτήρια: α) ποσότητα β) ένα αυγό σε κάθε αυγοθήκη.</i>					
284. Δείχνει σειρά με χρωματιστά αυγά.					
285. Επτά αυγά στην αυγοθήκη.					
286. Οκτώ αυγά στην αυγοθήκη.					
287. Δώδεκα αυγά στην αυγοθήκη.					

182 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

<i>Δραστηριότητα: Αντιστοιχήσεις αντικειμένων και παιχνιδιών</i>					
288. Κατηγορίες: α)ζώα στεριάς, β) ζώα θάλασσας, γ)πουλιά					
289. Παιχνίδια με αντικείμενα και κάρτες με α) ζώα στεριάς, β) ζώα θάλασσας και γ) πουλιά					
290. Ταυτίσεις με κάρτες α) ζώα στεριάς, β) ζώα θάλασσας και γ)πουλιά					
291. Αντιστοιχήσεις με κάρτες α)ζώα στεριάς, β) ζώα θάλασσας και γ) πουλιά					
<i>Δραστηριότητα: Αντιστοιχήσεις αντικειμένων και παιχνιδιών σε σχέση α) ένα με ένα και β) ένα με δύο.</i>					
292. Αντιστοιχεί ένα προς ένα: ένα ανθρωπάκι με ένα αυτοκινητάκι.					
293. Αντιστοιχεί ένα προς ένα: ένα ανθρωπάκι με ένα λουλούδι.					
294. Αντιστοιχεί ένα προς δύο: ένα ανθρωπάκι με δυο αυτοκινητάκια.					
295. Αντιστοιχεί ένα προς δύο: ένα ανθρωπάκι με δυο λουλούδια.					
3.5.7. Διδ. Στόχος: Να κατανοεί τη διατήρηση της μάζας και του βάρους των αντικειμένων.					
<i>Δραστηριότητα: Διατήρηση του βάρους στα στερεά. Παιχνίδια με τη ζυγαριά.</i>					
296. Ζυγίζει μια σακούλα με ρεβίθια στη ζυγαριά					
297. Μοιράζει τα ρεβίθια σε δύο σακούλες					
298. Ζυγίζει ένα σακουλάκι και παρατηρεί τη διαφορά.					
299. Βάζει και τα δύο σακουλάκια στη ζυγαριά και τα ζυγίζει. Το βάρος παραμένει ίδιο.					
<i>Δραστηριότητα: Διατήρηση της μάζας στα στερεά. Παιχνίδια με τη πλαστελίνη.</i>					
300. Δυο όμοιες μπάλες πλαστελίνη					
301. Με τη μία μπάλα πλάθει ένα κορδόνι.					
302. Κόβει το κορδόνι σε πολλά μικρά κομματάκια.					
303. Επαναφέρει την πλαστελίνη στο σχήμα μπάλας και κάνει συγκρίσεις μάζας.					

Ενότητα 6η: «Βάζω σε λογική σειρά κάρτες» - Συλλογισμοί

Ο δάσκαλος σημειώνει με «v» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
3.6.1. Διδ. Στόχος: Να βάζει σε λογική σειρά εικόνες που βλέπει.					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά φωτογραφιών από το μπάνιο του μωρού.</i>					
304. Η μαμά βγάζει τα ρούχα από το μωρό.					
305. Δοκιμάζει με τον αγκώνα τη θερμοκρασία του νερού.					
306 Βάζει το μωρό μέσα στο μπάνιο.					
307. Βγάζει το μωρό από το μπάνιο.					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά φωτογραφιών από το μπάνιο του μωρού.</i>					
308. Η μαμά σκουπίζει το μωρό με την πετσέτα.					
309. Η μαμά βάζει αλοιφή στο μωρό.					
310. Η μαμά βάζει ταλκ στο μωρό.					
311. Η μαμά ντύνει το μωρό.					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά φωτογραφιών σε αριθμημένες θέσεις.</i>					
312. Λογική σειρά φωτογραφιών σε αριθμημένες θέσεις “κουτί από πίτσα”.					
313. Λογική σειρά φωτογραφιών σε αριθμημένες θέσεις - “κουτί από πίτσα”..					
314. Λογική σειρά φωτογραφιών σε αριθμημένες θέσεις.					
315. Λογική σειρά φωτογραφιών σε αριθμημένες θέσεις - “κουτί από πίτσα”..					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά φωτογραφιών από τα γενέθλια.</i>					
316. Η μαμά φέρνει την τούρτα με τα κεράκια.					
317. Το παιδί φυσάει με δύναμη τα κεράκια.					
318. Η μαμά κόβει την τούρτα και την μοιράζει στα πιάτα.					

184 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

319. Το παιδί τρώει το γλυκό του.					
3.6.2. Διδ. Στόχος: Να λέει με λογική σειρά δραστηριότητες.					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά φωτογραφιών με την μπανάνα. 1ο, 2ο, 3ο, 4ο, βήματα,</i>					
320. 1ο βήμα: Πλένει την μπανάνα με νερό.					
321. 2ο βήμα: Καθαρίζει την μπανάνα.					
322. 3ο βήμα: Τοποθετεί την μπανάνα στο πιάτο.					
323. 4ο βήμα: Κόβει την μπανάνα στο πιάτο.					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά φωτογραφιών με παιδί που τρώει την μπανάνα. 1ο, 2ο, 3ο, 4ο, βήματα.</i>					
324. 1ο βήμα: Παίρνει την μπανάνα από το πιάτο.					
325. 2ο βήμα: Καθαρίζει την μπανάνα.					
326. 3ο βήμα: Τρώει την μπανάνα.					
327. 4ο βήμα: Αφήνει τη φλούδα από την μπανάνα στο πιάτο.					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά φωτογραφιών με την ανάπτυξη του ανθρώπου.</i>					
328. Μικρό αγόρι.					
329. Αγόρι					
330. Άνδρας					
331. Παππούς					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά φωτογραφιών που περιγράφουν «πώς γίνεται το ψωμί».</i>					
332. Ο γεωργός αλωνίζει το σιτάρι με την αλωνιστική μηχανή.					
333. Ο αλευρόμυλος αλέθει το σιτάρι και το κάνει αλεύρι.					
334. Ο φούρναρης ζυμώνει και ψήνει το ψωμί.					
335. Η φουρνάρισσα πουλάει το ψωμί.					
3.6.3. Διδ. Στόχος: Να κατανοεί ημιτελή ζωγραφικά σχέδια.					
<i>Δραστηριότητα: Ενώνει διακεκομμένες γραμμές και τελίτσες και κατανοεί ημιτελή σχέδια.</i>					
336. Διακεκομμένες γραμμές σε ευθεία					

ΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΙΡΕΣ - ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ 185

337. Διακεκομμένες γραμμές - το σπιτάκι					
338. Διακεκομμένες γραμμές - το ανθρωπάκι					
339. Διακεκομμένες γραμμές - το λουλούδι					
3.6.4. Διδ. Στόχος: Να θάζει σε λογική σειρά ήχους με αντίστοιχες δραστηριότητες.					
<i>Δραστηριότητα: Σκέψεις με το παγωτό. 1ο, 2ο, 3ο, 4ο βήματα).</i>					
340. 1ο βήμα: Πόσο με δροσίζει το παγωτό!					
341. 2ο βήμα: Το παγωτό τελειώνει γρήγορα.					
342. 3ο βήμα: Είμαι χαρούμενος για το παγωτό μου.					
343. 4ο βήμα: Όταν θα πάμε στη παραλία η μαμά θα μου πάρει παγωτό.					
<i>Δραστηριότητα: Σκέψεις με το παγωτό. 1ο, 2ο, 3ο, 4ο βήματα.</i>					
344. 1ο βήμα: Το κορίτσι δίνει τα χρήματα και ζητά να του δώσουν ένα παγωτό χωνάκι με φράουλα και σοκολάτα.					
345. 2ο βήμα: Παίρνει το παγωτό και λέει «ευχαριστώ».					
346. 3ο βήμα: Γλύφει το παγωτό και ευχαριστιέται. « Μμ! πόσο μου αρέσει!»!					
347. 4ο βήμα: Λιώνει το παγωτό και στεναχωριέται «πόσο γρήγορα λιώνει»!					
<i>Δραστηριότητα: Λογικές ενέργειες στη συναλλαγή με το ταχυδρομείο:1ο βήμα, 2ο βήμα, 3ο βήμα, 4ο βήμα.</i>					
348. 1ο βήμα: Μπροστά στο ταμείο του ταχυδρομείου.					
349. 2ο βήμα: Αγοράζω τα γραμματόσημα.					
350. 3ο βήμα: Κολλάω τα γραμματόσημα πάνω στους φακέλους.					
351. 4ο βήμα: Ρίχνω τα γράμματα στο γραμματοκιβώτιο.					
<i>Δραστηριότητα: Λογική σειρά ήχων. (Το αυτοκίνητο :1ο βήμα, 2ο βήμα, 3ο βήμα, 4ο βήμα.).</i>					
352. Ο πατέρας ανοίγει την πόρτα του αυτοκινήτου και ζητά από το παιδί να επιβιβαστεί.					

186 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

353. Ο πατέρας μπαίνει μέσα στο αυτοκίνητο. (Ακούγεται ο θόρυβος του καθίσματος και της πόρτας που κλείνει).					
354. Ο πατέρας βγάζει το χέρι του έξω από το παράθυρο για να δείξει ότι ξεκινά. (Ακούγεται ο θόρυβος της μηχανής του αυτοκινήτου).					
355. Ο πατέρας, με τα χέρια πάνω στο τιμόνι, οδηγά. (Ακούγεται ο θόρυβος της μηχανής του αυτοκινήτου).					
3.6.5. Διδ. Στόχος: Να κάνει λογικούς πίνακες.					
<i>Δραστηριότητα: Λογικοί πίνακες απλής εισόδου με ονόματα.</i>					
356. Λειτουργικοί λογικοί πίνακες με ονόματα: 1,2,3,4,συρτάρια.					
357. Λειτουργικοί λογικοί πίνακες με ονόματα στα συρτάρια.					
358. Όνομα στον ατομικό πίνακα.					
359. Λειτουργικοί λογικοί πίνακες με ονόματα.					
<i>Δραστηριότητα: Λογικοί πίνακες απλής εισόδου με ομάδες αντικειμένων.</i>					
360. Ψαλίδια					
361. Κινητά τηλέφωνα					
362. Στυλό					
363. Βιβλία					
<i>Δραστηριότητα: Λογικοί πίνακες απλής εισόδου με ομάδες αντικειμένων.</i>					
364. Χρηστικά αντικείμενα για την φροντίδα των μαλλιών.					
365. Χρηστικά αντικείμενα για την φροντίδα της ατομικής υγιεινής					
366. Χαρτιά τουαλέτας.					
367. Αφρός ξυρίσματος και ξυριστική μηχανή.					
<i>Δραστηριότητα: Λογικοί πίνακες απλής εισόδου με χρώματα και αντικείμενα.</i>					
368. Χρώματα - κούκλες					
369. Χρώματα - γεωμετρικά σχήματα (τρίγωνα).					

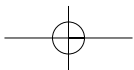
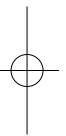
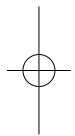
ΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΙΡΕΣ - ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ: ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ **187**

370. Τρίγωνα - χρώματα					
371. Χρώματα - αυτοκινητάκια					
<i>Δραστηριότητα: Λογικοί πίνακες διπλής εισόδου με χρώματα και αντικείμενα.</i>					
372. Χρώματα - πεταλούδες (μπλε, καφέ, κόκκινη)					
373. Χρώματα - ανθρωπάκια - μπλούζες (μικρό, μεσαίο, μεγάλο)					
374. Χρώματα - σημαιάκια - αυτοκινητάκια					
375. Χρωματιστά σπιτάκια - χρωματιστοί κύκλοι					

188 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ**3.11. Σύντομες βιβλιογραφικές πηγές για περισσότερη μελέτη στις Νοητικές ικανότητες.**

- Buzan, T. (2003). *Χρησιμοποίησε το μυαλό σου*. Μτφρ. Μουτσοπούλου Α. Εκδ. Αλκυών, Αθήνα.
- Dendy, Zeigler, C.A. (2000). *Teaching teens with ADD and ADHD*. Woodbine House.
- Grove, M.C. & Hauptfleisch, H.M.A.M. (1982). *Remedial Education in Primary School*. Pretoria.
- Hallowell, D., M. & Ratey, J. (2003). *Ζώντας με τη διάσπαση. Αναγνωρίζοντας και αντιμετωπίζοντας τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής (ΔΕΠ) στα παιδιά και τους ενήλικες*. Μτφρ. Περαντάκου Κούκ Μ. Εκδ. Ελληνική Παιδεία, Αθήνα.
- Harley, T.A. (2000). Comprehension: Understanding and remembering the message, p.207-242. From the book *The psychology of Language. From data to theory*. Psychology Press. London.
- Harrysson, B., Svensk, A. and Johansson, G.I. (2004). How people with developmental disabilities navigate the Internet. *British Journal of Special Education*. vol. 31(3), p. 138-142.
- Hors Serie. (2003). Les secrets de l' intelligence. Dyslexies, hyperactivite: les troubles de l' apprentissage chez l' enfant et leurs traitements. *Science & Vie. Hors Serie*, n. 222.
- Maudslay, L. Dee L., Hayhoe, H. & Byers, R. (2002). *Enhancing Quality of life – facilitating transitions for people with profound and complex learning difficulties*. London: Skill University of Cambridge, Staff Development Guide, Video and other materials.
- Merrell, C. & Tymms, P.B. (2001). Inattention, Hyperactivity and impulsiveness: Their impact on academic achievement and progress. *British Journal of Educational Psychology*, vol. 71, p. 43-56.
- Miller, B. (2002). Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής σελ.207-212. Στο βιβλίο *Χτίζοντας καλύτερη σχέση με τα παιδιά στην τάξη*. Μτφρ. Φ. Αποστόλου. Κέντρο UNESCO για τις γυναίκες και την ειρήνη στις Βαλκανικές χώρες. Θεσσαλονίκη.
- Mitchell, P. (2003). *Η κατανόηση του νου στην παιδική ηλικία*. Αθήνα: Εκδ. Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.
- Munden, A. & Arcelus, J. (2000). *The AD/HD Handbook. A guide for parents and professionals on Attention Deficit/Hyperactivity Disorder*. London: Jessica Kingsley Publ.
- Raymond, S. (2003). *Dragonfly Games: Developing and Supporting Dyslexic Learners 7-14*. London: David Fulton Publishers.
- Αργυρόπουλος, Β. (2003). Απτική Αντίληψη. Έννοια, χαρακτηριστικά και ιδιότητες. *Θέματα ειδικής αγωγής*, τχ.20, σελ. 30-40.
- Κάουλι, Σ. (2003). *Τα ζιζάνια*. Αθήνα: Εκδ. Θυμάρι.
- Λαδά, Αλ & Δροσινού, Μ. (2001). Η ελλειμματική προσοχή, παράγοντας προέλευσης προβλημάτων συμπεριφοράς στα σχολεία. Μτφρ. Λαδά Αλ., Επιμλ. Δροσινού Μ. από το άρθρο των Place M., Wilson J., Martin E., Hulsmeier J. (1999). Attention Deficit Disorder as a factor in the origin of behavioural disturbance in schools. *British journal of Special Education*, Vol. 26, (3), p.158-163). Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Μαρσλειακό Βήμα*, τεύχος Χειμώνα, σελ. 34-43.
- ΠΟΥ. (2000). Διαταραχές υπερκινητικού τύπου, διαταραχή της δραστηριότητας και της προσοχής σελ.331-336. Στο βιβλίο *ICD-Ταξινόμηση 10 ψυχικών διαταραχών της Συμπεριφοράς Κλινικές περιγραφές και οδηγίες για τη διάγνωση*. Επιμλ. Στεφανής Κ, Σολδάτος Κ., Μαυρέας Β. Κέντρο συνεργασίας για την εκπαίδευση και την έρευνα στην ψυχική υγεία. Παγκόσμιος Οργα-

- νισμός Υγείας. Αθήνα: Εκδ. ΒΗΤΑ.
- Ραβάνη, Κ. (2003). *Δραστηριότητες για το νηπιαγωγείο από τον κόσμο της φυσικής*. Εκδ. Δίπτυχο, Αθήνα.
- Συνοδινού, ΚΛ. (2006). *Ο Παιδικός Αυτισμός*. Εκδ. Καστανιώτη. Αθήνα.
- Πόρποδας Κ. (2002). *Η Ανάγνωση*. Πάτρα, ISBN 960 85423 4 0
- Τανός Χ. (2004). *Δυσλεξία*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Χρηστάκης, Κ. (2006). *Η εκπαίδευση των παιδιών με δυσκολίες*. Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή. Τόμος Α, Β΄. Αθήνα: Ατραπός.
- Μπίμπου Α. , Πολυχρόνη Φ. , Χατζηχρήστου Χ. , 2006, *Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες- Δυσλεξία*, Αθήνα, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Κουτσομπίνα, Β. (2007). *Κριτήρια εκτίμησης λεπτής κινητικότητας παιδιών με ελαφρά νοητική καθυστέρηση και ψυχοπαιδαγωγική παρέμβαση. Μια μελέτη περίπτωσης*. Πρακτικά του 5ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής του Π.Ε.Σ.Ε.Α με θέμα: <<Παιδαγωγικές Πρακτικές και Εκπαιδευτικά Προγράμματα Ενταξιακής Υποστήριξης των Α.με.Ε.Ε.Α>>, *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, 38, 155-171.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

1. Αυτοσυναίσθημα
2. Ενδιαφέρον για μάθηση
3. Συνεργασία με άλλους

192 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζεται η συναισθηματική οργάνωση του παιδιού. Το παιδί εκφράζει προς τα έξω την εικόνα του εαυτού του, αναπτύσσει ενδιαφέροντα στο περιβάλλον του και συνεργάζεται με τους άλλους. Τα συναισθήματα είναι συνδεδεμένα με την ανάγκη του παιδιού να αναπτύξει κοινωνικές δεξιότητες και λειτουργική αλληλεπίδραση με τους άλλους στην προσπάθειά του να ενσωματωθεί στο κοινωνικό του περιβάλλον.

Τα ενδιαφέροντα διατηρούν το παιδί σε συναισθηματική εγρήγορση και η συνεργασία με τους άλλους του επιτρέπει να αξιολογεί τις πράξεις του, να αποδέχεται τις αποτυχίες του και να χαίρεται τις επιτυχίες του.

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι: Να σχηματίσει το παιδί την αυτοεικόνα του, να ανακαλύψει και να διατηρήσει τα ενδιαφέροντά του, να μάθει να επικοινωνεί με το περιβάλλον του, να συνεργάζεται με άλλα πρόσωπα και να προσαρμόζεται κοινωνικά.

Η συναισθηματική οργάνωση στο βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής συνδέεται με το βιβλιοτετράδιο του μαθητή (φωτογραφικό- οπτικό και ηχητικό υλικό) “παιχνίδια με κάρτες” που υποστηρίζει ανεπάρκειες στη συναισθηματική οργάνωση με στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας. Η μουσική αξιοποιείται όπως το “χαλί” πάνω στο οποίο πατούν οι συναισθηματικές ενέργειες που διέπουν την διδακτική αλληλεπίδραση. Οι κάρτες εξατομικεύουν πλήρως τις ανάγκες του παιδιού για επικοινωνία και με την βοήθεια του εκπαιδευτικού και των Νέων Τεχνολογιών της Πληροφορικής και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Αυτές μπορούν να φωτογραφίσουν το συναισθηματικό βίωμα και να αντικαταστήσουν την φωτογραφία του βιβλιοτετραδίου του μαθητή με την προσωπική βιωματική συναισθηματική δραστηριότητα με το περιβάλλον.

βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής (Μεσοπρόθεσμοι στόχοι)	βιβλιοτετράδιο του μαθητή (Μεσοπρόθεσμοι στόχοι)	
1. Αυτοσυναίσθημα	α) Ενότητα 1 ^η : «Εκτιμώ τον εαυτό μου».	
2. Ενδιαφέρον για μάθη	β) Ενότητα 2 ^η : «Ενδιαφέρομαι για να μάθω».	
3. Συνεργασία με άλλους	γ) Ενότητα 3 ^η : «Συνεργάζομαι με τους άλλους».	

194 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Ειδικότερα, στο κεφάλαιο επιδιώκεται το παιδί:

- *Να αναπτύξει θετικό αυτοσυναίσθημα.* Οι δραστηριότητες αποβλέπουν στο να μάθει το παιδί να αναγνωρίζει και να αποδέχεται το πρόβλημα και να το αντιμετωπίζει, να παρουσιάζει καλή εικόνα του εαυτού προς τα έξω, να φροντίζει τη φυσική του κατάσταση. Επιπλέον, να αποδέχεται τους άλλους και να απολαμβάνει την αποδοχή των άλλων, να αντιμετωπίζει την αποτυχία με ψυχραιμία, να χαιρέται την επιτυχία του και να σέβεται και να εκτιμά τον εαυτό του και τους άλλους.
- *Να αναπτύξει ενδιαφέρον για τη μάθηση.* Κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, το παιδί αναπτύσσει νέες δεξιότητες, κάνει επισκέψεις σε εκθεσιακούς χώρους, ανακαλύπτει καινούρια πρόσωπα και πράγματα, του δημιουργούνται απορίες και ζητά απαντήσεις στα ερωτήματά του, ανακαλύπτει το περιβάλλον του, φροντίζει να το διατηρεί καθαρό και του δημιουργείται η αίσθηση της προστασίας και του σεβασμού του περιβάλλοντος.
- *Να συνεργάζεται και να επικοινωνεί αποτελεσματικά με τους άλλους.* Η συνεργασία βοηθά το παιδί στην κοινωνικοποίησή του, να αποφύγει την καθήλωσή του στον εγωκεντρισμό και ατομικισμό και το οδηγεί στον προσωποκεντρισμό και στην αναγνώριση του εαυτού ως μέλος μιας κοινωνίας προσώπων και όχι ως μονάδα μέσα στο σύνολο ατόμων. Στόχος είναι να μάθει το παιδί να συνεργάζεται με τα πρόσωπα της οικογένειάς του και του σχολικού περιβάλλοντος και τα πρόσωπα εκτός σχολικού περιβάλλοντος. Δραστηριότητες ομαδικού χαρακτήρα, όπως το να πηγαίνει εκδρομές ή επισκέψεις σε μουσεία με την οικογένειά του, στο σχολικό περιβάλλον να συνεργάζεται με τους συμμαθητές του, βοηθούν το παιδί να αναπτύσσει πνεύμα συνεργατικότητας και αλληλοκατανόησης αλλά και δεξιότητες συναισθηματικής κοινωνικής και ηθικής νοημοσύνης.

Είναι σημαντικό κατά τη διδακτική διαδικασία:

- α) Να δίδονται στο σπίτι ευκαιρίες για επιτυχίες, ώστε να τονώνεται το αυτοσυναίσθημά του.
 - β) Να αναπτύσσει καλές διαπροσωπικές σχέσεις του μαθητή.
 - γ) Να αναπτύξει κοινωνικές δεξιότητες αλληλεπιδρώντας με το περιβάλλον.
 - δ) Να χρησιμοποιούνται εξορθολογιστικά οι νέες τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας χωρίς να δημιουργούν δευτερογενή προβλήματα “εξάρτησης” από τη χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών.
- στ) Στο τέλος της ενότητας παρατίθεται το υλικό υποστήριξης του βιβλιοτετραδίου του μαθητή (4ο τεύχος). Αυτό περιλαμβάνει πλήρη αριθμημένη σειρά καρτών-φωτογραφιών (οπτικό υλικό) και ήχων (ηχητικό υλικό) “παιχνίδια με κάρτες”. Προτείνεται ως μια σειρά διδακτικού υλικού, που μεταξύ άλλων μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων των νοητικών ικανοτήτων. Η επιλογή της μαθησιακής διαδικασίας στοιχειοθετείται σύμφωνα με την κρίση του εκπαιδευτικού και με στόχο την εξυπηρέτηση των ιδιαίτερων ικανοτήτων των μαθητών με προβλήματα διαταραχών στη συμπεριφορά, με παραβατική συμπεριφορά, με προβλήματα συμπεριφοράς στο αυτιστικό φάσμα, αλλά και προβλήματα ψυχικού τραύματος λόγω ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης.
- ε) Να εξατομικεύονται οι στοχευμένες δραστηριότητες συναισθηματικής οργάνωσης με παιχνίδια σταθερών και κινητών καρτών στα οποία εντάσσονται βιωματικές φωτογραφίες από τα βήματα της διδακτικής αλληλεπίδρασης.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

4.1. Αυτοσυναίσθημα

Το παιδί είναι ικανό:

4.1.1. Να γνωρίζει και να αποδέχεται το πρόβλημά του.

Γνώση και αποδοχή των δυσκολιών του/της.

– Ξέρει ότι δυσκολεύεται:

- Να βλέπει τηλεόραση
- Να ακούει καθαρά μουσική
- Να περπατάει μόνος/η του/της
- Να τρέχει στην παιδική χαρά
- Να μιλάει δυνατά και καθαρά
- Να πηγαίνει μόνος/η του/της στην τουαλέτα
- Να ανεβοκατεβαίνει σκάλες στο σχολείο
- Να γράφει
- Να διαβάζει
- Να κόβει με το ψαλίδι
- Να παρακολουθεί μια συζήτηση
- Να ζωγραφίζει

– Αποδέχεται τις δυσκολίες του/της

- Ακούει προσεκτικά όταν του/της μιλούν για τις δυσκολίες του/τα
- Μιλάει για τις δυσκολίες του/της
- Συζητά με άλλους τις δυσκολίες του/της
- Συνεργάζεται για την αντιμετώπισή τους.

4.1.2. Να αντιμετωπίζει το πρόβλημά του/της.

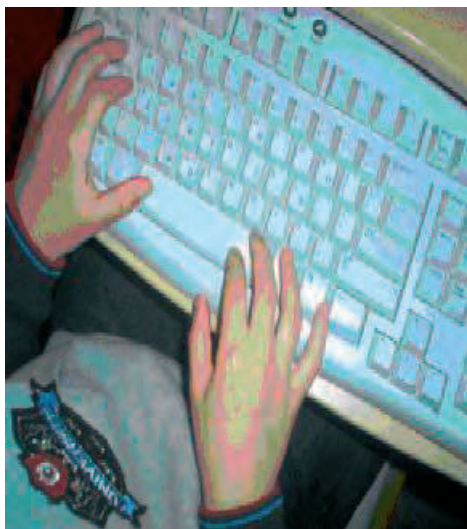

Αντιμετώπιση του προβλήματος

- Αντιμετωπίζει τις φυσικές αδυναμίες του/της
- Φοράει τα γυαλιά του κάθε μέρα
- Κάνει τις ασκήσεις (π.χ. ορθοπδικές) που του/της υποδεικνύονται.
- Παίρνει τα φάρμακά του/της χωρίς να δυσανασχετεί.
- Φοράει τα ειδικά ανατομικά παπούτσια
- Φοράει σιδεράκια στα δόντια
- Φοράει τον κηδεμόνα στην πλάτη για τη σπονδυλική στήλη
- Χρησιμοποιεί τα μπαστούνια για να κινείται μόνος/η του/της.

196 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

4.1.3. Να παρουσιάζει καλή εικόνα του/της εαυτού του προς τα έξω.

Παρουσίαση αποδεκτής εικόνας

- Διατηρεί το σώμα του καθαρό
Πλένει τα χέρια του, τα πόδια του, το σώμα του, καθαρίζει τα αυτιά του
Κόβει τα νύχια του
Φροντίζει τα μαλλιά του και αντιμετωπίζει τα ενοχλητικά παράσιτα π.χ. ψείρες
Βουρτσίζει τα δόντια του
- Τηρεί κανόνες του φαγητού
Κάθεται στο τραπέζι και περιμένει με υπομονή
Χρησιμοποιεί σωστά το κουτάλι, το πιρούνι, το μαχαίρι
Τρώει χωρίς να λερώνει: (π.χ. το τραπέζι και τους άλλους, τα ρούχα του και τα χέρια του).
Τρώει το φαγητό του σε κανονική χρονική διάρκεια
- Φροντίζει τη φυσική του κατάσταση:
Γυμνάζεται τακτικά
Παρακολουθεί το βάρος του
Ελέγχει το διατολόγιό του
Κοιμάται και ξυπνά λογικές ώρες
Αποφεύγει τα ατυχήματα
- Οργανώνει τις εξόδους του
Φοράει τα κατάλληλα ρούχα και παπούτσια
Είναι συνεπής στις συναντήσεις του
Σχεδιάζει τις μετακινήσεις του: (π.χ. πού, πότε, πώς θα πάει και τι μέσα θα χρησιμοποιήσει)

ΑΥΤΟΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ: ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ 197

4.1.4. Να αποδέχεται τους άλλους.

Αποδοχή άλλων προσώπων

- Οι γονείς του:
 - Ακούει με προσοχή τους γονείς του όταν του μιλούν
 - Μιλάει μαζί τους για τα προβλήματα και τις δυσκολίες του
 - Συζητά, παίζει, ακούει μουσική και βλέπει τηλεόραση μαζί τους
- Τα άλλα παιδιά
 - Κάνει φίλους, διατηρεί τη φιλία
 - Ανταλλάσσει επισκέψεις
 - Παίζει, συζητά και διασκεδάζει με άλλα παιδιά
- Οι ενήλικες
 - Ακούει με προσοχή όταν του μιλούν
 - Συζητάει μαζί τους
 - Μιλάει ευγενικά όταν απευθύνεται σε άλλους

4.1.5. Να αποδέχεται την αποτυχία του/της.

Αποδοχή της αποτυχίας του

- Ελέγχει τη συμπεριφορά του
 - Διατηρεί την ψυχραιμία του όταν αποτυγχάνει (χωρίς να θυμώνει, να δυσανασχετεί, να κλαίει, να φωνάζει).
 - Αναλαμβάνει την ευθύνη για τα λάθη του.
 - Διατηρεί καλή σχέση με τον εαυτό του.
 - Βελτιώνει τον εαυτό του
 - Επισημαίνει τα λάθη του
 - Συζητά τα λάθη του με τους άλλους (δασκάλους, γονείς).
 - Κατανοεί τα λάθη του.
 - Ζητάει και δέχεται βοήθεια για να γίνει καλύτερος.
- Παράδειγμα: Ένα παιδί με πρόβλημα συντονισμού κινήσεων, ο Ν. αστοχεί συχνά όταν επιχειρεί να βάλει τη μπάλα στο καλάθι. Πρέπει να μάθει:
1. Να διατηρεί την ψυχραιμία του
 2. Να δέχεται υποδείξεις

198 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

4.1.6. Να χαίρεται την επιτυχία του/της.

3. Να συνεχίζει την προσπάθειά του για να σημειώσει επιτυχία.

– Αναγνωρίζει την επιτυχία του
Συζητάει την επιτυχία του με τους άλλους (π.χ. δασκάλους, συμμαθητές, γονείς του).
Αξιοποιεί την επιτυχία του για άλλες επιτυχίες.

Διατηρεί στη μνήμη την επιτυχία.

Μαθαίνει πώς θα πετύχει τους στόχους του.

Παράδειγμα: Ένα παιδί με πρόβλημα συντονισμού κινήσεων, ο Ν. Κάθε φορά που επιτυγχάνει να βάλει τη μπάλα στο καλάθι.

Πρέπει να ενισχύεται:

1. Λεκτικά (μπράβο Ν. τα κατάφερες)
2. Με άλλες εκδηλώσεις (χειροκροτήματα).
Και να μάθει:

1. Να χαίρεται την επιτυχία του
2. Να φροντίζει για την επόμενη επιτυχία

4.1.7. Να εκτιμά τον εαυτό του/της και τους άλλους.

– Αξιολογεί και εκτιμά τα πρόσωπα που το περιβάλλουν.

Τους γονείς του (οι γονείς μου με φροντίζουν).

Τους δασκάλους του (οι δάσκαλοί μου με αγαπούν).

Τους φίλους του (οι φίλοι μου με θέλουν).

Τους συμμαθητές του (οι συμμαθητές μου με βοηθούν).

– Αξιολογεί και εκτιμά τον εαυτό του σε σχέση με τις δραστηριότητές του:

Δέχεται ή απορρίπτει πράγματα που κάνει.
Κάνει πράγματα που είναι χρήσιμα στον ίδιο.

Προσπαθεί να βελτιώσει αυτό που κάνει.

Παράδειγμα: Ο Ν. δέχεται ότι το να κάθεται στο θρανίο και να ζωγραφίζει τον βοηθάει

ΑΥΤΟΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ: ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ 199

Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Μυτιλήνης**Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Νομού Ευβοίας**

γιατί αισθάνεται χαρά. Προσπαθεί να βελτιώσει τη ζωγραφική του για να διακριθεί. Αποφεύγει να περιφέρεται άσκοπα στο χώρο της τάξης.

– Αξιολογεί το χρόνο που δραστηριοποιείται: Αρχίζει και τελειώνει ό,τι κάνει στην ώρα του.

Καθορίζει το χρόνο που χρειάζεται για ό,τι κάνει

Προσπαθεί να βελτιώσει το ρυθμό του.

Παράδειγμα: Ένα παιδί ζωγραφίζει.

Αρχίζει και τελειώνει σε σωστό χρόνο, χωρίς να διακόπτει την εργασία του, ακολουθεί τις οδηγίες, βελτιώνει τη ζωγραφική του. Δείχνει αυτά που έκανε και αισθάνεται ευχάριστα. Αξιοποιεί αυτά που έκανε για επόμενα βήματα.

– Αξιολογεί το χώρο και δραστηριοποιείται:

Τον αναγνωρίζει.

Τον επαναπροσδιορίζει.

Οργανώνει τον προσωπικό του χώρο.

Προσθέτει αντικείμενα.

Αφαιρεί αντικείμενα.

Αλλάζει θέσεις στα ίδια αντικείμενα.

Παράδειγμα: Η Ν. τακτοποιεί τη γωνιά με τις κούκλες. Αλλάζει τη θέση του κουκλόσπιτου.

Προσθέτει τις πλαστικές κούκλες δίπλα στις πάνινες. Βρίσκει τα ζώα κούκλες για να παίξει.

εργαστήριο κηροπλαστικής

200 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

4.2. ΕΝΟΤΗΤΑ 2η: Ενδιαφέρον για μάθηση

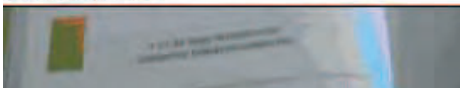
Το παιδί είναι ικανό:

4.2.1. Να δείχνει ενδιαφέρον για τη μάθηση.

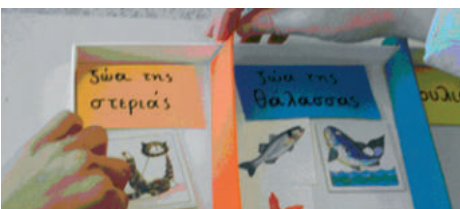

4.2.4. Γνωρίζει τα ζώα

Δραστηριότητες: Ταξινομεί τα ζώα με παιχνίδια.

4.2.2. Να ρωτάει όταν έχει απορίες.

Ενδιαφέρον για μάθηση

- Ξέρει ότι είναι σπουδαίο να μαθαίνει:
- Ζητάει πληροφορίες για θέματα που το ενδιαφέρουν, π.χ. αυτοκίνητα παιχνίδια: κάνει συλλογές αυτοκινήτων, ψάχνει για πληροφορίες σε περιοδικά, εφημερίδες κτλ.
- Ομάδες ποδοσφαίρου, καλαθόσφαιρας: κάνει συλλογές με φωτογραφίες διαφόρων παιχτών κτλ.
- Πληροφορείται μέσα από τις εικόνες και τους ήχους βιογραφίες μουσουργών, ηθοποιών κτλ. π.χ. η ζωή του Μότσαρτ.
- Βελτιώνει τον εαυτό του με τη μάθηση ακούει ένα μουσικό κομμάτι με κλειστά μάτια.
- Εκτελεί ανάλογες μουσικοχορευτικές κινήσεις.
- Βελτιώνει την κινητική του κατάσταση εκδηλώνει την ευχαρίστησή του στο ό,τι καταφέρνει.
- Παράδειγμα:* Ένα παιδί ακούει με κλειστά μάτια το μουσικό κομμάτι π.χ. «Ο χορός της φωτιάς» του Βαγγέλη Παπαθανασίου. Φαντάζεται τις κινήσεις που θα κάνει. Σηκώνεται και εκτελεί μουσικοχορευτικές κινήσεις, ακούγοντας ξανά το μουσικό κομμάτι. Χαίρεται γι' αυτό που πετυχαίνει.

Επισκέψεις σε εκθεσιακούς χώρους

- Επισκέπτεται α) την πινακοθήκη.
- Παρατηρεί έναν πίνακα ζωγραφικής ζητάει πληροφορίες για το ζωγράφο (π.χ. Λύτρας), την ονομασία του πίνακα (Νεκρή Φύση), τα πρόσωπα του πίνακα, τις ενδυμασίες, τα χρώματα που χρησιμοποιεί, κτλ.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΜΑΘΗΣΗ: ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ 201

β) Μουσεία:

Παρατηρεί τα εκθέματα π.χ. (φιγούρες του караγκιόζη), ζητά πληροφορίες για τον καλλιτέχνη, για τα πρόσωπα που απεικονίζουν οι φιγούρες, τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν κτλ.

Περνάει στο παιδαγωγικό εργαστήριο του μουσείου και μαθαίνει να φτιάχνει αντικείμενα που είδε π.χ. φιγούρες του караγκιόζη.

4.2.3. Να ανακαλύπτει καινούργια πρόσωπα και πράγματα.

Αναζήτηση νέων πληροφοριών

– Διατηρεί το ενδιαφέρον για νέες πληροφορίες

Ακούει με ενδιαφέρον «τα νέα» των συμμαθητών του, παρακολουθεί βιντεοταινίες (π.χ. Ο Μέγας Αλέξανδρος και διηγείται τι είδε, το θέμα της βιντεοταινίας, το περιεχόμενο. Προσδιορίζει τοπικά και χρονικά το περιστατικό κτλ.).

4.2.4. Να γνωρίζει τα ζώα.

Γνωριμία με τα ζώα.

– Επισκέπτεται το ζωολογικό κήπο και:
Παρατηρεί τα ζώα.

202 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Διακρίνει διάφορα είδη ζώων.
 Παρατηρεί τι τρώνε τα ζώα.
 Περιγράφει διάφορα ζώα.
 Ζητάει πληροφορίες για τη ζωή και τη φύλαξή τους.
 Φωτογραφίζει ζώα και πουλιά.
 Πλησιάζει τις πάπιες.
 Δίνει τροφή στις πάπιες.
 Μιμείται τη φωνή της πάπιας.

4.2.5. Να γνωρίζει τα φυτά.

Γνωριμία με τα φυτά
 – Επισκέπτεται έναν κήπο και:
 Παρατηρεί τα δέντρα και τα φυτά.
 Διακρίνει διάφορα είδη φυτών.
 Περιγράφει φυτά.
 Ζητάει πληροφορίες για την ονομασία τους, την ανάπτυξή τους κτλ.
 Παίζει, ζωγραφίζει, συνθέτει θέματα με δέντρα και φυτά που παρατήρησε.
 – Φυτεύει ένα σπόρο στη γλάστρα π.χ. φασόλι και:
 Παρακολουθεί την ανάπτυξή του καταγράφει ό,τι βλέπει.

4.2.6. Να φροντίζει το περιβάλλον.

Διατηρεί καθαρό το περιβάλλον
 – Χρησιμοποιεί το καλάθι των αχρήστων:
 Στην τάξη.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ: ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ 203

- Στην αυλή.
- Στην τουαλέτα.
- Στο δρόμο για το περιτύλιγμα της σοκολάτας.
- Συμμετέχει σε δραστηριότητες καθαριότητας
- Προστατεύει τα φυτά στο πάρκο, στο δρόμο.
- Περπατά χωρίς να πατά το γρασίδι.
- Μαζεύει τα σκουπίδια σε σακούλες..
- Προσέχει το δάσος από τη φωτιά.

4.3. ΕΝΟΤΗΤΑ 3η: Συνεργασία με τους άλλους

Το παιδί είναι ικανό:

4.3.1. Να συνεργάζεται με τα πρόσωπα της οικογένειας.

Συνεργασία στο πλαίσιο της οικογένειας με:

- Τη μητέρα
 - Ετοιμάζει μαζί της το πρωινό.
 - Στρώνει μαζί της το τραπέζι για φαγητό.
 - Καθαρίζει και τακτοποιεί το σπίτι (ηλεκτρική σκούπα, ξεσκόνισμα, πλύσιμο πιάτων).
 - Ετοιμάζει το μπάνιο για την ατομική του καθαριότητα.
 - Τον πατέρα
 - Συνεργάζεται σε μαστορέματα π.χ. Φέρνει το σφυρί, μαζεύει τα εργαλεία.
 - Δίνει τα καρφιά, βοηθάει να καρφώσουν την πόρτα.
 - Τα αδέρφια
 - Παίζει με τα αδέρφια του χωρίς να μαλώνει.
 - Δέχεται τη βοήθεια του μεγαλύτερου αδερφού στις σχολικές εργασίες.
 - Τακτοποιεί τα παιχνίδια με τ' αδέρφια του.
 - Ακούει μουσική και βλέπει τηλεόραση μαζί τους.
 - Είναι ήσυχος όταν τ' αδέρφια του εργάζονται.
- Με τους γονείς*
- Πηγαίνει εκδρομές με την οικογένειά του
 - Επιλέγουν από κοινού πού θα πάνε

204 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

4.3.2. Να συνεργάζεται με τα πρόσωπα του σχολικού περιβάλλοντος.

Ετοιμάζουν τα πράγματά του
Συγκεντρώνουν αναμνηστικό υλικό (π.χ. κάρτες) για τα μέρη που επισκέπτονται.

– Επισκέπτεται μουσεία με την οικογένειά του

Επιλέγουν μαζί το μουσείο που θα επισκεφτούν

Βλέπουν τα εκθέματα

Προμηθεύονται αναμνηστικό υλικό σχετικά με τα εκθέματα του μουσείου.

Συνεργασία στο πλαίσιο του σχολείου με:

– Ακούει προσεκτικά τις οδηγίες του δασκάλου

Ζητάει τη βοήθεια όταν χρειάζεται

Εκτελεί τις σχολικές εργασίες σύμφωνα με τις οδηγίες που του έχουν δοθεί

Τους συμμαθητές

– Ζωγραφίζει ομαδικά με

Δακτυλοπογιές

μαρκαδόρους

πινέλα

– Τραγουδούν ομαδικά: π.χ.

«Ήταν ένας κιθαρίστας»

«Ο μανάβης»

«Η γερακίνα»

– Παίζουν ομαδικά παιχνίδια

Συμφωνούν για τους κανόνες του παιχνιδιού

Επιλέγουν αρχηγό

Αξιολογούν το αποτέλεσμα του παιχνιδιού

Συζητούν για τα λάθη ή τις παραβάσεις που έγιναν

– Συνθέτουν κολάζ ομαδικά με θέμα π.χ. «η γειτονιά μας»

Ζαχαροπλαστείο

Φαρμακείο

Σχολείο

Παιδική χαρά – κούνιες

Εκκλησία

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ: ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ **205**

Λεωφόρος
Φανάρια

4.3.3. Να συνεργάζεται με πρόσωπα εκτός σχολείου.

- Παίζει με τα παιδιά της γειτονιάς
- Τα πλησιάζει φιλικά
- Παίζει μαζί τους
- Επιλέγει και οργανώνει μαζί τους το παιχνίδι

- Συναλλάσσεται με τους καταστηματάρχες της γειτονιάς
- Ψωνίζει από το περίπτερο ή το μανάβη
- Πληρώνει και παίρνει ρέστα
- Ευχαριστεί και επιστρέφει σπίτι
- Συνεργάζεται με το γιατρό του
- Δέχεται να πάει στο γιατρό του
- Δέχεται να εξεταστεί, χωρίς να κάνει φασαρίες

4.3.4. Να γυμνάζεται με άλλα παιδιά.

Εκτελεί απλές γυμναστικές ασκήσεις:

Στην αυλή του σχολείου

Στο γυμναστήριο με ή χωρίς όργανα

Στο κολυμβητήριο

Στο γήπεδο καλαθοσφαίρισης

Εκτελεί ασκήσεις ισορροπίας

- Στη δοκό με τα χέρια

Στο πλάι

Στο ύψος των ώμων

Κάτω

Στο κεφάλι

- Στην καλαθοσφαίριση

Πηδάει ισορροπώντας

Σπρώχνει τη μπάλα που κρατά

- Συγχρονίζεται με τα άλλα παιδιά με παιχνίδια συγχρονισμού κινήσεων, π.χ. «Γύρω γύρω όλοι»

206 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**4.3.5. Να κάνει ασκήσεις χαλάρωσης.***Ασκήσεις χαλάρωσης με κινήσεις*

- Της κεφαλής (εκτελεί εντολές από θέση οκλαδόν)
- Αριστερά - δεξιά
- Πάνω - κάτω
- Μπροστά - πίσω
- Των ποδιών (χαλαρώνει καθισμένο στη μοκέτα)
- Τους μηρούς
- Τα γόνατα

Τα δάκτυλα

- Των χεριών (χαλαρώνει ξαπλωμένο στη μοκέτα)
- Σηκώνει ελαφρά το αριστερό χέρι
- Το αφήνει να πέσει χωρίς δύναμη
- Σηκώνει ελαφρά το δεξί χέρι
- Το αφήνει να πέσει χωρίς δύναμη

4.3.6. Να αναπτύσσει και να διατηρεί φιλικές σχέσεις.*Ανάπτυξη και διατήρηση φιλικών σχέσεων*

- Γνωρίζει παιδιά
- Στο σχολείο
- Στη γειτονιά
- Στην παιδική χαρά
- Στην κατασκήνωση
- Ξεχωρίζει κάποια από αυτά και συνδέεται φιλικά μαζί τους.

4.4. ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ (Λ.Ε.Β.Δ) ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Όνομα παιδιού	:
Ημερ/νία γέν.	:
Σχολείο	:
Εξεταστής	:
Τάξη	:
Ημερ/νία εξέτ.	:

Περιοχή IV: ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ Μπορεί να

1. Ανάπτυξη του Αυτοσυναισθήματος

- 4.1.1. Γνωρίζει και αποδέχεται το πρόβλημά του/της
- 4.1.2. Αντιμετωπίζει το πρόβλημά του/της
- 4.1.3. Παρουσιάζει καλή εικόνα του εαυτού του/της προς τα έξω
- 4.1.4. Αποδέχεται τους άλλους
- 4.1.5. Αποδέχεται την αποτυχία του/της
- 4.1.6. Χαίρεται την επιτυχία του/της
- 4.1.7. Εκτιμά τον εαυτό του/της και τους άλλους

2. Ανάπτυξη και καλλιέργεια ενδιαφέροντος για την αλληλεπιδραστική μάθηση με το περιβάλλον

- 4.2.1. Δείχνει ενδιαφέρον για τη μάθηση
- 4.2.2. Ρωτάει όταν έχει απορίες
- 4.2.3. Ανακαλύπτει καινούρια πρόσωπα και πράγματα
- 4.2.4. Γνωρίζει τα ζώα
- 4.2.5. Γνωρίζει τα φυτά
- 4.2.6. Φροντίζει το περιβάλλον

3. Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και συνεργασία με τα πρόσωπα την κοινότητας.

- 4.3.1. Συνεργάζεται με τα πρόσωπα της οικογένειας
- 4.3.2. Συνεργάζεται με τα πρόσωπα του σχολικού περιβάλλοντος
- 4.3.3. Συνεργάζεται με πρόσωπα εκτός σχολείου
- 4.3.4. Γνωρίζεται με άλλα παιδιά
- 4.3.5. Κάνει ασκήσεις χαλάρωσης
- 4.3.6. Αναπτύσσει και διατηρεί φιλικές σχέσεις

Παρατηρήσεις/σχόλια:

208 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

**4.5. ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ- ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
ΣΤΗΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ**

Όνομα μαθητή	: Αντώνης
Ηλικία	: 8,2
Τάξη	: Γ΄
Επίπεδο αναπτυξιακών δεξιοτήτων στην ετοιμότητα της συναισθηματικής οργάνωσης	: α΄ εξαμήνο στην Β΄ Δημοτικού
Επίπεδο στις ακαδημαϊκές δεξιότητες	: γλώσσα (γραφή) β΄ εξαμήνο στην Β΄ Δημοτικού
Επίπεδο στα μαθηματικά	: α΄ εξαμήνο στην Γ΄ Δημοτικού

Σημείωση: Το επίπεδο σημειώνεται με βάση τα στοιχεία που ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής έχει καταγράψει από: α) την εμπειρική συστηματική παρατήρηση και β) την άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση (ΛΕΒΔ), στην ετοιμότητα, στη γλώσσα και στα μαθηματικά, συγκριτικά με την απόκλιση ή μη σύμφωνα με το εξαμήνο της τάξης φοίτησης

Χρονοδιάγραμμα διδακτικής παρέμβασης	Διδακτική παρέμβαση	Χώρος εξατομικευμένης διδακτικής υποστήριξης
Χρ. Έναρξης: 11/4/2005 Χρ. Λήξης: 15/4/2005 Διάρκεια: 5 ημέρες.	ένας προς τρεις (μαθητές) στο τμήμα ένταξης.	Στο τμήμα ένταξης 2 φορές την εβδομάδα από μία ώρα με εφαρμογή στο διδακτικό στόχο 15΄ λεπτά, κάθε φορά.

Διδακτικός στόχος (βραχυπρόθεσμος στόχος)	Ενότητα (μεσοπρόθεσμος στόχος)	Περιοχή (μακροπρόθεσμος στόχος)	Γενικές Ενότητες ΠΑΠΕΑ
4.3.2. Να συνεργάζεται με τα πρόσωπα του σχολικού περιβάλλοντος.	3 ^η : Συνεργασία με άλλους.	Συναισθηματική οργάνωση	Κοινωνικές δεξιότητες- Κοινωνική προσαρμογή, Δημιουργικές δραστηριότητες, Βασικές σχολικές δεξιότητες

ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ 209

Υλικά	Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας – Βήματα
1. αγαπημένα αντικείμενα του παιδιού 2. βιβλιοτετράδια ετοιμότητας 3. παπουτσόκουτα 4. πλαστικοποιημένες κάρτες 5. έντυπα A4 6. φωτογραφική μηχανή 7. Ηλεκτρονικός Υπολογιστής 8. χρωματιστά χαρτόνια, αντικείμενα για κολλάζ 9. κόλλα, βέλκτρον, μολύβια, ξυλομπογιές, μαρκαδόροι, αυτοκόλλητα	1ο βήμα: Συμμετέχει σε ομαδικά παιχνίδια που γίνονται στην τάξη π.χ., «ο λύκος και τα πρόβατα». 2ο βήμα: Συμμετέχει σε ομαδικά παιχνίδια στην αυλή του σχολείου π.χ., ποδόσφαιρο. 3ο βήμα: Φτιάχνει κολλάζ στην τάξη σε συνεργασία με άλλους μαθητές. Διαλέγουν από κοινού το θέμα του κολλάζ/ 4ο βήμα: Μαζεύει με τα παιδιά της ομάδας τα χαρτιά που έχουν πέσει κάτω, τα αντικείμενα που χρησιμοποίησαν για το κολλάζ και τακτοποιούν τα θρανία. Ορίζουν από πριν τι θα κάνει ο καθένας. 5ο βήμα: Ανά δυο αναλαμβάνουν να βρουν πληροφορίες για τον ιπποπόταμο στη βιβλιοθήκη του σχολείου και στον υπολογιστή της τάξης. 6ο βήμα: Παίζουν με τις σταθερές και κινητές κάρτες στο βιβλιοτετράδιο της συναισθηματικής οργάνωσης. 7ο βήμα: Παίζουν με τις κάρτες με τον ηλεκτρονικό Υπολογιστή. 8ο βήμα: Μιλούν και ζωγραφίζουν τα συναισθήματά τους.

Συμπεριφορά μαθητή/τριας	Αμοιβή	Αξιολόγηση – καταγραφές	Κριτήρια επιτυχίας
Να συνεργάζεται με τα πρόσωπα του σχολικού περιβάλλοντος.	Ένα αυτοκόλλητο αστεράκι	1. έντυπο καθημερινής καταγραφής 2. έντυπο συνεργασίας με το γονέα 3. έντυπο διδακτικής αλληλεπίδρασης	Συμμετέχει σε τρεις από τις πέντε δραστηριότητες.

210 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**4.7. Διδακτικά υλικά που ενδεικτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν**

Βιβλιοτετράδιο «Συναισθηματική οργάνωση», Ο.Ε.Β.Δ.

Οπτικό υλικό (κάρτες) συναισθηματικής οργάνωσης 1 - 236, Ο.Ε.Β.Δ.

Ηχητικό υλικό (cd) συναισθηματικής οργάνωσης, Ο.Ε.Β.Δ.

Φωτογραφίες παιδιών με προβλήματα στο πάρτι, την παιδική χαρά, το γυμναστήριο, το κολυμβητήριο

Αντικείμενα καθημερινής χρήσης (οδοντόβουρτσα, οδοντόπαστα, σαπούνι, πετσέτα, νυχοκόπτης, ποτήρι, μπουκάλι με νερό, κουτάλι, πιρούνι, πετσέτα φαγητού)

Χαρτιά και χρώματα για ζωγραφική, κούκλες, κουκλόσπιτο, λούτρινα, πλαστικά και ξύλινα ζωάκια

Συλλογές με αυτοκίνητα, ομάδες ποδοσφαίρου, φωτογραφίες αγαπημένων παιχτών, ηθοποιών

Βιβλία με πίνακες ζωγραφικής, μουσειακά εκθέματα, φιγούρες του Καραγκιόζη

Σχέδια ζωγραφικής με τους ήρωες που παίζουν στα έργα του Καραγκιόζη, κασέτες με ηχογραφημένες παραστάσεις του Καραγκιόζη

Κασέτα με ηχογραφημένες φωνές παιδιών που μιμούνται τα ζώα

Βιωματικές φωτογραφίες με φυτά, δέντρα, λουλούδια, ζώα

Βιωματικές φωτογραφίες φροντίδας του φυτού ή του ζώου από το παιδί, π.χ. ποτίζει τη γλάστρα ή ταΐζει το σκύλο του

Πίνακας με οδηγίες και φωτογραφίες καλής συμπεριφοράς στην τάξη, στην αυλή του σχολείου, στο σπίτι, στο παιχνίδι με τα άλλα παιδιά

Δακτυλομπογιές, πινέλα, μαρκαδόρους, κόλλες, ψαλίδια, χαρτιά, φωτογραφίες από περιοδικά

Οπτικοακουστικά μέσα (μαγνητόφωνο, ραδιόφωνο, τηλεόραση, μικρόφωνο, cds, φωτογραφική μηχανή, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής)

Πλαστικοποιητής, αυτοκόλλητο βέλκτρον, παπουτσόκουτα

Υποδομές στα εργαστήρια της Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) με τις εξειδικεύσεις φυτικής και ζωικής παραγωγής, βιολογικών προϊόντων, κηροπλαστικής, πηλοπλαστικής-κεραμικής, υφαντουργικής, ξυλογλυπτικής, ζαχαροπλαστικής-μαγειρικής, καθαριότητας κ.λ.π.

Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας Συναισθηματική Οργάνωση

4.6. Παιχνίδια με κάρτες: παρέμβαση

Το βιβλιοτετράδιο του μαθητή συνοδεύεται από:

Ενότητες	Οπτικό υλικό: κάρτες - φωτογραφίες.	Ηχητικό υλικό: φυσικοί βιωματικοί και μουσικοί ήχοι.
1η. «Εκτιμώ τον εαυτό μου» αυτοσυναίσθημα	1-56: 56	Το ηχητικό υλικό παρατίθεται χωρίς αλλαγές από την Α' έκδοση. Ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ μπορεί να τροποποιήσει εξατομικεύοντας τους φυσικούς και βιωματικούς ήχους.
2η. «Ενδιαφέρομαι να μάθω» - ενδιαφέρον για μάθηση.	57-144=88	
3η. «Συνεργάζομαι με τους άλλους» συνεργασία με τους άλλους.	145-236= 92	
ΣΥΝΟΛΟ	236	128

212 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ**Ενότητα 1η «Εκτιμώ τον εαυτό μου»**

Ο δάσκαλος σημειώνει με «ν» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
4.1.1. Διδ. Στόχος: Να γνωρίζει και να αποδέχεται το πρόβλημά του/ της.					
<i>Δραστηριότητα: Γνώση και αποδοχή των δυσκολιών του /της.</i>					
1. Ξέρει ότι δυσκολεύεται να περπατάει μόνη της.					
2. Ξέρει ότι δυσκολεύεται, όταν κατεβαίνει τις σκάλες στην πισίνα.					
3. Ξέρει ότι πρέπει να συνεργάζεται με τη γιατρό, για να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες της.					
4. Ξέρει ότι δυσκολεύεται να ακούει καθαρά μουσική.					
<i>Δραστηριότητα: Γνώση και αποδοχή των δυσκολιών του /της.</i>					
5. Ξέρει ότι πρέπει να κάθεται στο κρεβάτι μέχρι να γίνει καλά το πόδι της.					
6. Ξέρει ότι πρέπει να φορά το γύψο για όσο απαιτείται από την ιατρική φροντίδα.					
7. Ξέρει ότι πρέπει να φορά τον ορό και η νοσοκόμα να της παίρνει την πίεση.					
8. Ξέρει ότι δυσκολεύεται να πηγαίνει στην τουαλέτα με την αναπηρική καρέκλα όταν αυτή δεν είναι προσβάσιμη.					
<i>Δραστηριότητα: Ζωγραφίζει τα συναισθήματα του/της.</i>					
9. Επιλέγει τα συναισθήματα του/της.					
10. Ζωγραφίζει τα συναισθήματα του/της.					
11. Εκφράζει τα συναισθήματα του/της.					
12. Ελέγχει τα συναισθήματα του/της.					

ΑΥΤΟΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ 213

4.1. 2. Διδ. στόχος: Να αντιμετωπίζει το πρόβλημά του/ της.					
<i>Δραστηριότητα: Αντιμετώπιση των καθημερινών δυσκολιών και εμποδίων.</i>					
13. Φοράει τον κηδεμόνα στην πλάτη για την υποστήριξη της σπονδυλικής στήλης.					
14. Ξέρει ότι πρέπει να περπατά με τη βοήθεια του «Π».					
15. Ξέρει ότι πρέπει να αντιμετωπίσει την κινητική αναπηρία στα κάτω άκρα με ασκήσεις φυσιοθεραπείας.					
16. Ξέρει ότι πρέπει να κάνει αιμοκάθαρση με τα μηχανήματα στο νοσοκομείο.					
<i>Δραστηριότητα: Προσπάθειες αυτονομίας στη διαχείριση καθημερινών δυσκολιών και εμποδίων: 1ο βήμα, 2ο βήμα, 3ο βήμα, 4ο βήμα.</i>					
17. 1ο βήμα: Πιάνει το δεξί παπούτσι, χωρίς βοήθεια.					
18. 2ο βήμα: Προσπαθεί να βάλει το δεξί παπούτσι, χωρίς βοήθεια.					
19. 3ο βήμα: Προσπαθεί να βάλει τα δάκτυλα μέσα στο δεξί παπούτσι, χωρίς βοήθεια.					
20. 4ο βήμα: Προσπαθεί να βάλει τη φτέρνα μέσα στο δεξί παπούτσι, χωρίς βοήθεια.					
<i>Δραστηριότητα: Προσπάθειες αυτονομίας στη διαχείριση καθημερινών δυσκολιών και εμποδίων.</i>					
21. Ξέρει ότι πρέπει να ζητά βοήθεια όταν δυσκολεύεται να πατήσει και να βηματίσει.					
22. Ξέρει ότι πρέπει να φορά τα γυαλιά του για να βλέπει καθαρά.					
23. Ξέρει ότι πρέπει να κάνει ασκήσεις φυσιοθεραπείας στο πολύζυγο.					
24. Ξέρει ότι πρέπει να φορά τα ορθοπεδικά παπούτσια για να περπατήσει.					
4.1.3. Διδ. στόχος: Να παρουσιάζει καλή εικόνα του εαυτού του/της προς τα έξω.					
<i>Δραστηριότητα: Ατομική φροντίδα και καλή εικόνα του εαυτού του/της "προς τα έξω".</i>					

214 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

25. Ξέρει ότι πρέπει να έχει δόντια καθαρά.					
26. Ξέρει ότι πρέπει να έχει τα χέρια καθαρά.					
27. Ξέρει ότι πρέπει να τρώει προσεκτικά, χωρίς να λερώνει το πρόσωπο.					
28. Ξέρει ότι πρέπει να τρώει χωρίς να λερώνει το τραπεζομάντιλο και τα ρούχα του.					
<i>Δραστηριότητα: Συμμετοχή σε παρελάσεις, χορευτικά δρώμενα και τραγούδια στην γιορτή του σχολείου.</i>					
29. Κάνει παρέλαση με το αναπηρικό αμαξίδιο, στην γιορτή του σχολείου.					
30. Συμμετέχει και τραγουδά με τα άλλα παιδιά καθισμένος στο αναπηρικό αμαξίδιο στην θεατρική παράσταση του σχολείου.					
31. Παρελαύνει μαζί με τα άλλα παιδιά, με τη βοήθεια της συμμαθήτριας που οδηγεί το αναπηρικό αμαξίδιο.					
32. Χορεύει στο θεατρική παράσταση.					
4.1.4. Διδ. στόχος: Να κατανοεί και να αποδέχεται τους άλλους.					
<i>Δραστηριότητα: Αποδοχή άλλων προσώπων. Τα πρόσωπα της οικογένειας.</i>					
33. Ακούει με προσοχή τους γονείς του.					
34. Διαβάζει την κυριακάτικη εφημερίδα μαζί με τη μητέρα.					
35. Στην αγκαλιά του μπαμπά μου.					
36. Στην αγκαλιά του παππού μου.					
<i>Δραστηριότητα: Κατανόηση και αποδοχή άλλων προσώπων.</i>					
37. Περιμένει τη σειρά του στο κυλικείο.					
38. Παίζει με τα άλλα παιδιά στην αυλή του σχολείου.					
39. Παίζει με τα άλλα παιδιά κουκλοθέατρο μέσα στην τάξη.					
40. Βοηθά τη δασκάλα του, που αδιαθέτησε, προσφέροντας της ένα ποτήρι νερό.					
4.1.5. Διδ. στόχος: Να αποδέχεται την αποτυχία του/της.					

ΑΥΤΟΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ 215

<i>Δραστηριότητα: Διατηρεί την ψυχραιμία του /της όταν αποτυγχάνει, χωρίς να θυμώνει, να δυσανασχετεί ή να κλαίει.</i>					
41. Κατανοεί, ότι τα κομμάτια του πάζλ δεν ταιριάζουν, είναι λάθος.					
42. Κατανοεί, ότι ο αριθμός που δείχνει είναι λάθος.					
43. Κατανοεί ότι στο γυμναστήριο, αποτυγχάνει να βάζει την μπάλα στα δίκτυα.					
44. Κρύβει το πρόσωπο του πίσω από τετράδιο όταν δεν καταλαβαίνει το λάθος του.					
4.1.6. Διδ. στόχος: Να χαιρέται την επιτυχία του /της.					
<i>Δραστηριότητα: Αναγνώριση και κατανόηση της επιτυχίας του/ της.</i>					
45. Συζητά την επιτυχία της με το δάσκαλο.					
46. Αξιοποιεί την επιτυχία του στην πισίνα για άλλες επιτυχίες.					
47. Διατηρεί στην μνήμη του την επιτυχία.					
48. Μαθαίνει πώς θα πετυχαίνει τους στόχους, π.χ. παίζοντας με την κούκλα που κατασκεύασε.					
4.1.7. Διδ. στόχος: Να εκτιμά τον εαυτό του/της και τους άλλους.					
<i>Δραστηριότητα: Αξιολόγηση και εκτίμηση του εαυτού του /της σε σχέση με την ατομική προσπάθεια.</i>					
49. Τακτοποιεί τα πουκάμισά του.					
50. Βάζει τα ρούχα στην κρεμάστρα.					
51. Τακτοποιεί τα αντικείμενα πάνω στο γραφείο.					
52. Κάνει πράγματα που είναι χρήσιμα στον ίδιο.					
<i>Δραστηριότητα: Αξιολόγηση και εκτίμηση του εαυτού του /της σε σχέση με τις ατομικές προσπάθειες.</i>					
53. Σβήνει με τη γόμα τη λανθασμένη γραμμή στο σχέδιο.					
54. Φτιάχνει το καπέλο των ινδιάνων.					
55. Παίζει το παιχνίδι με τα ανθρωπάκια.					
56. Ζωγραφίζει με το πινέλο στο καβαλέτο.					

216 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ**Ενότητα 2η «Ενδιαφέρομαι για να μάθω»**

Ο δάσκαλος σημειώνει με «ν» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
4.2.1. Διδ. στόχος: Να δείχνει ενδιαφέρον για τη μάθηση.					
<i>Δραστηριότητα: Αναζήτηση έντυπων, ηλεκτρονικών και βιωματικών πληροφοριών.</i>					
57. Μαθαίνει να βρίσκει πληροφορίες ξεφυλλίζοντας περιοδικά.					
58. Μαθαίνει να βρίσκει πληροφορίες με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή.					
59. Μαθαίνει ψηλαφώντας τα ξερά φύλλα που έχουν πέσει στο έδαφος.					
60. Μαθαίνει παρατηρώντας τα φυτά.					
<i>Δραστηριότητα: Βελτιώνει τον εαυτό της με τη μάθηση μουσικού κομματιού στο πιάνο.</i>					
61. Ακούει ένα μουσικό κομμάτι, ενώ ζωγραφίζει.					
62. Ζητά από την δασκάλα της να της το μάθει.					
63. Ζητά από την δασκάλα της να της πει αν το παίζει σωστά.					
64. Παίζει χωρίς βοήθεια το κομμάτι που της αρέσει.					
4.2.2. Διδ. στόχος: Να μαθαίνει καινούρια πράγματα.					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων με επισκέψεις σε εκθεσιακούς χώρους.</i>					
65. Μαθαίνει παρατηρώντας τα εκθέματα στη βιτρίνα του μουσείου.					
66. Μαθαίνει παρατηρώντας πίνακες ζωγραφικής.					
67. Μαθαίνει παρατηρώντας τα αγγεία στις προθήκες του Μετρό.					
68. Μαθαίνει πληροφορίες για την οδήγηση από την τροχονόμο .					

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ 217

<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων με επισκέψεις σε ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους.</i>					
69. Μαθαίνει αλληλεπιδρώντας με τα άλλα παιδιά στο μουσείο.					
70. Μαθαίνει αλληλεπιδρώντας με τα άλλα παιδιά στο λαογραφικό μουσείο.					
71. Μαθαίνει αλληλεπιδρώντας με τα άλλα παιδιά στην εκδρομή.					
72. Μαθαίνει αλληλεπιδρώντας με τα άλλα παιδιά στο εργαστήριο.					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων με επισκέψεις στην λαϊκή αγορά.</i>					
73. Μαθαίνει σε συναλλαγές αλληλεπιδρώντας με τους άλλους στην λαϊκή αγορά.					
74. Μαθαίνει να συναλλάσσεται με τα χρήματα αλληλεπιδρώντας με τους άλλους στην λαϊκή αγορά.					
75. Μαθαίνει κατηγορίες πράσινων προϊόντων αλληλεπιδρώντας με τους άλλους στην λαϊκή αγορά.					
76. Μαθαίνει κατηγορίες πράσινων προϊόντων αλληλεπιδρώντας με τους άλλους στην λαϊκή αγορά.					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων με επισκέψεις στο σούπερ μάρκετ.</i>					
77. Μαθαίνει πληροφορίες για τα τυριά αλληλεπιδρώντας με τους άλλους στο σούπερ μάρκετ.					
78. Μαθαίνει πληροφορίες για τα κατεψυγμένα αλληλεπιδρώντας με τους άλλους στο σούπερ μάρκετ.					
79. Μαθαίνει να επιλέγει τα προϊόντα που βάζει στο καρότσι του σούπερ μάρκετ.					
80. Μαθαίνει να βάζει τα τρόφιμα μέσα στη σακούλα του σούπερ μάρκετ.					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων με επισκέψεις στο φούρνο της γειτονιάς.</i>					

218 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

81.Μαθαίνει να αγοράζει ψωμί από το φούρνο.					
82.Μαθαίνει να αγοράσει γλυκά από το ζαχαροπλαστείο.					
83.Μαθαίνει να αγοράζει κουλούρια από το φούρνο.					
84.Μαθαίνει ότι η υπερβολική κατανάλωση γλυκών “παχαίνει” και καταστρέφει τα δόντια.					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων με επισκέψεις στο ψαράδικο της γειτονιάς.</i>					
85.Μαθαίνει να διακρίνει τα μικρά από τα μεγάλα ψάρια.					
86.Μαθαίνει πληροφορίες για τις γαρίδες.					
87.Μαθαίνει πληροφορίες για τους κολιούς.					
88.Μαθαίνει “πόσα ευρώ το κιλό κοστίζουντα μπαρμπούνια”.					
4.2.3. Διδ. Στόχος: Να ρωτάει όταν έχει απορίες.					
<i>Δραστηριότητα: Αναζήτηση, ανακάλυψη και διατήρηση του ενδιαφέροντος σε νέες πληροφορίες.</i>					
89.Μαθαίνει να αναζητά πληροφορίες ψηλαφώντας το κορμό του δέντρου.					
90.Μαθαίνει να αναζητά πληροφορίες ηλεκτρολογώντας την σωστή διεύθυνση στον ηλεκτρονικό υπολογιστή.					
91.Μαθαίνει να αναζητά πληροφορίες στα βιβλία.					
92.Μαθαίνει να αναζητά πληροφορίες με την βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή.					
<i>Δραστηριότητα: Πληροφορίες για προφύλαξη από ατυχήματα.</i>					
93.Μαθαίνει για το αυτοκινητιστικό ατύχημα.					
94.Μαθαίνει από το τροχονόμο για το τραυματία.					
95.Μαθαίνει για το πνιγμό στη θάλασσα.					
96.Μαθαίνει να προφυλάσσεται από το σεισμό στο σχολείο.					

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ 219

<i>Δραστηριότητα: Πληροφορίες για την διατροφή:</i> <i>- Γιατί πλένουμε τα χέρια και τα φρούτα;</i>					
97.Μαθαίνει την σημασία της υγιεινής των χεριών στην διατροφή.					
98.Μαθαίνει να πλένει προσεκτικά το μήλο πριν το καθαρίσει για να το φάει.					
99.Μαθαίνει τις ομοιότητες και διαφορές για τα λεμόνια και τα πορτοκάλια στην διατροφή.					
100.Μαθαίνει να πλένει προσεκτικά φρούτα.					
4.2.4. Διδ. στόχος: Να γνωρίζει τα ζώα.					
<i>Δραστηριότητα: Πληροφορίες για το περιβάλλον από την επίσκεψη στη φάρμα.</i>					
101. Κατσίκα					
102. Πόνυ					
103.Φάρμα- κατσίκι					
104.Αγελάδα					
<i>Δραστηριότητα: Πληροφορίες για το περιβάλλον από την επίσκεψη στην εξοχή.</i>					
105. Επίσκεψη στην εξοχή.					
106.Προβατάκια					
107.Πρόβατο.					
108.Κατσίκα και πρόβατα.					
<i>Δραστηριότητα: Πληροφορίες για το περιβάλλον και τα συναισθήματα από την επίσκεψη στα αγαπημένα ζώα.</i>					
109.Μου αρέσει η ιππασία.					
110.Μου αρέσει η κατσίκα.					
111.Μου αρέσει το πρόβατο.					
112.Μου αρέσει το πρόβατο.					
<i>Δραστηριότητα:Παιχνίδια με ταξινομήσεις πληροφοριών για τα ζώα και το περιβάλλον τους.</i>					
113.Μαθαίνει να ταξινομεί τα ζώα σε κατηγορίες.					
114.Μαθαίνει να ταξινομεί τα ζώα με στοχευμένες δραστηριότητες- παιχνίδια.					
115.Μαθαίνει να ταξινομεί τα ζώα με κάρτες.					

220 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

116. Μαθαίνει να ταξινομεί τα ζώα στην σωστή κατηγορία.					
4.2.5. Διδ. στόχος: Να γνωρίζει τα φυτά.					
<i>Δραστηριότητα: Γνωριμία με τα φυτά.</i>					
117. Διακρίνει διάφορα είδη φυτών, ενώ καθαρίζει το κήπο από τα ξερά φύλλα.					
118. Ποτίζει με το ποτιστήρι το σιτάρι στην τάξη.					
119. Ποτίζει με το λάστιχο τον κήπο.					
120. Μαθαίνει να διακρίνει τις μυρωδιές των λουλουδιών.					
<i>Δραστηριότητα: Ο κήπος του σχολείου μας: κηπουρικές εργασίες με το χώμα.</i>					
121. Ο κήπος του σχολείου μας: κηπουρικές εργασίες με το χώμα.					
122. Ο κήπος του σχολείου μας: κηπουρικές εργασίες με τα σκαλιστήρια.					
123. Ο κήπος του σχολείου μας: κηπουρικές εργασίες με το φτυάρι.					
124. Ο κήπος του σχολείου μας: φυτεμένος με κρεμμύδια και μαρούλια.					
<i>Δραστηριότητα: Πληροφορίες για το περιβάλλον από την επίσκεψη στο φυτώριο.</i>					
125. Μαθαίνω από την επίσκεψη στο φυτώριο: οιάσπρες γλάστρες.					
126. Μαθαίνω από την επίσκεψη στο φυτώριο: οι κρεμαστές γλάστρες.					
127. Μαθαίνω από την επίσκεψη στο φυτώριο: οι πολύχρωμες πετούνιες.					
128. Μαθαίνω από την επίσκεψη στο φυτώριο αλληλεπιδρώντας με τους άλλους.					
<i>Δραστηριότητα: Πληροφορίες για το περιβάλλον από την επίσκεψη στην ανθοκομική έκθεση.</i>					
129. Μαθαίνω από την επίσκεψη στην ανθοκομική έκθεση - τριαντάφυλλα					
130. Μαγιάτικο στεφάνι					
131. Γεράνια-ροζ					

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ 221

132. Γεράνια-ροζ					
<i>Δραστηριότητα: Φυτεύει ένα δέντρο: 1ο βήμα, 2ο βήμα, 3ο βήμα, 4ο βήμα,</i>					
133.1ο βήμα: επιλέγω το πεύκο που θα φυτέψω.					
134. 2ο βήμα: συνεργάζομαι με το δάσκαλο μου για την φύτευμα.					
135. 3ο βήμα: Βάζω το πεύκο στο λάκο.					
136. 4ο βήμα: Προσθέτω χρώμα στο πεύκο.					
4.2.6. Διδ. στόχος: Να φροντίζει το περιβάλλον.					
<i>Δραστηριότητα: Διατήρηση καθαρού περιβάλλοντος- Ανακύκλωση.</i>					
137. Πιάνει το χαρτί από κάτω.					
138. Ρίχνει το χαρτί στο καλάθι των αχρήστων.					
139. Ρίχνει το άχρηστο αντικείμενο στον κάδο απορριμμάτων του Δήμου.					
140. Το παπουτσόκουτο της ανακύκλωσης του χαρτιού.					
<i>Δραστηριότητα: Φυτεύει και ποτίζει ένα φυτό</i>					
141. Μαθαίνει να καλύπτει με χώμα το φρεσκοφυτευμένο δενδρύλλιο.					
142. Μαθαίνει να ανοίγει κανάλι περιμετρικά από το φυτό.					
143. Μαθαίνει να ποτίζει με το λάστιχο το φυτό.					
144. Μαθαίνει να σταματά το πότισμα με το λάστιχο όταν το το περιμετρικό κανάλι γεμίζει με νερό.					

222 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ**Ενότητα 3η ενότητα: «Συνεργάζομαι με τους άλλους»**

Ο δάσκαλος σημειώνει με «ν» τις επιτυχίες του παιδιού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις				
	1 ^η	2 ^η	3 ^η	4 ^η	5 ^η
4.3.1. Διδ. Στόχος: Να συνεργάζεται με τα πρόσωπα της οικογένειας.					
<i>Δραστηριότητα: Κοινωνικές δεξιότητες στο πλαίσιο της οικογένειας.</i>					
145. Με τη μητέρα κάνει ηλεκτρική σκούπα.					
146. Με τη μητέρα βάζει τα ρούχα στο πλυντήριο.					
147. Με τον πατέρα κρεμάει το κουρτινόξυλο.					
148. Στην παραλία ανάβουν φωτιά.					
<i>Δραστηριότητα: Κοινωνικές δεξιότητες και συνεργασία στο πλαίσιο της οικογένειας.</i>					
149. Με τα αδέρφια παίζει μουσική.					
150. Συνεργάζεται στο άπλωμα ρούχων.					
151. Με τον αδερφό συνεργάζεται στο χειρισμό του πληκτρολογίου ηλεκτρονικού υπολογιστή.					
152. Με τον αδερφό στο χειρισμό πληκτρολογίου ηλεκτρονικού υπολογιστή					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε συνεργασία με μέλη της οικογένειας: Εκδρομές.</i>					
153. Επιλέγουν από κοινού στο χάρτη τον προορισμό.					
154. Φορτώνουν τις αποσκευές στο αυτοκίνητο.					
155. Ταξιδεύουν με το αυτοκίνητο.					
156. Ταξιδεύουν στην εθνική οδό.					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε συνεργασία με μέλη της οικογένειας: Επισκέψεις στα μουσεία.</i>					
157. Εθνική Πινακοθήκη.					
158. Εθνική Πινακοθήκη.					
159. Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.					
160. Μουσείο Λαϊκής Τέχνης.					
4.3.2. Διδ. Στόχος: Να συνεργάζεται με τα πρόσωπα του σχολικού περιβάλλοντος.					

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ 223

<i>Δραστηριότητα: Κοινωνικές δεξιότητες και συνεργασία στο πλαίσιο του σχολείου.</i>					
161. Συνεργασία μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή.					
162. Δείχνει την εργασία του, όταν του ζητά η δασκάλα του.					
163. Συνεργάζεται με τη δασκάλα στη βιβλιοθήκη.					
164. Συνεργασία στην συμπλήρωση παιδαγωγικού παιχνιδιού.					
<i>Δραστηριότητα: Κοινωνικές δεξιότητες και καθαριότητα στην τραπεζαρία.</i>					
165. Συνεργασία στην καθαριότητα στο χώρο της τραπεζαρίας.					
166. Συνεργασία στην οριοθέτηση του πιάτου και του ποτηριού.					
167. Συνεργασία στην καθαριότητα στο χώρο της τραπεζαρίας με βοήθεια					
168. Συνεργασία στην καθαριότητα στο νεροχύτη με βοήθεια .					
<i>Δραστηριότητα: Κοινωνικές δεξιότητες και συνεργασία στο σχολικό κολλάζ.</i>					
169. Κολλάζ με θέμα το σπίτι και τα δέντρα.					
170. Κολλάζ με θέμα τη θάλασσα.					
171. Κολλάζ με χαρτιά γκοφρέ.					
172. Κολλάζ με διαφορετικά γράμματα.					
4.3.3. Διδ. Στόχος: Να συνεργάζεται με πρόσωπα εκτός σχολείου.					
<i>Δραστηριότητα: Έκθεση του εργαστηρίου ανθοκομικής του σχολείου μας.</i>					
173. Με σειρές από πέτρες οριοθετούμε το κυκλικό σχήμα του κήπου μας.					
174. Με σειρές από πέτρες προστατεύουμε τα λουλούδια του κήπου μας.					
175. Με σειρές από πέτρες διαμορφώνουμε τα χωρίσματα του κήπου μας.					
176. Με σειρές από πέτρες διαμορφώνουμε τα χωρίσματα του κήπου μας.					

224 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

<i>Δραστηριότητα: Έκθεση των εργαστηρίων του σχολείου μας στην τοπική αγορά.</i>					
177. Στοχευμένες δραστηριότητες μαθησιακής και προεπαγγελματικής ετοιμότητας.					
178. Στοχευμένες δραστηριότητες προεπαγγελματικής ραπτικής.					
179. Στοχευμένες δραστηριότητες προεπαγγελματικού μικροκοσμήματος.					
180. Στοχευμένες δραστηριότητες προεπαγγελματικού μικροκοσμήματος.					
<i>Δραστηριότητα: Έκθεση των εργαστηρίων του σχολείου μας στην τοπική αγορά.</i>					
181. Εργαστηριακές συνεργασίες στην ηλοπλαστική.					
182. Εργαστηριακές συνεργασίες στην ζαχαροπλαστική.					
183. Εργαστηριακές συνεργασίες στην κηροπλαστική.					
184. Εργαστηριακές συνεργασίες στην δημιουργία μάσκας.					
<i>Δραστηριότητα: Έκθεση των εργαστηρίων του σχολείου μας στην τοπική αγορά.</i>					
185. Εργαστηριακές συνεργασίες στην έκθεση κεραμικών μικροαντικειμένων.					
186. Εργαστηριακές συνεργασίες στην έκθεση κεραμικών μικροαντικειμένων.					
187. Εργαστηριακές συνεργασίες στην έκθεση κεραμικών μικροαντικειμένων.					
188. Εργαστηριακές συνεργασίες στην έκθεση κεραμικών μικροαντικειμένων.					
<i>Δραστηριότητα: Έκθεση των εργαστηρίων του σχολείου μας στην τοπική αγορά.</i>					
189. Εργαστηριακές εκθέσεις του σχολείου μας.					
190. Εργαστηριακές συνεργασίες ζωγραφικής.					
191. Εργαστηριακές συνεργασίες στην κατασκευή πηλινων φλυτζανιών.					

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ 225

192. Εργαστηριακές συνεργασίες στην κατασκευή λαμπάδων.					
<i>Δραστηριότητα: Έκθεση προϊόντων από το "φυτώριο" του σχολείου μας στην τοπική αγορά.</i>					
193. Συνεργάζεται για την έκθεση προϊόντων από "το φυτώριο" του σχολείου - στην τοπική αγορά.					
194. Συνεργάζεται για την έκθεση προϊόντων από "το φυτώριο" του σχολείου - στην τοπική αγορά.					
195. Συνεργάζεται για την έκθεση προϊόντων από "το φυτώριο" του σχολείου - στην τοπική αγορά.					
196. Συνεργάζεται για την έκθεση προϊόντων από "το φυτώριο" του σχολείου - στην τοπική αγορά. Επισκέψεις και συναλλαγές με μαγαζιά.					
197. Στο περίπτερο.					
198. Στο ψιλικατζίδικο.					
199. Στο περίπτερο.					
200. Στο εμπορικόκέντρο.					
<i>Δραστηριότητα: Κοινωνικές συναλλαγές στο φαρμακείο.</i>					
201. Στο φαρμακείο- μπροστά στα φάρμακα					
202. Στο φαρμακείο- συναλλαγή με το φαρμακοποιό					
203. Στο φαρμακείο-η φαρμακοποιός μιλά στο τηλέφωνο με το γιατρό.					
204. Στο φαρμακείο- περιμένω να πάρω τα φάρμακα					
<i>Δραστηριότητα:Συναλλαγή με τα χρήματα</i>					
205. Συναλλαγή με τα χρήματα. - πόσο κάνουν; (ρέστα)					
206. Συναλλαγή με τα χρήματα (υπολογισμός).					
207. Συναλλαγή με τα χρήματα (ρέστα).					
208. Συναλλαγή με τα χρήματα.					

226 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

<i>Δραστηριότητα: Κοινωνικές σχέσεις και συνεργασία με τους ειδικούς</i>					
209. Συνεργάζεται με το φυσικοθεραπευτή.					
210. Συνεργάζεται με το γυμναστή.					
211. Συνεργάζεται με τους γονείς και τους ειδικούς					
212. Συνεργάζεται στην εκμάθηση του ποδηλάτου.					
4.3.4. Διδ. Στόχος: Να γυμνάζεται με άλλα παιδιά.					
<i>Δραστηριότητα: Εκτελεί απλές γυμναστικές ασκήσεις.</i>					
213. Ομαδικές ασκήσεις ισορροπίας στην αυλή του σχολείου.					
214. Ομαδικές ασκήσεις ισορροπίας στην αυλή του σχολείου.					
215. Ομαδικές ασκήσεις μέσα στην τάξη.					
216. Ομαδικές ασκήσεις μέσα στην τάξη.					
4.3.5. Διδ. Στόχος: Να κάνει ασκήσεις χαλάρωσης.					
<i>Δραστηριότητα: Χαλάρωση σε συγκεκριμένο χώρο.</i>					
217. Στην μαλακιά πολυθρόνα.					
218. Στην πάνινη πολυθρόνα "του σκηνοθέτη".					
219. Στο καναπέ.					
220. Στα μαξιλάρια.					
<i>Δραστηριότητα: Χαλάρωση: α) σε συγκεκριμένο χώρο β) με άλλα παιδιά</i>					
221. Κάθονται οκλαδόν στο έδαφος.					
222. Σηκώνουν τα χέρια καλαθάκι πάνω από το κεφάλι.					
223. Ακουμπούν τα χέρια στα γόνατα.					
224. Ακουμπούν τα χέρια κάτω.					
4.3.6. Διδ. Στόχος: Να αναπτύσσει και να διατηρεί φιλικές σχέσεις.					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη και διατήρηση φιλικών σχέσεων μέσα και έξω από το σχολείο.</i>					
225. Γευματίζουν έξω από το σχολείο.					

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ: ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ **227**

226. Παίρνουν ένα γλυκό στην καφετέρια.					
227. Στο πάρκο.					
228. Φροντίζει το γόνατο με βαμβάκι.					
<i>Δραστηριότητα: Ανάπτυξη και διατήρηση φιλικών σχέσεων. μέσα και έξω από το σχολείο.</i>					
229. Ο ένας βοηθά τον άλλο.					
230. Ο ένας βοηθά τον άλλο.					
231. Δίνουν την μπάλα.					
232. Πιάνονται ευχαριστημένοι.					
<i>Δραστηριότητα: Συζήτηση με θέμα «τα ζώα αναπτύσσουν και διατηρούν φιλικές σχέσεις - (οι σκύλοι)».</i>					
233. Συζήτηση με θέμα «τα ζώα αναπτύσσουν και διατηρούν φιλικές σχέσεις - (οι σκύλοι)».					
234. Συζήτηση με θέμα «τα ζώα αναπτύσσουν και διατηρούν φιλικές σχέσεις - (οι σκύλοι)».					
235. Συζήτηση με θέμα «τα ζώα αναπτύσσουν και διατηρούν φιλικές σχέσεις - (οι σκύλοι)».					

228 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

4.8. Σύντομες βιβλιογραφικές πηγές για περισσότερη μελέτη στη Συναισθηματική Οργάνωση.

- Baum, H. (2003). *Αφού δε με παίζουν...* Σειρά βιβλίων για τη συναισθηματική αγωγή μικρών παιδιών. Αθήνα: Εκδ. Θυμάρι.
- Baum, H. (2003). *Μ' αυτόν εγώ δε παίζω*. Σειρά βιβλίων για τη συναισθηματική αγωγή μικρών παιδιών. Αθήνα: Εκδ. Θυμάρι.
- Baum, H. (2003). *Μαμά, αυτός όλο με κάνει και θυμώνω*. Σειρά βιβλίων για τη συναισθηματική αγωγή μικρών παιδιών. Αθήνα: Εκδ. Θυμάρι.
- Bennington, A. (2004). Science and pre-school children with special educational needs: aspects of home-based teaching sessions. *British Journal of Special Education*. vol. 31(4), p. 191-198.
- Corrie, L. (2002). Investigating troublesome classroom behaviour. Practical tools for teachers. Routledge/Falmer.
- Dunn, J. (2003). *Οι στενές προσωπικές σχέσεις των μικρών παιδιών*. Αθήνα: Εκδ. Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.
- Faherty, C. (2003). *Τι σημαίνει για μένα; Ένα βιβλίο εργασίας που εστιάζει στην αυτογνωσία και σε μαθήματα ζωής για το παιδί με αυτισμό Υψηλής λειτουργικότητας ή Σύνδρομο Asperger. Ιδέες δομημένης διδασκαλίας για το σπίτι και το σχολείο*. Μτφρ. Παπαγεωργίου Β. Εκδ. Ελληνικά γράμματα.
- Goleman, D. (2002). *Η Συναισθηματική νοημοσύνη. Γιατί το "EQ" είναι πιο σημαντικό από το "IQ"*. Μτφρ. Παπασταύρου Α. Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά γράμματα.
- Kane, J., Head, G. and Cogan, N. (2004). Towards inclusion? Models of behaviour support in secondary schools in one education authority in Scotland. *British Journal of Special Education*. vol. 31(2), p. 68-74.
- Kane, J., Head, G. and Cogan, N. (2004). Towards inclusion? Models of behaviour support in secondary schools in one education authority in Scotland. *British Journal of Special Education*. vol. 31(2), p. 68-74.
- King, A., Chantler, Z. (2002). The Western Primary School 'Quiet Room' project. *British Journal of Special Education*, vol. 29(4), 183-188.
- Mesibov, G., Howley, M. (2003). Accessing the curriculum for pupils with autistic spectrum disorders. Using the TEACCH Programme to help inclusion. David Fulton Publishers.
- Δροσινού, Μ. (2001). Μελέτη πάνω στον αυτισμό. Γλάσκωβη 2000. *Επιθεώρηση Επιστημονικών και Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τευχ. 4, σελ. 83-105. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. ISBN 1108-4715.
- Δροσινού, Μ. (2001). Τάξεις Αυτισμού στο δημόσιο ειδικό σχολείο, Le Treffe για παιδιά δευτεροβάθμιας ηλικιακά εκπαίδευσης (14-22 χρόνων) στην Βαλλόν (γαλοφωνη κοινότητα) του Βελγίου. *Ανοιχτό Σχολείο*, τχ. 81, σελ. 44-45 και τχ. 82, σελ. 42-45.
- Δροσινού, Μ. (2002). Έντονη αλληλεπίδραση και αυτισμός: Μια χρήσιμη προσέγγιση». Μετάφραση απόδοση στα ελληνικά του άρθρου Nind M. (1999). Intensive Interaction and autism: a useful approach, *British journal of Special Education*, Vol. 26, 2, p.96-102. Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Θέματα Ειδικής Αγωγής* τχ. 14, σελ. 36-42, τχ. 15, σελ. 62-69.
- Παναγοπούλου, Ν. (2003). *Η ζωγραφιά της ελπίδας*. Αθήνα: Εκδ. Κοχλίας.

- Περσοπούλου, Κ. & Δροσινού, Μ. (2001). Μετατραυματικό άγχος σε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης. Μτφρ. Περσοπούλου Κ., Επμλ. Δροσινού, Μ. του άρθρου των Μ. Famularo R., Fenton T., Kinscherff R., Ayoub C., Barnum R. (1994). Maternal and child posttraumatic stress disorder in cases of child maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, Vol. 18, p. 27-36. *Ενημερωτικό δελτίο του Φιλανθρωπικού Σωματείου «Εταιρεία στήριξης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες Περιφέρειας Κρήτης – Άγιος Τίτος»*, τχ. 13, σελ.1-14.
- Σηφακάκη, Πολ. & Δροσινού, Μ. (2003). Εξατομικευμένο διδακτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής στην υποστήριξη της συναισθηματικής οργάνωσης, *Μαρασλειακό Βήμα*, τχ.2, σελ.6-14.
- Φλεκ-Μπάνγκερτ, Ρ.(2003). *Τα παιδιά στέλνουν μηνύματα με τις ζωγραφιές τους*. Αθήνα:Εκδ. Θυμάρι.
- Χρηστάκης, Κ. (2001). *Προβλήματα συμπεριφοράς στη σχολική ηλικία. Εκτίμηση, πρόληψη, καταγραφή, Αντιμετώπιση*. Αθήνα: Εκδ. Ατραπός.
- Δροσινού, Μ. (2007). Συναισθηματική ετοιμότητα και προβλήματα παραβατικής συμπεριφοράς. Η παιδαγωγική παρέμβαση του "κύκλου των φίλων". Πρακτικά του 1ου Πανελληνίου συνεδρίου ειδικής παιδαγωγικής, «Η ειδική αγωγή στην κοινωνία της γνώσης», (26-29 Απριλίου, 2007), Τόμος Β', σελ.49 – 59, Αθήνα: Εκδ. Γρηγόρη.
- Δροσινού, Μ. (2006). Κατανόηση και αντιμετώπιση μαθητών με σύνθετες γνωστικές συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες στο ολόημερο σχολείο. *Ανοιχτό Σχολείο*, τχ.100, σς 27-32
- Δροσινού, Μ. (2004) Απόπειρες κατανόησης και ψυχοπαιδαγωγικής θεώρησης παιδιών με προβλήματα παραβατικής συμπεριφοράς. Πρακτικά από το 4ο επιστημονικό συνέδριο ειδικής αγωγής Π.Ε.Σ.Ε.Α., σελ. 49-62. Εκδ. Ατραπός
- Δροσινού, Μ. (2004). Πρωτογενείς Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (Π.Ε.Μ.Δ.) και δευτερογενείς παραβατικές συμπεριφορές (Δ.Π.Σ.) σε μαθητές μικρής ηλικίας. *Τα Εκπαιδευτικά*, τχ.71-72, σελ.145-156.
- Δροσινού, Μ. (2003). Μαθησιακές δυσκολίες και Παιδική Παραβατικότητα. Έρευνα για τις απόψεις των εκπαιδευτικών. Απαντήσεις για τη σύγχρονη οικογένεια, τχ.6, σελ.18-20

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

- Achenbach, T.M. (1984). *Child Behavior Checklists for ages 2-3 (CBCL)*. Burlington: University of Vermont, Department of Psychiatry.
- Austin, J.J., Lafferty, J.C. (Eds.) (1968). *Ready or not? The School Readiness Checklist Handbook*. Muskegon, Michigan: Research Concepts Test Maker, Inc.
- Barrera, M. (2003). Curriculum-based dynamic assessment for new- and second-language learners with learning disabilities in secondary education settings. *Assessment of Effective Intervention*, 29, 69-84.
- Bartlett, L. (2000). Medical services: The disputed related service. *The Journal of Special Education*, vol. 33, (4), p. 215-247.
- Bear, D.R., Invernizzi, M., Templeton, S., & Johnston, F. (2004). *Words their way: Word study for phonics, vocabulary, and spelling instruction* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Bender, W. (1996). *Teaching students with mild disabilities*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bender, W. N. & Larkin, M. (2003). *Reading strategies for students with learning disabilities*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Bender, W. N. (2004). Learning disabilities. Characteristics, identification and teaching strategies. (5th ed.). Boston, MA: Pearson Education Inc.
- Bishop, D.V.M. & Snowling M.J. (2004) Developmental dyslexia and specific language impairment: same or different? *Psychological Bulletin*, 130(6), 858-886.
- Blamires, M. & Moore, J. (2004). *Support Services and Mainstream Schools*. David Fulton Publishers.
- Boulton, M., Καρέλλου, Ι., Λανίτη, Ι., Μανούσου, Β., & Λεμόνη, Ουρ. (2001). Επιθετικότητα και θυματοποίηση ανάμεσα στους μαθητές των ελληνικών Δημοτικών σχολείων. *Ψυχολογία*, τχ. 8,1, σελ. 12-29.
- Bryant, D. P. (2005). Commentary on early identification and intervention for students with mathematics difficulties. *Journal of Learning Disabilities*, 38, 340-345.
- Busch, T., Pederson, K., Espin, C. & Weissenburger, J. (2001). Teaching students with learning disabilities: Perceptions of a first year teacher. *The Journal of Special Education*, vol. 35,2, p. 92-99.
- Byers, R. & Rose, R. (2004). *Planning the Curriculum for Pupils with Special Educational Needs. A Practical Guide*. 2nd Edition. London: David Fulton Publishers.
- Capper, S. (2002). *SENT AHEAD: the IPSEA Guide to the Special Educational Needs Tribunal*. Woodbridge: Independent Panel for Special Education Advice (IPSEA), ISBN 0 9537779 IX.
- Cirino, P.T., Fletcher, J.M., Ewing-Cobbs, L., Barnes, M.A., & Fuchs, L.S (2007). Cognitive arithmetic differences in learning difficulty groups and the role of behavioral inattention. *Learning Disabilities Research and Practice*, 22 (1), 25-35.
- Compton, D.L.(2002). The relationships among phonological processing, orthographic processing, and lexical development in children with reading disabilities. *The Journal of Special Education*, vol.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ: ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ 231

- 35,4, p. 201-210.
- Cook, B. (2001). A comparison of teachers' attitudes towards their included students with mild and severe disabilities. *The Journal of Special Education*, vol. 34,4, p. 203-213.
- Dowker, A. (2005). Early Identification and Intervention for students with Mathematics Difficulties. *Journal of Learning Disabilities*, 38 (4), 324-332.
- Eysenk, H.J. & Eysenck, M.W. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire*. San Diego: Educational and Industrial Testing Service.
- Fagan, J.F. & Detterman, D.K. (1992). The Fagan Test of Infant Intelligence: A technical summary. *Journal of Applied Developmental Psychology*, vol. 13, p. 173-193.
- Florian, L., Rouse, M., Black-Hawkins, C. & Jull, S. (2004). What can national data sets tell us about inclusion and pupil achievement? *British Journal of Special Education*. vol. 31(3), p. 115-121.
- Garcia, A. I., Jimnez, J. E., & Hess, S. (2006). Solving Arithmetic Problems: An Analysis of Difficulty in Children Arithmetic LD. *Journal of Learning Disabilities*, 39 (3), 270-281.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences. The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- Georgas, J.G. (1971). *Το Georgas Τεστ Νοημοσύνης για παιδιά*. Αθήνα: Κέδρος.
- Goffman, E. (2003). *Στίγμα. Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας*. Μπφρ. Μακρυνιώτη Δ., Αθήνα: Εκδ. Αλεξάνδρεια.
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. New York: Bantan Books.
- Gombert, J. & Peerean, R. (2001). Training children with artificial alphabet. *Ψυχολογία*, τ.8,3, σελ. 338-357.
- Goodenough, F.L. (1926). *The Measurement of Intelligence by Drawings*. New York: World Books.
- Gray, B. & Jackson, R. (2002). *Advocacy and learning Disability*. London Jessica Kingsley Publishers, ISBN 1 85302 942 4.
- Hallowell, D., M. & Ratey, J. (2003). *Ζώντας με τη διάσπαση. Αναγνωρίζοντας και αντιμετωπίζοντας τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής (ΔΕΠ) στα παιδιά και τους ενήλικες*. Μπφρ. Περαντάκου Κούκ Μ., Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Παιδεία.
- Hammill, D. & Bartel, N.R. (1990). *Teaching Students with Learning and Behavior Problems*. Boston: Allyn and Bacon.
- Haskell S.H. & Barrett E. (2001). *The education of children with physical and neurological disabilities*. London: Chapman & Hall.
- Hors Serie. (2003). Les secrets de l' intelligence. Dyslexies, hyperactivite: les troubles de l' apprentissage chez l' enfant et leurs traitements. *Science & Vie. Hors Serie*, n. 222.
- Huefner D.S. (2000). The risks and opportunities of the IEP requirements under IDEA '97. *The Journal of Special Education*. Vol. 33, 4, p. 195-204.
- Hunt, N. & Marshall, K. (2005). *Exceptional children and youth*. (4th ed.) Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Kazdin, A.E. (2001). *Behavior Modification in Applied Setting*. Sixth Edition. N. York: Wadsworth Thomson Learning.
- King-Sears, M. E. (2008). Facts and fallacies: differentiation and the general education curriculum for students with special educational needs. *British Journal of Learning Support*, 23, 2 55-62.

232 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

- Learning Development Aids*. (LDA). (2003). London: Catalogue.
- Lebovici, S. & Soule, M. (1995). *La connaissance de l' enfant par la psychanalyse*. Paris: Presses Universitaires des France.
- MacDonald, V. & Speece, D. (2001). Making time: A teacher's report on her first year of teaching children with emotional Disabilities. *The Journal of Special Education*, vol. 35, 2, p. 84-91.
- Maddison A. (2002). A study of curriculum development in a new special school. *British Journal of Special Education*, vol. 29,1, p.20-28.
- Male, D. & May, D. (1997). Stress, burnout and workload in teachers of children with special educational needs. *British Journal of Special Education*, vol. 24,3, p.133-140.
- Maths and Dyslexia*. Memory Motivators from Multi sensory Learning.
- Mercer, C.D. & Pullen, P.C. (2005) *Students with learning disabilities*, Pearson: Merrill Prentice Hall
- Merrel, I.C. & Tymms, P.B. (2001). Inattention, Hyperactivity and impulsiveness: Their impact on academic achievement and progress. *British Journal of Educational Psychology*, vol. 71, p. 43-56.
- Mitchell, P. (2003). *Η κατανόηση του νου στην παιδική ηλικία*. Αθήνα: Εκδ. Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.
- Munden, A. & Arcelus, J. (2000). *The AD/HD Handbook. A guide for parents and professionals on Attention Deficit/Hyperactivity Disorder*. Jessica Kingsley Publ. London.
- Northumberland County Council Communication Support Service (2004). *Autistic Spectrum Disorders. Practical Strategies for Teachers and Other Professionals*. London:David Fulton Publishers.
- Olofsson, A. (2001). Towards a method assessment of reading – related development in preschool children: Print awareness and metaphonological skills in practical application. *Ψυχολογία*, τχ. 8 (3), σελ. 300-312.
- Palmer, C., Redfern, R. & Smith, K. (1994). The four P' of Policy. *British Journal of Special Education*, vol. 21(1), p. 4-6.
- Patterson, G.R. (1989). Performance models for antisocial boys. *American Psychologist*, vol. 41, p. 432-444.
- Piaget, J. (1950). *The Psychology of Intelligence*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Porpodas, C. (2001). Cognitive processes in first grade reading and spelling of Greek. *Ψυχολογία*, τχ. 8(3), σελ. 384-400.
- Quay, H.C. & Peterson, D.R. (1975). *Manual for the Behavior Problem Checklist*. Unpublished manuscript.
- Reid, D.B., & Kelly, M.P. (1993). Wechsler Memory Scale-Revised in closed head injury. *Journal of Clinical Psychology*, vol. 49, p. 245-254.
- Ritzler, B. (1993). Test review: TEMAS (Tell-Me-A-Story). *Journal of Psychoeducational Assessment*, vol. 11, p. 381-389.
- Rossini, E.D., & Moretti, R.J. (1997). Thematic Apperception Test (TAT) interpretation. Practice recommendations from a survey of clinical psychology doctoral programs accredited by the American Psychological Association. *Professional Psychology: Research and Practice*, vol. 28, p. 393-398.
- Sallou, G. (1995). *Les difficultes scolaires de votre enfant. De la maternelle a la fin du primaire*. Paris:

Edition du Rocher.

- Seymour, P. & Duncan, L. (2001). Learning to read in English. *Ψυχολογία*, τχ. 8(3), σελ. 281-299.
- Sideridis, G. D., Mouzaki, A., Simos, P. & Protopapas, A. (2006). Classification of students with reading comprehension difficulties: The roles of motivation, affect and psychopathology, *Learning Disability Quarterly*, 29, 159 – 180.
- Sines, J.O. (1986). Normative data for the Revised Missouri Children's Behavior Checklist-Parent Form (M CBC-P). *Journal of Abnormal Child Psychology*, vol. 14, p. 89-94.
- Smart, M. (2004). Transition planning and the needs of young people and their carers: the alumni project. *British Journal of Special Education*. vol. 31(3), p. 128-137.
- Sparrow, S.S., & Cicchetti, D.V. (1984). The Behavior Inventory for Rating Development (BIRD). Assessments of reliability and factorial validity. *Applied Research In Mental Retardation*, vol. 5, p. 219-231.
- Speece, D.L. & Ritchey, K.R. (2005). A longitudinal study of the development of oral reading fluency in young children at risk for reading failure. *Journal of learning disabilities*, 38, 5, 387-399.
- Super, D.E. (1972). Vocational Development Theory: persons, positions, processes. In J.M. Whiteley and A Resnikoff (Eds.). *Perspectives on Vocational Development*. Washington, DC: American Personnel and Guidance Assosiation, p. 13-33.
- Taylor, H.G. (1988). Learning Disabilities. In E.J. Mash and L.G. Terdal, (Eds.). *Behavioral Assessment of Childhood Disorders*. 2nd Edition. New York: The Guilford Press.
- Teglasi, H. (1993). *Clinical Use of Story Telling: Emphasizing the TAT with Children and Adolescents*. Boston: Allyn and Bacon.
- Thomas, G. (1997). Inclusive schools for an inclusive society. *British Journal of Special Education*, vol. 24, 3, p. 103-107.
- Thomson, K., Bachor, D. & Thomson, G. (2002). The development of individualised educational programmes using a decision making model. *British Journal of Special Education*, vol. 29, 1, p. 37-43.
- Thorndike, R.L., Hagen, E.P. & Sattler, J.M. (1986). *The Stanford-Binet intelligence Scale*. Fourth Edition. Guide for Administering and Scoring. Chicago: Riverside.
- Thorndike, R.M. (1990). Would the real factors of the Stanford-Binet Fourth Edition please come forward? *Journal of Psychoeducational Assessment*, vol. 8, p. 412-435.
- Toennesen, F. & Skaug, S. (2001). Auditory and Linguistic abilities among children with phonological problems. *Ψυχολογία*, τ. 8,3, σελ. 358-367.
- Tormanen, M.R.K., Takala, M. & Sajaniemi, N. (2008). Learning disabilities and the auditory and visual matching computer program. *British Journal of Learning Support*, 23, 2, 80-88.
- Uzgiris, I.C. (1983). Organization of sensorimotor intelligence. In: M. Lewis (Ed.). *Origins of Intelligence: Infancy and Early Childhood*. 2nd ed. New York: Plenum Press.
- Vellutino, F. R., Fletcher, J. M., Snowling, M. J. & Scanlon, D. M. (2004). Specific reading disability (dyslexia): What have we learned the past four decades. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(1), 2 – 40.
- Wannarka, R. & Ruhl, K. (2008). Seating arrangements that promote positive academic and behavi-

234 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

- oural outcomes: a review of empirical research. *British Journal of Learning Support*, 23, 2, 89-93.
- Watt, M. & Visser, J. (1997). Choosing software. *Support for learning*, vol. 14,4, p. 180-186.
- Wechsler, D. (1987). *Wechsler Memory Scale-Revised. Manual*. New York: Psychological Corporation.
- Westwood, P. (2004). Numeracy and Learning Difficulties. Approaches to teaching and assessment. London: David Fulton.
- Whitaker, P. (1994). Mainstream students talk about integration. *British Journal of Special Education*, vol. 21(1), p. 13-16.
- Wolf, M. & Segal, D. (1999). Retrieval rate, accuracy and vocabulary elaboration (RAVE) in reading-impaired children: A pilot intervention programme. *Dyslexia*, vol. 5,1, p. 1-27.
- Wong, B.Y.L. (1996). *The ABCs of learning disabilities*. N. York: Academic Press.
- Woodrich, D. (2001). Attention Deficit/Hyperactivity Disorder. What every parent wants to know. Paul Brookes Publ. London.
- World Health Organisation. (2000). Hyperkinetik disorders, p.289-293. In the *ICD-10 Classification of mental and behavioural Disorder*. Geneva: Chuichill Livingstone.
- Yell, M. & Drasgow, E. (2000). Litigating a free appropriate public education: The Lovaas hearings and cases. *The Journal of Special Education*, vol. 33,4, p. 205-214.
- Youf, D. (2002). *Penser les droits de l' enfant*. Paris: PUF.
- Ysseldyke, J.E. (2005). Assessment and Decision Making in Learning Disabilities: What good as it gets? *Learning disability Quarterly*. 28 (2), 128-132.
- Augustiniak, K., Murphy, J. & Kester Phillips, D. (2005). Psychological Perspectives in Assesing Mathematics Learning Needs. *Journal of Instructional Psychology*, 32(4), 277-286.
- Αγαλιώτης, Ι. (2004) - Μαθησιακές Δυσκολίες στα μαθηματικά, Αιτιολογία Αξιολόγηση Αντιμετώπιση. Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά Γράμματα
- Bernstein, B. (2002). Επίσημη γνώση και παιδαγωγικές ταυτότητες. Μτφρ. Σολομών Ι. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. *Επίσημοι Λόγοι*. Τόμος 31ος, μέρος Γ' 1996-1997, σελ. 2123-2195.
- Γενά, Α. (2001). Προγράμματα ένταξης παιδιών με αυτισμό στο νηπιαγωγείο και στην πρώτη δημοτικού βάσει κανονιστικών δεδομένων. *Ψυχολογία*, τχ. 8(1), σελ. 221-248.
- Γεώργας, Δ.Δ., Παρασκευόπουλος, Ι.Ν., Μπεζεβέγκης, Η.Γ., & Γιανίτσας, Ν.Δ. (2003). *Ελληνικό WISC-III. Wechsler D. "Wechsler Κλίμακες Νοημοσύνης για Παιδιά"*. Ελληνικά γράμματα.
- Δήμου, Π. (2003). Η Δυσορθογραφία. Οι κοινωνικές και ψυχολογικές της απόψεις. Αθήνα: Εκδ. Γρηγόρη.
- Δροσινού, Μ. (2000). Η ενεργοποίηση του γονεϊκού ρόλου σε εφαρμογές εξατομικευμένων διδακτικών προγραμμάτων σε μαθητές με προβλήματα παραβατικής συμπεριφοράς. *Το Σχολείο και το Σπίτι*, τχ. 421, σελ. 38-40.
- Δροσινού, Μ. (2000-2001). Μουσικοκινητική διδακτική παρέμβαση στο ειδικό σχολείο. Καταγραφή μιας πρακτικής απόπειρας αντιμετώπισης ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών σε εκπαιδευσιμα νοητικά καθυστερημένα παιδιά. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, τ. 11, σελ. 49-57 και τχ. 12, σελ. 43-52.

- Δροσινού, Μ. (2001). Ειδικές Τάξεις ή τμήματα ένταξης. (Μια άλλη ανάγνωση στο Νόμο 2817/2000 και σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες). *Κοινωνική Εργασία*, τχ. 64, σελ. 225-239.
- Δροσινού, Μ. (2001). Οι κοινωνικές αντιλήψεις αλληλοποδοχής και ένταξης των ΑΜΕΑ, μπροστά στις τάσεις της φιλανθρωπίας στη σύγχρονη κοινωνία. *Το Σχολείο και το Σπίτι*, τχ. 6-7 (435-436), σελ. 345-349.
- Δροσινού, Μ. (2002). Σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες. Μια άλλη εκδοχή της Παιδικής Παραβατικότητας. Προσπάθειες κατανόησης της εκπαιδευτικής αντιμετώπισης του προβλήματος μέσα από τα τμήματα ένταξης της ειδικής αγωγής. *Διαβαλκανικό Συνέδριο για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και την αγωγή υγείας στα Βαλκάνια (25-27/10/02)*. Κιλκίς, σελ.62-67, εκδ. ΥΠΕΠΘ και Δ/ση Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Κιλκίς.
- Δροσινού, Μ. (2003). Μικρά ερωτήματα για τη δυσλεξία από τη σχολική πράξη. Η δυσλεξία ως μία μορφή ειδικής μαθησιακής δυσκολίας. Σημείωμα 2ο. *Σύγχρονο νηπιαγωγείο*, τχ. 34, σελ. 52-57.
- Ευσταθίου, Μ. (2002). Από τις ειδικές τάξεις στα Τμήματα Ένταξης. Ο εκπαιδευτικός και οι κοινωνικός ρόλος των δασκάλων ειδικής αγωγής. *Θέματα ειδικής αγωγής*, τχ.18, σελ. 12-21.
- Ευσταθίου, Μ. (2002). Η δομή, η οργάνωση και η λειτουργία των ΚΔΑΥ, των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. *Μαρασλειακό Βήμα*, σελ. 26-34.
- Ιωάννου, Ι., Παπαδοπούλου, Σ., Μαρκάδα, Σ. & Τασούκα, Π. (2002). Νοητική Υστέρηση και Φυσική Αγωγή. *Θέματα ειδικής αγωγής*, τχ. 16, σελ. 36-43.
- Κακούρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2003). *Ψυχοπαθολογία*. Αθήνα: Εκδ. Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.
- Καλαντζή –Αζίζι, Α. (2001). Η ψυχοθεραπεία ως σύστημα και η αναγκαιότητα ενός «ανοίγματος»: Παραδείγματα της συστηματικής οπτικής στη γνωσιακή – συμπεριφοριστική θεραπεία. *Ψυχολογία*, τχ. 8(2) σελ. 153-172.
- Καρακόιδας, Κ. (2002). Ο ρόλος των Κ.Δ.Α.Υ. στο εκπαιδευτικό σύστημα. *Θέματα ειδικής αγωγής*, τχ.18, σελ. 23-26.
- Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας. (2002). *Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Πρώτη και Δεύτερη βαθμίδα. Δομές και ποσοτικά δεδομένα*. (Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία την 31η Μαρτίου 2001). Επμλ. Γ. Σταμέλος. Επεργ. Χ. Παπακυριακόπουλος & Α. Πατούνα. Αθήνα.
- Κοροβέσης, Π. (2002). Οι μαθητές, η δυσλεξία και η άγνοια. Μια ιδιαιτερότητα στην ανθρώπινη συμπεριφορά, που δεν είναι πάθηση ούτε ένδειξη μειωμένης ευφυΐας. *Ελευθεροτυπία*, σελ. 10, 1/7.
- Κοσμετάτος, Π. & Δροσινού, Μ. (2003). Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας. Σχεδιασμός και υλοποίηση εξατομικευμένου διδακτικού προγράμματος στη λεπτή κινητικότητα. *Μαρασλειακό Βήμα*, περιοδική έκδοση του συλλόγου μετεκπαιδευομένων Μαρασλείου Διδασκαλείου, τχ. 3, σελ. 15-22.
- Λαδά, Αλ & Δροσινού, Μ. (2001). Η ελλειμματική προσοχή, παράγοντας προέλευσης προβλημάτων συμπεριφοράς στα σχολεία. Μετάφραση: Λαδά Αλ. Προσαρμογή, απόδοση, επιμέλεια στα ελληνικά: Δροσινού Μ. από το άρθρο των Place M., Wilson J., Martin E., Hulsmeier J. (1999). Attention Deficit Disorder as a factor in the origin of behavioural disturbance in schools.

236 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

- British journal of Special Education*, vol. 26,(3), p. 158-163). Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Μα-
ρασλειακό Βήμα*, τεύχος Χειμώνα, σελ. 34-43.
- Λιαράκου, Γ. (2002). Περιβαλλοντική εκπαίδευση: ένα εργαλείο για την ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες στη γενική εκπαίδευση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 124, σελ. 104-110.
- Λιβανίου Ελένη (2004). Μαθησιακές Δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς στην κανονική τάξη. Αθήνα. Εκδ. Κέδ ρος
- Μαλικιώση –Λοίζου, Μ. (2001). *Η συμβουλευτική ψυχολογία στην εκπαίδευση. Από τη θεωρία στη πράξη*. Γ' έκδοση. Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά γράμματα.
- Μανιάτογλου, Δ. (2002). Τι γίνονται τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μετά την αποφοίτησή τους από τα Δημοτικά Σχολεία των νομών Λέσβου και Χίου. *Επιστημονικό Βήμα Αιγαίου*. τχ. 45, σελ. 37-40.
- Μαυροπαλιάς, Τ. (2002). Εμπειρίες από την προσπάθεια ένταξης δύο αυτιστικών παιδιών σε γενικό σχολείο της Έδεσσας. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, τχ. 18, σελ. 75-80.
- Μπούτσκου, Ε. (2002). Αξιολόγηση προγραμμάτων λογισμικού που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση της δυσλεξίας. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 122, σελ. 117-123.
- Ντολτό, Φ. (1995). *Σεμινάριο Ψυχανάλυσης παιδιών*. Α', Β' τόμος. Μτφρ. Κούκη Ε., Εκδ. Εστία.
- Οικονόμου, Κ. (2001). Περίπτωση ένταξης ενός παιδιού με σύνδρομο Ντάουν στη γενική τάξη. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, τχ. 12, σελ. 53-59.
- Παπαβασιλείου –Χαραλαμπάκη, Ι. (2001). Για μια αποτελεσματική διδασκαλία του λεξιλογίου. Το παιχνίδι με τις λέξεις. *Τα εκπαιδευτικά*, τχ. 59-60, σελ.131-147.
- Παπασπύρου, Χ. (2002). Δίγλωσση εκπαίδευση και κοινωνική ένταξη του κωφού ατόμου. *Θέματα ειδικής αγωγής*, τχ. 18, σελ. 59-74.
- Παρασκευόπουλος, Ι., Καλαντζή, Α., Γιαννίτσας, Ν., Μαυρομάτη, Θ., & Παϊζη, Μ. (1996). *Αθηνά-Τεστ*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παρούση, Α. (2001). Στήνοντας μια παράσταση με κούκλες. *Σύγχρονο νηπιαγωγείο* τχ. 24, σελ. 22-24.
- Παυλάκη, Στ. & Δροσινού, Μ. (2001). Διδακτική φροντίδα με τη διαδικασία οπτικού λεξιλογίου σε μαθητές με προβλήματα συμπεριφοράς. Παρέμβαση με γνωστά θέματα. Μετάφραση, Προσαρμογή – απόδοση – επιμέλεια στα ελληνικά του άρθρου των Browder D. M. & Shear S.M. (1996). Interspersal of known items in a treatment package to teach sight words to students with behavior disorders. *The Journal of Special Education*, vol. 29,4, p. 400-413. Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Το σχολείο και το σπίτι*, τχ. 1(430), σελ. 28-34.
- Περσποπούλου, Κ. & Δροσινού, Μ. (2001). Μετατραυματικό άγχος σε περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης. Μετάφραση, προσαρμογή - απόδοση στα ελληνικά: του άρθρου των M. Famularo R., Fenton T., Kinscherff R., Ayoub C., Barnum R. (1994). Maternal and child posttraumatic stress disorder in cases of child maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, vol. 18, p. 27-36. Δημοσιεύτηκε στο *ενημερωτικό δελτίο του Φιλανθρωπικού Σωματείου «Εταιρεία στήριξης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες Περιφέρειας Κρήτης – Άγιος Τίτος»*, τχ. 13, σελ.1-14.
- Πολυχρονοπούλου, Στ.(2001). Παιδιά και Έφηβοι με Ειδικές Ανάγκες και Δυνατότητες., Δ' έκδοση Αθήνα.

- Πόρποδας, Κ. (2002). *Η Ανάγνωση*. Πάτρα: Εκδ. Συγγραφέα.
- ΠΟΥ. (2000). Διαταραχές υπερκινητικού τύπου, διαταραχή της δραστηριότητας και της προσοχής σελ.331-336. Στο βιβλίο *ICD-Ταξινόμηση 10 ψυχικών διαταραχών της Συμπεριφοράς Κλινικές περιγραφές και οδηγίες για τη διάγνωση*. Επιμλ. Στεφανής Κ, Σολδάτος Κ., Μαυρέας Β. Κέντρο συνεργασίας για την εκπαίδευση και την έρευνα στην ψυχική υγεία. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Αθήνα: Εκδ. ΒΗΤΑ.
- Πούλου, Μ. (2003). Πώς σκέφτονται, αισθάνονται και αποφασίζουν οι δάσκαλοι για τους μαθητές με συναισθηματικές και συμπεριφορικές δυσκολίες. Αθήνα: Εκδ. Γρηγόρη.
- Σακκάς, Β. (2003). *Οικογένεια και μαθησιακές δυσκολίες*. Εκδ. Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.
- Σηφακάκη, Πολ. & Δροσινού, Μ. (2003). Εξατομικευμένο διδακτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής στην υποστήριξη της συναισθηματικής οργάνωσης, *Μαρασλειακό Βήμα*, περιοδική έκδοση του συλλόγου μετεκπαιδευομένων Μαρασλείου Διδασκαλείου τχ. 2, σελ. 6-14.
- Σπαντιδάκης, Ι.Ι. (2004) Προβλήματα παραγωγής γραπτού λόγου παιδιών σχολικής ηλικίας. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Σταλίκας, Α. (2001). Η κατασκευή της κλίμακας ισχύος του συναισθήματος και οι εφαρμογές της στην έρευνα της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας. *Ψυχολογία*, τχ. 8(2), σελ. 189-201.
- Τανός, Χ. (2003). *Δυσλεξία*. Διάλεξη σε εκπαιδευτικούς της Δυτικής Αττικής. Αθήνα.
- Τανός, Χρ. (2003). Πιθανές συνέπειες της άγνοιας των γονέων και των εκπαιδευτικών σχετικά με τη δυσλεξία του μαθητή. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών θεμάτων*, τχ. 8, σελ. 62-69.
- Τανός, Χρ. (2004). Η δυσλεξία και η αντιμετώπιση του δυσλεκτικού μαθητή. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τζουριάδου, Μ. (1995). *Ο λόγος του παιδιού της προσχολικής ηλικίας*. Θεσσαλονίκη. Προμηθεύς.
- Τσαμπαρλή, Α. & Τσιμπιδάκη, Α. (2002). Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών από νήπια με σωματικές δυσκολίες στο σχολικό περιβάλλον. *Θέματα ειδικής αγωγής*, τχ.19, σελ. 3-18.
- ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (1996). Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής. (Προεδρικό Διάταγμα 301/1996).
- ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Προσχολικής Αγωγής, Δημοτικού, Γυμνασίου. Φ.Ε.Κ. τ. Β', αρ. φύλλου 303/13-03-03, και Φ.Ε.Κ. τ. Β', αρ. φύλλου 304/13-03-03.
- Χαρούπιας Α. & Περβανάς Κ. (2002). Ο συντονιστής παιδαγωγός ενσωμάτωσης. Σχεδιασμός και εξέλιξη μιας έρευνας δράσης. *Μαρασλειακό Βήμα*, Χειμώνας, σελ.17-25.
- Χαρούπιας Α. (2001). Το σχολείο για όλους με όλους. Κοινές πρακτικές και μελλοντικές κατευθύνσεις της συνεκπαίδευσης στο ελληνικό σχολείο. *Κοινωνική εργασία*, τχ. 62, σελ. 107-116.
- Χατζηπέμπος Π. (2001). Ανάδειξη του ρόλου των Κοινωνικών λειτουργών στο δασκαλοκεντρικό χώρο του ειδικού σχολείου. *Κοινωνική εργασία*, τχ. 61, σελ.29-38.
- Χρηστάκης Κ. (2000). Ιδιαίτερες δυσκολίες και ανάγκες στο δημοτικό σχολείο. Αθήνα: Εκδ. Ατραπός.
- Χρηστάκης Κ. (2001). *Προβλήματα συμπεριφοράς στη σχολική ηλικία*. Αθήνα: Εκδ. Ατραπός.
- Χρηστάκης Κ. (2002). Προβλήματα συμπεριφοράς στη σχολική ηλικία. Προώθηση επιθυμητής πρόληψη ανεπιθύμητης συμπεριφοράς στη τάξη. *Μαρασλειακό Βήμα*, Χειμώνας, σελ. 10-16.

238 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

Χρυσυφίδης Κ. (2003). Βιωματική Επικοινωνιακή διδασκαλία. Η εισαγωγή στη μέθοδο Project στο σχολείο. Εκδ. Gutenberg. Παιδαγωγική σειρά. Αθήνα.

Αυτισμός

Arendt, L. (2002). *Ζώντας και δουλεύοντας με τον Αυτισμό*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Attwood, T. (2002). *Γιατί ο Κρις το κάνει αυτό*; Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Cumine, V. (2002). *Σύνδρομο Asperger. Ένας Πρακτικός οδηγός*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

De Clercq, H. (2005). *Μαμά, αυτό είναι άνθρωπος ή ζώο*;. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων, Αθήνα.

Faherty, C. (2003). *Τι σημαίνει για μένα*; Ένα βιβλίο εργασίας που εστιάζει στην αυτογνωσία και σε μαθήματα ζωής για το παιδί με αυτισμό Υψηλής λειτουργικότητας ή Σύνδρομο Asperger. Ιδέες δομημένης διδασκαλίας για το σπίτι και το σχολείο. Μπφρ. Παπαγεωργίου Β. Εκδ. Ελληνικά γράμματα.

Howlin, P. (2002). *Η Θεραπεία των Εμμοκικών και Στερεοτυπικών συμπεριφορών*. Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Jordan R. & Powell, S. (2002). *Αυτισμός και Μάθηση*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Jordan, R. & Powell S. (2002). *Κατανόηση και Διδασκαλία Παιδιών με Αυτισμό*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Jordan, R. & Powell, S. (2002). *Οι Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες των Παιδιών με Αυτισμό -Δεξιότητες Μάθησης και Σκέψης*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Jordan, R. (2002). *Η εκπαίδευση παιδιών και νεαρών ατόμων με αυτισμό*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική

Wing L. (2002). *Διαταραχές του φάσματος του αυτισμού*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Moreno, S.J. & Donellan, A.N. (2002). *Άτομα με Αυτισμό Υψηλής Λειτουργικότητας -Συμβουλές και Πληροφορίες για τους Γονείς και Άλλους που Νοιάζονται*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Northumberland Country Council Communication Support Service. (2004). *Autistic Spectrum Disorders. Practical Strategies for teachers and Other Professionals*.

Peeters, T. (2002). *Αυτισμός. Από την Θεωρητική Κατανόηση στην εκπαιδευτική παρέμβαση*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Satkeiwicz-Gayhardt, V., Peerenboom, B. & Campbell, R. (2002). *Διασχίζοντας τις Γέφυρες*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Schopler, E. (2002). *Εγχειρίδιο Επιβίωσης Γονέων*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

Shattock, P. (2002). *Ο Αυτισμός ως Μεταβολική Διαταραχή*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

- Sutherland House School for Autistic Children. (2002). *Η αντιμετώπιση των προβλημάτων συμπεριφοράς σε παιδιά με Αυτισμό*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.
- Whitaker, P. (2004). Research Section. Fostering communication and shared play between mainstream peers and children with autism: approaches, outcomes and experiences. *British Journal of Special Education*. vol. 31(4), p. 215-222.
- Α' Ευρωπαϊκό Συνέδριο για τον Αυτισμό στην Ελλάδα. (2001). *Αναζητώντας τον Μίτο της Αριάδνης. Πρακτικά του Συνεδρίου (13-14-15 Ιανουαρίου, 1995) που διοργανώθηκε στην Αθήνα, από την Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων σε συνεργασία με την Autisme – Europe υπό την αιγίδα των Υπουργείων Υγείας και Πρόνοιας και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.
- Διεθνής Οργάνωση Αυτισμού. (2002). *Περιγραφή του Αυτισμού*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.
- Δροσινού, Μ. (1999). Ένα σχολείο για αυτιστικά παιδιά. Ημερολόγιο καταγραφής από τις επισκέψεις στο Ειδικό σχολείο για Αυτιστικά παιδιά "Linden Bridge" στο Surrey του Λονδίνου. *Ανοιχτό σχολείο*, τχ. 72, σελ. 26-35. Αθήνα.
- Δροσινού, Μ. (2000). Οργανώσεις παραβατικής συμπεριφοράς σε μαθητές μικρής ηλικίας με διάγνωση στο αυτιστικό φάσμα. Προοπτικές αγωγής και εκπαίδευση. *Πρακτικά συνεδρίου Ειδικής Αγωγής*, σελ. 459-468. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Επιμέλεια Α. Κυπριωτάκης.
- Δροσινού, Μ. (2001). Μελέτη πάνω στον αυτισμό. Γλασκόβη 2000. *Επιθεώρηση Επιστημονικών και Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τχ. 4, σελ. 83-105. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. ISBN 1108-4715.
- Δροσινού, Μ. (2001). Τάξεις Αυτισμού στο δημόσιο ειδικό σχολείο, Le Treffle για παιδιά δευτεροβάθμιας ηλικιακά εκπαίδευσης (14-22 χρόνων), στη Βαλλόν (γαλλόφωνη κοινότητα) του Βελγίου. *Ανοιχτό Σχολείο*, τχ. 81, σελ. 44-45 και τχ. 82, σελ., 42-45.
- Δροσινού, Μ. (2002). Εντονη αλληλεπίδραση και αυτισμός: Μια χρήσιμη προσέγγιση. Μετάφραση απόδοση στα ελληνικά του άρθρου Nind M. (1999). Intensive Interaction and autism: a useful approach, *British Journal of Special Education*, vol. 26,2, p. 96-102. Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Θέματα Ειδικής Αγωγής* τχ. 14, σελ. 36-42, τχ. 15, σελ. 62-69.
- Δροσινού, Μ. (2003). Άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση και εξατομικευμένο διδακτικό πρόγραμμα στον Αυτισμό. *Σύγχρονο νηπιαγωγείο*, αφιέρωμα στην ειδική αγωγή, μέρος 2ο, τχ. 31, σελ. 8-21.
- Κατσαβού, Α., & Παπουτσής, Σ. (2004). Αυτισμός: Από τη θεραπεία στην εκπαίδευση. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, τ. 24, σελ. 39-48.
- Ομάδα Εργασίας Συνδέσμου Διευθυντών Σχολείων (2002). *Οι Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες των Παιδιών με Αυτισμό*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.
- Παναγοπούλου, Ν. (2003). *Η ζωγραφιά της ελπίδας*. Αθήνα: Εκδ. Κοχλίας.
- Τσιραμπίδου, Μ., Παπαγεωργίου, Β.Α. (2004). Η οπτική Δόμηση στην Εκπαίδευση των Μαθητών με Αυτισμό: Το Μάθημα της Μουσικής. Ανακοίνωση στο *Πανευρωπαϊκό Συνέδριο «Η Ευρωπαϊκή Διάσταση της Ειδικής Αγωγής. Ανάδυση μιας άλλης φυσιογνωμίας»*. Θεσσαλονίκη.
- Τσιραμπίδου, Μ. (2004). Παιχνίδι και Αυτισμός. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 135, σελ. 169 -176.

240 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ****A. Σταθμισμένα και μη σταθμισμένα τεστ, για την διάγνωση-αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών.**

Δοκιμασία προσληπτικού λεξιλογίου: The Peabody Picture Vocabulary Test –Revised (Dunn & Dunn, 1981):προσαρμόστηκε στην ελληνική γλώσσα από τους Μουζάκη, Σίμος, Σιδερίδης και Πρωτόπαπας, 2006. Περιλαμβάνει 173 ερωτήσεις σημασιολογικής αναγνώρισης λέξεων αυξανόμενης δυσκολίας. Dunn, L.M. & Dunn, L.M. (1981). The Peabody Picture Vocabulary Test-Revised (PPVT-R). American Guidance Service, adapted for Greek by Mouzaki, A., Simos, P., Sideridis, G. D. & Proropas, A. (2006).

PACS (Φωνολογική αξιολόγηση του παιδικού λόγου, Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών, 1995). Το παιδί καλείται να κατονομάσει ένα σύνολο εικόνων. Το φωνημικό ρεπερτόριο και η φωνοτακτική δομή καταγράφονται και συγκρίνονται με το αναμενόμενο στάδιο φωνολογικής ανάπτυξης ανάλογα με την χρονολογική ηλικία του παιδιού.

Pintrich & De Groot (1990). "Motivated Strategies for Learning Questionnaire" (MSLQ). Εκτίμηση των πεποιθήσεων Αυτο-αποτελεσματικότητας, ως προς συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα (Γλώσσα και Μαθηματικά). Η μετάφραση και προσαρμογή Κλίμακας Αυτο-αποτελεσματικότητας: Α. Λεονταρή & Ε. Γωνίδα.

Renfrew, C. (1997). The Bus Story Test. Winslow, adapted for Greek by Protopapas, A., Mouzaki, A. & Tsadoula, D. (2004). Αξιολόγηση αφηγηματικού λόγου.

Wechsler Preschool & Primary Scale of Intelligence (Wechsler, 1990). WPPSY-R:Κατασκευή κύβων. Η δοκιμασία απαιτεί την ανακατασκευή ενός προτύπου-σχεδίου με την χρήση δίχρωμων ξύλινων κύβων. Μη λεκτική ικανότητα.

A' ΤΕ ΣΤ – Ανιχνευτική Δοκιμασία Σχολικής Ετοιμότητας, σταθμίστηκε εξ' ολοκλήρου στην Ελλάδα, σε δείγμα 2.000 παιδιών, και η προληπτική χρήση του προτείνεται από την Ελληνική Παιδιατρική Εταιρεία.

ΑθηνάΤεστ Διάγνωσης δυσκολιών μάθησης. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γεώργας, Δ. Δ., Παρασκευόπουλος, Ι. Ν., Μπεζεβέγκης, Η. Γ. & Γιαννίτσας, Ν. Δ. (1997). Ελληνικό WISC-III: Wechsler κλίμακες νοημοσύνης για παιδιά. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καλαντζή-Αζίζι Α., Αγγελή Κ. & Ευσταθίου Γ. (2005). Ελληνική κλίμακα αξιολόγησης της ΔΕΠ/Υ-IV. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μπεζεβέγκης, Η., Οικονόμου, Α., Μυλωνάς, Κ (2007). Εργαλείο Ανίχνευσης Διαταραχών Μνήμης στο Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (4),

Οικονόμου, Α., Μπεζεβέγκης, Η., Μυλωνάς, Κ., & Πολυχρόνη, Φ. (2007). Εργαλείο Ανίχνευσης της διερεύνησης διαταραχών της διαδικασίας της μάθησης και της κατηγοριοποίησης στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό. Ηλικίες 9-12 έτη. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (5),

Οικονόμου, Α., Μπεζεβέγκης, Η., Μυλωνάς, Κ., & Βαρλόκωστα, Σ. (2007). Εργαλείο Ανίχνευσης Διαταραχών Λόγου και Ομιλίας σε παιδιά Προσχολικής Ηλικίας. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (3),

Παντελιάδου. Σ. & Αντωνίου, Φ. (2007). Τεστ Ανάγνωσης, Τεστ- Α. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (8),

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ 241

- Παντελιάδου, Σ. & Σιδερίδης, Γ. (2007). Ανίχνευση μαθησιακών δυσκολιών από εκπαιδευτικούς. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (7),
- Πόρποδας, Κ. (2007). Εργαλείο Ανίχνευσης και Διερεύνησης των Αναγνωστικών Δυσκολιών στο Νηπιαγωγείο και Α' – Β' Δημοτικού. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (1),
- Πόρποδας, Κ., Διακογιώργη, Κλ., Δημάκος, Ι., Καραντζή, Ι., Παλαιοθόδωρος, Αργ., Υφαντή, Καλ., Τσαγγάρη, Γ., & Καραμπέτσου, Μ. (2007). Εργαλείο Διαγνωστικής Διερεύνησης δυσκολιών στο γραπτό λόγο των Μαθητών Γ- ΣΤ' Δημοτικού. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (2),
- Ρούσσου Α. (2002). Θέματα ψυχομετρίας στην κλινική πράξη και έρευνα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Σίμος, Π., Μουζάκης, Α. & Σιδερίδης, Γ. (2007). Αξιολόγηση Επιτελικών Λειτουργιών στο Δημοτικό Σχολείο. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (9),
- Σίμος, Π., Μουζάκης, Α. & Σιδερίδης, Γ. (2007). Αξιολόγηση Συγκέντρωσης και Προσοχής στο Δημοτικό Σχολείο. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (10),
- Σκαλούμπακας, Χ. & Πρωτόπαπας, Α. (2007). Λογισμικό Ανίχνευσης Μαθησιακών Δεξιοτήτων και αδυναμιών. ΛΑΜΔΑ Τάξεις Β'-Δ' Δημοτικού. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (11),
- Σκαλούμπακας, Χ. & Πρωτόπαπας, Α. (2007). Λογισμικό Ανίχνευσης Μαθησιακών Δεξιοτήτων και αδυναμιών. ΛΑΜΔΑ Τάξεις Ε' Δημοτικού – Β' Γυμνασίου. ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (12),
- Τεστ & Μέθοδος Παυλίδη. Ακριβής βιολογική πρόγνωση & διάγνωση. Αντικειμενικά βιολογικά και μη-λεκτικά τεστ που είναι ανεξάρτητα από την ανάγνωση και τη γραφή, μπορεί να γίνει αξιόπιστα η διάγνωση πολύ νωρίτερα, με την (οφθαλμοκίνηση).
- Τζουριάδου, (1989). Detroit Test μαθησιακής ικανότητας (DTLA-2), γλωσσική προσαρμογή στα Ελληνικά.
- Τρίγκα Α. (2004). Τεστ αναγνωστικής ικανότητας. Αθήνα: Ατραπός.
- Χατζηχρήστου, Χ., Πολυχρόνη, Φ, Μπεζεβέγκης, Η., & Μυλωνάς, Κ. (2007). Εργαλείο Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής παιδιών Προσχολικής και Σχολικής Ηλικίας. Κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά Σχολικής Ηλικίας (7-12 έτη). ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ (6),

Β. Μη σταθμισμένα τεστ για την διάγνωση-αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών.

- Davis - Έλεγχος της δυσλεξίας και αποτελεσματική μάθηση με απλές τεχνικές με χρήση πλαστελίνης.
- Ζάχος, Γ. Η., & Ζάχος, Δ. Η. (1998). Δυσλεξία. Αντιμετώπιση-Αποκατάσταση. Οδηγίες εφαρμογής προγράμματος. Αθήνα: Κέντρο Ψυχολογικών Μελετών.
- Κυριαζή, Ο. & Σπαντιδάκης, Ι. (2001). Τρόποι αξιολόγησης των δυσκολιών παραγωγής του γραπτού λόγου και των κοινωνικών δυσκολιών των μαθητών του δημοτικού σχολείου. Στο Επιστημονική Επιθεώρηση Κίνητρο (τόμ. 3, σσ.35-78). Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Σκαλούμπακας, Χ., Πρωτόπαπας, Α., Νικολόπουλος, Δ. (2003). Παρουσίαση μιας κλίμακας μαθησιακής αξιολόγησης για την εξέταση των μαθησιακών δυσκολιών και στοιχεία από τη χορήγησή της σε μαθητές γυμνασίου. 9ο Συνέδριο Πανελληνίου Συλλόγου Λογοπεδικών, Αθήνα.
- ΥΠΕΠΘ-ΠΙ. (2008). Αξιολόγηση της μαθησιακής ετοιμότητας στην Συναισθηματική Οργάνωση με

242 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

την Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων: ΛΕΒΔ – Συναισθηματική Οργάνωση
 ΥΠΕΠΘ-ΠΙ. (2008). Αξιολόγηση της μαθησιακής ετοιμότητας στην Ψυχοκινητικότητα με την
 Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων: ΛΕΒΔ – Ψυχοκινητικότητα
 ΥΠΕΠΘ-ΠΙ. (2008). Αξιολόγηση της μαθησιακής ετοιμότητας στις Νοητικές Ικανότητες με την
 Λίστα Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων: ΛΕΒΔ – Νοητικές Ικανότητες.
 ΥΠΕΠΘ-ΠΙ. (2008). Αξιολόγηση της μαθησιακής ετοιμότητας στον Προφορικό λόγο με την Λίστα
 Ελέγχου Βασικών Δεξιοτήτων: ΛΕΒΔ – Προφορικός λόγος

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ Ειδικής Αγωγής ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: (ημερομηνία πρόσβασης 30-5-2008)

www.specialeducation.gr/: Ένας δικτυακός τόπος σχεδιασμένος από ειδικούς παιδαγωγούς. Περιέχει πολλές πληροφορίες για όλα τα είδη των μαθησιακών δυσκολιών καθώς και αρκετά άρθρα.

www.dea.gr: Πρόκειται για την Τράπεζα Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας. Περιέχει πληροφορίες για θεωρητικά ζητήματα σχετικά με την ειδική αγωγή, ενημέρωση για σεμινάρια και συνέδρια καθώς και μία ενδιαφέρουσα βιβλιοθήκη. Η πρόσβαση στη βιβλιοθήκη απαιτεί password το οποίο είναι εύκολο να αποκτηθεί επικοινωνώντας με τους υπεύθυνους της ιστοσελίδας.

www.disabled.gr: Είναι ένα ηλεκτρονικό περιοδικό με θέματα σχετικά με τις κινητικές αναπηρίες.

www.logopedists.gr: Η ιστοσελίδα του Πανελληνίου Συλλόγου Λογοπεδικών. Περιέχει πληροφορίες και έρευνες για όλες τις διαταραχές Λόγου, Ομιλίας και Φωνής καθώς και για το ρόλο του Λογοπεδικού.

www.eseepra.gr: Η Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής που είναι ένα εξειδικευμένο εκπαιδευτικό κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης και παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας σε άτομα με νοητική υστέρηση.

www.sterxisesepra.gr: Το έργο “Στέρξις” της Εστίας Επαγγελματικής Αγωγής που αφορά στην αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της γενικής εκπαίδευσης με σκοπό να βελτιωθούν οι συνθήκες ένταξης των παιδιών με νοητική υστέρηση στα σχολεία.

www.dyslexia.gr: Η ιστοσελίδα της Ελληνικής Εταιρίας Δυσλεξίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει ο ορισμός της Δυσλεξίας που περιέχει καθώς και οι συμβουλές προς γονείς και δασκάλους.

www.Eurydice.org

www.lemonde.fr/education; Πρόκειται για γαλλική ιστοσελίδα με θέματα εκπαίδευσης

www.nasen.org.uk: Πρόκειται για την ιστοσελίδα της Βρετανικής Ένωσης για τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

www.ldonline.org/ld_store/LD-: Πρόκειται για την Αμερικανική ιστοσελίδα σε θέματα Ειδικής αγωγής και Μαθησιακών Δυσκολιών

www.e-yliko.gr/: Πρόκειται για την πύλη του ΥΠΕΠΘ και την διάθεση εκπαιδευτικού υλικού.

www.autismhellas.gr: Πρόκειται για ελληνική ιστοσελίδα με θέματα αυτισμού

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ **243**

www.yrepth.gr/ ; Πρόκειται για την ιστοσελίδα της Δ/σης Ειδικής Αγωγής με Θέματα Οργάνωσης και Διοίκησης – Νομοθεσία, Ελλάδα

www.e-yliko.gr/htmls/amea.aspx: Χρήση Νέων Τεχνολογιών – Λογισμικά – Εκπαιδευτικό Υλικό(Ελλάδα)

www.pi-schools.gr/library/pi-lib/hb_s_eidikiAgogi.htm: Περιέχει κείμενα και συνδέσμους που αφορούν στην Ειδική Αγωγή. Ο κατάλογος περιλαμβάνει δύο κατηγορίες: α) ιστοσελίδες με θέματα ειδικής αγωγής γενικά και β) ιστοσελίδες ψηφιακών περιοδικών που ασχολούνται με την Ειδική Αγωγή.

www.observatory.gr/amea/: Ειδική ιστοσελίδα του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας για ΑμεΑ

www.resea.gr/: Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής (Ελλάδα)

www.esaea.gr/: Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ελλάδα)

www.iliaktida.gr/: Ένωση Γονέων και Φίλων Ατόμων με Σύνδρομο Ντάουν (Ελλάδα)

<http://www.eepe.gr/>: Εταιρεία Ειδικής Παιδαγωγικής Ελλάδος

www.maty.gr/: Σωματείο Ατόμων με Αναπηρία Όρασης Ν.Μαγνησίας “ΜΑΓΝΗΤΕΣ ΤΥΦΛΟΙ” (Ελλάδα)

<http://www.pi-schools.gr/>: Χαρτογράφηση - Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Ειδικής Αγωγής Α.Π.Σ. για μαθητές με Προβλήματα Ακοής για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Α.Π.Σ. για μαθητές με Προβλήματα Ακοής για την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Α.Π.Σ. για μαθητές με Κινητικές Αναπηρίες Οδηγός για μαθητές με Ιδιαίτερες Νοητικές Ικανότητες και Ταλέντα Α.Π.Σ. Τυφλοκώφωσης Α.Π.Σ. Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας Α.Π.Σ. Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Α.Π.Σ. για μαθητές με Αυτισμό Α.Π.Σ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ για μαθητές με Μέτρια και Ελαφριά Νοητική Καθυστέρηση Α.Π.Σ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ για την εκπαίδευση Παιδιών με Βαριά Νοητική Καθυστέρηση Α.Π.Σ. Τ.Ε.Ε. Ειδικής Αγωγής Α΄ και Β΄ Βαθμίδας (ημ. Πρόσβασης 15-4-2008)

www.unioption.gr. Πανελλήνια Ένωση Ειδικών Παιδαγωγών «Π.Ε.Ε.Π.»

www.everychildmatters.gov.uk

www.specialeducation.gr

www.tda.gov.uk

www.teachernet.gov.uk

www.teachers.org.uk

Ελληνική Εταιρεία Δυσλεξίας- <http://www.dyslexia.gr/>

(<http://www.dyslexia.gr/>)

Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκαταστάσεως αναπήρων παιδιών - <http://www.elepar.gr/> (<http://www.elepar.gr/>)

Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών -http://www.eps-ath.gr/index_gr.htm (http://www.eps-ath.gr/index_gr.htm)

244 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ**ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ**

http://www.reeusda.gov/4h/cyfar/stst/stst2_fm.htm

The School Readiness Project was developed as a joint project of the UW-Extension and the School of Human Ecology at the University of Wisconsin-Madison. The first community project was piloted in Watertown, Wisconsin by UWEX Family Living educator Mary Gruenewald and the Watertown Community School Readiness Project collaborators. There are currently community projects in Watertown, Merrill, WestAllis/West Milwaukee, Menominee County/Nation, Platteville, Westosha, Sparta, Necedah, Mauston, Gillett and Madison, Wisconsin. Project Co-Directors are Gay Eastman, UW-Extension Child Development and Early Childhood Education Specialist and Laurie Boyce, UW-Extension Family Living Programs Program Leader. From 1996-2001 the project was funded and supported by the Cooperative State Research, Education and Extension Service (CSREES) of the United States Department of Agriculture through its Children, Youth and Families at Risk (CYFAR) state strengthening initiative.

www.facstaff.wisc.edu

School Readiness Project Coordinator, School of Human Ecology, University of Wisconsin-Madison:1300 Linden Drive Madison, WI 53706, Phone: 608-262-1115

www.naeyc.org

NAEYC Position Statement on School Readiness. This document is an official position statement of the National Association for the Education of Young Children. Revised 2001

<http://csefel.uiuc.edu/>

The Center on the Social and Emotional Foundations for Early Learning is a national center focused on strengthening the capacity of child care and Head Start programs to improve the social and emotional outcomes of young children.

<http://www.addressingchallengingbehavior.org/>

2004, School Readiness Indicators Initiative One Union Station Providence, RI 02903 401.351.9400 fax 401.351.1758 The School Readiness Indicators Initiative is supported by the David and Lucile Packard Foundation, the Ewing Marion Kauffman Foundation and the Ford Foundation.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής.

Σκοπός του Πλαισίου Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής.

Σκοπός του Πλαισίου Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (Π.Α.Π.Ε.Α.) είναι η υποστήριξη των Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΑμΕΕΑ), ώστε να προαχθούν σωματικά, νοητικά, συναισθηματικά, κοινωνικά, ηθικά και αισθητικά στο βαθμό που οι δυνατότητες τους επιτρέπουν και τελικά να ενταχθούν στο σχολικό και στο κοινωνικό περιβάλλον, μέσα σε κλίμα ισότητας, ελευθερίας, ασφάλειας και σεβασμού της προσωπικότητάς τους.

Ειδικότεροι σκοποί του ΠΑΠΕΑ κατά περιοχές είναι οι εξής:

Α) Σχολική ετοιμότητα:

Τα παιδιά

- Να αναπτύξουν την ικανότητα επικοινωνίας με τον προφορικό λόγο ή με άλλες εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας.
- Να αναπτύξουν ψυχοκινητικές δεξιότητες.
- Να καλλιεργήσουν τις νοητικές τους δυνατότητες.
- Να οργανώσουν τον συναισθηματικό τους κόσμο.
- Να αποκτήσουν ετοιμότητα για την ομαλή εισαγωγή τους στις βασικές σχολικές δεξιότητες.

Β) Βασικές σχολικές και ακαδημαϊκές δεξιότητες:

Τα παιδιά

- Να κατακτήσουν τους μηχανισμούς ανάγνωσης γραφής και κατανόησης κειμένου.
- Να κατανοήσουν τις βασικές μαθηματικές έννοιες και πράξεις.
- Να χρησιμοποιούν τις σχολικές δεξιότητες για την σχολική και την κοινωνική τους ένταξη.

Γ) Κοινωνικές δεξιότητες και προσαρμογή στο περιβάλλον:

Τα παιδιά

- Να γνωρίσουν το φυσικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον.
- Να αποδεχτούν το περιβάλλον τους και να γίνουν αποδεκτά από αυτό.
- Να φτάσουν στο ανώτερο δυνατό επίπεδο αυτονομίας.

Δ) Δημιουργικές δραστηριότητες:

Τα παιδιά

- Να βιώσουν τη χαρά της δημιουργίας και της αισθητικής απόλαυσης.
- Να εμπεδώσουν τις σχολικές δεξιότητες.
- Να αξιοποιούν σωστά τον ελεύθερο χρόνο.

Ε) Προεπαγγελματική ετοιμότητα

Τα παιδιά

- Να οργανώσουν την προσωπικότητά τους.

246 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ

- Να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους.
- Να αναπτύξουν προεπαγγελματικές δεξιότητες.
- Να προσανατολιστούν επαγγελματικά.

Μεθοδολογικές οδηγίες

Προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή του ΠΑΠΕΑ είναι η τήρηση συγκεκριμένης διδακτικής μεθοδολογίας, η οποία περιλαμβάνει κυρίως.

- A) Συστηματική εμπειρική παρατήρηση των μαθησιακών προβλημάτων.
- B) Άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση των παιδιών, καταγραφή και εκτίμηση της μαθησιακής ετοιμότητας των δυνατοτήτων, των δυσκολιών και των εκπαιδευτικών αναγκών.
- Γ) Επιλογή των διδακτικών στόχων και σχεδιασμό των διδακτικών προγραμμάτων.
- Δ) Ένταξη σύγχρονων στρατηγικών, μέσων και διδακτικών μεθόδων κατά την υλοποίηση των διδακτικών προγραμμάτων.
- E) Αξιολόγηση και καταγραφή της προόδου των μαθητών και επανατροφοδότηση των διδακτικών προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α.) ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ**Α. 1^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ανάπτυξη δεξιοτήτων προφορικού λόγου**

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Ικανότητα ακρόασης	<p>Το παιδί είναι ικανό</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να ακροάται τον ομιλητή. - Να παρακολουθεί και να κατανοεί συζητήσεις. - Να εκτελεί προφορικές εντολές και να ακολουθεί οδηγίες. - Να αντιδρά με κριτική διάθεση σε όσα ακούει. 	<ul style="list-style-type: none"> - Συμμετοχή σε ποικίλες, απλές και σύντομες γλωσσικές δραστηριότητες, π.χ. ιστορίες, διηγήσεις, παραμύθια, κουκλοθέατρο, δραματοποιήσεις, ανακοινώσεις, σε συνδυασμό δραστηριότητες ανάκλησης στη μνήμη όσων είδα και άκουσα. - Παρακολούθηση στην τάξη ζωντανών ή μαγνητοφωνημένων και μαγνητοσκοπημένων συζητήσεων και έλεγχος κατανόησής τους. - Εκτέλεση απλών και σύνθετων εντολών. Π.χ. «Πήγαινε στον πίνακα», «Πάρε την πλαστελίνη και φτιάξε ένα κουλουράκι». - Σχολιασμός προσώπων, καταστάσεων κτλ. που περιλαμβάνονται σε διηγήσεις, ιστορίες κτλ. που ακούει.
2. Συμμετοχή σε διάλογο	<ul style="list-style-type: none"> - Να απαντά σε ερωτήσεις. - Να κάνει ερωτήσεις. - Να συνομιλεί με ένα πρόσωπο. - Να συμμετέχει στην συζήτηση ομάδας. 	<ul style="list-style-type: none"> - Απαντήσεις σε ερωτήσεις απλές ή διπλής επιλογής και σε ερωτήσεις που απαιτούν επεξήγηση. - Με κατάλληλο προβληματισμό, το παιδί κάνει ερωτήσεις και ζητά διευκρινίσεις. - Απλές συνομιλίες με το δάσκαλο ή με ένα συμμαθητή του, για συγκεκριμένο θέμα ή αντικείμενο. - Συμμετοχή σε ομαδικές συζητήσεις με εκδήλωση ενδιαφέροντος για απόψεις των άλλων, αποφυγή αντιδικιών, τήρηση κανόνων διαλόγου και συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων.
3. Δομή του λόγου	<ul style="list-style-type: none"> - Να διατυπώνει απλές προτάσεις. 	<ul style="list-style-type: none"> - Διατύπωση προτάσεων του Τύπου ΥΡ (εγώ πεινάω), ΥΡΑ (εγώ έφαγα το φαγητό μου). - Εμπλουτισμός απλών προτάσεων με τοπικούς, χρονικούς,

248 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
4. Προαγωγή του προφορικού λόγου	<ul style="list-style-type: none"> - Να διατυπώνει σύνθετες προτάσεις. - Να αναδομεί τις προτάσεις. - Να παράγει προτάσεις. - Να κατανοεί και να παράγει προφορικό λόγο. - Να εμπλουτίζει τον προφορικό λόγο με χρήση νέων λέξεων και σύνθεση προτάσεων. - Να χρησιμοποιεί εκφράσεις της καθημερινής ζωής. - Να παρατηρεί και να περιγράφει. - Να εκφράζεται με ρόλους. 	<ul style="list-style-type: none"> επιθετικούς προσδιορισμούς. Π.χ. Το μεσημέρι που θα πάω στο σπίτι θα δω τον παππού μου. - Μετατροπή προτάσεων από τον ενικό στον πληθυντικό, από τους παροντικούς σε παρελθόντες ή μελλοντικούς χρόνους των ρημάτων και από κατάφαση σε άρνηση ή ερώτηση. - Απαντήσεις σε ερωτήσεις όπως: τι; τι λογής; πού; πότε; πώς; - Ακροάσεις ιστοριών, διηγήσεων κτλ. ζωντανών ή μαγνητοφωνημένων και έλεγχος της κατανόησης του περιεχομένου τους. Περιγραφές εικόνων, γεγονότων και καταστάσεων. Παιχνίδια συμβολικά, φανταστικά, εξερευνητικής, που σχετίζονται με την ανάπτυξη του συμβολικού επιπέδου της γλώσσας, π.χ. «οι αστροναύτες στο διάστημα». - Χρησιμοποίηση νέων λέξεων και σύνδεση προτάσεων για την παραγωγή νοηματικά δεδομένου λόγου. Γίνονται κατάλληλες παρεμβάσεις στις διηγήσεις και ανακοινώσεις του παιδιού. Π.χ. Ερωτήσεις: Τι είδες στην τηλεόραση χθες; Πώς ήταν ντυμένες οι χορεύτριες; - Ανταλλαγή χαιρετισμών, φιλοφρονήσεων, συστάσεων και επικοινωνία με το τηλέφωνο. - Παρατήρηση και περιγραφή σκηνών από τη φύση, την καθημερινή ζωή πραγματικών ή φανταστικών προσώπων και γεγονότων. Π.χ. η βροχή, ο παππούς, τα γενέθλια κτλ. - Υπόδοση ρόλων με αναπαράσταση σκηνών της καθημερινής ζωής. Π.χ. το πρωινό ξύπνημα, το

ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ 249

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
5. Βασικό λεξιλόγιο.	<ul style="list-style-type: none"> - Να εκφράζει τις προσωπικές του απόψεις. - Να εκφράζει τα συναισθήματά του. - Να αφηγείται ιστορίες και γεγονότα. - Να αρθρώνει σωστά. - Να ονομάζει τα μέλη του σώματος. - Να ονομάζει αντικείμενα και συσκευές του σχολικού περιβάλλοντος. - Να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο που συνδέεται με το οικογενειακό, σχολικό, κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον. - Να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο κατάλληλο για τις κοινωνικές του σχέσεις. - Να χρησιμοποιεί λέξεις και σύμβολα για προστασία και αυτόνομη μετακίνηση. 	<p>πρωινό ρόφημα, το ντύσιμο, η μετάβαση στο σχολείο κτλ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Εκφράζει προφορικά απόψεις που συνδέονται με πρόσωπα, γεγονότα, καταστάσεις από το περιβάλλον του ή από διηγήσεις, ιστορίες κτλ. που ακούει ζωντανές ή μαγνητοφωνημένες. - Έκφραση θετικών ή αρνητικών συναισθημάτων και αναγνώριση των διαθέσεων των άλλων. - Αφήγηση παραμυθιών, ιστοριών, ανεκδότων, που ζωντανεύουν με δραματοποιήσεις και κουκλοθέατρο. - Ασκήσεις που δυναμώνουν τα όργανα αναπνοής, διορθώνουν τις κινήσεις των γλωσσικών οργάνων και βελτιώνουν την έκφραση και την άρθρωση του παιδιού. - Ονομασία μελών του σώματος, π.χ. χέρια, πόδια, μάτια, αυτιά, μύτη, γόνατο, πατούσα, κτλ. - Ονομασία αντικειμένων σχολικής ζωής, π.χ. σάκα, μολύβι, τετράδιο, σβηστήρα, θρανίο, τηλεόραση, βίντεο. - Χρησιμοποίηση λέξεων που συνδέονται με εικόνες, παραστάσεις και εμπειρίες του παιδιού από την επαφή του με το περιβάλλον. Π.χ. Χθες πήγαμε εκδρομή στο δάσος. - Χρησιμοποίηση λεξιλογίου που συνδέεται με κοινωνικές σχέσεις, π.χ. χαιρετισμοί, ευχαριστίες, συστάσεις, ευχές, κτλ. - Αναγνώριση και χρήση λέξεων, οπτικών και ακουστικών σημάτων π.χ. «δηλητήριο», «προσοχή», «κίνδυνος», «φωτιά», «είσοδος», «έξοδος κινδύνου», «στάση»,

250 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
6. Εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας.	<ul style="list-style-type: none"> - Να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο σχετικό με τα επαγγέλματα. - Να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο σχετικό με τον ελεύθερο χρόνο. - Το τυφλό παιδί: Να ξέρει το Braille και άλλες μορφές επικοινωνίας. - Το κωφό παιδί: Να ξέρει προφορική και νοηματική γλώσσα και άλλες μορφές επικοινωνίας. - Το παιδί με νοητική καθυστέρηση: Να επικοινωνεί χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες. - Το παιδί με εγκεφαλική βλάβη: Να ξέρει ειδικούς γλωσσικούς κώδικες και τεχνικές επικοινωνίας με την χρήση νέων τεχνολογιών. 	<p>«Μετρό», «Toilet», «W.C.», «Stop», κτλ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Χρησιμοποίηση λέξεων που αναφέρονται στη γνώση των επαγγελμάτων και στην εργασία π.χ. «ωράριο καταστημάτων», «ξυλουργός», «ταξιτζής», κ.ά. - Χρησιμοποίηση λέξεων που συνδέονται με την ψυχαγωγία, τα σπορ, τις δημιουργικές απασχολήσεις και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, π.χ. κολύμπι, ορειβασία, συναυλία κ.α. - Χρήση του Braille και της γραφομηχανής βλεπόντων. Περιγραφή εικόνων από μαγνητοφωνημένες κασέτες και Η/Υ. Π.χ. «Τώρα βλέπω ένα ποτάμι με κροκόδειλους». - Χρήση χειλεανάνωσης δακτυλικού αλφαβήτου, νοηματικής γλώσσας, για περιγραφή εννοιών. Απαντήσεις σε ερωτήσεις ακουόντων και κωφών με προφορική ή νοηματική γλώσσα. - Χρησιμοποίηση βασικού λεξιλογίου επικοινωνίας με χρήση πολυμέσων, όπως είναι ο Η/Υ, π.χ. το παιδί συνθέτει εικόνες με πληκτρολόγηση στον Η/Υ (Θρανό Ρ.Ο). - Χρήση Η/Υ με μεγάλα πλήκτρα ή ειδικές προσαρμογές στο πληκτρολόγιο, π.χ. πληκτρολόγιο με τον αγκώνα ή ειδική κάσκα. Απαντήσεις σε ερωτήσεις με την χρήση Makaton, Bliss symbols κτλ.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ 251

Α. 2^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ψυχοκινητικότητας

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Ψυχοκινητικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Να αναγνωρίζει την εικόνα του σώματός του. - Να γνωρίζει τον εαυτό του και να αισθάνεται επαρκές. - Να σταθεροποιήσει την πλευρίωση του. - Να βιώνει με το σώμα του το χώρο. - Να γνωρίζει το χρόνο και το ρυθμό. - Να εκτελεί αδρές κινήσεις. 	<ul style="list-style-type: none"> - Αναγνώριση του σώματος και των μελών του σε κίνηση, ισοροπία, ένταση, χαλάρωση, αναπνοή κτλ. Π.χ. Παρατήρηση του σώματος στον καθρέφτη, ταύτιση του προσώπου με τη φωτογραφία του και παράλληλη ακρόαση της φωνής του από κασετόφωνο, Βίντεο κτλ. - Ασκήσεις και παιχνίδια στα πλαίσια των οποίων δίνονται ευκαιρίες να βιώνει επιτυχίες. Π.χ. «τυφλόμυγα», «γύρω γύρω όλοι», «πλύσιμο χεριών», κτλ. - Ασκήσεις με κινήσεις από αριστερά προς τα δεξιά και αντίστροφα και προσανατολισμού στο χώρο. Π.χ. Δεξιά το δεξί σου πόδι, σήκωσε το αριστερό σου χέρι, πάσε το αριστερό σου αυτί με το δεξί σου χέρι. - Διαδρομές με συγκεκριμένα σημεία αναφοράς. Ομαδικές δραστηριότητες, ελεύθερες και κατευθυνόμενες, για να συνειδητοποιήσεις τη θέση του σώματός του σε σχέση με τα πρόσωπα και τα αντικείμενα και αντίστροφα. Συνειδητοποίηση των κατευθύνσεων: από πάνω προς τα κάτω, από αριστερά προς τα δεξιά κτλ. Π.χ. παιχνίδια στην παιδική χαρά (τραμπάλα, μύλος, σαρανταποδαρούσα κ.ά.). - Περιγραφές διηγήσεων με χρονική διαδοχή και χρήση εννοιών: πριν (παρελθόν), τώρα (παρόν), μετά (μέλλον). Π.χ. Περιγραφή μιας εκδρομής. Ελεύθερες κινήσεις στο χώρο. Π.χ. Ρυθμικά χτυπήματα χεριών, ποδιών με συνοδεία ταμπουρίνου, βάντισμα με συνοδεία μουσικής κτλ. - Γενικές κινήσεις του σώματος.

252 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<p>– Να εκτελεί λεπτές κινήσεις.</p>	<p>Π.χ. Βάδισμα, τρέξιμο, πήδημα, χοροπήδημα, έρπυση, κύλημα, ισοροπίες, βάδισμα σε δοκό, γονάτισμα, κάθισμα, ύπτια θέση κτλ. Διαδρομές με εμπόδια, π.χ. ανέβασμα / κατέβασμα σκάλας, σκαρφάλωμα, πέρασμα κάτω από έπιπλα, μέσα από τούνελ κτλ.</p> <p>– Λειτουργικές κινήσεις: πιάσιμο, μετακίνηση αντικειμένων, άνοιγμα-κλείσιμο, τύλιγμα-ξετύλιγμα-ξέφτισμα, κινήσεις αυτοεξυπηρέτησης και καλλωπισμού. Χρησιμοποίηση εργαλείων: ψαλίδι, μαχαίρι, σφυρί, πένσα, κατσαβίδι. Συναρμολογήσεις: παζλ, συναρμολογούμενα παιχνίδια. Ασκήσεις συλλογής και διαχωρισμού διαφόρων αντικειμένων. Π.χ. Συλλογή καρπών, μολυβιών, καρφιών κτλ. Χρησιμοποίηση γραφικών μέσων π.χ. δακτυλοπογιές, μολύβια, μαρκαδόροι, στυλό, κιμωλίες. Γυμναστική καρπού-δακτύλων, παιχνίδια σκιών με τα χέρια, παίξιμο μουσικών οργάνων. Κινήσεις οπτικοκινητικού συντονισμού. Π.χ. Πέταγμα-πιάσιμο μπάλας, παιχνίδι πιנגκ πονγκ, βόλεϊ, μπάσκετ, ποδόσφαιρο κτλ.</p>

A. 3^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ανάπτυξη δεξιοτήτων Συναισθηματικής οργάνωσης

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Η αυτοεικόνα	<p>– Να αγαπά και να φροντίζει τον εαυτό του.</p>	<p>– Ασκήσεις καθημερινής περιποίησης και φροντίδας του εαυτού του. Π.χ. το παιδί αγαπά και φροντίζει την καθαριότητα και</p>

ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ 253

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Ενδιαφέρον για μάθηση	<ul style="list-style-type: none"> - Να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τα προβλήματά του. - Να έχει θετικό αυτοσυναισθημα. - Να ενδιαφέρεται για νέες πληροφορίες. - Να συνειδητοποιήσει τη σπουδαιότητα της μάθησης. 	<p>την υγιεινή: των δοντιών, των χεριών, των ποδιών, των μαλλιών του. κ.τ.δ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ασκήσεις αποδοχής της στήριξης και της βοήθειας που του δίνεται. Π.χ. το παιδί δέχεται να παρακολουθήσει υποστηρικτικά εξατομικευμένα διδακτικά προγράμματα στην ειδική τάξη, συνεργάζεται με τον λογοπεδικό, την φυσικοθεραπευτική κ.α. - Ασκήσεις αποδοχής των φυσικών αδυναμιών και της χρήσης τεχνικών μέσων. Π.χ. το παιδί ξέρει το πρόβλημά του, μαθαίνει και δέχεται να φορά σιδεράκια για να ισιώσουν τα δόντια του, «σαμάρι» στην πλάτη, ανατομικά παπούτσια, γυαλιά κ.α., για να διορθώσει μια φυσική δυσκολία. - Ασκήσεις ανεύρεσης και συλλογής νέων πληροφοριών, για διάφορα θέματα. Π.χ. το παιδί ψάχνει σε βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά κ.τ.ο. και βρίσκει πληροφορίες για τη ζωή του Μ. Αλεξάνδρου. - Ασκήσεις αξιολόγησης και εκτίμησης των μαθησιακών δεδομένων. Π.χ. το παιδί αξιολογεί και εκτιμά τα μαθησιακά δεδομένα που περιλαμβάνονται στην ενότητα «Ο Μότσαρτ», (η μουσική, η προσπάθειά του στη ζωή, τα έργα του κ.α.).
3. Συνεργασία με άλλους.	<ul style="list-style-type: none"> - Να συμμετέχει σε σχολικές δραστηριότητες. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ασκήσεις κοινής εργασίας στη ζωγραφική, στο κολάζ, στην αριθμητική, στη γυμναστική κ.α. Π.χ. το παιδί συνεργάζεται με συμμαθητές του και κάνει κολάζ με θέμα «η γειτονιά μου».

254 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<ul style="list-style-type: none"> – Να συμμετέχει σε εξωσχολικές δραστηριότητες. 	<ul style="list-style-type: none"> – Συμμετοχή σε γιορτές συμμαθητών, επισκέψεις σε μουσεία με τους γονείς, εκδρομές, κατασκήνωση κ.α. Π.χ. παίζει μπάσκετ στο γήπεδο της γειτονιάς του, ανταποκρίνεται στις προσκλήσεις των συμμαθητών του όταν το καλούν σε πάρτι. Κ.τ.λ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β). ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Προαπαιτούμενες δεξιότητες για τη γλώσσα και τα μαθηματικά

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Προαναγνωστικό στάδιο	<ul style="list-style-type: none"> – Να αντιλαμβάνεται οπτικά ερεθίσματα. – Να αντιλαμβάνεται ακουστικά ερεθίσματα. – Να προσέχει οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα. – Να θυμάται άμεσα οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα. – Να συνδέει τον προφορικό με τον γραπτό λόγο 	<ul style="list-style-type: none"> – Παρατήρηση, ονομασία αντικειμένων, εικόνων, σχεδίων και σχημάτων και επισημάνση ομοιοτήτων και διαφορών. Π.χ. το παιδί βλέπει κάρτες με γεωμετρικά σχήματα και βρίσκει όμοια. – Ασκήσεις διάκρισης φυσικών και τεχνητών ήχων. Παιχνίδια εντοπισμού της ηχητικής πηγής. Π.χ. το παιδί απαντά όταν καλείται με το όνομά του. Αναγνωρίζει την κόρνα αυτοκινήτου που περνά έξω από το σχολείο κτλ. – Επαναλήψεις με ορισμένη ή τυχαία σειρά ακολουθίας λέξεων, αντικειμένων κτλ. που βλέπει ή ακούει. Π.χ. «σχολείο, σπίτι, δρόμος, τώρα», «μολύβι, παπούτσι, βάζο νερό» κ.α. – Ασκήσεις μνήμης με σειρές από οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα. Π.χ. σειρές εικόνων, σχεδίων, σχημάτων, αριθμών, φθόγγων, συλλαβών και λέξεων. – Παραγωγή και γραφή στον πίνακα προτάσεων. Ασκήσεις κατανόησης της χωροχρονικής σχέσης των λέξεων. Π.χ. το παιδί ταυτίζει λέξεις με αντικείμενα, γράφει το όνομά του στον πίνακα κ.α.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 255

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Προγραφικό στάδιο.	<ul style="list-style-type: none"> - Να αγαπά το βιβλίο. - Να βιώνει διαδρομές. - Να χρησιμοποιεί γραφικά μέσα. - Να γράφει με τη σωστή φορά. - Να προσανατολίζεται στο χώρο και στο χρόνο. - Να συγκρίνει μεγέθη. - Να ταξινομεί αντικείμενα. 	<ul style="list-style-type: none"> - Διάβασμα από ενήλικα στα παιδιά εικονογραφημένων βιβλίων. Συλλογή δικών τους εργασιών σε ντοσιέ με μορφή βιβλίου κτλ. - Εκτέλεση διαδρομών που έχουν σχεδιαστεί στο έδαφος ως σχήματα γραμμών. Γεωμετρικών σχημάτων και γραμμάτων. Π.χ. το παιδί περπατά πατώντας ένα, ένα τα γράμματα του ονόματός του. - Γραφή σχεδίων, σχημάτων, γραμμάτων κτλ. Με ποικίλα γραφικά μέσα, π.χ. δακτυλομπογιές, πινέλα, μαρκαδόροι, μολύβια, κμωλίες. - Εκτέλεση διαδρομών με το δείκτη του δεξιού χεριού, αναλόγως. Π.χ. το παιδί γράφει με το δάκτυλο σε χαρτί ή σε αδρή επιφάνεια από αριστερά προς τα δεξιά, από πάνω προς τα κάτω και από κάτω προς τα πάνω. Π.χ. το παιδί συμπληρώνει εικόνες ενώνοντας διακεκομμένες γραμμές ή τελείες. - Ασκήσεις-παιχνίδια με τις έννοιες πάνω-πάνω από, κάτω-κάτω από, πριν-πριν από, μετά-μετά από, δίπλα, περίπου, ανάμεσα κτλ. Μετρήσεις μεγεθών, χώρου, χρόνου, βάρους, όγκου - Ασκήσεις-παιχνίδια μέτρησης, ζύγισης και σύγκρισης, με βάση τις έννοιες: ίσο, μεγαλύτερο από, μικρότερο από, βαρύ – βαρύτερο από, ελαφρύ – ελαφρύτερο από. Π.χ. το παιδί μετρά και συγκρίνει ξυλάκια, κύβους κ.ά. Ζυγίζει φρούτα στη ζυγαριά κτλ. - Ταξινομήσεις αντικειμένων, σχημάτων κτλ. Με βάση το χρώμα, το σχήμα, το μέγεθος κ.τ.ο. Π.χ. το παιδί ταξινομεί ξύλινους πολύχρωμους κύβους, με κριτήρια το χρώμα, το χρώμα και το μέγεθος κτλ.

256 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<ul style="list-style-type: none"> - Να βάζει αντικείμενα σε σειρές. - Να αντιστοιχίζει αντικείμενα. - Να γνωρίζει το αμετάβλητο της ύλης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Σειροθέτηση αντικειμένων με ανιούσα ή κατιούσα τάξη και με κριτήριο το μέγεθος, το ύψος και το πάχος. Π.χ. το παιδί βάζει σε σειρά κούκλες με βάση το ύψος, το μέγεθος κτλ. - Αντιστοιχίσεις αντικειμένων ένα προς ένα, π.χ. ανθοδοχεία και λουλούδια. - Ασκήσεις-παιχνίδια μετασχηματισμού και διατήρησης της ύλης με διάφορα υλικά (π.χ. άμμο, νερό, πλαστελίνη κ.α.). Π.χ. το παιδί βάζει χρωματιστό νερό σε ποτήρια διαφορετικών διαστάσεων. Κάθε φορά παρατηρεί και σημειώνει τη στάθμη του νερού.

Β. 2^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Δεξιότητες στην Ανάγνωση και την Γραφή

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Μηχανισμός ανάγνωσης και γραφής	<ul style="list-style-type: none"> - Να αναγνωρίζει, να εκφέρει και να γράφει τα φωνήεντα. - Να αναγνωρίζει, να εκφέρει και να γράφει τα σύμφωνα. - Να διαβάζει, να αναλύει και να συνθέτει συλλαβές. - Να διαβάζει και να γράφει λέξεις. - Να διαβάζει και να γράφει προτάσεις. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ασκήσεις-παιχνίδια αναγνώρισης, εκφοράς και γραφής των φωνηέντων. Π.χ. το παιδί αναγνωρίζει, λέει και γράφει στον πίνακα, στο χαρτί, με πλαστελίνη φωνήεντα που του ζητούνται. - Ασκήσεις-παιχνίδια αναγνώρισης, έκφρασης και γραφής των συμφώνων. Π.χ. το παιδί αναγνωρίζει, λέει και γράφει στον πίνακα, στο χαρτί, με πλαστελίνη σύμφωνα που του ζητούνται. - Ασκήσεις-παιχνίδια σύνδεσης συμφώνων με φωνήεντα και παραγωγής συλλαβών. Π.χ. με = με, λα = λα, κα = κα, το = το κτλ. - Ασκήσεις-παιχνίδια σύνδεσης συλλαβών και παραγωγής λέξεων. Π.χ. νερό = νερό, μαμά = μαμά. - Ασκήσεις-παιχνίδια σύνδεσης λέξεων και παραγωγής προτά-

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 257

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Γραπτός λόγος ως μέσον επικοινωνίας	<ul style="list-style-type: none"> - Να διαβάζει, να κατανοεί και να γράφει απλό κείμενο μέχρι 5 στίχους. - Να διαβάζει κείμενα, με κανονικό ρυθμό και χωρίς λάθη. - Να κατανοεί και να αποδίδει το περιεχόμενο του κειμένου. - Να γράφει κείμενα. - Να γράφει ό,τι σκέφτεται τηρώντας τους συντακτικούς και γραμματικούς κανόνες. 	<p>σεων. Π.χ. νερό θέλω = θέλω νερό. Κατίνα, Η, καλή είναι = Η Κατίνα είναι καλή.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ασκήσεις ανάγνωσης και κατανόησης κειμένου. Π.χ. το παιδί διαβάζει ένα κείμενο και ο δάσκαλος ζητά να πει ό,τι κατάλαβε ή κάνει ερωτήσεις για να διαπιστώσει αν το παιδί κατάλαβε ή όχι το νόημα. Ο δάσκαλος διηγείται μια σύντομη ιστορία και ζητά από το παιδί να γράψει με 5 προτάσεις ό,τι κατάλαβε κτλ. - Σιωπηρή ή μεγαλόφωνη ανάγνωση κειμένου. Π.χ. το παιδί διαβάζει κείμενα από βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες κ.τ.ο. Ο δάσκαλος ελέγχει την άρθρωση, τον ρυθμό, την ταχύτητα, τα λάθη κτλ. - Ασκήσεις ανάγνωσης κειμένου και απόδοσης του περιεχομένου του. Π.χ. το παιδί διαβάζει το παραμύθι «Τα τρία γουρουνάκια» και λέει τι κατάλαβε ή βάζει τίτλο σε ένα κείμενο που διάβασε κτλ. - Αντιγραφή και γραφή με υπαγόρευση κειμένου, γραπτή περιγραφή εικόνας, ολοκλήρωση ημιτελών ιστοριών κ.α. Π.χ. το παιδί γράφει για την άνοιξη βλέποντας μια εικόνα της φύσης και την άνοιξη. - Τήρηση ημερολογίου, «Σκέφτομαι και γράφω» κ.τ.ο. Π.χ. το παιδί κρατά ημερολόγιο της ανάπτυξης του φασολιού που έχει φυτέψει στην γλάστρα.

B. 3^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Μαθηματικές δεξιότητες

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Μαθηματικές έννοιες	<ul style="list-style-type: none"> - Να μετρά και να αισθητοποιεί τους αριθμούς ως το 100. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ασκήσεις μέτρησης και αισθητοποίησης των αριθμών από το 1 ως

258 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<ul style="list-style-type: none"> - Να αισθητοποιεί αριθμούς ως το 1.000. - Να βρίσκει το 1/2 και το 1/4. - Να χρησιμοποιεί το μέτρο. - Να γνωρίζει τα είδη των γραμμών. - Να λέει την ώρα. 	<p>το 100 με αντικείμενα. Π.χ. το παιδί μετρά 10 ξυλαράκια ή τουβλάκια και τα βάζει μέσα σε κουτί. Μετά ανά 10 τα τουβλάκια μέχρι να φτάσει στο 100 και στη συνέχεια φτιάχνει ένα κατασκευαστικό σύνολο, π.χ. ένα αεροπλάνο.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ασκήσεις μέτρησης και αισθητοποίησης των αριθμών μέχρι το 1.000 με αντικείμενα και σύμβολα. Π.χ. το παιδί αριθμεί μετρώντας φασόλια που βάζει ή βγάζει ένα ένα σε σακούλι. Φτιάχνει δέκα ίσα σύνολα με 100 ξυλάκια κάθε φορά. - Ασκήσεις και παιχνίδια διαίρεσης αντικειμένων, φρούτων κτλ. σε δύο ή τέσσερα κομμάτια. Π.χ. το παιδί κόβει ένα μήλο στη μέση με το μαχαίρι. Κόβει με το ψαλίδι ένα φύλλο χαρτί σε τέσσερα κομμάτια κ.τ.ο. - Ασκήσεις μέτρησης μήκους με δεκαδικούς αριθμούς. Π.χ. το παιδί μετρά, σημειώνει και λέει το μήκος του τετραδίου του, του θρανίου του κτλ. Μετρά το ύψος του κουκλοθέατρου, το δικό του ύψος κ.α. - Ασκήσεις και παιχνίδια ανίχνευσης πάνω σε ευθείες, τεθλασμένες, ανοιχτές και κλειστές γραμμές. Π.χ. τα παιδιά περπατούν πάνω σε τεθλασμένη γραμμή το ένα πίσω από το άλλο, δίνουν τα χέρια και πιάνονται σε κύκλο κτλ. - Ασκήσεις και παιχνίδια (ταυτίσεις, ντόμινο, παζλ, ρυθμικά, κ.α.), με λεξιλόγιο της ώρας (ώρα, μισή, λεπτά κ.τ.ο.). Π.χ. «το κουρδιστό ρολόι». Κάθε παιδί είναι μία ώρα. Ένα παιδί στέκεται

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 259

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Μαθηματικές πράξεις	<ul style="list-style-type: none"> - Να λέει τις μέρες, τους μήνες και τις εποχές. - Να υπολογίζει το βάρος - Να μετρά και να υπολογίζει τα χρήματα. - Να κάνει πρόσθεση και αφαίρεση. - Να κάνει πολλαπλασιασμό και διαίρεση. 	<p>στη μέση του κύκλου και κάνει με τα χέρια του τους δείκτες.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ασκήσεις και παιχνίδια χρόνου. Π.χ. το παιδί δείχνει στο ημερολόγιο ή γράφει στον πίνακα την ημέρα, το μήνα, το έτος. Π.χ. Σήμερα είναι Τρίτη 5 Μαΐου 1999). - Ασκήσεις και παιχνίδια ζύγισης αντικειμένων σε ζυγαριά. Π.χ. Το παιδί παίζει τον μανάβη και τους πελάτες. Πουλά και αγοράζει μήλα, πατάτες, μπανάνες. Π.χ. 1 κιλό μήλα, μισό κιλό μπανάνες κ.ά. - Ασκήσεις και παιχνίδια μέτρησης και υπολογισμού χρημάτων. Π.χ. το παιδί πληρώνει ό,τι αγοράζει από το κυλικείο του σχολείου π.χ. ένα κουλούρι κάνει 150 δραχμές, δίνει διακόσιες δραχμές και παίρνει ρέστα 50. Κάνει ταυτίσεις βάζοντας καρτέλες με τιμές στα είδη του παντοπωλείου της τάξης κτλ. - Ασκήσεις αισθητοποίησης της πρόσθεσης και της αφαίρεσης, με αντικείμενα και αριθμούς. Π.χ. το παιδί προσθέτει ή αφαιρεί φρούτα (π.χ. έχω 10 μήλα, τρώω τα 4, πόσα έχω τώρα στο καλάθι). Κάνει πρόσθεση και αφαίρεση οριζόντια ($8 + 6 =$, $15 + 23 =$, $9 - 4 =$, $100 - 55 =$ κτλ) και κάθετα ($\begin{array}{r} 8 \\ +5 \\ \hline 13 \end{array}$ $\begin{array}{r} 15 \\ -4 \\ \hline 11 \end{array}$ $\begin{array}{r} 100 \\ -55 \\ \hline 45 \end{array}$) - Ασκήσεις και προβλήματα αισθητοποίησης του πολλαπλασιασμού και της διαίρεσης, με αντικείμενα και αριθμούς. Π.χ. $5 \times 3 =$, $24 \times 12 =$, $15 : 3 =$. Πήρα 3 κουλούρια με 50 δραχμές το ένα. Πόσα χρήματα θα δώσω στο κυλικείο; Μοιράζουμε 10 μπά-

260 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<ul style="list-style-type: none"> - Να λύνει προβλήματα. 	<p>λες σε 5 παιδιά, δίνοντας από μία σε κάθε παιδί μέχρι να τελειώσουν και μετρούμε πόσες μπάλες έχει κάθε παιδί.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Προβλήματα με αγοροπωλησία αντικειμένων, υπολογισμού χρόνου, διαχείρισης χρημάτων, αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου, κ.τ.ο. Π.χ. το παιδί επισκέπτεται το σούπερ μάρκετ και αγοράζει πράγματα που έχει προηγουμένως καταγράψει σε χαρτί. Πληρώνει στο ταμείο, ελέγχει τα ρέστα, κρατεί την απόδειξη στο πορτοφόλι, μετρά τα χρήματα που του έμειναν και σημειώνει σε ένα τετράδιο τα χρήματα που του έμειναν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ). ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ - ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΓ. 1^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Δεξιότητες αυτονομίας στο περιβάλλον

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Αυτοεξυπηρέτηση	<ul style="list-style-type: none"> - Να φροντίζει την ατομική του υγεία. - Να ντύνεται και να ξεντύνεται. 	<ul style="list-style-type: none"> - Δραστηριότητες ατομικής υγιεινής. Π.χ. περιποίηση του σώματος: πλύσιμο χεριών, καθαριότητα και περιποίηση προσώπου, πλύσιμο δοντιών, περιποίηση μαλλιών, λουτρό, ντους. Χρήση προσωπικών ειδών υγιεινής: ατομική πετσέτα, σαπούνι, οδοντόκρεμα-οδοντόβουρτσα, χτένι, βούρτσα μαλλιών, κρέμες, καλλυντικά. Αυτόνομη χρήση τουαλέτας (toilet training). - Ντύνεται με τα κατάλληλα ρούχα ανάλογα με την εποχή και τις καιρικές συνθήκες. Φροντίζει για την καθαριότητα των ρούχων και αλλάζει τακτικά εσώρουχα και κάλτσες. Μαθαίνει να δένει τα κορδόνια των παπουτσιών. Μαθαίνει να αγοράζει τα ρούχα του

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Προφύλαξη από κινδύνους.	<ul style="list-style-type: none"> - Να τρώει μόνο του. - Να φροντίζει τη διατροφή του. - Να κυκλοφορεί στο δρόμο με ασφάλεια. - Να χρησιμοποιεί τα μέσα μαζικής μεταφοράς. - Να προφυλάσσεται από κινδύνους μέσα στο σχολείο και στο σπίτι. - Να προφυλάσσεται από κινδύ- 	<p>και τα παπούτσια του. Μαθαίνει να επιλέγει τα κατάλληλα μεγέθη και να φροντίζει για την περιποίηση και την τακτοποίησή τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Πλένει τα χέρια του πριν και μετά το φαγητό. Κάθεται σωστά στο τραπέζι. Χρησιμοποιεί σωστά το πιρούνι, το κουτάλι, το μαχαίρι, το ποτήρι και την πετσέτα. - Πλένει και καθαρίζει τα φρούτα και τα λαχανικά. Παρασκευάζει απλά φαγητά και ροφήματα. Δίνει παραγγελίες σε εστιατόρια και ζαχαροπλαστεία. Φροντίζει για τη σωστή διατροφή του. Αποφεύγει την υπερβολική κατανάλωση γλυκών και τροφίμων κτλ. - Δραστηριότητες κυκλοφοριακής αγωγής. Το παιδί μαθαίνει τα βασικά σήματα οδικής κυκλοφορίας, τους φωτεινούς σηματοδότες, τους κανόνες ασφαλούς οδήγησης ποδηλάτου και την ασφαλή διέλευση οδών κτλ. - Το παιδί μαθαίνει να χρησιμοποιεί τα μέσα μαζικής μεταφοράς: στάσεις προορισμοί δρομολογίων, εισιτήρια, σωστή συμπεριφορά, αυτονομία στις μετακινήσεις από και προς το σχολείο και στο χώρο εργασίας. - Δραστηριότητες και ασκήσεις προφύλαξης από κινδύνους εσωτερικού χώρου. Το παιδί μαθαίνει να προφυλάσσεται από επικίνδυνες ουσίες (π.χ. απορρυπαντικά, καυστικά υγρά, εντομοκτόνα, δηλητήρια, τοξικές ουσίες), από τη χρήση οινόπνευματων ποτών, ναρκωτικών ουσιών, καπνού κτλ. - Δραστηριότητες με τις οποίες το

262 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<p>νους σε χώρους έξω από το σχολείο και το σπίτι.</p> <p>– Να ζητάει και να προσφέρει βοήθεια, όταν χρειάζεται.</p>	<p>παιδί μαθαίνει να προφυλάσσεται από: Ατυχήματα (π.χ. Ηλεκτροπληξία, εγκαύματα, πτώσεις, τραυματισμούς από αιχμηρά αντικείμενα κτλ.). Τις συνέπειες της παρατεταμένης έκθεσης στον ήλιο, στο κρύο και στην υγρασία. Την επαφή με τα ζώα (π.χ. το παιδί πλένει τα χέρια του όταν χαιδέψει ένα ζώο). Την κατανάλωση αλλοιωμένων φαγητών κτλ.</p> <p>– Δραστηριότητες με τις οποίες το παιδί μαθαίνει: Να καλεί στο τηλέφωνο την άμεση δράση, την πυροσβεστική υπηρεσία, τις πρώτες βοήθειες κτλ. Να γνωστοποιεί τα συμπτώματα πόνου και αδιαθεσίας. Να αντιμετωπίζει μικροατυχήματα (π.χ. τραύμα, έγκαυμα, τσίμπημα εντόμων, αιμορραγία μύτης). Να καλεί τον δάσκαλο όταν ένας μαθητής χτυπήσει. Να χρησιμοποιείτο φαρμακείο του σχολείου, όταν χρειάζεται.</p>

Γ. 2^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Δεξιότητες κοινωνικής συμπεριφοράς

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Διαπροσωπικές σχέσεις	<p>– Να είναι καθαρό.</p> <p>– Να εκφράζει φιλικά αισθήματα προς τους άλλους.</p>	<p>– Το παιδί διατηρεί καθαρά: Το σώμα, το πρόσωπο, τα χέρια, τα νύχια, τη μύτη, τα ρούχα, το μπουφάν, το πουκάμισο, το παντελόνι, τις κάλτσες, τα εσώρουχα κ.τ.ο. Τα πράγματά του (σάκα, τετράδια, βιβλία κ.α.). Το θρανίο του. Το σχολείο. Το δωμάτιό του, την τουαλέτα κτλ.</p> <p>– Το παιδί πλησιάζει με χαμόγελο και φιλική διάθεση τα άλλα παιδιά στο σχολείο, στο πάρκο, στη γειτονιά. Π.χ. Προσκαλεί παιδιά</p>

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 263

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Συνεργασία με τους άλλους.	<ul style="list-style-type: none"> - Να βοηθά τους άλλους όταν έχουν ανάγκη. - Να παίζει τηρώντας τους κανόνες του παιχνιδιού. - Να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων. - Να αναλαμβάνει τις ευθύνες του. 	<p>στο σπίτι του όταν κάνει πάρτι, για παιχνίδι κτλ. Ή στο διάλειμμα για να παίξουν ή στο γήπεδο να παίξουν ποδόσφαιρο κτλ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δανείζει τα πράγματά του στα άλλα παιδιά όταν τα χρειάζονται. Βοηθά τα άλλα παιδιά όταν χρειάζονται. Βοηθά τα άλλα παιδιά να κάμουν μια εργασία όταν δυσκολεύονται. Βοηθά ένα ηλικιωμένο να περάσει το δρόμο όταν ανάβει ο πράσινος σηματοδότης κτλ. - Οργάνωση και εκτέλεση παιχνιδιών, με τα οποία το παιδί ασκείται στην τήρηση κανόνων. Π.χ. «Τα σκλαβόπουλα», «τυφλόμυγα» κ.α. - Δραστηριότητες λήψης αποφάσεων στην τάξη. Π.χ. το παιδί ψηφίζει με κάρτες όταν εκλέγουν αντιπρόσωπο της τάξης, ψηφίζει με ανάταση του χεριού και βγάζουν την καλύτερη ζωγραφιά στην τάξη, συζητά και αποφασίζουν όλοι μαζί το μέρος που θα προτείνουν να πάνε εκδρομή κτλ. - Συλλογικές και ατομικές δραστηριότητες με υπεύθυνη συμμετοχή και δράση π.χ. το Παιδί αναλαμβάνει να κάμει μια εργασία κολάζ, να οργανώσουν μια εκδήλωση, αναλαμβάνοντας υπεύθυνα ορισμένες υποχρεώσεις, αναλαμβάνει τις ευθύνες του για τυχόν ανεπιθύμητη συμπεριφορά ή αταξία ή ζημιές που γίνονται στην τάξη κτλ.
3. Κανόνες καλής συμπεριφοράς.	<ul style="list-style-type: none"> - Να είναι ευγενής όταν επικοινωνεί με άλλους. 	<ul style="list-style-type: none"> - Με σχεδιασμένες δραστηριότητες το παιδί μαθαίνει: Να είναι ευγενικό και να χρησιμοποιεί λέξεις «ευχαριστώ», «παρακαλώ», «συ-

264 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>4. Σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να εκτελεί πρόθυμα τις εντολές ή οδηγίες που του δίνονται. - Να περιμένει τη σειρά του για να μιλήσει. - Να σέβεται την γνώμη των άλλων. - Να εκτιμά την εργασία των άλλων. 	<p>γνώμη», όταν επικοινωνεί με το προσωπικό του σχολείου, με τους ανθρώπους της γειτονιάς ή της πολυκατοικίας του, με τα άλλα παιδιά του σχολείου και τους συμμαθητές του, με τους υπαλλήλους των καταστημάτων που ψωνίζει (π.χ. Περίπτερο, σούπερ μάρκετ). Να διατυπώνει με διακριτικότητα και ευγένεια τις απόψεις του όταν είναι διαφορετικές από τις απόψεις των συνομηλτών του κτλ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δραστηριότητες-ασκήσεις εκτέλεσης οδηγιών: Το παιδί παίζει παιχνίδια εκτέλεσης εντολών και μηνυμάτων. Π.χ. «Πήγαινε στο γραφείο και φέρε μια καρτέκλα», «Φώναξε τον Μιχάλη», «Δίπλωσε το χαρτί στη μέση και μετά ξαναδίπλωσέ το», «Πήγαινε να πλύνεις τα χέρια σου», κ.τ.ο. - Δραστηριότητες και ασκήσεις, με τις οποίες το παιδί μαθαίνει: Να μη διακόπτει τους άλλους όταν μιλούν. Να ζητά την άδεια για να μιλήσει στην τάξη. Να περιμένει τη σειρά του για να μιλήσει όταν γίνεται συζήτηση στην τάξη κτλ. - Το παιδί ασκείται: Να ακούει με προσοχή τα άλλα παιδιά όταν μιλούν και να σέβεται τις απόψεις που διατυπώνουν. Να συζητά τα θέματα της τάξης ή του σχολείου και να ανταλλάσσει απόψεις για τη λήψη των αποφάσεων, χωρίς να δυσανασχετεί, όταν ακούει απόψεις που διαφέρουν από τις δικές του. - Η τάξη εκτελεί ατομικές ή ομαδικές εργασίες, τις οποίες το παιδί σχολιάζει και εκτιμά με διακριτικότητα. Π.χ. αναγνωρίζει και ση-

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 265

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<ul style="list-style-type: none"> - Να διεκδικεί τα δικαιώματά του με διακριτικότητα. - Να αναγνωρίζει «το δικό μου» και «το δικό σου». - Να δέχεται την αποτυχία. 	<p>μειώνει την εργασία των άλλων παιδιών όταν συνεργάζονται για να φτιάξουν μια εργασία κολάζ, εκφράζει με διακριτικότητα την εκτίμησή του για εργασίες που εκτελούν άλλα παιδιά και καλείται να τις αξιολογήσει κ.α.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το παιδί μαθαίνει να διεκδικεί τα δικαιώματά του με ευγένεια και διακριτικότητα. Π.χ. κρατά τη σειρά του. Λέει στο συμμαθητή του, που θέλει να περάσει μπροστά να περιμένει τη σειρά του. Διεκδικεί με ευγένεια τη σειρά του στην τραμπάλα, στην κούνια κτλ. - Το παιδί, ανάμεσα από πολλά σχολικά ή ατομικά πράγματα (π.χ. μολύβια, σβηστήρες, μπουφάν, κ.τ.ο.) αναγνωρίζει και παίρνει τα δικά του ή δίνει τα δικά του στα άλλα παιδιά. Δίνει στα άλλα παιδιά πράγματά τους που βρίσκει. (Π.χ. στο πάτωμα), ή τα δείχνει και ρωτά τίνος είναι για να τους τα δώσει ή τα παραδίδει στον υπεύθυνο για τα απολεσθέντα. Παίρνει το παλτό του ή το μπουφάν του από τις κρεμάστρες της τάξης και δίνει π.χ. στη Μαρία, το δικό της που είναι κρεμασμένο δίπλα στο δικό του κτλ. - Το παιδί μέσα από δραστηριότητες ατομικές και ομαδικές, μαθαίνει ότι είναι ανθρώπινο να κάνει λάθη και να αποτυγχάνει, αρκεί να αναγνωρίζει τα λάθη του και να τα διορθώνει. Π.χ. Συζητά τις διεργασίες ζωγραφικής, εκτιμά τις αδυναμίες του και αντιλαμβάνεται ότι όλα τα παιδιά έχουν δυσκολίες και κάνουν λάθη. Καλλιεργείται η αντίληψη ότι είναι φυσικό να μην τα καταφέρ-

266 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
		νει πολύ καλά σε μια περιοχή, ενώ είναι καλύτερα σε κάποια άλλη. Έτσι επέρχεται η συναισθηματική εξισορρόπηση και η απαραίτητη αυτοπεποίθηση.

Γ. 3^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Δεξιότητες προσαρμογής στο περιβάλλον

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Το φυσικό περιβάλλον	<ul style="list-style-type: none"> - Να παρατηρεί το φυσικό περιβάλλον. - Να περιγράφει στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος. - Να ερμηνεύει στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος. - Να αγαπά το φυσικό περιβάλλον και να ενδιαφέρεται εμπράκτως για τη διατήρησή του. 	<ul style="list-style-type: none"> - Το παιδί, στα πλαίσια εκδρομών και επισκέψεων στη φύση, σε μουσεία κ.τ.ο., ή με τη βοήθεια εποπτικών μέσων (χάρτες, μακέτες, προπλάσματα, εικόνες κ.α.) παρατηρεί: <ul style="list-style-type: none"> α) Το γεωφυσικό περιβάλλον (θάλασσα, βουνό, πεδιάδα, ποταμός, κτλ.). β) Τα ζώα και τα φυτά της περιοχής του. γ) Τα φυσικά φαινόμενα (βροχή, αέρας, αστραπή, κεραυνός κτλ.). - Το παιδί μετά από παρατήρηση ή με βάση τα προσωπικά του βιώματα, περιγράφει στοιχεία του γεωφυσικού περιβάλλοντος, ζώα, φυτά κ.α. Π.χ. περιγράφει του σκύλου τους ή άλλου ζώου (χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τροφή, ανάπτυξη, αναπαραγωγή, σχέση με τα πρόσωπα της οικογένειας κτλ.). - Το παιδί συζητά, αναλύει και ερμηνεύει διάφορα φυσικά φαινόμενα (π.χ. βροχή, θερμοκρασία), την αναπαραγωγή και ανάπτυξη των ζώων και των φυτών κτλ. - Επισκέψεις, παρατηρήσεις, συζητήσεις, αναλύσεις για τη σημασία του φυσικού περιβάλλοντος στη ζωή του ανθρώπου. Τις συνέπειες από την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και την υποχρέωση και τους τρόπους

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 267

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Το κοινωνικό περιβάλλον	<ul style="list-style-type: none"> - Να ξέρει το χώρο της κοινότητας που ζει. - Να συμμετέχει στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας. - Να συμμετέχει στη θρησκευτική ζωή της κοινότητας. 	<p>προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος π.χ. Το παιδί επισκέπτεται το πάρκο της περιοχής του ή ένα δάσος, καταγράφει τρόπους προστασίας του πράσινου, ενώ τα ίδια μαθαίνουν να μην το καταστρέφουν.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το παιδί με επισκέψεις και άλλους τρόπους γνωρίζει: Κεντρικά σημεία και τις υπηρεσίες της κοινότητας: πλατείες, δρόμοι, εκκλησία, κοινοτικό ή δημοτικό κατάστημα, ταχυδρομείο, πυροσβεστική υπηρεσία (περίπτερο, φούρνος, σούπερ μάρκετ), λαϊκή αγορά κ.α. Μετακινείται μέσα στην κοινότητα πεζή ή με μέσα συγκοινωνίας. Κάνει χρήση των υπηρεσιών της κοινότητας, π.χ. του ταχυδρομείου, της πυροσβεστικής υπηρεσίας, των πρώτων βοηθειών κτλ. Εξοικειώνεται με τη σύγχρονη τεχνολογία (π.χ. χρήση ανελκυστήρα, Η/Υ, καρτοτηλεφώνου κτλ.). - Στο σχολείο οργανώνονται και πραγματοποιούμε με τα παιδιά εκδηλώσεις πολιτιστικού περιεχομένου (π.χ. Θεατρικές, μουσικές, χορευτικές παραστάσεις, εκθέσεις ζωγραφικής κ.α.). Επισκέψεις σε μουσεία όπου το παιδί συμμετέχει στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα. Επίσης παρακολουθεί και συμμετέχει ενεργά στις εκδηλώσεις της κοινότητας (εθνικές γιορτές, παρελάσεις, χορωδίες, γιορτές της άνοιξης κ.α.). - Δραστηριότητες κατανόησης και αποδοχής των χριστιανικών αρχών, της αγάπης και του αλληλοσεβασμού. Π.χ. το παιδί πηγαί-

268 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίζει τις σχέσεις αγοριού-κοριτσιού. - Να γνωρίζει να χρησιμοποιεί τον ελεύθερο χρόνο. 	<p>νει στην εκκλησία και κοινωνεί, μαθαίνει να κάνει τον σταυρό του και να προσεύχεται.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Παιχνίδια και ντοκιμαντέρ με θέματα σεξουαλικής αγωγής και διαφυλικών σχέσεων, π.χ. Τα παιδιά μιλούν για την γιορτή των ερωτευμένων, παρακολουθούν εκδηλώσεις για το Aids, μαθαίνουν τους κινδύνους των σεξουαλικών σχέσεων, την χρήση προφυλακτικού κ.α. - Το παιδί μαθαίνει να οργανώνει και να χρησιμοποιεί σωστά τον ελεύθερο χρόνο του κάνοντας δημιουργικές δραστηριότητες, π.χ. ακούει μουσική, ζωγραφίζει, καλεί άλλα παιδιά στο σπίτι του, παίζει επιτραπέζια παιχνίδια ή πινακ πονγκ, ή συζητά θέματα που το ενδιαφέρουν ή πηγαίνει στο πάρκο της γειτονιάς και βλέπει τα ζώα τα πουλιά που υπάρχουν εκεί ή οργανώνει παιχνίδια (π.χ. ποδόσφαιρο, μπάσκετ, βόλει) ή κάνει περιπάτους κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ). ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣΔ. 1^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Δεξιότητες αισθητικής Αγωγής-Τέχνες

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Χειροτεχνικές δραστηριότητες	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίζει τα μέσα και τα υλικά. 	<ul style="list-style-type: none"> - Δραστηριότητες προσέγγισης και γνωριμίας των μέσων και των υλικών που χρησιμοποιούν στις χειροτεχνικές δραστηριότητες. Το παιδί βλέπει πιάνει, συζητά και γνωρίζει τα μέσα και τα υλικά. Π.χ. Χρώματα: δακτυλομπογιές, πλαστικά χρώματα, τέμπερες, ακουαρέλες, μαρκαδόρους, χρωματιστά μολύβια, κηρομπογιές κ.α. Διάφορα είδη χαρτιού: κόλες γλασέ, γκοφρέ, χαρτόνι, ρολό χαρτιών, χαρτί περιτυλίγματος,

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 269

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Θεατρικό παιχνίδι και δραματοποίηση	<p>– Να γνωρίζει τεχνικές επεξεργασίες των υλικών.</p> <p>– Να χρησιμοποιεί ποικίλες μορφές θεατρικής έκφρασης.</p>	<p>εφημερίδες, περιοδικά, κ.α. Διάφορα είδη ξύλου: σανιδάκια, μαλακά ξυλάκια, πήχεις, φλοιοί δένδρων, κόντρα πλακέ κ.α. Είδη πλαστικής: πηλός, πλαστελίνη, γύψος, κόλλα, χαρτοπολτός, άμμος, ζυμάρι κ.α. Διάφορα νήματα και υφάσματα. Κούτες, τενεκεδάκια, πλαστικά μπουκάλια, βότσαλα, κοχύλια, όσπρια, μεταλλικά πώματα, ξύσματα μολυβιού, μακαρόνια, ρύζι, χαλκός, μαλλί, σύρμα κ.α.</p> <p>– Δραστηριότητες σχετικά με:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Τη ζωγραφική-ιχνογραφία: ελεύθερη και κατευθυνόμενη έκφραση με σχέδιο και χρώματα. * Χαρτοκοπτική: κόψιμο χαρτιού με ψαλίδι σε διάφορα σχέδια και σχήματα. * Κολάζ: συνθέσεις με τη χρήση κόλας και άχρηστων υλικών από εφημερίδες, περιοδικά, φωτογραφίες, υφάσματα, όσπρια κ.α. * Υφαντική: Χαρτούφαντική με χρήση λωρίδων χαρτιού, υφαντική με μαλλί και κουρέλια κ.α. * Κεραμική: Κατασκευή διαφόρων ειδών από πηλό με διακόσμηση. * Πλαστική: διάφορες κατασκευές με πλαστελίνη, πηλό, ζυμάρι κ.τ.ο. * Διάφορες κατασκευές χαλκογραφία, πυρογραφία, βιτρώ, συνθέσεις με κουτιά, κούκλες, δακτυλόκουκλες, μάσκες, καπέλα κτλ. <p>– Δραστηριότητες θεατρικής έκφρασης όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Θεατρικό παιχνίδι: π.χ. ο Πινόκιο * Παντομίμα * Κουκλοθέατρο: με κούκλα, δακτυλόκουκλες, μαριονέτες, φιγούρες καραγκιόζη κ.α.

270 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
3. Μουσική	<ul style="list-style-type: none"> - Να εκφράζεται με δραματοποίηση. - Να βιώνει ήχους και ρυθμούς από τον περίγυρο. - Να συνδέει τη μουσική με την κίνηση. - Να παίζει μουσική. 	<p>* Θεατρικές παραστάσεις: Τα παιδιά οργανώνουν διάφορες θεατρικές παραστάσεις, με την ευκαιρία εθνικών, θρησκευτικών εορτών, πολιτιστικών εκδηλώσεων κτλ. Ετοιμάζουν τα σκηνικά, τα κοστούμια κ.α.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δραστηριότητες με τις οποίες το παιδί υποδύεται ρόλους, π.χ. αναπαράσταση σκηνών από την καθημερινή ζωή ή γεγονότων, τα οποία περιλαμβάνονται σε κείμενα, όπως οι μύθοι του Αισώπου, τα παραμύθια που χορεύουν κ.α. και συνδέονται με διάφορους διδακτικούς στόχους. - Ηχητικά και ασκήσεις αναγνώρισης και διάκρισης ήχων, καθώς και αναγνώρισης των χαρακτηριστικών του ήχου και τήρησης του ρυθμού. Π.χ. το παιδί ακούει, αναγνωρίζει, διακρίνει και μιμείται ήχους και ρυθμούς. - Μουσικοκινητικές και χορευτικές δραστηριότητες, όπως: Δραματοποίηση παραμυθιού με συνοδεία μουσικής. Το παιδί χορεύει παραδοσιακούς χορούς, αυτοσχεδιάζει ακούγοντας ένα μουσικό κομμάτι, μαθαίνει τον βηματισμό της παρέλασης με το τύμπανο, λέει μουσικοκινητικά τραγούδια π.χ. «χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ» κ.α. - Το παιδί παίζει μουσική με μουσικά όργανα εμπορίου (π.χ. φλογέρα, μαράκες, κουδουνάκια, μεταλλόφωνο, ξυλόφωνο κ.α.), αυτοσχέδια (π.χ. ξυλάκια, κουτάλια, τρίγωνα κ.α.) ή δικής τους κατασκευής ατομικά ή ομαδικά.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 271

Δ. 2^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Δεξιότητες διαχείρισης ελεύθερου χρόνου

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Τηλεόραση	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίζει πότε θα δει τηλεόραση. - Να γνωρίζει τι θα δει. - Να γνωρίζει πόσο χρόνο διαθέτει για τηλεόραση. - Να συζητά γι' αυτό που βλέπει στην τηλεόραση. 	<ul style="list-style-type: none"> - Το παιδί μαθαίνει να ανοίγει την τηλεόραση όταν έχουν τελειώσει τις δουλειές τους. Π.χ. Παρακολουθεί μια αγαπημένη του σειρά το απόγευμα αφού έχει φάει και έχει μαζέψει το τραπέζι. - Επιλογή αγαπημένων τηλεοπτικών εκπομπών. Π.χ. το παιδί κοιτάζει το πρόγραμμα της τηλεόρασης σε περιοδικά και εφημερίδες, κόβει τη φωτογραφία που αναφέρεται στην εκπομπή που θέλει να δει, την κολλά σε ένα τετράδιο και σημειώνει την ημέρα της εβδομάδας, το κανάλι και την ώρα που θα δει την συγκεκριμένη εκπομπή. - Το παιδί οργανώνει και προγραμματίζει το χρόνο που διαθέτει για τηλεόραση με βάση και το πρόγραμμα μαθημάτων, καθώς και τις σχολικές και άλλες εργασίες που έχει να κάμει. Π.χ. ώρα 5 μ.μ. «Τα Δεινοσαυράκια». Μαθαίνει ότι μετά το τέλος του προγραμματισμένου χρόνου για τηλεόραση κλείνει την τηλεόραση χωρίς διαμαρτυρίες. - Το παιδί συζητά σχολιάζει και κρίνει αυτά που βλέπει στην τηλεόραση. Π.χ. συζητά στην τάξη ή και στο σπίτι για τον ποδοσφαιρικό αγώνα που παρακολούθησε, ασκεί κριτική για το διαιτητή και τα επεισόδια βίας που ξέσπασαν στις κερκίδες, μιλά για τον παίκτη που προτιμά, περιγράφει με χειρονομίες και κινήσεις με το σώμα πως αυτός παίζει στο γήπεδο κ.α.
2. Άλλα μέσα (ραδιόφωνο, μαγνητόφωνο, βίντεο κ.τ.λ.)	<ul style="list-style-type: none"> - Να ακούει επιλεγμένες ραδιοφωνικές εκπομπές. 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιλογή από το πρόγραμμα ραδιοφώνου εκπομπών που θέλουν να ακούσουν. Π.χ. το παιδί διαλέ-

272 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
3. Παιχνίδια	<ul style="list-style-type: none"> - Να ακούει τη μουσική που τον ευχαριστεί. - Να κάνει συλλογές αντικειμένων. - Να παίζει επιτραπέζια παιχνίδια. - Να κάνει σπορ. 	<p>γει και ακούει σε συνέχειες ένα λογοτεχνικό βιβλίο που διαβάζει, μια αγαπημένη ηθοποιός.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το παιδί φτιάχνει την προσωπική μουσική κασετοθήκη ή δισκοθήκη του και επιλέγει κάθε φορά και ακούει τη μουσική και τα τραγούδια που του αρέσουν. Π.χ. ελαφρά ελληνική μουσική, δημοτικά τραγούδια, νησιώτικα τραγούδια κτλ. - Ταξινομήσεις αντικειμένων και δημιουργία συλλογών. Π.χ. το παιδί κάνει συλλογή με σπιρτόκουτα, με κάρτες λουλουδιών, με κοχύλια της θάλασσας κτλ. - Παιχνίδια με κάρτες, ζάρια, κλεψύδρα χρόνου. Π.χ. δύο παιδιά παίζουν το «φιδάκι», τέσσερα παιδιά παίζουν με τραπουλόχαρτα, ένα παιδί συνθέτει ένα memo-razi, δύο παιδιά παίζουν τον «γκρινιάρη» κ.α. - Δραστηριότητες και ασκήσεις με ομαδικά παιχνίδια με μπάλα (π.χ. μπάσκετ, ποδόσφαιρο, τένις), τρέξιμο, πήδημα, ορειβασία, κολύμπι, ψάρεμα, περπάτημα κτλ. Π.χ. το παιδί συμμετέχει σε μια εκδρομή στην Πάρνηθα, σε μια επίσκεψη στον Άγιο Κοσμά για άθληση κ.α.
4. Συμμετοχή στις δραστηριότητες της κοινότητας	<ul style="list-style-type: none"> - Να συμμετέχει σε δραστηριότητες με οικολογικό περιεχόμενο. - Να συμμετέχει σε εκδηλώσεις πολιτισμικού περιεχομένου. 	<ul style="list-style-type: none"> - Δραστηριότητες προστασίας και αύξησης του πράσινου, καθαριότητας κ.τ.ο. Π.χ. το παιδί συμμετέχει σε δενδροφυτεύσεις, σε εκστρατείες καθαριότητας του πάρκου της γειτονιάς, της παραλίας κ.τ.ο. - Συμμετοχή στις πολιτιστικές εκδηλώσεις της κοινότητας με ομάδες θεάτρου, κουκλοθέατρο, караγκιόζη, χορωδίας, χορού κ.α. Π.χ. το παιδί χορεύει παρα-

ΠΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ 273

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	<ul style="list-style-type: none"> - Να συμμετέχει στην κατασκήνωση. 	<p>δοσιακούς και λαϊκούς χορούς στη γιορτή της άνοιξης που οργανώνει ο δήμος.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Συμμετοχή στις τοπικές κατασκηνώσεις και στις δραστηριότητες που οργανώνονται σ' αυτές. Π.χ. το παιδί για δυο εβδομάδες ζει μακριά από τους γονείς του, γνωρίζει καινούριους φίλους, μοιράζεται το χώρο για ύπνο, για μπάνιο, για φαγητό, για παιχνίδι κτλ. Συμμετέχει σε ομαδικά παιχνίδια, στον καθαρισμό του χώρου της κατασκήνωσης κτλ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε). ΠΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΕ. 1^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Προεπαγγελματικές δεξιότητες

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Τα εργαλεία	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίζει τα εργαλεία και τα υλικά. - Να χρησιμοποιεί τα εργαλεία και τα υλικά. - Να προφυλάσσεται από τους κινδύνους. 	<ul style="list-style-type: none"> - Το παιδί γνωρίζει: <ul style="list-style-type: none"> α) Τα εργαλεία (π.χ. σφυρί, κοπίδι, τανάλια, πένσα, πριόνι, ψαλίδι, κατσαβίδι, φτυάρι, τσάπα, κασμάς, τρυπάνι, ηλεκτρικό πριόνι, αργαλειός, ραπτομηχανή κ.α.). β) Τα υλικά (π.χ. ξύλα, νήματα, υφάσματα, μέταλλα, χαρτί, πηλός κ.α.). - Το παιδί χρησιμοποιεί εργαλεία: το πριόνι για να κόψει ξύλο, το σφυρί για να καρφώσει καρφιά, το κατσαβίδι για να βιδώσει βίδες κ.τ.ο. Χρησιμοποιεί υλικό: ξύλο για να κατασκευάσει ένα κρεβάτι, πηλό για να κάμει κεραμικά, υφάσματα για να κάμει κούκλες κ.α. - Το παιδί φορά γάντια, γυαλιά, ποδιά, μάσκα αναπνοής κ.τ.ο. όταν κόβει ή επεξεργάζεται ξύλα, τοξικά υλικά κ.α. Πιάνει με στεγνά χέρια τα ηλεκτρικά εργαλεία. Προστατεύει τα μάτια του από σκόνη, ρινίσματα σιδήρου,

274 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Πρακτικές δεξιότητες	<ul style="list-style-type: none"> - Να κάνει εργασίες κηπουρικής. - Να κάνει αντικείμενα με πηλό. - Να κάνει κατασκευές με ξύλο. - Να ράβει και να κεντά. 	<p>τοξικές ουσίες, έντονο φως, (π.χ. οξυγονοκόλληση) κτλ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δραστηριότητες καθαρισμού και περιποίησης κήπου. Π.χ. το παιδί μαζεύει φύλα, πέτρες, ξερά λουλούδια, ποτίζει με λάστιχο ή το ποτιστήρι, σκάβει, φυτεύει, σκαλίζει, κλαδεύει, βοτανίζει τον κήπο κ.τ.ο. Φροντίζει τις τριανταφυλλίες, κουρεύει το γκαζόν, μεταφέρει το καρότσι με τα εργαλεία, ασπρίζει με τη βούρσα τις γλάστρες κ.α. - Το παιδί ασκείται να ετοιμάσει τον πηλό και κάνει δραστηριότητες διαμόρφωσης της μάζας του. Π.χ. το παιδί πιάνει με τα χέρια τον πηλό, τον βρέχει, τον ζυμώνει, κατασκευάζει ένα τασάκι με τη βοήθεια κατάλληλων εργαλείων, πλάθει χρησιμοποιώντας τροχό ένα βάζο κτλ. Έπειτα ψήνει αντικείμενα που φτιάχνει στο φούρνο, τα βάφει με ειδικά βερνίκια και τα βάζει στην έκθεση του σχολείου. - Το παιδί κάνει διάφορες ξυλουργικές εργασίες στον ξυλουργικό πάγκο με τη βοήθεια κατάλληλων εργαλείων (μέτρο, γωνία, σφυρί, τρυπάνι, κόφτη κ.α.). Π.χ. το παιδί στερεώνει ένα ξύλο στον πάγκο, το κόβει με το πριόνι στα μέτρα που έχει σημειώσει, το ροκανίζει με την πλάνη, τρίβει τις άκρες με γυαλόχαρτο και μετά κολλά κατάλληλα τα ξύλα, καρφώνει με το σφυρί, στοκάρει τις τρύπες, και κάνει ένα δίσκο σερβιρίσματος. Τον βάφει και τον βάζει στην έκθεση του σχολείου. - Άσκηση σε απλής μορφής κέντημα και ράψιμο π.χ.

ΠΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ 275

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
3. Συμπεριφορά στην εργασία.	<ul style="list-style-type: none"> - Να υφαίνει στον αργαλειό. - Να ξέρει και να αναγνωρίζει την αξία της εργασίας. - Να έχει καλές διαπροσωπικές σχέσεις. - Να έχει καλές συνθήκες εργασίας. 	<ul style="list-style-type: none"> α) Κέντημα: Σταυροβελονιά, γκομπλέν, ριζοβελονιά, κοφτό κ.α. β) Ράψιμο: Τρύπωμα, στρίφωμα, ράψιμο κουμπού κ.α. - Διάφορες εργασίες υφαντικής (μάζεμα νήματος, κουβάρια, κόμπιοι, υφάδι, στημόνι, σαίτα, κτλ.). Π.χ. το παιδί δένει δέκα στημόνια, κάθετα σε ένα τελάρο 45 x 60 cm, περνά την κλωστή με την σαίτα εναλλάξ μέσα έξω μέχρι να φτάσει στη μια άκρη και συνεχίζει από την αντίθετη πλευρά (δεξιά/αριστερά). Όταν τελειώνει δένει τα κρόσσια, κόβει τα στημόνια και βγάζει το υφαντό που έχει φτιάξει από το τελάρο. - Συζήτηση, αξιολόγηση και εκτίμηση της εργασίας, με βάση επισκέψεις σε εργοστάσια βιοτεχνίες κ.τ.ο. ή φιλμ (π.χ. βιντεοταινίες), που συνδέονται με χώρους εργασίας και παραγωγής. Π.χ. Το παιδί επισκέπτεται εργοστάσιο παιχνιδιών, παρατηρεί τις εργασίες που γίνονται, συζητά με το προσωπικό για την εργασία και επεξεργάζεται τις πληροφορίες και τα υλικά που συγκεντρώνει συνδέοντάς τα με την αξία της εργασίας. - Το παιδί χαιρετά τους εργάτες και τους προϊστάμενους, όταν έρχεται και όταν φεύγει, σέβεται τους ανθρώπους που συνεργάζονται (συνάδελφοι, απλοί συνεργάτες, προϊστάμενοι, πελάτες κ.α.). - Το παιδί φοράει τη φόρμα εργασίας, διατηρεί το χώρο καθαρό, καθαρίζει και τακτοποιεί τα εργαλεία όταν τελειώνει την εργασία του, προσέχει την ατομική του καθαριότητα κτλ.

276 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
	– Να εκτιμά την εργασία που κάνει.	– Το παιδί εκτιμά ποιοτικά και ποσοτικά την εργασία του με βάση το χρονοδιάγραμμα και τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί. Π.χ. Ζωγραφίζει με πινέλο ένα αυγό, το διακοσμεί με μια μαργαρίτα και αξιολογεί ποιοτικά και ποσοτικά (ταχύτητα εκτέλεσης) το αποτέλεσμα της εργασίας του.

Ε. 2^η ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Επαγγελματικός Προσανατολισμός

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Πρόσβαση στην αγορά εργασίας	– Να γνωρίζει τα επαγγέλματα. – Να γνωρίζει την αμοιβή του.	– Το παιδί γνωρίζει τα επαγγέλματα μέσα από βιβλία, τραγούδια κ.τ.ο. Π.χ. αγοράζει φρούτα από το μανάβικο της γειτονιάς, εφημερίδες και περιοδικά από το περίπτερο. Επισκέπτεται τη λαϊκή αγορά και αγοράζει μπανάνες, φρούτα κ.α. Μιλά με τους εμπόρους. Ρωτά πώς προμηθεύονται τα προϊόντα που πουλούν, πώς τα φέρνουν στη λαϊκή κτλ. Ρωτούν τον ηλεκτρολόγο και τον υδραυλικό για τα εργαλεία που έχουν στην τσάντα τους, παρακολουθούν το σφίξιμο μιας βρύσης, την αλλαγή μιας ηλεκτρικής λάμπας. Οι δραστηριότητες αυτές επαναλαμβάνονται με επισκέψεις στο ιατρείο της περιοχής τους στο ταχυδρομείο και αλλού. – Με τις παραπάνω δραστηριότητες και συζητήσεις στην τάξη μαθαίνει ότι: Σε κάθε εργασία αντιστοιχεί μια αμοιβή (π.χ. μεροκάματα, μισθός, αποζημίωση κτλ.). Κάθε φορά που πληρώνεται μετρά τα χρήματα που παίρνει και διαβάζει την απόδειξη που υπογράφει. Μαθαίνει επίσης, ότι συμφωνεί με τον εργοδότη κάθε

ΠΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ 277

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
2. Κανόνες εργασίας	<ul style="list-style-type: none"> - Να επιλέγει το επάγγελμά του. - Να τηρεί τους όρους εργασίας. - Να διατηρεί την εργασία του. - Να γνωρίζει την κοινωνική ασφάλιση και τη σημασία της. - Να προγραμματίζει την άδειά του. 	<p>πότε θα πληρώνεται (π.χ. μεροκάματο, δεκαπενθήμερο, μηνιαίο μισθό κτλ.). Και υπογράφει συμβόλαιο ή συμφωνητικό κ.τ.ο.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το παιδί περιγράφει διάφορα επαγγέλματα, συζητά τι επάγγελμα θα κάνει όταν μεγαλώσει, λέει τους λόγους για τους οποίους προτιμά ένα συγκεκριμένο επάγγελμα κτλ. - Το παιδί μαθαίνει να έρχεται και να φεύγει στην ώρα του, να χτυπά κάρτα, να εργάζεται χωρίς άσκοπες διακοπές και καθυστερήσεις κτλ. - Το παιδί εκτελεί με ενδιαφέρον την εργασία που αναλαμβάνει και τη συνεχίζει, χωρίς να τη διακόπτει ή να αναζητά άλλη δουλειά, όταν δεν υπάρχουν σοβαροί λόγοι. - Το παιδί μαθαίνει τι είναι το βιβλιάριο υγείας και πώς το χρησιμοποιεί. Επισκέπτεται φαρμακεία και αγοράζει φάρμακα με βιβλιάριο ασθενοείας, μαθαίνει να χρησιμοποιεί το βιβλιάριο ασθενοείας στο νοσοκομείο κ.τ.ο. Συζητά για το ταμείο ανεργίας, για την σύνταξη κτλ. - Το παιδί επισκέπτεται χώρους εργασίας και συζητά με τους εργαζομένους τις διαδικασίες των αδειών και των διακοπών τους. Στην τάξη παίζει παιχνίδια ρόλων, εργαζομένων και εργοδοτών, κάνει αιτήσεις αδειών και οργανώνει τις διακοπές του (πότε, πού, πώς, με πόσα χρήματα κτλ.).

278 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΠΑΠΕΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ

- 1) Το Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ε.Α. ΠΑΠΕΑ αποτελεί ένα ενδεικτικό κείμενο διαχείρισης ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών για τον εκπαιδευτικό, από όπου αντλεί ιδέες, υλικό για να σχεδιάσει τα δομημένα διδακτικά του προγράμματα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.
- 2) Σε καμία περίπτωση δεν νοείται περιχαράκωση των πρωτοβουλιών και των δραστηριοτήτων του δασκάλου, ο οποίος χρησιμοποιεί το υλικό του ΠΑΠΕΑ, με την δυνατότητα να μπορεί να το τροποποιεί, να το διαφοροποιεί, να το εμπλουτίζει και να το προσαρμόζει στις δυνατότητες, τις δυσκολίες και τις ανάγκες των παιδιών που εκπαιδεύει κάθε φορά.
- 3) Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να προστεθούν φυλλάδια Αναλυτικού Προγράμματος (ΑΠ) για αυστηρά εξατομικευμένα διδακτικά αντικείμενα ή περιπτώσεις όπως είναι για παράδειγμα:
 - Το πρόγραμμα για παιδιά, με διάχυτες εξελικτικές διαταραχές στο αυτιστικό φάσμα.
 - Η γλώσσα στα παιδιά με προβλήματα ακοής.
 - Η κινητικότητα και ο προσανατολισμός για παιδιά με προβλήματα όρασης κτλ.
 - Το πρόγραμμα για παιδιά με πολλαπλές αναπηρίες.
- 4) Η σύνταξη του ΠΑΠΕΑ με την μορφή του *curriculum* δεν έγινε τυχαία. Αυτό το μοντέλο υποστηρίζεται σήμερα από τους περισσότερους εκπαιδευτικούς στις περισσότερες εκπαιδευτικά προσδεδυμένες χώρες βλ. www.EverychildMatters.gov.uk (ημ. προσ. 12-11-2008) Το περιεχόμενο του προκύπτει από την σύνθεση της αντζέτας των εκπαιδευτικών και των γονέων στην κοινή προσπάθεια για να αντιμετωπίσουν από κοινού τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών.
- 5) Η διαφοροποίηση, σ' ό,τι αφορά την εσωτερική δομή και τη διάταξη των κειμένων, από το Εθνικό Αναλυτικό Πρόγραμμα (Ε.Α.Π.) ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ, του σχολείου δεν είναι τυχαία και δεν αποτελεί απλή παράλειψη. Αυτή προκύπτει λόγω των ατομικών και ενδοατομικών διαφορών, που παρατηρούνται έντονα στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ακόμα και μεταξύ των ατόμων της ίδιας κατηγορίας και της ίδιας ηλικίας. Συνεπώς, θα ήταν παρακινδυνευμένο να διαταχθεί η ύλη κατά τάξεις ή βαθμίδες ή ηλικίες, όπως συμβαίνει με τα προγράμματα του κοινού σχολείου. Μια τέτοια διάταξη δεν θα ήταν σύμφωνη με την πραγματικότητα και θα ήταν αντίθετη με τις αρχές της ευελιξίας και της προσαρμοστικότητας.
- 6) Η σύνδεση του Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής Ε.Α. με το Διαθεματικά Ενιαιο Πλαίσιο Προγραμμάτων (ΔΕΠΠΣ) και Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών (ΑΠΣ) Σπουδών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου προτείνεται σε διττή διάταξη προσβασιμότητας
 - α) οριζόντια, στην θεματολογία κάθε μαθήματος
 - β) κάθετη, σε όλες τις βαθμίδες από το Νηπιαγωγείο μέχρι και το Επαγγελματικό Λύκειο.

ΝΟΜΟΣ 3699 (ΦΕΚ Α΄, 199/ 2-10-2008)***Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία
ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ)*****ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ****Άρθρο 1 Έννοιες - Σκοπός**

1. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) είναι το σύνολο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών στους μαθητές με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η πολιτεία δεσμεύεται να κατοχυρώνει και να αναβαθμίζει διαρκώς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν δημόσιας παιδείας και να μεριμνά για την παροχή δωρεάν δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους αναπήρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Δεσμεύεται επίσης να διασφαλίζει σε όλους τους πολίτες με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ίσες ευκαιρίες για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία, ανεξάρτητη διαβίωση, οικονομική αυτάρκεια και αυτονομία, με πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους στη μόρφωση και στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη.

Η πολιτεία αλλά και όλες οι υπηρεσίες και οι λειτουργοί του Κράτους οφείλουν να αναγνωρίζουν την αναπηρία ως μέρος της ανθρώπινης ύπαρξης αλλά και ως ένα σύνθετο κοινωνικό και πολιτικό φαινόμενο και σε κάθε περίπτωση να αποτρέπουν τον υποβιβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στη συμμετοχή ή στη συνεισφορά τους στην κοινωνική ζωή.

2. Όπου στη νομοθεσία αναφέρεται ο όρος «ειδική αγωγή» αντικαθίσταται με τον όρο «ειδική αγωγή και εκπαίδευση».

3. Ως «διάγνωση» κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου νοείται η εκπαιδευτική αξιολόγηση με σκοπό τη συγκέντρωση στοιχείων και δεδομένων που θα βοηθήσουν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων - παρεμβάσεων.

Όλες οι ρυθμίσεις του παρόντος νόμου αναφέρονται σε άτομα με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή σε άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, εκτός εάν στο κείμενο του νόμου ορίζεται διαφορετικά.

Διαφορική διάγνωση ή διαφοροδιάγνωση είναι η διαγνωστική διαδικασία μέσω της οποίας αποκλείονται παθήσεις με παρόμοια συμπτώματα ώστε να καταλήξουμε στην επικρατέστερη διάγνωση. Η διαφορική διάγνωση αποτελεί μέρος της διεπιστημονικής αξιολόγησης με σκοπό τη συγκέντρωση των αναγκαίων δεδομένων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων

280 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την παροχή κατάλληλων υπο-στηρικτικών δομών και υπηρεσιών.

Άρθρο 2 Οργάνωση και στόχοι της ΕΑΕ Συμμετοχή του αναπηρικού κινήματος

Η ΕΑΕ, όπως και η γενική εκπαίδευση, είναι υποχρεωτική και λειτουργεί ως αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης. Το κράτος υποχρεούται να παρέχει ΕΑΕ σε σχολεία Προσχολικής, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Αποκλειστικός φορέας της ΕΑΕ είναι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ.). Το είδος και ο βαθμός των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών προσδιορίζουν τη μορφή, τον τύπο και την κατηγορία των σχολικών μονάδων ΕΑΕ.

Στις εκπαιδευτικές υπηρεσίες της ΕΑΕ περιλαμβάνονται η διαφοροδιάγνωση, η διάγνωση, η αξιολόγηση και αποτύπωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, η συστηματική παιδαγωγική παρέμβαση με εξειδικευμένα και κατάλληλα προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά εργαλεία και προγράμματα, τα οποία υλοποιούνται από τα κατά τόπους Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕΔΔΥ) που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 12 του παρόντος νόμου και από τις δημόσιες ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες. Η ΕΑΕ περιλαμβάνει σχολικές μονάδες ειδικής εκπαίδευσης με κατάλληλες κτιριολογικές υποδομές, προγράμματα συνεκπαίδευσης, προγράμματα διδασκαλίας στο σπίτι, καθώς και τις αναγκαίες διαγνωστικές, αξιολογικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και κατά τη συνεκπαίδευση στα γενικά σχολεία, εφαρμόζονται ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, ανάλογα με τις αναπηρίες και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, για όσο χρονικό διάστημα είναι αναγκαίο ή και για ολόκληρη τη διάρκεια της σχολικής ζωής τους. Προγράμματα συστηματικής παρέμβασης όπως εργοθεραπεία, λογοθεραπεία, φυσιοθεραπεία και κάθε άλλη υπηρεσία που στηρίζει την ισότιμη μεταχείριση των μαθητών, αξιολόγηση και παιδαγωγική και ψυχολογική υποστήριξη, παρέχονται κατά κύριο λόγο μέσα από τις ΣΜΕΑΕ και επικουρικά από τα ΚΕΔΔΥ.

Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται ΕΑΕ, η οποία -στο πλαίσιο των σκοπών της προσχολικής, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, τριτοβάθμιας, μη τυπικής, άτυπης και δια βίου εκπαίδευσης- επιδιώκει να αναπτύξει την προσωπικότητά τους και να τους καταστήσει κατά το δυνατόν ικανούς για αυτόνομη συμμετοχή στην οικογενειακή, επαγγελματική, κοινωνική και πολιτισμική ζωή.

5. Η ΕΑΕ επιδιώκει ιδίως:

- α) την ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,
- β) τη βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή η επανένταξή τους στο γενικό σχολείο, όπου και όταν αυτό είναι δυνατόν,
- γ) την αντίστοιχη προς τις δυνατότητές τους ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην κοινωνική ζωή και στην επαγγελματική δραστηριότητα και
- δ) την αλληλοαποδοχή, την αρμονική συμβίωσή τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη

κοινωνική τους εξέλιξη, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους προσβασιμότητας των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και των εκπαιδευτικών ή/και γονέων και κηδεμόνων με αναπηρία, σε όλες τις υποδομές (κτιριακές, υλικοτεχνικές συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών), τις υπηρεσίες και τα αγαθά που αυτά διαθέτουν. Η εφαρμογή των αρχών του «Σχεδιασμού για Όλους (Design for All)» για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία είναι υποχρεωτική τόσο κατά το σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και του εκπαιδευτικού υλικού όσο και κατά την επιλογή του πάσης φύσεως εξοπλισμού (συμβατικού και ηλεκτρονικού), των κτιριακών υποδομών αλλά και κατά την ανάπτυξη όλων των πολιτικών και διαδικασιών των

ΣΜΕΑΕ και ΚΕΔΔΥ.

6. Οι ανωτέρω στόχοι επιτυγχάνονται με:

- α) την έγκαιρη ιατρική διάγνωση,
- β) τη διάγνωση και αξιολόγηση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών τους στα ΚΕΔΔΥ και στα δημόσια Ιατρο-παιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ),
- γ) τη συστηματική παρέμβαση που πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία στις κατά τόπους ΣΜΕΑΕ, με τη δημιουργία τμημάτων Πρώιμης Παρέμβασης (ΠΠ),
- δ) την εφαρμογή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων αποκατάστασης, την προσαρμογή του εκπαιδευτικού και διδακτικού υλικού, τη χρησιμοποίηση ειδικού εξοπλισμού συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εξοπλισμού και του λογισμικού και την παροχή κάθε είδους διευκολύνσεων και εργονομικών διευθετήσεων από τις ΣΜΕΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ.

7. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συνιστώνται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων δυο συμβουλευτικές-γνωμοδοτικές επιτροπές, μία για την παρακολούθηση της φυσικής προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία στις εκπαιδευτικές και διοικητικές δομές του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και μία για την παρακολούθηση της ηλεκτρονικής προσβασιμότητας του εκπαιδευτικού υλικού και των διαδικτυακών τόπων. Στις επιτροπές αυτές συμμετέχουν - μεταξύ άλλων - και εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται και οι κανόνες λειτουργίας τους.

8. Στο Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας συμμετέχει με εκπρόσωπο της η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία.

Άρθρο3 Μαθητές με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θεωρούνται όσοι για ολόκληρη ή ορισμένη περίοδο της σχολικής τους ζωής εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης. Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται ιδίως όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας-λόγου, ειδικές

282 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (φάσμα αυτισμού), ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες. Στην κατηγορία μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν εμπίπτουν οι μαθητές με χαμηλή σχολική επίδοση που συνδέεται αιτιωδώς με εξωγενείς παράγοντες, όπως γλωσσικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

Οι μαθητές με σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες, παραβατική συμπεριφορά λόγω κακοποίησης, γονεϊκής παραμέλησης και εγκατάλειψης ή λόγω ενδοοικογενειακής βίας, ανήκουν στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι και οι μαθητές που έχουν μία ή περισσότερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ανεπτυγμένα σε βαθμό που υπερβαίνει κατά πολύ τα προσδοκώμενα για την ηλικιακή τους ομάδα. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κατόπιν εισήγησης του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου, ανατίθεται η ανάπτυξη προτύπων αξιολόγησης και ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους μαθητές αυτούς σε Σχολές ή Τμήματα Α.Ε.Ι. που, κατόπιν πρόσκλησης που τους απευθύνει το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εκδηλώνουν ενδιαφέρον. Στους μαθητές αυτούς δεν έχουν εφαρμογή οι λοιπές διατάξεις του παρόντος νόμου.

Άρθρο 4**Διαγνωστικοί, αξιολογικοί και υποστηρικτικοί φορείς**

Οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διερευνώνται και διαπιστώνονται από τα ΚΕΔΔΥ, την Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης (ΕΔΕΑ) και τα πιστοποιημένα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ) άλλων Υπουργείων.

1. Τα ΚΕΔΔΥ αξιολογούν μαθητές που δεν έχουν συμπληρώσει το εικοστό δεύτερο (22ο) έτος της ηλικίας τους. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται από πενταμελή διεπιστημονική ομάδα, που απαρτίζεται από έναν εκπαιδευτικό ΕΑΕ (προσχολικής ή πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), έναν παιδοψυχίατρο ή παιδίατρο με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία ή νευρολόγο με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία, έναν κοινωνικό λειτουργό, έναν ψυχολόγο και έναν λογοθεραπευτή. Στη διεπιστημονική ομάδα δύναται να συμμετέχει και εργο-θεραπευτής ή μέλος του εξειδικευμένου Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) του κλάδου ΠΕ 31 κατά περίπτωση, κατόπιν εισήγησης του Προϊσταμένου του οικείου ΚΕΔΔΥ. Οι απόφοιτοι άνω των δεκαοκτώ (18) ετών, που δεν έχουν αξιολογηθεί ως άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των ΚΕΔΔΥ.

Τα ΚΕΔΔΥ έχουν τις εξής αρμοδιότητες:

α) Την ανίχνευση και τη διαπίστωση του είδους και του βαθμού των δυσκολιών των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σύνολο των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, τα ΚΕΔΔΥ συνεργάζονται με τις διευθύνσεις Υγείας και Πρόνοιας των Περιφερειών.

β) Την εισήγηση για την κατάρτιση προσαρμοσμένων εξατομικευμένων ή ομαδικών

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 283

προγραμμάτων ψυχοπαιδαγωγικής και διδακτικής υποστήριξης και δημιουργικής απασχόλησης, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της τάξης και με το ΕΕΠ, καθώς και την εφαρμογή άλλων επιστημονικών, κοινωνικών και λοιπών υποστηρικτικών μέτρων για τα άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στα σχολεία, στην έδρα του ΚΕΔΔΥ ή στο σπίτι.

γ) Την εισήγηση για την κατάταξη, εγγραφή και φοίτηση στην κατάλληλη σχολική μονάδα ή άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο ή πρόγραμμα ΕΑΕ, καθώς και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών, σε συνεργασία με τους σχολικούς συμβούλους ΕΑΕ, τους αρμόδιους κατά περίπτωση σχολικούς συμβούλους προσχολικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης, τους συμβούλους ΕΕΠ, τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, το εκπαιδευτικό προσωπικό που έχει την ευθύνη εφαρμογής του προγράμματος, καθώς και με το ΕΕΠ που υπηρετεί στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

δ) Την παροχή συνεχούς συμβουλευτικής υποστήριξης και ενημέρωσης στο εκπαιδευτικό προσωπικό και σε όσους συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην επαγγελματική κατάρτιση και τη διοργάνωση προγραμμάτων ενημέρωσης και κατάρτισης για τους γονείς και τους ασκούντες τη γονική μέριμνα, σε συνεχή βάση στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, υπό τη μορφή ενημερωτικών ημερίδων που οργανώνονται με ευθύνη του οικείου ΚΕΔΔΥ.

ε) Τον καθορισμό του είδους των εκπαιδευτικών βοηθημάτων και τεχνικών οργάνων τα οποία διευκολύνουν την πρόσβαση στο χώρο και στη μαθησιακή διαδικασία που έχει ανάγκη το παιδί στο σχολείο ή στο σπίτι και για τα οποία δεν απαιτείται ιατρική γνωμάτευση και συνταγή, καθώς και την υποβολή προτάσεων για την καλύτερη πρόσβαση και παραμονή των μαθητών στους χώρους της εκπαίδευσης.

στ) Την εισήγηση για την αντικατάσταση των γραπτών δοκιμασιών των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με προφορικές ή άλλης μορφής δοκιμασίες, στις προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις των σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στις εισαγωγικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι εισηγήσεις αφορούν, εκτός των μαθητών που φοιτούν σε ΣΜΕΑΕ και μαθητές που φοιτούν σε σχολεία της γενικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα για τους μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, όπως δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσγραφία, δυσαναγνωσία, δυ-σορθογραφία, εισηγείται τη μέθοδο διδασκαλίας και αξιολόγησης για τον έλεγχο και πιστοποίηση των γνώσεων του μαθητή στα μαθήματα που εξετάζεται, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Επίσης εισηγείται τους εναλλακτικούς τρόπους εξέτασης των κωφών, βαρήκων, τυφλών, με χαμηλή όραση και αυτιστικών μαθητών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς και τους εναλλακτικούς τρόπους της σχολικής αξιολόγησής τους εκτός εξετάσεων.

ζ) Την εισήγηση στις αρμόδιες υπηρεσίες της περιοχής αρμοδιότητάς τους για την ίδρυση, την κατάργηση, την προαγωγή, τον υποβιβασμό, τη μετατροπή ή τη συγχώνευση των ΣΜΕΑΕ και των Τμημάτων Ενταξης, την προσθήκη τομέων στα Επαγγελματικά Γυμνάσια, στα Επαγγελματικά Λύκεια και στην Επαγγελματική Σχολή και τμημάτων ειδικοτήτων, τη στελέχωσή τους και την αύξηση ή μείωση των θέσεων.

η) Τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων, η οποία υποβάλλεται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και στο Τμήμα ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ

284 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

Ινστιτούτου, με βάση την οποία πραγματοποιείται, ανά έτος, αξιολόγηση του έργου τους από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

θ) Τη σύνταξη εκθέσεων - προτάσεων για τις ενδεχόμενες κτηριακές ή/και υλικοτεχνικές παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν στις ΣΜΕΑΕ και στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης της περιοχής αρμοδιότητας του κάθε ΚΕΔΔΥ. Οι προτάσεις υποβάλλονται στον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων, ο οποίος έχει και την ευθύνη υλοποίησής τους με τη συνεργασία των οικείων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.).

ι) Τη σύνταξη εξατομικευμένων εκθέσεων - προτάσεων για όλους τους μαθητές της αρμοδιότητας του κάθε ΚΕΔΔΥ, στις οποίες αναφέρονται οι σύγχρονες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, τα εκπαιδευτικά βοηθήματα, τα καινοτόμα προϊόντα ή οι υπηρεσίες προηγμένης τεχνολογίας που μπορούν να υποστηρίξουν τη λειτουργικότητα και τη συμμετοχή του κάθε μαθητή με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη διαδικασία της συ-νεκπαίδευσης με τους μαθητές του γενικού εκπαιδευτικού πλαισίου.

ια) Την πρόταση για την εφαρμογή προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης όπου απαιτείται.

2. Η Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης (ΕΔΕΑ) λειτουργεί στα ειδικά σχολεία για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της προόδου των μαθητών που φοιτούν σε αυτά. Συγκροτείται με απόφαση του Διευθυντή της Σχολικής Μονάδας, μετά από σύμφωνη γνώμη του συλλόγου διδακτικού προσωπικού του σχολείου, και περιλαμβάνει τουλάχιστον έναν (1) ψυχολόγο, έναν (1) εκπαιδευτικό ΕΑΕ και έναν (1) κοινωνικό λειτουργό. Η Επιτροπή μπορεί να καλεί και πρόσωπα άλλων ειδικοτήτων, ανάλογα με τις προς αξιολόγηση περιπτώσεις και συνεργάζεται στενά με το σύλλογο διδακτικού προσωπικού, το ΕΕΠ και το ΕΒΠ του σχολείου. Για τη συμμετοχή στις συνεδριάσεις της ανωτέρω ΕΔΕΑ, δεν καταβάλλεται αποζημίωση στα μέλη της.

3. Τα ΙΠΔ άλλων Υπουργείων συνιστούν αναγνωρισμένο διαγνωστικό και αξιολογικό φορέα στο πλαίσιο του παρόντος νόμου, στον οποίο συμμετέχει εκπαιδευτικός ΕΑΕ. Για τους μαθητές για τους οποίους υπάρχει ανάγκη εφαρμογής Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) με βάση την εισήγηση των ΙΠΔ, το πρόγραμμα αυτό εκπονείται από το οικείο ΚΕΔΔΥ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθορίζονται τα κριτήρια, οι διαδικασίες και τα όργανα αξιολόγησης και επανααξιολόγησης όλων των ΙΠΔ που αναγνωρίζονται επίσημα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Βάσει αυτής της απόφασης προσδιορίζονται οι συνθήκες λειτουργίας τους, η στελέχωσή τους και ο αριθμός τους. Η αξιολόγηση των ΙΠΔ γίνεται κάθε πέντε ημερολογιακά έτη από τα Υπουργεία Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Άρθρο 5 Διαδικασία διάγνωσης

Οι αισθητηριακές διαταραχές της όρασης και της ακοής, τα κινητικά ή άλλα σωματικά προβλήματα, καθώς και τα σοβαρά ή χρόνια προβλήματα υγείας, πιστοποιούνται με ιατρική γνωμάτευση από δημόσιο νοσηλευτικό ίδρυμα ή δημόσια υγειονομική επιτροπή, η οποία αναφέρει το ποσοστό αναπηρίας και τη χρονική διάρκεια ισχύος της γνωμάτευσης. Η ίδια υπηρεσία

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 285

καθορίζει το είδος των τεχνικών βοηθημάτων και οργάνων που έχει ανάγκη ο μαθητής στο σχολείο ή στο σπίτι. Οι μαθητές με διαταραχές όρασης ή ακοής μπορούν να απευθύνονται αντίστοιχα στις ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες που λειτουργούν στο Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ) ή στο Εθνικό Ίδρυμα Κωφών (ΕΙΚ), για τη χορήγηση γνωματεύσεως.

Για τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών και το σχεδιασμό του ΕΠΕ των μαθητών με διαταραχές όρασης ή ακοής, κινητικές αναπηρίες, χρόνια νοσήματα, ψυχικές διαταραχές, διαταραχές αυτιστικού φάσματος, καθώς και όσων άλλων λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή, η οποία είναι δυνατόν να επηρεάσει τη μαθησιακή τους ικανότητα, απαιτείται η συνεργασία του ΚΕΔΔΥ με τις άλλες ιατρικές υπηρεσίες για να προτείνουν τις αναγκαίες εργονομικές διευθετήσεις με στόχο την καλύτερη πρόσβαση και παραμονή τους στους χώρους της εκπαίδευσης. Σε περίπτωση που η διαγνωστική ομάδα έχει σαφείς ενδείξεις παιδικής κακοποίησης, απαιτείται συνεργασία του αρμόδιου ΚΕΔΔΥ με ιατρικές υπηρεσίες, με κοινωνικές και ψυχολογικές υπηρεσίες και με τις αρμόδιες δικαστικές αρχές.

Για τη διαμόρφωση του ΕΠΕ διατυπώνει τις απόψεις του και ο γονέας ή ο κηδεμόνας του μαθητή με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που προσκαλείται για το σκοπό αυτόν από τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες ή φορείς. Η άποψη του γονέα ή κηδεμόνα δεν είναι δεσμευτική.

Όταν υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των γνωματεύσεων των ΚΕΔΔΥ και των ΙΠΔ για τον ίδιο μαθητή, οι γονείς έχουν δικαίωμα προσφυγής σε πενταμελή Δευτεροβάθμια ΕΔΕΑ, που συγκροτείται με απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης. Η Επιτροπή αυτή αποτελείται από: έναν σχολικό σύμβουλο ΕΑΕ της αντίστοιχης βαθμίδας ως συντονιστή, έναν σχολικό σύμβουλο γενικής εκπαίδευσης της αντίστοιχης βαθμίδας (για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ειδικότητας Φιλολόγων), έναν ψυχολόγο του κλάδου ΠΕ 23, έναν λογοθεραπευτή του κλάδου ΠΕ 21 ή ΠΕ 26 και έναν εκπαιδευτικό ΕΑΕ για μαθητές προσχολικής ή πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά περίπτωση. Η οικογένεια του μαθητή μπορεί να επιλέξει και έναν εμπειρογνώμονα, ο οποίος γνωμοδοτεί ενώπιον της πενταμελούς ΕΔΕΑ χωρίς δικαίωμα ψήφου με αμοιβή που καταβάλλεται από το Δημόσιο και είναι ίση με την αμοιβή του εκάστοτε μέλους της πενταμελούς δευτεροβάθμιας ΕΔΕΑ, όπως αυτή ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία. Η απόφαση της δευτεροβάθμιας ΕΔΕΑ είναι οριστική. Στην περίπτωση που υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των γνωματεύσεων των ΚΕΔΔΥ και των ΙΠΔ για τον ίδιο μαθητή και οι γονείς δεν προσφύγουν στην πενταμελή Δευτεροβάθμια ΕΔΕΑ, υπερισχύει η γνωμάτευση των ΚΕΔΔΥ.

Οι σχολικές μονάδες και οι επιτροπές εξετάσεων των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες υποχρεούνται να εφαρμόζουν τις εισηγήσεις και τις προτάσεις, οι οποίες αναφέρονται στις αξιολογικές εκθέσεις, που συντάσσουν οι αρμόδιες υπηρεσίες. Τα ΚΕΔΔΥ, ανάλογα με το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και των μαθησιακών δυσκολιών, προσδιορίζουν το χρόνο επαναξιολόγησης, ο οποίος αναγράφεται στην εκδοθείσα γνωμάτευση. Όταν η αξιολόγηση αφορά σε μαθητές που φοιτούν στα Λύκεια, οι εισηγήσεις ισχύουν μέχρι την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι απόφοιτοι Λυκείου με

286 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που επιθυμούν να λάβουν μέρος στις εισαγωγικές εξετάσεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση των οποίων οι γνωματεύσεις έχουν λήξει, επαναξιολογούνται από τα οικεία ΚΕΔΔΥ.

Στις επιτροπές που συγκροτούνται για την εξέταση των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τις εισαγωγικές πανελλαδικές εξετάσεις, σύμφωνα με το εδάφιο α' της παραγράφου 3 του άρθρου 27 του π.δ. 60/2006 (ΦΕΚ 65 Α'), παρίσταται ο Σύμβουλος

ΕΑΕ ή ο Προϊστάμενος του οικείου ΚΕΔΔΥ ή οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούν σε αυτό, για την παροχή διευκρινίσεων ή επεξηγήσεων σε θέματα ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, όταν τους ζητηθούν από την αρμόδια επιτροπή.

Άρθρο 6 Φοίτηση

1. Οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν:

α) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, εφόσον πρόκειται για μαθητές με ήπιες μαθησιακές δυσκολίες, υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης, ο οποίος συνεργάζεται κατά περίπτωση με τα ΚΕΔΔΥ, με τους σχολικούς συμβούλους γενικής και ειδικής εκπαίδευσης και τους συμβούλους ΕΕΠ.

β) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, με παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση, από εκπαιδευτικούς ΕΑΕ, όταν αυτό επιβάλλεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. Η παράλληλη στήριξη παρέχεται σε μαθητές που μπορούν με κατάλληλη ατομική υποστήριξη να παρακολουθήσουν το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης, σε μαθητές με σοβαρότερες εκπαιδευτικές ανάγκες όταν στην περιοχή τους δεν υπάρχει άλλο πλαίσιο ΕΑΕ (ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης) ή όταν η παράλληλη στήριξη καθίσταται απαραίτητη - βάσει της γνωμάτευσης του ΚΕΔΔΥ - εξαιτίας των ειδικών εκπαιδευτικών τους αναγκών. Στην τελευταία περίπτωση η στήριξη από ειδικό εκπαιδευτικό μπορεί να γίνεται σε μόνιμη και προγραμματισμένη βάση. Την παράλληλη στήριξη εισηγείται αποκλειστικά το οικείο ΚΕΔΔΥ το οποίο με γραπτή γνωμάτευσή του καθορίζει τις ώρες παράλληλης στήριξης κατά περίπτωση. Οι αιτήσεις για παράλληλη στήριξη υποβάλλονται στη διεύθυνση του σχολείου και μέσω της οικείας διεύθυνσης εκπαίδευσης διαβιβάζονται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για έγκριση και προγραμματισμό εκτέλεσης. Ο χρόνος υποβολής αιτήσεων παράλληλης στήριξης ορίζεται από την ημερομηνία εγγραφής στο σχολείο μέχρι την 20ή Οκτωβρίου κάθε σχολικού έτους.

γ) Σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα Τμήματα Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν μέσα στα σχολεία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης με δύο (2) διαφορετικούς τύπους προγραμμάτων:

αα) Κοινό και εξειδικευμένο πρόγραμμα, που καθορίζεται με πρόταση του οικείου ΚΕΔΔΥ για τους μαθητές με ηπιότερης μορφής ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, το οποίο για κάθε μαθητή δεν θα υπερβαίνει τις δεκαπέντε (15) διδακτικές ώρες εβδομαδιαίως. Στα ΤΕ μπορούν να φοιτούν και μαθητές χωρίς γνωμάτευση από διαγνωστικό φορέα, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του σχολικού συμβούλου ΕΑΕ. Για την ίδρυση ΤΕ απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υπάρχουν κατ' ελάχιστον τρεις μαθητές και σχετική πρόταση από διαγνωστική υπηρεσία. Σε περιπτώσεις

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 287

συστεγαζόμενων ή γειτονικών σχολικών μονάδων, τα ΤΕ συνενώνονται μέχρι του μέγιστου αριθμού δώδεκα (12) μαθητών ανά ΤΕ.

ββ) Εξειδικευμένο ομαδικό ή εξατομικευμένο πρόγραμμα διευρυμένου ωραρίου, που καθορίζεται με πρόταση του οικείου ΚΕΔΔΥ, για τους μαθητές με σοβαρότερης μορφής ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίες δεν καλύπτονται από αντίστοιχες με το είδος και το βαθμό αυτοτελείς σχολικές μονάδες. Το εξειδικευμένο πρόγραμμα μπορεί να είναι ανεξάρτητο από το κοινό, σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών. Στις περιπτώσεις αυτές η συνδιδασκαλία γίνεται σύμφωνα με τις προτάσεις των διαγνωστικών υπηρεσιών.

Στα τμήματα που φοιτούν μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες πρέπει να μειώνεται αναλογικά ο αριθμός των μαθητών και οι παραπάνω μαθητές να κατανέμονται εξίσου στα τμήματα της ίδιας τάξης.

Μαθητές που δεν αυτοεξυπηρετούνται φοιτούν ή σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ ή σε σχολεία της γενικής εκπαίδευσης ή σε ΤΕ με την ανάλογη στήριξη και την παρουσία Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ), ανάλογα με το είδος της αναπηρίας τους και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που απορρέουν από αυτή.

Για τους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η φοίτησή τους θεωρείται επαρκής όταν:

α) το σύνολο των επιπλέον απουσιών δεν υπερβαίνει το τριάντα τοις εκατό (30%) των προβλεπόμενων από το οικείο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα και

β) οι επιπλέον από τις προβλεπόμενες κάθε φορά δικαιολογημένες ή αδικαιολόγητες απουσίες οφείλονται αποδεδειγμένα στη συμμετοχή τους σε προγράμματα αποκατάστασης και θεραπειών που πιστοποιούνται από τον φορέα υλοποίησης.

4. Όταν η φοίτηση των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη στα σχολεία του κοινού εκπαιδευτικού προγράμματος ή στα τμήματα ένταξης, λόγω των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών τους, η εκπαίδευση των μαθητών αυτών παρέχεται:

α) Σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ.

β) Σε σχολεία ή τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτοτελή είτε ως παραρτήματα άλλων σχολείων σε νοσοκομεία, κέντρα αποκατάστασης, ιδρύματα αγωγής ανηλίκων, ιδρύματα χρονίως πασχόντων ή Υπηρεσίες εκπαίδευσης και αποκατάστασης των Μονάδων Ψυχικής Υγείας, εφόσον σε αυτά διαβιούν άτομα σχολικής ηλικίας με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι εκπαιδευτικές αυτές δομές θεωρούνται ΣΜΕΑΕ που υπάγονται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εμπίπτουν στο πλαίσιο της ΕΑΕ παιδιών σχολικής ηλικίας και εφαρμόζουν εκπαιδευτικά προγράμματα που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι λεπτομέρειες οργάνωσης και λειτουργίας αυτών των ΣΜΕΑΕ ρυθμίζονται από κοινές υπουργικές αποφάσεις των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών. Φορείς, Ν.Π.Ι.Δ., πιστοποιημένοι από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., μπορούν να παρέχουν ισότιμα με τις ΣΜΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Συμβουλευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες σε άτομα άνω των δεκαπέντε (15) ετών με βαριά νοητική υστέρηση και συνοδές αναπηρίες.

288 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

γ) Με διδασκαλία στο σπίτι, όταν αυτή κρίνεται αναγκαία, για σοβαρά βραχυχρόνια ή χρόνια προβλήματα υγείας, τα οποία δεν επιτρέπουν τη μετακίνηση και φοίτηση των μαθητών στο σχολείο. Η έγκριση της διδασκαλίας στο σπίτι γίνεται με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης της αντίστοιχης βαθμίδας στην οποία φοιτά ο μαθητής, κατόπιν αιτιολογημένης πρόσφατης ιατρικής γνωμάτευσης, στην οποία αναγράφεται η διάρκεια επιβεβλημένης παραμονής στο σπίτι. Η γνωμάτευση αυτή παρέχεται από δημόσια ιατροπαιδαγωγική υπηρεσία ή δημόσια υγειονομική επιτροπή. Οι προαγωγι-κές ή απολυτήριες εξετάσεις διέπονται από τις διατάξεις των κατ' ιδίαν διδαχθέντων. Στο πρόγραμμα διδασκαλίας στο σπίτι μπορεί να χρησιμοποιείται και το σύστημα της τηλε-εκπαίδευσης.

5. Για κάθε μαθητή με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, το ΕΠΕ σχεδιάζεται από τη διεπιστημονική ομάδα του οικείου ΚΕΔΔΥ, συντάσσεται και υλοποιείται από τον αρμόδιο εκπαιδευτικό ΕΑΕ, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης, τον σχολικό Σύμβουλο ΕΑΕ και τον σύμβουλο ΕΕΠ. Στο σχεδιασμό του ΕΠΕ συμμετέχει και ο γονέας ή ο κηδεμόνας του μαθητή και το ΕΕΠ των ΣΜΕΑΕ, μετά από πρόσκληση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

Άρθρο 7**Θέματα κωφών, τυφλών και αυτιστικών μαθητών**

Ως πρώτη γλώσσα των κωφών και βαρήκων μαθητών αναγνωρίζεται η Ελληνική Νοηματική γλώσσα και ως δεύτερη γλώσσα τους η Νέα Ελληνική, η οποία προσλαμβάνεται και εκφέρεται με τη γραπτή της μορφή, ενώ η προφορική της αντίληψη και έκφραση αποτελεί πρόσθετη κοινωνική επιλογή των κωφών μαθητών. Η Ελληνική Νοηματική και η Νέα Ελληνική γλώσσα αναγνωρίζονται ως ισότιμες μεταξύ τους, οπότε και η ενδεδειγμένη γλωσσική παιδαγωγική προσέγγιση είναι η δίγλωσση εκπαίδευση. Απαραίτητη προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ΕΕΠ στις ειδικές σχολικές μονάδες κωφών, ορίζεται επιπλέον των άλλων προσόντων και η πιστοποιημένη γνώση της Ελληνικής Νοηματικής γλώσσας.

Επίσημη γραφή των τυφλών μαθητών αναγνωρίζεται η γραφή Braille. Απαραίτητη προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ΕΕΠ στις ειδικές σχολικές μονάδες τυφλών, ορίζεται επιπλέον των άλλων προσόντων και η πιστοποιημένη γνώση της γραφής Braille. Επιθυμητή προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ΕΕΠ του κλάδου ΠΕ31, σε προγράμματα παράλληλης στήριξης τυφλών μαθητών, ορίζεται επιπλέον των άλλων προσόντων και η πιστοποιημένη γνώση της γραφής Braille.

Οι τυφλοί μαθητές και οι μαθητές με χαμηλή όραση χωρίς νοητική υστέρηση ή άλλης μορφής ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν, με βάση τη γνωμάτευση του οικείου ΚΕΔΔΥ, στις σχολικές τάξεις του Γενικού Σχολείου υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης και κατά περίπτωση με την υποστήριξη μέλους ΕΕΠ του κλάδου ΠΕ31 ή ΕΒΠ.

3. Στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συνιστάται Επιτροπή - Συλλογικό Όργανο Διοίκησης με την επωνυμία Εθνικός Φορέας Πιστοποίησης της Επαρκούς Γνώσης της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας και της Γραφής Braille και τίτλο «ΕΝΟΡΑΣΙΣ», η οποία έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 289

α) Η οργάνωση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και του ΕΕΠ της ΕΑΕ στην Ελληνική Νοηματική γλώσσα και τη γραφή Braille.

β) Η πιστοποίηση της επαρκούς γνώσης της Ελληνικής Νοηματικής γλώσσας και της γραφής Braille στους ήδη χρήστες.

γ) Η αξιολόγηση όλων των εκπαιδευτικών υλικών που παράγονται με την Ελληνική Νοηματική γλώσσα και τη γραφή Braille, πριν την ενσωμάτωσή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

δ) Η συνεργασία με επιστημονικούς φορείς και οργανώσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού και με εξειδικευμένους επιστήμονες σε εκπαιδευτικά θέματα τυφλών και κωφών.

Η επιτροπή αυτή («ΕΝΟΡΑΣΙΣ») αποτελείται από εννέα (9) μέλη, τα οποία ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ως εξής:

α) έναν (1) εκπρόσωπο, Σύμβουλο ή Πάρεδρο του Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου,

β) τέσσερις (4) υπαλλήλους με βαθμό Α' της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

γ) ένα (1) μέλος ΔΕΠ με γνωστικό αντικείμενο σχετικό με την ΕΑΕ,

δ) δύο (2) εκπροσώπους της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, έναν σχετικό με θέματα κωφών και έναν σχετικό με θέματα τυφλών.

Πρόεδρος της επιτροπής ορίζεται με την ίδια απόφαση επιστήμονας εγνωσμένου κύρους.

4. Για τους αυτιστικούς μαθητές με ή χωρίς λόγο, ως επίσημη γλώσσα αναγνωρίζεται η Νέα Ελληνική, η οποία προσλαμβάνεται και εκφέρεται με την προφορική της μορφή, με τη γραπτή της μορφή ή/και με τη μορφή συμ-βόλων-εικόνων. Επιθυμητή προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ΕΕΠ στις ειδικές σχολικές μονάδες για τον αυτισμό, επιπλέον των άλλων προσόντων, ορίζεται και η εξειδίκευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε τροποποιημένες-υποβοηθούμενες μορφές επικοινωνίας.

Με βάση τους ιδιαίτερους κοινωνικούς περιορισμούς που επιβάλλει ο αυτισμός ως αναπηρία στους μαθητές, η φοίτησή τους στις εκπαιδευτικές δομές μπορεί να γίνεται ως εξής:

α) Οι αυτιστικοί μαθητές υψηλής λειτουργικότητας (σύνδρομο Asberger) μπορούν να φοιτούν στις σχολικές τάξεις του Γενικού Σχολείου υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης και κατά περίπτωση, με βάση τη γνωμάτευση του οικείου ΚΕΔΔΥ, με παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό Ειδικής Αγωγής, ο οποίος διαθέτει κατά προτίμηση εξειδίκευση στον αυτισμό.

β) Οι αυτιστικοί μαθητές μέσης και χαμηλής λειτουργικότητας μπορούν να φοιτούν στα Τμήματα Ένταξης των Γενικών Σχολείων και να παρακολουθούν κοινό και εξειδικευμένο αναλυτικό πρόγραμμα με παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό Ειδικής Αγωγής, ενώ στις σοβαρότερες των περιπτώσεων μπορούν να φοιτούν σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση τον αυτισμό.

γ) Οι παράλληλες στηρίξεις των αυτιστικών μαθητών διακόπτονται μόνο κατόπιν γνωμοδότησης του οικείου ΚΕΔΔΥ και της γνώμης των γονέων. Η παράλληλη στήριξη των αυτιστικών μαθητών μπορεί επίσης να υλοποιείται και από ειδικό βοηθό που εισηγείται και διαθέτει η οικογένεια του μαθητή, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Διευθυντή της Σχολικής

290 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

μονάδας και του Συλλόγου Διδασκόντων.

δ) Σε περίπτωση αυτισμού που συνοδεύεται από βαριά νοητική υστέρηση, η φοίτηση των μαθητών εξυπηρετείται από τις δομές που περιγράφονται στο εδάφιο β' παράγραφος 4 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ**Άρθρο 8 Σχολικές μονάδες**

1. Ως ΣΜΕΑΕ ορίζονται:

α) Για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση:

αα) τα νηπιαγωγεία ΕΑΕ και τμήματα πρώιμης παρέμβασης που λειτουργούν εντός των νηπιαγωγείων ΕΑΕ, για μαθητές μέχρι το έβδομο (7ο) έτος της ηλικίας τους και

ββ) τα δημοτικά σχολεία ΕΑΕ για μαθητές μέχρι το δέκατο τέταρτο (14ο) έτος της ηλικίας τους, τα οποία λειτουργούν με μία προκαταρκτική τάξη και με τις τάξεις Α', Β', Γ', Δ', Ε' και ΣΤ'. Παράταση της φοίτησης μπορεί να γίνει μέχρι το δέκατο πέμπτο (15ο) έτος της ηλικίας των μαθητών, μετά από εισήγηση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

β) Για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση:

αα) Τα γυμνάσια ΕΑΕ για μαθητές μέχρι το δέκατο ένατο (19ο) έτος της ηλικίας τους. Τα γυμνάσια ΕΑΕ περιλαμβάνουν την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α', Β' και Γ'. Μαθητές απόφοιτοι δημοτικού σχολείου με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του γυμνασίου ΕΑΕ, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο ΚΕΔΔΥ.

ββ) Τα λύκεια ΕΑΕ για μαθητές μέχρι το εικοστό τρίτο (23ο) έτος της ηλικίας τους. Τα λύκεια ΕΑΕ, περιλαμβάνουν την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α', Β' και Γ'. Μαθητές απόφοιτοι γυμνασίου με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του λυκείου ΕΑΕ, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο ΚΕΔΔΥ.

γ) Για τη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση:

αα) Τα ειδικά επαγγελματικά γυμνάσια, στα οποία εγγράφονται απόφοιτοι δημοτικού σχολείου γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης και στα οποία η φοίτηση διαρκεί πέντε έτη. Στα γυμνάσια αυτά εφαρμόζεται πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης και την παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης.

ββ) Τα ειδικά επαγγελματικά λύκεια, στα οποία εγγράφονται απόφοιτοι του επαγγελματικού γυμνασίου και των ειδικών και γενικών γυμνασίων και λυκείων. Στα λύκεια αυτά η φοίτηση διαρκεί τέσσερα έτη.

γγ) Την ειδική επαγγελματική σχολή, στην οποία εγγράφονται απόφοιτοι επαγγελματικού γυμνασίου και ειδικού γυμνασίου και στην οποία η φοίτηση διαρκεί τέσσερα έτη. Τα εργαστήρια των ειδικών επαγγελματικών σχολών εξοπλίζονται από τα Γραφεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 291

δδ) Τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ), στα οποία η φοίτηση διαρκεί από πέντε μέχρι οκτώ χρόνια. Σε αυτά εγγράφονται απόφοιτοι δημοτικών σχολείων γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης, ύστερα από πρόταση των διαγνωστικών υπηρεσιών, καλύπτοντας την υποχρεωτικότητα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Πρώτη εγγραφή στα ΕΕΕΕΚ γίνεται μέχρι και το δέκατο έκτο (16ο) έτος της ηλικίας. Σε περιοχές που δεν έχουν ιδρυθεί ή δεν λειτουργούν ΕΕΕΕΚ, η πρώτη εγγραφή μπορεί να γίνει και έως το εικοστό (20ό) έτος. Τα ΕΕΕΕΚ υπάγονται στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση. Στα ΕΕΕΕΚ μπορούν να διδάσκουν και εκπαιδευτικοί ΕΑΕ κλάδου δασκάλων (ΠΕ 70 και ΠΕ 71) και εκπαιδευτικοί ενηλίκων ΠΕ 72 με απόσπαση, όταν οι ανάγκες της υπηρεσίας το επιτρέπουν ή με οργανική θέση που συστήνεται για το σκοπό αυτόν.

Στα σχολεία της παραγράφου 1(α) του παρόντος άρθρου μπορούν να λειτουργούν και τμήματα ολοήμερου προγράμματος. Στα σχολεία ΕΑΕ εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα αναλυτικά και διδακτικά προγράμματα. Στο πρόγραμμα των νηπιαγωγείων ΕΑΕ περιλαμβάνονται και προγράμματα πρώιμης παρέμβασης. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο οφείλει να προβεί στο σχεδιασμό των προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης των ειδικών νηπιαγωγείων, εντός τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Στο πρόγραμμα των δημοτικών σχολείων ΕΑΕ περιλαμβάνονται και δραστηριότητες προεπαγγελματικής εκπαίδευσης. Στο πρόγραμμα των γυμνασίων και λυκείων ΕΑΕ μπορεί να περιλαμβάνονται και μαθήματα τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που φοιτούν στα σχολεία γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα και εξατομικευμένα υποστηρικτικά εκπαιδευτικά προγράμματα.

Η φοίτηση των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να παραταθεί ανάλογα με τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τους και πέραν του εικοστού τρίτου (23ου) έτους της ηλικίας τους. Για την παράταση αποφασίζει ο αρμόδιος διευθυντής εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

Ο αναγκαίος αριθμός των μαθητών για τη λειτουργία ειδικού δημοτικού σχολείου και ΕΕΕΕΚ δεν μπορεί να είναι μικρότερος των πέντε και αποτελεί την προϋπόθεση ίδρυσής τους. Στις περιπτώσεις που οι μαθητές είναι λιγότεροι, η λειτουργία της σχολικής μονάδας αναστέλλεται και στη συνέχεια προτείνεται η κατάργησή της. Στη θέση της ιδρύονται τμήματα ένταξης, με εξειδικευμένο πρόγραμμα διευρυσμένου ωραρίου.

Η μεταφορά των μαθητών των ΣΜΕΑΕ γίνεται είτε με κοινά δρομολόγια των σχολικών λεωφορείων τα οποία ανήκουν στην Ενιαία Σχολική Επιτροπή του Συγκροτήματος είτε με μεταφορικά μέσα μισθωμένα από την οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Ειδικά για τις ΣΜΕΑΕ επιτρέπεται η αγορά ή μίσθωση σχολικών λεωφορείων εξειδικευμένων προδιαγραφών που τάσσονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Για τη μεταφορά των μαθητών των ΣΜΕΑΕ συνιστώνται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων θέσεις οδηγών και συνοδών των μαθητών με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου ή αορίστου χρόνου, που κατανέμονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στις ΣΜΕΑΕ. Με όμοια απόφαση

292 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

καθορίζονται τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις αυτών. Η αντιμετώπιση των δαπανών κίνησης, συντήρησης, επισκευής και ασφάλισης των αυτοκινήτων που έχουν κατανεμηθεί στις ΣΜΕΑΕ γίνεται από τις οικείες Σχολικές Επιτροπές, οι οποίες επιχορηγούνται για το σκοπό αυτόν από τους οικείους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

Το σχολικό και διδακτικό έτος των ΣΜΕΑΕ είναι το ίδιο με αυτό των αντίστοιχων σχολείων της γενικής εκπαίδευσης. Τα ειδικά νηπιαγωγεία, δημοτικά σχολεία, γυμνάσια και λύκεια είναι ισότιμα προς τα αντίστοιχα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης. Τα ειδικά επαγγελματικά γυμνάσια είναι ισότιμα προς τα γυμνάσια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα ειδικά επαγγελματικά λύκεια και οι ειδικές επαγγελματικές σχολές είναι ισότιμα με τα επαγγελματικά λύκεια και με τις επαγγελματικές σχολές και παρέχουν ισότιμα επαγγελματικά δικαιώματα στους αποφοίτους τους.

Οι σχολικές περιφέρειες των ΣΜΕΑΕ ορίζονται από τον διευθυντή εκπαίδευσης της αντίστοιχης βαθμίδας.

Άρθρο 9 Εποπτεία σχολικών μονάδων

Οι ΣΜΕΑΕ και το προσωπικό τους υπάγονται διοικητικά στις αντίστοιχες διευθύνσεις ή γραφεία πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όπου λειτουργούν αντίστοιχα τμήματα ΕΑΕ, εκτός των ειδικών επαγγελματικών γυμνασίων, των ειδικών επαγγελματικών λυκείων, των ειδικών επαγγελματικών σχολών και των ΕΕΕΕΚ που υπάγονται στα αντίστοιχα Γραφεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Την ευθύνη εφαρμογής των προγραμμάτων ΕΑΕ, παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι, έχει ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας στην οποία φοιτά ή είναι εγγεγραμμένος ο μαθητής, τη δε εποπτεία τήρησης των προγραμμάτων αυτών έχει ο σχολικός σύμβουλος ΕΑΕ.

Άρθρο 10 Διοίκηση σχολικών μονάδων

Όργανα διοίκησης κάθε ΣΜΕΑΕ είναι ο διευθυντής, ο υποδιευθυντής και ο σύλλογος προσωπικού.

Στα μονοθέσια και διθέσια νηπιαγωγεία και στα μο-νοθέσια, διθέσια και τριθέσια δημοτικά, τη διοίκηση ασκεί προϊστάμενος που ορίζεται με διετή θητεία από τους έχοντες οργανική θέση σε αυτά εκπαιδευτικούς. Ο ορισμός τους γίνεται με την ίδια διαδικασία που ισχύει και στη γενική εκπαίδευση και εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις τοποθέτησης σε ΣΜΕΑΕ.

Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στα ΤΕ συμμετέχουν ισότιμα με τους άλλους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας στη διαδικασία επιλογής υποδιευθυντών της.

Διευθυντές των ΣΜΕΑΕ επιλέγονται εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν τα προσόντα τοποθέτησης σε θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού αυτών και τουλάχιστον 3ετή προϋπηρεσία σε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ. Για τις προϋποθέσεις, τα προσόντα, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής και τοποθέτησης εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις περί επιλογής στελεχών εκπαίδευσης. Η επιλογή τους γίνεται από τα οικεία Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Πρωτοβάθμιας

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 293

Εκπαίδευσης (ΠΥΣΠΕ) και τα οικεία Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΥΣΔΕ).

Υποδιευθυντές σε ΣΜΕΑΕ πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τοποθετούνται μόνο στις περιπτώσεις όπου τα τμήματα που λειτουργούν είναι τουλάχιστον έξι (6) και ο ελάχιστος αριθμός των μαθητών τριάντα (30). Για τις προϋποθέσεις, τα προσόντα, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής και τοποθέτησης εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις περί επιλογής στελεχών εκπαίδευσης. Η επιλογή τους γίνεται από τα οικεία ΠΥΣΠΕ και ΠΥΣΔΕ.

Άρθρο 11 Μετατροπή σχολικών μονάδων

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετατρέπονται από την έναρξη του σχολικού έτους 2008-2009 τα κατά την παράγραφο 13 του άρθρου 1 του ν. 2817/2000 (ΦΕΚ 78 Α') Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) Α' βαθμίδας σε Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια του άρθρου 8 του παρόντος νόμου και τα κατά την παράγραφο 14 του άρθρου 1 του ν. 2817/2000 Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια σε Ειδικά Επαγγελματικά Λύκεια.

Οι μαθητές των μετατρεπόμενων σχολικών μονάδων εγγράφονται σε αντίστοιχες τάξεις των νέων σχολικών μονάδων, με απόφαση του συλλόγου διδασκόντων.

Οι εκπαιδευτικοί και τα μέλη ΕΕΠ και ΕΒΠ, που ανήκουν οργανικά στις μετατρεπόμενες σχολικές μονάδες, τοποθετούνται αυτοδικαίως στις προερχόμενες από μετατροπή νέες σχολικές μονάδες.

Άρθρο 12 Ίδρυση και οργάνωση των ΚΕΔΔΥ

Στις έδρες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων ιδρύονται ΚΕΔΔΥ που αποτελούν αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες και υπάγονται στον Περιφερειακό Διευθυντή Εκπαίδευσης. Σκοπός των ΚΕΔΔΥ είναι η προσφορά υπηρεσιών διάγνωσης, αξιολόγησης και υποστήριξης των μαθητών και κυρίως εκείνων που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και υποστήριξης, πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών, των γονέων και της κοινωνίας. Τα ΚΕΔΔΥ αξιολογούνται ανά έτος για τη διαπίστωση του βαθμού επίτευξης των σκοπών τους.

Στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και στα Νομαρχιακά Διαμερίσματα ιδρύονται τα παρακάτω ΚΕΔΔΥ:

Α' Αθήνας με έδρα την Αθήνα, Β' Αθήνας με έδρα τη Νέα Ιωνία Αττικής, Γ' Αθήνας με έδρα το Αιγάλεω Αττικής, Δ' Αθήνας με έδρα τον Αλιμο Αττικής, Ανατ. Αττικής με έδρα το Κορωπί Αττικής, Δυτικής Αττικής με έδρα την Ελευσίνα, Α' Πειραιά με έδρα τον Πειραιά, Β' Πειραιά με έδρα τη Β' Διοικητική Περιφέρεια Πειραιά, Αιτωλοακαρνανίας με έδρα το Μεσολόγγι, Αρκαδίας με έδρα την Τρίπολη, Αργολίδας με έδρα το Ναύπλιο, Αρτας με έδρα την Αρτα, Αχαΐας με έδρα την Πάτρα, Βοιωτίας με έδρα τη Λιβαδειά, Γρεβενών με έδρα τα Γρεβενά, Δράμας με έδρα τη Δράμα, Δωδεκανήσου: α) Ρόδου με έδρα τη Ρόδο, β) Καλύμνου με έδρα την Κάλυμνο, γ) Κω με έδρα την Κω, Έβρου με έδρα την Αλεξανδρούπολη, Εύβοιας με έδρα τη Χαλκίδα, Ευρυτανίας με έδρα το Καρπενήσι, Ζακύνθου με έδρα τη Ζάκυνθο, Ηλείας με έδρα τον Πύργο, Ημαθίας με έδρα

294 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

τη Βέροια, Ηρακλείου Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο, Α' Θεσσαλονίκης με έδρα τη Θέρμη, Β' Θεσσαλονίκης με έδρα τη Σταυρούπολη, Θεσπρωτίας με έδρα την Ηγουμενίτσα, Ιωαννίνων με έδρα τα Ιωάννινα, Καβάλας με έδρα την Καβάλα, Καρδίτσας με έδρα την Καρδίτσα, Καστοριάς με έδρα την Καστοριά, Κέρκυρας με έδρα την Κέρκυρα, Κεφαλληνίας με έδρα το Αργοστόλι, Κιλκίς με έδρα το Κιλκίς, Κοζάνης με έδρα την Κοζάνη, Κορινθίας με έδρα την Κόρινθο, Κυκλάδων: α) Σύρου με έδρα τη Σύρο, β) Νάξου με έδρα τη

Νάξο, Λακωνίας με έδρα τη Σπάρτη, Λάρισας με έδρα τη Λάρισα, Λασιθίου Κρήτης με έδρα τον Άγιο Νικόλαο, Λέσβου: α) Μυτιλήνης με έδρα τη Μυτιλήνη, β) Λήμνου με έδρα τη Μύρινα, Λευκάδας με έδρα τη Λευκάδα, Μαγνησίας με έδρα το Βόλο, Μεσσηνίας με έδρα την Καλαμάτα, Ξάνθης με έδρα την Ξάνθη, Πέλλας με έδρα την Έδεσσα, Πιερίας με έδρα την Κατερίνη, Πρέβεζας με έδρα την Πρέβεζα, Ρεθύμνου Κρήτης με έδρα το Ρέθυμνο, Ροδόπης με έδρα την Κομοτηνή, Σάμου με έδρα τη Σάμο, Σερρών με έδρα τις Σέρρες, Τρικάλων με έδρα τα Τρίκαλα, Φθιώτιδας με έδρα τη Λαμία, Φλώρινας με έδρα τη Φλώρινα, Φωκίδας με έδρα την Αμφισσα, Χαλκιδικής με έδρα τον Πολύγυρο, Χανίων με έδρα τα Χανιά και Χίου με έδρα τη Χίο. Στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, ορίζονται ως ΚΕΔΔΥ Περιφέρειας τα Α' Αθήνας και Α' Θεσσαλονίκης αντίστοιχα.

3. Σε όλα τα ανωτέρω ΚΕΔΔΥ τοποθετείται και υπηρετεί το εξής Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΠ), ΕΕΠ και Διοικητικό Προσωπικό (ΔΠ):

ΠΕ 60 ή ΠΕ61 - Νηπιαγωγών ΠΕ70 ή ΠΕ71 - Δασκάλων ΠΕ02 - Φιλολόγων ΠΕ03 - Μαθηματικών

ΠΕ11.01 Καθηγητών Φυσικής Αγωγής με ειδικότητα στην ΕΑΕ ΠΕ26 ή ΠΕ21 - Λογοθεραπευτών ΠΕ29 - Εργοθεραπευτών

ΠΕ24 - Παιδοψυχιάτρων ή ΠΕ35 - Παιδιάτρων με εξειδίκευση στην Παιδονευρολογία ή Νευρολόγων με εξειδίκευση στην Παιδονευρολογία

ΠΕ23 - Ψυχολόγων

ΠΕ30 - Κοινωνικών Λειτουργών

ΔΕ - Διοικητικών

Επίσης τοποθετείται κατά περίπτωση ΕΕΠ των ακόλουθων κλάδων:

ΠΕ22 - Επαγγελματικών Συμβούλων

ΠΕ28 - Φυσικοθεραπευτών

ΠΕ25 - Σχολικών Νοσηλευτών

ΠΕ31- Εξειδικευμένο είτε στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό των τυφλών είτε στην κινητικότητα, τον προσανατολισμό και τις δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης των τυφλών είτε στην ελληνική νοηματική γλώσσα των κωφών είτε στη γραφή Braille των τυφλών.

ΠΕ36 - Μουσικοθεραπευτών.

Οι οργανικές θέσεις του ν. 2817/2000 άρθρο 2 παράγραφος 4, όπως ισχύει, μεταφέρονται στα ΚΕΔΔΥ του παρόντος άρθρου και το ΕΠ, το ΕΕΠ και το ΔΠ τοποθετείται στα αντίστοιχα ΚΕΔΔΥ.

4. Σε κάθε ΚΕΔΔΥ προϊστάμενος ορίζεται, για 4ετή θητεία, κατόπιν επιλογής από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΥΣΕΕΠ), το οποίο

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 295

συνεδριάζει υπό την προεδρία του προέδρου του Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου ή του αναπληρωτή του και με τη συμμετοχή σχολικού συμβούλου ΕΑΕ, οι οποίοι ορίζονται με την απόφαση συγκρότησης. Δικαίωμα συμμετοχής στην επιλογή έχουν εκπαιδευτικοί που διαθέτουν σπουδές στην ΕΑΕ ή μέλη του ΕΕΠ, οι οποίοι υπηρετούν οργανικά σε σχολικές μονάδες ή ΚΕΔΔΥ της περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης στην οποία υπάγεται το ΚΕΔΔΥ και με την προϋπόθεση να έχουν ζετή προϋπηρεσία σε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ. Κριτήρια επιλογής είναι αυτά που ισχύουν και για τα άλλα στελέχη εκπαίδευσης. Τοποθετούνται με απόφαση του

Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ. Όταν δεν καλύπτονται οι θέσεις με επιλογή από το ΥΣΕΕΠ, ορίζεται αναπληρωτής προϊστάμενος με διετή θητεία από τον περιφερειακό διευθυντή εκπαίδευσης, με πρόταση του οικείου Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΠΥΣΕΕΠ), ύστερα από προκήρυξη ενδιαφέροντος.

Ο χρόνος υπηρεσίας των υπηρετούντων στα ΚΕΔΔΥ μοριοδοτείται ως διδακτική εμπειρία σε ΣΜΕΑΕ. Ο προϊστάμενος του ΚΕΔΔΥ ασκεί καθοδηγητικό έργο και έχει τις διοικητικές και πειθαρχικές αρμοδιότητες για το προσωπικό που υπηρετεί οργανικά σε αυτό. Αν ο προϊστάμενος κατέχει οργανική θέση στο ΚΕΔΔΥ, όπου τοποθετείται, τότε αναπληρώνεται στα καθήκοντα της ειδικότητάς του. Τον προϊστάμενο κωλυόμενο ή απόντα αναπληρώνει εκπαιδευτικός ή μέλος του ΕΕΠ, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης από τους υπηρετούντες οργανικά στο ΚΕΔΔΥ, ύστερα από εισήγηση του ΠΥΣΕΕΠ.

Τα ΚΕΔΔΥ συνεργάζονται με τα Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ).

Το ΕΕΠ κάθε ΚΕΔΔΥ που λειτουργεί στην έδρα της Περιφέρειας προσφέρει τις υπηρεσίες του και στα ΚΕΔ-ΔΥ των Νομών και Νομαρχιών που ανήκουν στην Περιφέρεια. Το ΕΠ, ΕΕΠ και ΔΠ τοποθετείται ανάλογα με τη διασπορά του μαθητικού πληθυσμού και σε κάθε περίπτωση τοποθετείται μία πλήρης διεπιστημονική ομάδα σε μαθητικό πληθυσμό τουλάχιστον δέκα χιλιάδων (10.000) ατόμων.

Κατά την τοποθέτηση των εκπαιδευτικών στα ΚΕΔ-ΔΥ λαμβάνεται μέριμνα να μην τοποθετούνται δύο εκπαιδευτικοί με την ίδια εξειδίκευση στην ΕΑΕ στο ίδιο ΚΕΔΔΥ, ώστε να επιτυγχάνεται η κάλυψη όλων των κατηγοριών ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. Στα ΚΕΔΔΥ τοποθετούνται με μετάθεση, απόσπαση ή αναπλήρωση εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο χρόνος της απόσπασης των εκπαιδευτικών και των μελών του ΕΕΠ στα ΚΕΔΔΥ υπολογίζεται ότι έχει διανυθεί στην οργανική τους θέση. Η θητεία τους, με οποιαδήποτε σχέση (οργανικά ή αποσπασμένου), λογίζεται και προσμετράται ως εκπαιδευτική υπηρεσία.

Οι εκπαιδευτικοί ΕΑΕ, τα μέλη ΕΕΠ και ΕΒΠ, καθώς και το ΔΠ που ανήκαν οργανικά στα ΚΔΑΥ της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 2817/2000 και της παραγράφου 1α του άρθρου 2 του ν. 3194/2003 (ΦΕΚ 267 Α'), τοποθετούνται αυτοδικαίως στα αντίστοιχα ΚΕΔΔΥ του παρόντος άρθρου και οι υφιστάμενες οργανικές θέσεις των ΚΔΑΥ μεταφέρονται αυτοδικαίως στα ΚΕΔΔΥ.

296 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008**Άρθρο 13 Επιλογή Σχολικών Συμβούλων ΕΑΕ και Συμβούλων ΕΕΠ**

Οι σχολικοί σύμβουλοι ΕΑΕ και οι σύμβουλοι ΕΕΠ, επιλέγονται με τη διαδικασία επιλογής στελεχών εκπαίδευσης και σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Οι σχολικοί σύμβουλοι ΕΑΕ είναι αρμόδιοι για την παιδαγωγική και επιστημονική καθοδήγηση του ΕΠ των ΣΜΕΑΕ προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και των ΚΕΔΔΥ. Οι σύμβουλοι ΕΕΠ είναι αρμόδιοι για την επιστημονική καθοδήγηση των αντίστοιχων ειδικοτήτων ΕΕΠ που βρίσκονται σε ΣΜΕΑΕ όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και στα ΚΕΔΔΥ.

Άρθρο 14**Τμήμα ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου**

1. Οι θέσεις του Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου είναι οι εξής:

- α) δύο (2) θέσεις συμβούλων ΕΑΕ, β) δύο (2) θέσεις μόνιμων παρέδρων ειδικότητας ΕΑΕ, και
- γ) επτά (7) θέσεις παρέδρων με θητεία.

Οι ειδικότητες των παρέδρων με θητεία πρέπει να είναι διαφορετικές και προσδιορίζονται από την προκήρυξη που εκδίδεται για την πλήρωση των κενών θέσεων. Του Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου προεδρεύει ο έβδομος (7ος) Ειδικός Αντιπρόεδρος.

Για το διορισμό στις θέσεις συμβούλων και μόνιμων παρέδρων της προηγούμενης παραγράφου απαιτείται πτυχίο τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, Πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, διδακτορικό δίπλωμα συναφές με το αντικείμενο της θέσης και οκταετής τουλάχιστον προϋπηρεσία στην ΕΑΕ (ΣΜΕΑΕ, ΤΕ ή ΚΕΔΔΥ). Για το διορισμό στις θέσεις παρέδρων με θητεία απαιτείται πτυχίο τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, Πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με μετεκπαίδευση στην ΕΑΕ, στα διδασκαλεία των Πανεπιστημίων ή σε αντίστοιχα της αλλοδαπής ή μεταπτυχιακές σπουδές στην ΕΑΕ ή στη σχολική ψυχολογία, καθώς και οκταετής προϋπηρεσία στην ΕΑΕ (ΣΜΕΑΕ, ΤΕ ή ΚΕΔΔΥ). Για τα λοιπά προσόντα και τη διαδικασία πλήρωσης των θέσεων εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις για την πλήρωση θέσεων του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου και λαμβάνεται υπόψη η κατεύθυνση της μετεκπαίδευσης και των μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και η προϋπηρεσία σε αντίστοιχες ΣΜΕΑΕ. Για την πλήρωση των συνιστώμενων θέσεων έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 25 και 26 του ν. 1566/1985 (ΦΕΚ 75 Α'), όπως ισχύουν.

Έργο του Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου είναι:

α) η επιστημονική έρευνα, μελέτη και τεκμηρίωση όλων των θεμάτων της ΕΑΕ και η υποβολή προτάσεων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής στην ΕΑΕ,

β) ο σχεδιασμός και η υποστήριξη ανάπτυξης προγραμμάτων επιμόρφωσης του προσωπικού της ΕΑΕ σε συνεργασία με το αρμόδιο Τμήμα Επιμόρφωσης του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου, τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ) και τα Τμήματα ΕΑΕ των Πανεπιστημίων,

γ) ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων, καθώς και ο σχεδιασμός του διδακτικού και λοιπού υποστηρικτικού υλικού για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 297

δ) η αξιολόγηση των προγραμμάτων ΕΑΕ σε συνεργασία με το Τμήμα Αξιολόγησης του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου,

ε) η προώθηση και εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στην ΕΑΕ,

στ) η επιστημονική υποστήριξη του έργου των Σχολικών Συμβούλων ΕΑΕ, των Συμβούλων ΕΕΠ και των προγραμμάτων σχολικής ενσωμάτωσης,

ζ) η συνεργασία με επιστημονικούς φορείς και οργανώσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού και με εξειδικευμένους επιστήμονες με σκοπό την προώθηση των θεμάτων της ΕΑΕ,

η) η αξιολόγηση του έργου των ΚΕΔΔΥ.

4. Στις συνεδριάσεις του Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου, μετέχουν με δικαίωμα ψήφου κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου του Τμήματος:

α) ένας (1) εκπρόσωπος του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης,

β) ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

γ) ένας (1) εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία,

δ) ένας (1) εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία και

ε) ένας (1) εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ενώσεων Γονέων Ατόμων με Μαθησιακές Δυσκολίες.

Όλοι οι ανωτέρω εκπρόσωποι εκτός του προϊσταμένου της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζονται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κατόπιν προτάσεων από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τις Ομοσπονδίες. Σε περίπτωση μη προτάσεως κατά τα ανωτέρω, εντός εύλογης προθεσμίας, ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζει τους εκπροσώπους χωρίς πρόταση.

Άρθρο 15**Θέματα οργάνωσης της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων**

Το Τμήμα Διοικητικού της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετονομάζεται σε Τμήμα Προσωπικού (ΤΠ). Το ΤΠ, του οποίου προϊστάται υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού με βαθμό Α' και δεκαπενταετή τουλάχιστον πραγματική δημόσια υπηρεσία, είναι αρμόδιο για το χειρισμό των θεμάτων διορισμού, πρόσληψης, υπηρεσιακής κατάστασης και πειθαρχικού δικαίου του ΕΕΠ των ΚΕΔΔΥ και των ΣΜΕΑΕ, του ΕΒΠ και του ΔΠ των ΚΕΔΔΥ, των οδηγών αυτοκινήτων και των συνοδών των μαθητών των ΣΜΕΑΕ και θεμάτων πρόσληψης αναπληρωτών και ωρομισθίων εκπαιδευτικών ΕΑΕ.

Ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι εκπαιδευτικός που έχει τα τυπικά προσόντα τοποθέτησης σε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ, πενταετή προϋπηρεσία στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση, έχει ασκήσει διευθυντικά καθήκοντα και διαθέτει 20ετή τουλάχιστον προϋπηρεσία μόνιμου εκπαιδευτικού.

298 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΑΕ****Άρθρο 16 Εκπαιδευτικό Προσωπικό**

1. Η στελέχωση των ΣΜΕΑΕ, των ΤΕ, των προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης, των προγραμμάτων παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι γίνεται από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με σπουδές στην ΕΑΕ, οι οποίοι τοποθετούνται με τα ισχύοντα κριτήρια της γενικής εκπαίδευσης με μετάθεση, διορισμό, απόσπαση ή αναπλήρωση. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί ανήκουν στις Διευθύνσεις ή τα Γραφεία της αντίστοιχης βαθμίδας εκπαίδευσης.

Οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι μετεκπαιδεύονται στην ΕΑΕ υποχρεούνται να υπηρετήσουν σε ΣΜΕΑΕ για μια τριετία τουλάχιστον.

Οι εκπαιδευτικοί των τμημάτων ένταξης, των προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης, παροχής διδασκαλίας στο σπίτι και παράλληλης στήριξης, για συμπλήρωση του διδακτικού τους ωραρίου και με εισήγηση του σχολικού συμβούλου ΕΑΕ, δύνανται να προσφέρουν εκπαιδευτικό έργο και σε μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες άλλων σχολείων. Στις ΣΜΕΑΕ που φοιτούν μαθητές οι οποίοι ανήκουν στο φάσμα του αυτισμού τοποθετούνται κατά προτεραιότητα εκπαιδευτικοί οι οποίοι έχουν σπουδές ή εξειδίκευση στον αυτισμό.

Εκπαιδευτικοί που υπηρετούν και κατέχουν οργανική θέση σε ΣΜΕΑΕ και δεν έχουν μετεκπαίδευση ή άλλο τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ συμμετέχουν κατά προτεραιότητα σε προγράμματα επιμόρφωσης και εξειδίκευσης που υλοποιούνται από τον Οργανισμό Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ) ή είναι προγράμματα χρηματοδοτούμενα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ).

Άρθρο 17 Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό

Για τη στελέχωση των ΚΕΔΔΥ και των ΣΜΕΑΕ προβλέπεται ΕΕΠ. Η άσκηση των καθηκόντων τους δύνανται να επεκτείνεται και στους μαθητές των συστεγαζόμενων ή γειτονικών ΣΜΕΑΕ, όταν δεν υπάρχουν αντίστοιχες ειδικότητες και εφόσον έχουν καλυφθεί οι ανάγκες των σχολείων στα οποία υπηρετούν. Η επέκταση της άσκησης των καθηκόντων τους γίνεται με απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης ύστερα από πρόταση του ΠΥΣΕΕΠ, στο οποίο υποβάλλονται οι σχετικές αιτιολογημένες εισηγήσεις του σχολικού συμβούλου της ΕΑΕ και του σχολικού συμβούλου ΕΕΠ της αντίστοιχης ειδικότητας.

Οι ανήκοντες στους κλάδους ΕΕΠ και το ΕΒΠ των ΣΜΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ δύνανται να αποσπώνται στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και στις Διευθύνσεις και στα Γραφεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 6 του ν. 2740/1999 (ΦΕΚ 186 Α'). Οι αποσπώμενοι θεμελιώνουν δικαίωμα υποβολής αίτησης μετάθεσης και λαμβάνουν τις Μονάδες Συνθηκών Διαβίωσης (ΜΣΔ) της οργανικής τους θέσης.

Άρθρο 18 Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό

Για θέματα αυτοεξυπηρέτησης, καθημερινής διαβίωσης και λειτουργικών διευκολύνσεων των

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 299

μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στα γενικά σχολεία προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό ΕΑΕ ή που φοιτούν σε ΣΜΕΑΕ, προσλαμβάνεται ΕΒΠ.

Άρθρο 19**Σύσταση νέων κλάδων εκπαιδευτικών ΕΑΕ και ΕΕΠ**

1. Στους κλάδους των εκπαιδευτικών ΕΑΕ της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τις ΣΜΕΑΕ που προβλέπονται στα άρθρα 12,13 και 14 του ν. 1566/1985 προστίθενται οι εξής νέοι κλάδοι:

α) Κλάδος ΠΕ 61 (Νηπιαγωγών ΕΑΕ)

β) Κλάδος ΠΕ 71 (Δασκάλων ΕΑΕ)

γ) Κλάδος ΠΕ 11.01. (Καθηγητών Φυσικής Αγωγής με ειδικότητα στην ΕΑΕ),

δ) Κλάδοι ΠΕ (Καθηγητών Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ) όλων των ειδικοτήτων, με τον ισχύοντα κωδικό τους και προέκταση « .50».

2. Στους κλάδους που προβλέπονται στην περίπτωση α' της παραγράφου 2 του άρθρου 35 του ν. 1566/1985 προστίθενται οι εξής κλάδοι:

α) Κλάδος ΠΕ 35 (Παιδιάτρων με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία ή Νευρολόγων με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία).

β) Κλάδος ΠΕ 36 (Μουσικοθεραπευτών).

Συνιστάται κλάδος ΠΕ 72 (Εκπαιδευτικών Ενηλίκων) που βρίσκονται εντός ή εκτός του πλαισίου των ΣΜΕΑΕ, ο οποίος προστίθεται στους κλάδους των εκπαιδευτικών ΕΑΕ της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για τις ΣΜΕΑΕ που προβλέπονται στο άρθρο 14 του ν. 1566/1985.

Τα εισαγωγικά και καταληκτικά μισθολογικά κλιμάκια όλων των κλάδων των παραγράφων 1, 2 και 3 του παρόντος άρθρου ορίζονται κατά κλάδο σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 3205/2003 (ΦΕΚ 297 Α').

Άρθρο 20 Τυπικά προσόντα

1. Τα ειδικά τυπικά προσόντα ένταξης στον εισαγωγικό βαθμό των συνιστώμενων κλάδων εκπαιδευτικών ΕΑΕ του προηγούμενου άρθρου ορίζονται ως εξής: 1.1. Του κλάδου ΠΕ 61 (Νηπιαγωγών ΕΑΕ): α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ, με βασικές σπουδές σε παιδαγωγικά τμήματα ειδικής προσχολικής αγωγής ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στη σχολική ψυχολογία, με βασικές σπουδές στα παιδαγωγικά τμήματα ειδικής προσχολικής αγωγής ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο διετούς μετεκπαιδύσεως στην ΕΑΕ των Διδασκαλείων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με βασικές σπουδές στα παιδαγωγικά τμήματα ειδικής προσχολικής αγωγής ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με

300 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

κατεύθυνση Νηπιαγωγών της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

δ) Πτυχίο παιδαγωγικών τμημάτων των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με αντικείμενο την ειδική προσχολική αγωγή ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια των τετρακοσίων (400) ωρών ή

ε) Πτυχίο παιδαγωγικών τμημάτων των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με αντικείμενο την ειδική προσχολική αγωγή ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών.

Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 61 τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε Νηπιαγωγεία ΕΑΕ, σε τμήματα πρώιμης παρέμβασης, σε τμήματα ένταξης νηπιαγωγείων, σε προγράμματα παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι. Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία σε αυτά, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ.

1.2. Του κλάδου ΠΕ 71 (Δασκάλων ΕΑΕ):

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ, με βασικές σπουδές σε Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμήματα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στη σχολική ψυχολογία, με βασικές σπουδές σε Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμήματα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο διετούς μετεκπαιδύσεως στην ΕΑΕ των Διδασκαλείων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με βασικές σπουδές σε Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμήματα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

δ) Πτυχίο Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμημάτων Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 301

ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια των τετρακοσίων (400) ωρών ή

ε) Πτυχίο Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμημάτων Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής.

Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 71 τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε δημοτικά σχολεία ΕΑΕ, σε τμήματα ένταξης των δημοτικών σχολείων, σε προγράμματα παράλληλης στήριξης, παροχής διδασκαλίας στο σπίτι και με απόσπαση καλύπτουν ανάγκες σε εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ). Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία σε αυτά, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ.

1.3. Του κλάδου ΠΕ 11.01 (Καθηγητών Φυσικής Αγωγής με ειδικότητα στην ΕΑΕ):

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ ή στην ειδική φυσική αγωγή, με βασικές σπουδές στα ΤΕΦΑΑ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στην ειδική φυσική αγωγή, με βασικές σπουδές στα ΤΕΦΑΑ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο ΤΕΦΑΑ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με κύρια ειδικότητα την «ΕΑΕ» ή την «Ειδική Φυσική Αγωγή» ή την «Ειδική Φυσική Αγωγή-Θεραπευτική Γυμναστική» ή την «Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή» ή την «Προσαρμοσμένη Κινητική Αγωγή» ή την «Άσκηση σε χρόνιες παθήσεις και Αναπηρία», παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών ή

δ) Πτυχίο ΤΕΦΑΑ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με κύρια ειδικότητα την «ΕΑΕ» ή την «Ειδική Φυσική Αγωγή» ή την «Ειδική Φυσική Αγωγή-Θεραπευτική Γυμναστική» ή την «Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή» ή την «Προσαρμοσμένη Κινητική Αγωγή» ή την «Άσκηση σε χρόνιες παθήσεις και Αναπηρία».

302 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 11.01 τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ προσχολικής, πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε προγράμματα παράλληλης στήριξης κατά τη διάρκεια του μαθήματος της φυσικής αγωγής κατόπιν γνωμάτευσης του οικείου ΚΕΔΔΥ και όχι πάνω από δύο (2) ώρες για κάθε μαθητή την εβδομάδα, σε προγράμματα παροχής διδασκαλίας στο σπίτι κατ' εξαίρεση κατόπιν γνωμάτευσης του οικείου ΚΕΔΔΥ και όχι πάνω από δύο

(2) ώρες σε κάθε μαθητή την εβδομάδα και με απόσπαση καλύπτουν ανάγκες σε εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ). Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ, για την παροχή αποκλειστικά υποστηρικτικού έργου στο μαθητικό πληθυσμό της αρμοδιότητας του ΚΕΔΔΥ.

1.4. Των κλάδων ΠΕ (Καθηγητών Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ) όλων των ειδικοτήτων, με τον ισχύοντα κωδικό τους και προέκταση « .50»:

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ, με βασικές σπουδές σε Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στη σχολική ψυχολογία, με βασικές σπουδές σε Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο διετούς μετεκπαιδύσεως στην ΕΑΕ των Διδασκαλείων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με βασικές σπουδές σε Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής

δ) Πτυχίο από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με τουλάχιστον τριετή αποδεδειγμένη προϋπηρεσία στην ΕΑΕ παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών ή

ε) Πτυχίο από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με τουλάχιστον τριετή αποδεδειγμένη προϋπηρεσία στην ΕΑΕ.

Οι εκπαιδευτικοί των κλάδων ΠΕ (Καθηγητών Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ) όλων των ειδικοτήτων, με τον ισχύοντα κωδικό τους και προέκταση « .50», τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ, σε τμήματα ένταξης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στα εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ), σε προγράμματα παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι. Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ.

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 303

2. Τα τυπικά προσόντα διορισμού στον εισαγωγικό βαθμό των συνιστώμενων κλάδων του ΕΕΠ του προηγούμενου άρθρου ορίζονται ως εξής:

2.1. Του κλάδου ΠΕ 35 (Παιδιάτρων με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία ή Νευρολόγων με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία):

α) Πτυχίο από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής στις ανωτέρω αναφερόμενες ειδικότητες και άδεια ασκήσεως επαγγέλματος.

Το προσωπικό του κλάδου ΠΕ 35 μπορεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του εφόσον είναι απαραίτητο λόγω γεωγραφικής κατανομής και διασποράς μαθητικού πληθυσμού, σε περισσότερες από μία ΣΜΕΑΕ ή και ΚΕΔΔΥ. Το προσωπικό του κλάδου ΠΕ 35 προσλαμβάνεται από τις αρμόδιες Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης με σύμβαση έργου ιδιωτικού δικαίου. Η τοποθέτηση και κατανομή τους γίνεται από τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης σε συνεργασία με τους κατά τόπους Διευθυντές Εκπαίδευσης, με τους κατά τόπους Σχολικούς Συμβούλους ΕΑΕ και με τους Συμβούλους ΕΕΠ. Έργο τους είναι η διάγνωση, η θεραπευτική παρέμβαση, η χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής, η παραπομπή παιδιών σε νοσηλευτικές μονάδες, η ενημέρωση των γονέων, η συνεργασία μαζί τους και η σύνταξη σχετικών εκθέσεων, για κάθε μαθητή που παρακολουθείται, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.

2.2. Του κλάδου ΠΕ 36 (Μουσικοθεραπευτών):

α) Διδακτορικό δίπλωμα στη μουσικοθεραπεία, με πτυχίο μουσικοθεραπείας ή ΕΑΕ ή μουσικής ή πτυχίο Τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή με δίπλωμα ωδείου αναγνωρισμένου από το κράτος με την προϋπόθεση ότι η εγγραφή στο ωδείο έγινε πριν από την έναρξη λειτουργίας των Πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικών σπουδών στην Ελλάδα κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985 - 1986 ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στη μουσικοθεραπεία, με πτυχίο μουσικοθεραπείας ή ΕΑΕ ή πτυχίο Τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή με δίπλωμα ωδείου αναγνωρισμένου από το κράτος με την προϋπόθεση ότι η εγγραφή στο ωδείο έγινε πριν από την έναρξη λειτουργίας των Πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικών σπουδών στην Ελλάδα κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985 - 1986 ή

γ) Πτυχίο διετούς μετεκπαιδεύσεως στη μουσικοθεραπεία Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με πτυχίο μουσικοθεραπείας ή ΕΑΕ ή μουσικής ή πτυχίο Τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή με δίπλωμα ωδείου αναγνωρισμένου από το κράτος με την προϋπόθεση ότι η εγγραφή στο ωδείο έγινε πριν από την έναρξη λειτουργίας των Πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικών σπουδών στην Ελλάδα κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985 - 1986 ή

δ) Πτυχίο μουσικοθεραπείας ή ΕΑΕ ή μουσικής ή πτυχίο Τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, από Πανεπιστήμια

304 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στη μουσικοθεραπεία από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στη μουσικοθεραπεία, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών ή

ε) Πτυχίο από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής στη μουσικοθεραπεία ή

στ) Με δίπλωμα ωδείου αναγνωρισμένου από το κράτος με την προϋπόθεση ότι η εγγραφή στο ωδείο έγινε πριν από την έναρξη λειτουργίας των Πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικών σπουδών στην Ελλάδα κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985 - 1986.

Το ΕΕΠ του κλάδου ΠΕ 36 τοποθετείται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε αντίστοιχες με την ειδικότητά του θέσεις σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ της προσχολικής, πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ, για την παροχή αποκλειστικά υπο-στηρικτικού έργου στο μαθητικό πληθυσμό της αρμοδιότητας του ΚΕΔΔΥ.

3. Τα τυπικά προσόντα διορισμού στον εισαγωγικό βαθμό του συνιστώμενου κλάδου ΠΕ 72 (Εκπαιδευτικών Ενηλίκων) του προηγούμενου άρθρου ορίζονται ως εξής:

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ, με πτυχίο Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Συνεχής Εκπαίδευση» ή με πτυχίο Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική», Πανεπιστημιακών Τμημάτων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ, με πτυχίο Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Συνεχής Εκπαίδευση» ή με πτυχίο Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική», Πανεπιστημιακών Τμημάτων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Συνεχής Εκπαίδευση» ή με πτυχίο Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική», Πανεπιστημιακών Τμημάτων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών ή

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 305

δ) Πτυχίο Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Συνεχής Εκπαίδευση» ή πτυχίο Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική», Πανεπιστημιακών Τμημάτων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής.

Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 72 τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση στα ΕΕΕΕΚ και απασχολούνται στην υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ενηλίκων πολιτών με ή χωρίς αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που σχεδιάζονται και εκπονούνται από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης ή από οποιονδήποτε άλλον επίσημο κρατικό φορέα έχει την ευθύνη σχεδιασμού και εκπόνησης ανάλογων προγραμμάτων.

Άρθρο 21 Διορισμοί εκπαιδευτικών ΕΑΕ Υπηρεσιακές μεταβολές

1. Σε κενές οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών ΕΑΕ μπορεί να μετατίθενται κατά σειρά εκπαιδευτικοί που ανήκουν οργανικά σε σχολικές μονάδες της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, οι οποίοι: α) είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος στην ΕΑΕ, β) είναι κάτοχοι τίτλου μεταπτυχιακών σπουδών στην ΕΑΕ,

γ) είναι κάτοχοι τίτλου διετούς μετεκπαίδευσης στην ΕΑΕ στα Διδασκαλεία της ημεδαπής ή ισότιμου και αντίστοιχου τίτλου της αλλοδαπής,

δ) είναι κάτοχοι πτυχίου ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Τμήματος ΕΑΕ ή Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία,

ε) είναι εκπαιδευτικοί με μόνιμη αναπηρία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%),

στ) είναι εκπαιδευτικοί γονείς παιδιών με αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, ύστερα από σχετική πιστοποίηση των αρμόδιων διαγνωστικών υπηρεσιών,

ζ) είναι κάτοχοι πιστοποιητικού ότι παρακολούθησαν επιτυχώς σεμινάριο ετήσιας επιμόρφωσης - εξειδίκευσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών και έχουν προϋπηρεσία τριών διδακτικών ετών σε δομές ΕΑΕ και στα ΚΕΔΔΥ. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών,

η) διαθέτουν αποδεδειγμένη προϋπηρεσία τριών διδακτικών ετών σε δομές ΕΑΕ.

Οι εκπαιδευτικοί της παρούσας παραγράφου οι οποίοι εκτός των προσόντων α) έως η) διαθέτουν επιπλέον εξειδίκευση στην ελληνική νοηματική γλώσσα των κωφών και στη γραφή Braille των τυφλών που πιστοποιείται με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου, μετατίθενται κατά προτεραιότητα σε σχολικές μονάδες τυφλών και κωφών.

Κατά την προσωρινή ή οριστική τοποθέτηση σε κενές οργανικές θέσεις μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού των ΣΜΕΑΕ, προηγούνται εκπαιδευτικοί που είναι άτομα με μόνιμη αναπηρία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%) σε αντίστοιχες σχολικές μονάδες και σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το είκοσι τοις εκατό (20%) των υπηρετούντων εκπαιδευτικών σε

306 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

αυτές. Η τοποθέτηση των εκπαιδευτικών από μετάθεση σε κενές οργανικές θέσεις γίνεται σύμφωνα με το σύνολο των μορίων τους και εφόσον αυτοί πληρούν τις προϋποθέσεις ικανότητας όπως αυτές προβλέπονται κατωτέρω στην περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρθρου 23 του παρόντος νόμου.

2. Στις απομένουσες μετά τις μεταθέσεις κενές οργανικές θέσεις διορίζονται κατά σειρά:

α) οι περιλαμβανόμενοι στους πίνακες επιτυχόντων διαγωνισμού κλάδων εκπαιδευτικών ΕΑΕ του παρόντος νόμου, ο οποίος διαγωνισμός διεξάγεται από τον ΑΣΕΠ, κατά σειρά επιτυχίας των εχόντων τα ειδικά τυπικά προσόντα των κλάδων εκπαιδευτικών ΕΑΕ ΠΕ 61, ΠΕ 71, ΠΕ 72, ΠΕ11.01 και όλων των κλάδων ΠΕ (Καθηγητών Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ) όλων των ειδικοτήτων, με τον ισχύοντα κωδικό τους και προέκταση « .50»,

β) οι περιλαμβανόμενοι στους πίνακες των αναπληρωτών εκπαιδευτικών ΕΑΕ, κατά τα ισχύοντα για τη λοιπή εκπαίδευση ποσοστά διορισμού από κάθε κατηγορία.

3. Όταν δεν καλύπτονται τα κενά με μετάθεση ή διορισμό, αποσπώνται κατά προτεραιότητα εκπαιδευτικοί των περιπτώσεων α) έως η) της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και ακολουθούν εκπαιδευτικοί με προϋπηρεσία σε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ τουλάχιστον ενός διδακτικού έτους. Οι εκπαιδευτικοί της παρούσας παραγράφου, οι οποίοι εκτός των προσόντων α) έως η) διαθέτουν επιπλέον εξειδίκευση στην ελληνική νοηματική γλώσσα των κωφών και στη γραφή Braille των τυφλών που πιστοποιείται με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου, αποσπώνται κατά προτεραιότητα σε σχολικές μονάδες τυφλών και κωφών.

Άρθρο 22 Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί ΕΑΕ

1. Εφόσον υπάρχουν ανάγκες που δεν καλύπτονται με μετάθεση, διορισμό, απόσπαση ή συμπλήρωση ωραρίου, προσλαμβάνονται κατά σειρά αναπληρωτές ή ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί ΕΑΕ, οι οποίοι διαθέτουν:

α) Τα προσόντα τοποθέτησης σε ΣΜΕΑΕ, με μετάθεση ή διορισμό.

β) Έχουν παρακολουθήσει ετήσιο σεμινάριο επιμόρφωσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών.

γ) Έχουν μόνιμη αναπηρία σε ποσοστό τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και εφόσον αυτή δεν οφείλεται σε θέματα ψυχικής υγείας. Διαπιστώνεται από πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια υγειονομική επιτροπή, η οποία επιβεβαιώνει ότι κρίνονται ικανοί για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ως εκπαιδευτικοί.

δ) Έχουν προϋπηρεσία μεγαλύτερη του ενός διδακτικού έτους, η οποία αποκτήθηκε από πρόσληψη στην ΕΑΕ μέσω του ενιαίου πίνακα αναπληρωτών γενικής εκπαίδευσης, εφόσον δεν καλύπτονται οι θέσεις με εκπαιδευτικούς με τα προσόντα α) έως γ). Αυτοί κατατάσσονται τελευταίοι στον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών εκπαιδευτικών ΕΑΕ.

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 307

Σε περίπτωση εξάντλησης των πινάκων και εφόσον εξακολουθούν να υπάρχουν κενές θέσεις, αυτές καλύπτονται από τον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών γενικής εκπαίδευσης.

Για την πρόσληψη αναπληρωτών ή ωρομισθίων εκπαιδευτικών ΕΑΕ συντάσσονται δυο πίνακες υποψήφιων εκπαιδευτικών ΕΑΕ στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ο πίνακας Α' με υποψήφιους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς με αναπηρία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%), στον οποίο προηγούνται όσοι έχουν επιπλέον τυπικά προσόντα τοποθέτησης στην ΕΑΕ και ο Πίνακας Β' με τους εκπαιδευτικούς που έχουν τα τυπικά προσόντα τοποθέτησης σε ΣΜΕΑΕ. Από τον Πίνακα Α' προσλαμβάνεται ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) επί του συνόλου των προσλήψεων από κάθε κλάδο και η τοποθέτησή τους γίνεται κατά το δυνατόν, σε αντίστοιχες με την αναπηρία σχολικές μονάδες σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το είκοσι τοις εκατό (20%) των υπηρετούντων εκπαιδευτικών σε αυτές.

Εφόσον οι ανάγκες των ΣΜΕΑΕ, των ΤΕ, των προγραμμάτων παράλληλης στήριξης και διδασκαλίας στο σπίτι και των ΚΕΔΔΥ δεν δικαιολογούν πρόσληψη με πλήρες ωράριο, προσλαμβάνονται ωρομίσθιοι που έχουν τα προσόντα διορισμού, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου και με ανώτατο όριο ωρών το ήμισυ του υποχρεωτικού ωραρίου των νεοδιόριστων του κλάδου τους. Οι αποδοχές που καταβάλλονται στους προσλαμβανόμενους της παραγράφου αυτής υπολογίζονται με το γινόμενο των μηνιαίων αποδοχών του εισαγωγικού κλιμακίου με το κλάσμα που έχει αριθμητή τις δεδουλευμένες ώρες και παρονομαστή τις ώρες του πρωτοδιόριστου του κλάδου τους. Η προϋπηρεσία αυτών υπολογίζεται με την αναγωγή του συνόλου των δεδουλευμένων ωρών σε έτη, μήνες, ημέρες.

Άρθρο 23 Διορισμοί ΕΕΠ και ΕΒΠ Υπηρεσιακές μεταβολές ΕΠ, ΕΕΠ και ΕΒΠ

Οι διορισμοί του ΕΕΠ και του ΕΒΠ στις ΣΜΕΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ γίνονται στις απομένουσες μετά τις μεταθέσεις κενές οργανικές θέσεις ύστερα από προκήρυξη του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η επιλογή των διοριστέων γίνεται από το ΥΣΕΕΠ του άρθρου 24 παράγραφος 3 του παρόντος νόμου, το οποίο καταρτίζει πίνακες που επικυρώνονται από τον Υπουργό και έχουν ισχύ για δύο χρόνια από την κύρωση και του τελευταίου πίνακα και το ΕΕΠ του κλάδου ΠΕ35 μπορεί να προσλαμβάνεται και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Οι διοριζόμενοι τοποθετούνται σε κενές οργανικές θέσεις ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ και απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Κατά τους διορισμούς του ΕΕΠ της παρούσας παραγράφου προηγούνται άτομα με μόνιμη αναπηρία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%) η οποία δεν οφείλεται σε θέματα ψυχικής υγείας, εφόσον έχουν τα προβλεπόμενα προσόντα διορισμού και μέχρι ποσοστού είκοσι τοις εκατό (20%) επί του αριθμού των διοριζομένων από κάθε ειδικότητα.

Οι μεταθέσεις των μελών του ΕΕΠ και του ΕΒΠ γίνονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ, σε κενές οργανικές θέσεις.

3. Κενές οργανικές θέσεις μετά τις μεταθέσεις, τις αποσπάσεις και τους διορισμούς δύνανται να καλυφθούν με μετατάξεις σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 69, 71, 72, 73 και 74 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007, ΦΕΚ 26 Α'), όπως εκάστοτε ισχύει.

Αν δεν είναι δυνατή η πλήρωση των θέσεων ΕΕΠ στις ΣΜΕΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ με μετάθεση,

308 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

διορισμό, απόσπαση ή συμπλήρωση ωραρίου, καθώς και στις περιπτώσεις μακράς απουσίας μελών του ΕΕΠ ή για την κάλυψη εξαιρετικών λειτουργικών αναγκών, προσλαμβάνονται στις θέσεις αυτές αναπληρωτές που έχουν τα προσόντα διορισμού του κλάδου τους, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου για ένα διδακτικό έτος. Η πρόσληψή τους γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων από τους ενιαίους πίνακες που συντάσσονται, κάθε χρόνο, για το σκοπό αυτόν στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Μέχρι τη σύνταξη των ενιαίων πινάκων ΕΕΠ από την Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η πρόσληψή τους γίνεται με βάση τις κείμενες διατάξεις. Οι προσλαμβανόμενοι λαμβάνουν τις συνολικές αποδοχές του εισαγωγικού κλιμακίου του κλάδου τους. Στις θέσεις αυτές και εφόσον οι ανάγκες των ΣΜΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ δεν δικαιολογούν πρόσληψη με πλήρες ωράριο, προσλαμβάνονται ωρομίσθιοι που έχουν τα προσόντα διορισμού, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου και με ανώτατο όριο ωρών το ήμισυ του υποχρεωτικού ωραρίου των νεοδιοριστών του κλάδου τους. Οι αποδοχές που καταβάλλονται στους προσλαμβανόμενους της παραγράφου αυτής υπολογίζονται με το γινόμενο των μηνιαίων αποδοχών του εισαγωγικού κλιμακίου με το κλάσμα που έχει αριθμητή τις δεδουλευμένες ώρες και παρονομαστή τις ώρες του πρωτοδιοριστού του κλάδου τους. Η προϋπηρεσία αυτών υπολογίζεται με την αναγωγή του συνόλου των δεδουλευμένων ωρών σε έτη, μήνες, ημέρες.

Η προϋπηρεσία των εκπαιδευτικών ΕΑΕ και του ΕΕΠ σε ΣΜΕΑΕ όλων των βαθμίδων, σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ή επαγγελματικά εργαστήρια ή εργαστήρια αυτόνομης διαβίωσης στο Ινστιτούτο Αναπτυξιακής Αποκατάστασης (πρώην Ψυχολογικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος) και στο κέντρο Ψυχικής Υγιεινής ή στον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας, αναγνωρίζεται ως δημόσια εκπαιδευτική υπηρεσία, μετά το διορισμό τους σε θέσεις μόνιμου εκπαιδευτικού ή ΕΕΠ των Υπουργείων Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Προϋπηρεσία με μειωμένο ωράριο αναγνωρίζεται με αναγωγή στο υποχρεωτικό ωράριο διδασκαλίας ή απασχόλησης κατά περίπτωση. Αρμόδια υπηρεσιακά συμβούλια για την αναγνώριση των προϋπηρεσιών του ΕΕΠ και ΕΒΠ, οι οποίες δεν εμπίπτουν στην περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 3205/2003, είναι τα ΠΥΣΕΕΠ. Οι υπάλληλοι, των οποίων οι προϋπηρεσίες θα αναγνωριστούν με την παρούσα διάταξη, δεν δικαιούνται την καταβολή αναδρομικών από της κατατάξεώς τους στο νέο μισθολογικό κλιμάκιο.

Στις περιπτώσεις που εκπαιδευτικοί ΕΑΕ ή μέλη του ΕΕΠ ή του ΕΒΠ κρίνονται υπεράριθμοι ή άνευ αντικειμένου στις οργανικές τους θέσεις στις ΣΜΕΑΕ, με πράξη του Ανώτερου Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΠΥΣΠΕ), του Ανώτερου

Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΠΥΣΔΕ) ή ΠΥΣΕΕΠ αντίστοιχα, έπειτα από εισήγηση του διευθυντή του σχολείου και των σχολικών συμβούλων ΕΑΕ και των συμβούλων ΕΕΠ, ο Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης αποφασίζει τη διάθεση των υπεράριθμων προσωρινά, σε άλλη ΣΜΕΑΕ, όπου διαπιστώνεται ανάγκη. Κατά τον ίδιο τρόπο μπορεί να αναθέτει στους υπεράριθμους συμπλήρωση του ωραρίου τους σε άλλη ΣΜΕΑΕ, σε ΚΕΔΔΥ, ή με παροχή στήριξης γονιών ή μαθητών σχολείων της γενικής εκπαίδευσης, όταν με αιτιολογημένη εισήγηση κριθεί ότι οι περιπτώσεις των μαθητών του σχολείου στα οποία

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 309

υπηρετούν δεν δικαιολογούν την πλήρη απασχόλησή τους.

Οι αιτήσεις μετάθεσης υποβάλλονται από τα μέλη του ΕΕΠ και ΕΒΠ μέσα στο μήνα Νοέμβριο κάθε έτους.

Το ΥΣΕΕΠ, στο οποίο διαβιβάζονται οι αιτήσεις για μετάθεση, συνεδριάζει μέχρι 15 Μαρτίου και αφού λάβει υπόψη τις κενές οργανικές θέσεις, τις μονάδες μετάθεσης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 του π.δ. 56/2001 (ΦΕΚ 47 Α') και τη σειρά προτίμησης των ενδιαφερομένων, εισηγείται για τις μεταθέσεις του ΕΕΠ και ΕΒΠ, με προτεραιότητα όσων υπάγονται στις ειδικές κατηγορίες και των υπολοίπων, με βάση το σύνολο των μονάδων μετάθεσης που συγκεντρώνουν και τη σειρά προτίμησης των κενών θέσεων που έχουν δηλώσει στον ενιαίο πίνακα προτιμήσεων.

Άρθρο 24 Υπηρεσιακά Συμβούλια

1. Αρμόδια υπηρεσιακά συμβούλια, τα οποία εξετάζουν και προτείνουν όλες τις υπηρεσιακές μεταβολές των αντίστοιχων κλάδων των υπαλλήλων είναι τα ακόλουθα:

α) για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στις ΣΜΕΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ, αρμόδια είναι τα οικεία ΠΥΣΠΕ και

ΠΥΣΔΕ,

β) για το ΕΕΠ και το ΕΒΠ των ΣΜΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ, αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο είναι το ΠΥΣΕΕΠ,

γ) για το ΔΠ αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο είναι το Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Διοικητικού Προσωπικού (ΠΥΣΔΙΠ).

2. Για τις μεταθέσεις, μετατάξεις και αποσπάσεις υπαλλήλων που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των περιφερειακών συμβουλίων, αρμόδια είναι κατά περίπτωση το Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΚΥΣΠΕ), το Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΚΥΣΔΕ) και το ΥΣΕΕΠ.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συγκροτείται το ΥΣΕΕΠ στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το οποίο αποτελείται:

α) από τον πρόεδρο του ΚΥΣΠΕ, αναπληρούμενο από τον Αντιπρόεδρο του ίδιου Συμβουλίου,

β) από τον πρόεδρο του ΚΥΣΔΕ, αναπληρούμενο από τον Αντιπρόεδρο του ίδιου Συμβουλίου,

γ) από έναν προϊστάμενο γραφείου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή σύμβουλο ΕΕΠ, αναπληρούμενο από άλλον προϊστάμενο γραφείου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή σύμβουλο ΕΕΠ,

δ) από δύο αιρετά μέλη του ΕΕΠ, αναπληρούμενα από αναπληρωματικά αιρετά μέλη ΕΕΠ,

ε) από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ως εισηγητή.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζεται ως πρόεδρος του ΥΣΕΕΠ ένας από τους προέδρους των ΚΥΣΠΕ ή ΚΥΣΔΕ και γραμματέας ένας διοικητικός υπάλληλος με βαθμό Α' της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

310 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

Για τους μόνιμους διορισμούς ΕΕΠ και ΕΒΠ, καθώς και για την επιλογή προϊσταμένων με θητεία των ΚΕΔΔΥ, το ΥΣΕΕΠ συνεδριάζει υπό την προεδρία του Προέδρου του Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου, ο οποίος αναπληρώνεται από Σύμβουλο ή Μόνιμο Πάρεδρο του τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου, τη συμμετοχή ενός σχολικού συμβούλου ΕΑΕ με τον αναπληρωτή του, ενός συμβούλου ΕΕΠ με τον αναπληρωτή του και τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με τον αναπληρωτή του, οι οποίοι ορίζονται στην απόφαση συγκρότησης.

4. Στις περιφερειακές διευθύνσεις εκπαίδευσης συγκροτείται το Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΠΥΣΕΕΠ), το οποίο είναι πενταμελές και αποτελείται από:

- α) έναν (1) Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αναπληρούμενο από άλλον Διευθυντή ή Προϊστάμενο Γραφείου Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης,
 - β) έναν (1) Διευθυντή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αναπληρούμενο από άλλον Διευθυντή ή Προϊστάμενο Γραφείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,
 - γ) έναν (1) Σύμβουλο ΕΕΠ, αναπληρούμενο από μέλος ΕΕΠ των ΚΕΔΔΥ,
 - δ) δύο (2) αιρετά μέλη του ΕΕΠ, αναπληρούμενα από αναπληρωματικά αιρετά μέλη ΕΕΠ.
- Όταν εξετάζονται θέματα που αφορούν το ΕΒΠ, στις συνεδριάσεις συμμετέχει και ένας εκπρόσωπος του κλάδου τους που ορίζεται με την απόφαση συγκρότησης.

Ως πρόεδρος του ΠΥΣΕΕΠ ορίζεται με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης ένας από τους διευθυντές πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Γραμματέας και αναπληρωτής αυτού ορίζονται διοικητικοί υπάλληλοι, οι οποίοι υπηρετούν στην περιφερειακή διεύθυνση εκπαίδευσης. Τα θέματα στο ΠΥΣΕΕΠ εισηγείται ο Πρόεδρος ή μέλος που ορίζεται από τον Πρόεδρο.

Άρθρο 25 Μετεκπαίδευση - Επιμόρφωση

Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε ΣΜΕΑΕ, στα ΤΕ και στα προγράμματα παράλληλης στήριξης και διδασκαλίας στο σπίτι, παρακολουθούν επιμορφωτικά προγράμματα που καταρτίζονται και πραγματοποιούνται στα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ). Σε θέματα σχετικά με την οργάνωση και πραγματοποίηση των προγραμμάτων αυτών, την πρόσκληση, τη φοίτηση και τις υποχρεώσεις των επιμορφούμενων εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του

Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου, μπορεί να καταρτίζονται προγράμματα για την επιμόρφωση του ΕΕΠ και του ΕΒΠ. Με την απόφαση αυτή καθορίζονται το περιεχόμενο και η διάρκεια κάθε επιμορφωτικού προγράμματος, τα ιδρύματα στα οποία πραγματοποιούνται τα επιμορφωτικά προγράμματα, οι διδάσκοντες, η διαδικασία πρόσκλησης για φοίτηση και οι υποχρεώσεις των επιμορφούμενων και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

3. Στα διδασκαλεία δημοτικής εκπαίδευσης του ν. 2327/1995 (ΦΕΚ 156 Α') μπορούν να

Ε.Α.Ε. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 311

εκπονούνται προγράμματα διетуός μετεκπαίδευσης στην ΕΑΕ για εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Για τη μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ΕΕΠ σε θέματα ΕΑΕ παρέχονται κίνητρα για την ίδρυση και λειτουργία μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών σε Πανεπιστήμια της χώρας.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, ενώ με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν τις διατάξεις της παραγράφου 14 του άρθρου 35 του ν. 1566/1985 για τη μετεκπαίδευση, ειδίκευση και επιμόρφωση του προσωπικού σε θέματα ΕΑΕ.

Άρθρο 26 Θέματα διορισμών

Οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 6 του ν. 3255/2004 (ΦΕΚ 138 Α') ισχύουν και για τους εκπαιδευτικούς του κλάδου ΠΕ 16 Μουσικής που πάσχουν από σκλήρυνση κατά πλάκας και ομόζυγη μεσογειακή αναιμία, που έχουν πτυχίο αναγνωρισμένο μη πανεπιστημιακού ιδρύματος της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής ανεξαρτήτως από επιτυχή συμμετοχή τους σε διαγωνισμό της παραγράφου 9 της περίπτωσης Β' του άρθρου 15 του ν. 1566/1985. Οι ανωτέρω εκπαιδευτικοί διορίζονται σε θέσεις κλάδου ΠΕ 16.01 και τοποθετούνται αποκλειστικά σε μουσικά σχολεία με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η σειρά διορισμού και τοποθέτησης σε σχολικές μονάδες εξαρτάται από τη συνολική πραγματική προϋπηρεσία που είχαν στις 30.6.2004.

Άρθρο 27**Αμοιβές, επιδόματα, δαπάνες μετακίνησης**

1. Οι διατάξεις των άρθρων 8 και 13 του ν. 3205/2003 συμπληρώνονται ως εξής:

α) Στην πρόβλεψη της περίπτωσης β(ιι) της παραγράφου 1 του άρθρου 13 προστίθενται και οι προϊστάμενοι των ΚΕΔΔΥ.

β) Στην πρόβλεψη της περίπτωσης β(ιιι) της παραγράφου 1 του άρθρου 13 προστίθενται και οι διευθυντές των ΕΕΕΕΚ.

γ) Στην πρόβλεψη της περίπτωσης β' της παραγράφου 12 του άρθρου 8 του ν. 3205/2003 προστίθενται οι Προϊστάμενοι των ΚΕΔΔΥ, το ΕΠ, το ΕΕΠ και το ΕΒΠ που υπηρετεί με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στα ΚΕΔΔΥ, στις ΣΜΕΑΕ, στα ΤΕ, στα προγράμματα παράλληλης στήριξης και διδασκαλίας κατ' οίκον και στα Γραφεία Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓΡΑΣΕΠ) των ΣΜΕΑΕ.

δ) Τα επιδόματα της περίπτωσης β(ιι) της παραγράφου 1 του άρθρου 13 και της περίπτωσης β' της παραγράφου 12 του άρθρου 8 του ν. 3205/2003 που έχουν ήδη καταβληθεί στους προϊσταμένους, στο ΕΠ, στο ΕΕΠ και στο ΕΒΠ που υπηρετούσαν με οποιαδήποτε σχέση

312 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

εργασίας μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου στα ΚΔΔΥ της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 2817/2000 δεν αναζητούνται.

Οι πιστώσεις για τις εκπαιδευτικές άδειες των εκπαιδευτικών ΕΑΕ και των ειδικοτήτων ΕΕΠ που έχουν οργανική θέση στα ΚΕΔΔΥ, εγγράφονται στον προϋπολογισμό της οικείας περιφερειακής διεύθυνσης εκπαίδευσης, έπειτα από εισήγηση των αρμόδιων υπηρεσιακών συμβουλίων.

Οι πιστώσεις για τις δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού των ΚΕΔΔΥ, των ΣΜΕΑΕ, καθώς και των σχολικών συμβούλων ΕΑΕ όλων των βαθμίδων και των συμβούλων ΕΕΠ όλων των ειδικοτήτων, εγγράφονται στον προϋπολογισμό της οικείας περιφερειακής διεύθυνσης εκπαίδευσης. Για την εγγραφή της δαπάνης μετακίνησης του προσωπικού των ΣΜΕΑΕ εισηγείται η αρμόδια διεύθυνση πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για την εγγραφή της δαπάνης μετακίνησης του προσωπικού των ΚΕΔΔΥ, καθώς και των σχολικών συμβούλων ΕΑΕ όλων των βαθμίδων και των συμβούλων ΕΕΠ όλων των ειδικοτήτων, εισηγείται ο περιφερειακός διευθυντής εκπαίδευσης.

Οι δαπάνες για την αποζημίωση των ωρομισθίων του ΕΕΠ της παραγράφου 4 του άρθρου 23 του παρόντος νόμου, εγγράφονται στον προϋπολογισμό της οικείας περιφερειακής διεύθυνσης εκπαίδευσης, κατόπιν εισηγήσεως του περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'**ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ Άρθρο 28****Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας**

Η Σχολή Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, που ιδρύθηκε κατά τις διατάξεις του π.δ. 137/1983 (ΦΕΚ 60 Α'), λειτουργεί από τη θέση σε ισχύ του ν. 2817/2000 και συνεχίζει να λειτουργεί ως Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με έδρα την Καλλιθέα Αθηνών και περιλαμβάνει τα τμήματα ειδικότητας: αα) Ξυλουργικής, ββ) Κεραμικής - Αγγειοπλαστικής, γγ) Κοπτικής - Ραπτικής - Πλεκτικής, δδ) Κηπουρικής και εε) Υδραυλικής.

Η διάρκεια της φοίτησης στα τμήματα ειδικότητας καθορίζεται από πέντε (5) μέχρι οκτώ (8) σχολικά έτη, ανάλογα με τις μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών, με απόφαση του προϊσταμένου της οικείας Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικείου ΚΕΔΔΥ και πράξη του συλλόγου των διδασκόντων.

Οι υπηρετούντες σε οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού του άρθρου 4 του π.δ. 137/1983 υπάγονται στους οικείους κλάδους του Εργαστηρίου Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας ως εξής:

- αα) του κλάδου Δασκάλων στον κλάδο Δασκάλων του άρθρου 13 του ν. 1566/1985,
- ββ) του κλάδου Φυσικής Αγωγής στον κλάδο ΠΕ11 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985,
- γγ) του κλάδου Μουσικής στον κλάδο ΠΕ16 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985,
- δδ) του κλάδου Τεχνολόγων Εκπαιδευτικών στον κλάδο ΠΕ18 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985,
- εε) του κλάδου Εργασιοθεραπευτών στον κλάδο ΠΕ29 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου,

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 313

στον) του κλάδου Βοηθών Τεχνικών Εκπαιδευτικών στον κλάδο ΔΕ1 ΕΒΠ,

ζζ) του Κλάδου Διοικητικών Υπαλλήλων στον κλάδο ΔΕ1 Διοικητικό του άρθρου 20 του ν.1566/1985 και

ηη) του Κλάδου Κλητήρων στον κλάδο ΥΕ1 του άρθρου 20 του ν. 1566/1985.

4. Διατηρούνται οι τρεις (3) θέσεις καθαριστριών και τέσσερις (4) θέσεις μαγειρών - τραπεζοκόμων με σχέση ιδιωτικού δικαίου της παραγράφου 1B του άρθρου 4 του π.δ.137/1983 και οι κατέχοντες τις θέσεις αυτές εξακολουθούν να υπηρετούν στο Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας.

Ο κλάδος Βοηθών Παιδαγωγών της παραγράφου 1Α του άρθρου 4 του π.δ. 137/1983 και οι τρεις (3) θέσεις αυτού καταργήθηκαν από τη θέση σε ισχύ του ν. 2817/2000.

Άρθρο 29**Ειδικό Σχολείο Εταιρίας Προστασίας Σπαστικών**

Το Ειδικό Εξαθέσιο Δημοτικό Σχολείο για παιδιά με εγκεφαλική παράλυση που ιδρύθηκε με την αριθμ. 89812/Γ6/3.9.2004 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΦΕΚ 1400 Β') λειτουργεί στις εγκαταστάσεις της Εταιρίας Προστασίας Σπαστικών στην Αργυρούπολη Αττικής.

Για τη στελέχωση του Ειδικού Σχολείου της προηγούμενης παραγράφου συνιστώνται έξι (6) θέσεις ΕΒΠ μαθητών και έξι (6) θέσεις ΕΕΠ, οι οποίες κατανέμονται σε κλάδους ως εξής:

α) έξι (6) θέσεις Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού β) δύο (2) θέσεις Φυσικοθεραπευτών κλάδου ΠΕ28 γ) μία (1) θέση Εργοθεραπευτή κλάδου ΠΕ29 δ) μία (1) θέση Θεραπευτή του Λόγου κλάδου ΠΕ26 ή ΠΕ21

ε) μία (1) θέση Ψυχολόγου κλάδου ΠΕ23 στ) μία (1) θέση Κοινωνικού Λειτουργού κλάδου ΠΕ30.

Μέλη του προσωπικού της Εταιρίας Προστασίας Σπαστικών που προσφέρουν υποστηρικτικές υπηρεσίες αντίστοιχες με το έργο του ΕΕΠ στους εξυπηρετούμενους από την Εταιρία Προστασίας Σπαστικών, μπορούν να εντάσσονται, ύστερα από αίτησή τους, στις θέσεις προσωπικού, οι οποίες συνιστώνται με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, εφόσον διαθέτουν τα προβλεπόμενα από τις ισχύουσες διατάξεις τυπικά και ουσιαστικά προσόντα. Για τα μέλη του ΕΒΠ προηγούνται όσοι διαθέτουν πτυχίο προσχολικής αγωγής ημερήσιας φροντίδας ατόμων με ειδικές ανάγκες και έπονται όσοι έχουν απολυτήριο λυκείου και προϋπηρεσία στην εταιρεία με την ειδικότητα του βοηθού. Σε περίπτωση που οι υποψήφιοι για την ένταξη είναι περισσότεροι για καθεμία από τις συνιστώμενες θέσεις, προτιμώνται όσοι έχουν μεγαλύτερο χρόνο υπηρεσίας.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, έπειτα από γνώμη του ΥΣΕΕΠ και αίτηση των ενδιαφερομένων, γίνεται ο διορισμός προσωπικού στις συνιστώμενες με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου οργανικές θέσεις του Ειδικού Σχολείου της Εταιρίας Προστασίας Σπαστικών. Η μετάταξη και η κατά την προηγούμενη παράγραφο ένταξη προσωπικού στις συνιστώμενες θέσεις γίνεται ύστερα από γνώμη του ΥΣΕΕΠ και αίτηση των ενδιαφερομένων, με κοινή απόφαση των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών.

314 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

5. Όσοι διορίζονται, μετατάσσονται ή εντάσσονται στις συνιστώμενες με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου οργανικές θέσεις είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι. Με την απόφαση διορισμού, μετάταξης ή ένταξής τους κατατάσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια του ν. 3205/2003 ύστερα από σχετική πρόταση του ΥΣΕΕΠ. Αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο για τα θέματα υπηρεσιακής τους κατάστασης είναι το ΥΣΕΕΠ.

Άρθρο 30**Υπαγωγή σχολικών μονάδων Εθνικού Ιδρύματος Απροσάρμοστων Παίδων Κρήτης στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων**

Η σχολική μονάδα ειδικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που ιδρύθηκε από το Εθνικό Ίδρυμα Απροσάρμοστων Παίδων Κρήτης (ΕΙΠΑΠΚ) με το β.δ. 314/1973 (ΦΕΚ 93 Α') και έχει αναγνωριστεί ως ειδικό σχολείο με την αριθ. Γ/721/5.2.1982 (ΦΕΚ 66 Β') κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Κοινωνικών Υπηρεσιών, υπαγόμενη στο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και στεγαζόμενη στο Κέντρο Αποκατάστασης Παιδιών και Νέων Κρήτης, υπάγεται εφεξής στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το προσωπικό που υπηρετεί σε αυτή μετατάσσεται σε οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών και ΕΕΠ, που συνιστώνται για το σκοπό αυτόν.

Για τη μετάταξη του προσωπικού αυτού συνιστώνται έξι (6) θέσεις κλάδου Δασκάλων ΠΕ70, ΠΕ71, τέσσερις (4) θέσεις ΕΕΠ (μία λογοθεραπευτή, μία εργοθεραπευτή, μία κοινωνικού λειτουργού και μία ψυχολόγου) και μία (1) θέση ΕΒΠ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων μετά από πρόταση των αρμόδιων συμβουλίων, γίνεται η μετάταξη του προσωπικού αυτού.

Άρθρο 31**Ίδρυση ΣΜΕΑΕ στο Εθνικό Ίδρυμα Κωφών**

Στις εγκαταστάσεις του Εθνικού Ιδρύματος Κωφών (ΕΙΚ) μπορεί να ιδρύονται και να λειτουργούν ΣΜΕΑΕ, που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Οι ΣΜΕΑΕ της προηγούμενης παραγράφου ιδρύονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ύστερα από πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΙΚ και εισήγηση των οργάνων που προβλέπονται στην παράγραφο 18 του άρθρου 1 του ν. 2817/2000. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται ο τύπος της ιδρυόμενης σχολικής μονάδας, οι τάξεις, οι τομείς και τα τμήματα ειδικότητας αυτής, οι οργανικές θέσεις ΕΠ, ΕΕΠ, ΕΒΠ και ΔΠ, κατά κλάδους και ειδικότητες, οι οποίες απαιτούνται για τη λειτουργία της σχολικής μονάδας και οι οποίες προσουξάνουν τις θέσεις των οικείων κλάδων προσωπικού ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και οι χώροι και οι εγκαταστάσεις ιδιοκτησίας του ΕΙΚ, η χρήση των οποίων παραχωρείται για τη λειτουργία των ιδρυόμενων σχολικών μονάδων και για όσο χρονικό διάστημα εξακολουθεί η λειτουργία αυτών.

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 315

3. Στις ιδρύμενες ΣΜΕΑΕ εγγράφονται και φοιτούν μαθητές που είναι τρόφιμοι του ΕΙΚ ή τυγχάνουν οποιασδήποτε περιθαλψης και πρόνοιας αυτού. Μπορεί να εγγράφονται και να φοιτούν επίσης εξωτερικοί κωφοί και βαρήκοοι μαθητές, ύστερα από εισήγηση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

Υπάλληλοι του ΕΙΚ, που προσφέρουν εκπαιδευτικό έργο ή υποστηρικτικές υπηρεσίες αντίστοιχες με το έργο του ΕΕΠ και του ΕΒΠ στους τροφίμους και περιθαλπόμενους αυτού, μπορεί ύστερα από αίτησή τους, να εντάσσονται στις θέσεις προσωπικού, οι οποίες συνιστώνται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου ή να μετατάσσονται σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις της επόμενης παραγράφου. Σε περίπτωση που οι υποψήφιοι για ένταξη είναι περισσότεροι από τις συνιστώμενες θέσεις, προτιμώνται όσοι έχουν το μεγαλύτερο χρόνο υπηρεσίας.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ύστερα από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΙΚ και πρόταση του ΥΣΕΕΠ και ύστερα από σχετική αίτησή τους, που υποβάλλεται εντός διμήνου από την ίδρυση της ΣΜΕΑΕ, γίνεται η κατά την προηγούμενη παράγραφο ένταξη ή μετάταξη:

α) σε θέσεις ΕΠ ή ΕΕΠ ή ΕΒΠ ή ΔΠ για όσους είναι μόνιμοι υπάλληλοι του ΕΙΚ και έχουν τα προβλεπόμενα προσόντα από τις οικείες διατάξεις για διορισμό στις θέσεις αυτές,

β) σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης ειδικότητας που συνιστώνται με την απόφαση ένταξης για όσους δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης περίπτωσης α', καθώς και για όσους δεν επιθυμούν να ενταχθούν σε μόνιμες θέσεις.

Οι εντασσόμενοι σε θέσεις της παρούσας περίπτωσης εξακολουθούν να υπηρετούν με την ίδια σχέση εργασίας.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ, κατατάσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια, βάσει των διατάξεων των άρθρων 3, 4, 5, 6 και 15 του ν. 3205/2003 (ΦΕΚ 297 Α'), όπως ισχύουν, όσοι υπαχθούν στις διατάξεις της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ, μπορεί να διατίθενται ολικά ή μερικά σε άλλες ΣΜΕΑΕ για την προσφορά υπηρεσιών υπάλληλοι που κατέχουν προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις.

Στο πάσης φύσεως ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό του Εθνικού Ιδρύματος Κωφών καταβάλλονται όλα τα αντίστοιχα επιδόματα των εκπαιδευτικών προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως κάθε φορά ισχύουν, χωρίς ταυτόχρονη καταβολή του επιδόματος νοσοκομειακού και τροφής του άρθρου 8 παρ. 5 του ν. 3205/2003, όπως κάθε φορά ισχύει.

Άρθρο 32**ΣΜΕΑΕ και Πρόγραμμα Πρώιμης Παρέμβασης της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας και Αποκαταστάσεως Αναπήρων Παίδων**

Η φοίτηση παιδιών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ηλικίας τεσσάρων (4) έως επτά (7) ετών στο πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας και

316 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

Αποκαταστάσεως Αναπήρων Παίδων (ΕΛΕΠΑΠ) είναι ισότιμη με τη φοίτηση σε οποιαδήποτε μονάδα ειδικής προσχολικής αγωγής.

Οι ΣΜΕΑΕ που λειτουργούν στις εγκαταστάσεις της ΕΛΕΠΑΠ Αθηνών και Παραρτημάτων εντάσσονται στην κατηγορία της παραγράφου 4β του άρθρου 6 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 33**Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης**

1. Η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.) η οποία έχει συσταθεί με το άρθρο 3 του ν. 2909/2001 (ΦΕΚ 90 Α'), μετονομάζεται σε «Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης» (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.). Όπου αναφέρεται Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων ή Γενικός Γραμματέας Εκπαίδευσης Ενηλίκων νοείται εφεξής η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και ο Προϊστάμενος της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης αντίστοιχα.

2. Η παράγραφος 7 του άρθρου 2 του ν. 3369/2005 (ΦΕΚ 171 Α') τροποποιείται ως εξής:

«7. Για τη διάγνωση των αναγκών της δια βίου εκπαίδευσης και δια βίου κατάρτισης, τη γενικότερη αξιολόγηση και το συντονισμό των φορέων και της παροχής υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και δια βίου κατάρτισης, καθώς και για τη διασύνδεσή τους με το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.) συστάται συλλογικό όργανο με την ονομασία «Εθνική Επιτροπή Δια Βίου Μάθησης» (Ε.Ε.Δ.Β.Μ.). Στην Ε.Ε.Δ.Β.Μ. συμμετέχουν:

α) ο Γενικός Γραμματέας Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ως πρόεδρος,

β) ο Γενικός Γραμματέας Διαχείρισης Κοινοτικών και Άλλων Πόρων του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας ως αντιπρόεδρος,

γ) ο Γενικός Γραμματέας του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών,

δ) ο Ειδικός Γραμματέας του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Ανώτατης Εκπαίδευσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

ε) ο Ειδικός Γραμματέας του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Θεμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στ) ο Πρόεδρος του Ο.Ε.Ε.Κ.,

ζ) ο Διοικητής του Ο.Α.Ε.Δ.,

η) ο Πρόεδρος του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.,

θ) ο Πρόεδρος της Επιτελικής Επιτροπής Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση της παραγράφου 4 του άρθρου 11 του ν.

3191/2003 (ΦΕΚ 258 Α'),

ι) ένας (1) εκπρόσωπος της Ε.Ν.Α.Ε.,

ια) ένας (1) εκπρόσωπος της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.,

ιβ) τρεις (3) εκπρόσωποι της τριτοβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων,

ιγ) τρεις (3) εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργοδοτών,

ιδ) ένας (1) εκπρόσωπος της τριτοβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης των δημοσίων υπαλλήλων,

ιε) ένας (1) εκπρόσωπος της Συνόδου των Πρυτάνεων των Πανεπιστημίων,
ιστ) ένας (1) εκπρόσωπος της Συνόδου των Προέδρων των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.), ιζ) ένας (1) εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.»

Άρθρο 34 Εξουσιοδοτικές διατάξεις

1. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:

α) Συνιστώνται θέσεις σχολικών συμβούλων ΕΑΕ προσχολικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και θέσεις συμβούλων ΕΕΠ όλων των κλάδων ΠΕ και καθορίζονται οι λεπτομέρειες της διαδικασίας επιλογής τους, καθώς και οι αρμοδιότητές τους. Ομοίως καθορίζονται η έδρα και η περιφέρεια, στην οποία ασκούν τα καθήκοντά τους, οι λεπτομέρειες που αφορούν σε περαιτέρω καθήκοντα, αρμοδιότητες και υποχρεώσεις τους και γίνεται ανακατανομή των εδρών, όταν αυξάνονται ή μειώνονται οι θέσεις τους.

β) Καθορίζονται ή τροποποιούνται: αα) οι κλάδοι και οι θέσεις εκπαιδευτικών ΕΑΕ, ΕΕΠ και ΕΒΠ, ββ) τα τυπικά προσόντα διορισμού, τα μοριοδοτούμενα κριτήρια πρόσληψης, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία πρόσληψης, η υπηρεσιακή κατάσταση και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά το ΕΠ, το ΕΕΠ και το ΕΒΠ και γγ) οι προϋποθέσεις, τα κριτήρια και η διαδικασία των μεταθέσεων του ΕΠ, του ΕΕΠ και του ΕΒΠ.

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται θέματα συγκρότησης και λειτουργίας των ΥΣΕΕΠ και ΠΥΣΕΕΠ, καθορίζονται οι αρμοδιότητες αυτών και ορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εκλογής των τακτικών και αναπληρωματικών μελών των συμβουλίων αυτών, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. Μέχρι την έκδοση του διατάγματος αυτού εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του π.δ. 1/2003 (ΦΕΚ 1 Α').

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ιδρύεται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Τμήμα Προσαρμογής των διδακτικών βιβλίων στη γραφή Braille για τυφλούς μαθητές, σε μεγέθυνση για μαθητές με χαμηλή όραση και στην ελληνική νοηματική γλώσσα για κωφούς μαθητές και καθορίζεται η στελέχωση του Τμήματος.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται έπειτα από εισηγήσεις του οικείου ΚΕΔΔΥ, των οργάνων του άρθρου 49 του ν. 1566/1985 και του ΚΕΔΔΥ της έδρας της Περιφέρειας, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στην ίδρυση, κατάργηση, προαγωγή, υποβιβασμό και συγχώνευση των ΣΜΕΑΕ, των ΤΕ και των Τμημάτων Πρώιμης Παρέμβασης (ΠΠ), την προσθήκη τομέων και τμημάτων ειδικοτήτων στα Επαγγελματικά Γυμνάσια, στα Επαγγελματικά Λύκεια και στην Επαγγελματική Σχολή και τη στελέχωσή τους. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, έπειτα από εισηγήσεις του οικείου ΚΕΔΔΥ, των οργάνων του άρθρου 49 του ν. 1566/1985 και του ΚΕΔΔΥ της έδρας της Περιφέρειας, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την αύξηση ή μείωση των οργανικών θέσεων, τη σύσταση και τον αριθμό των θέσεων του προσωπικού. Αν τα σχολεία ειδικής αγωγής λειτουργούν σε ιδρύματα που ανήκουν στην

318 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

αρμοδιότητα άλλων Υπουργείων, στην έκδοση των αποφάσεων συμπράττει και ο συναρμόδιος Υπουργός.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζονται οι περιπτώσεις, στις οποίες δεν κρίνεται αναγκαία η πλήρωση ορισμένων θέσεων σε συγκεκριμένα ΚΕΔΔΥ, εφόσον διασφαλίζεται η κάλυψη των αναγκών αυτών από την προσφορά υπηρεσιών από μέλη των ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ, κατά τα οριζόμενα με την ίδια απόφαση.

Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδονται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος ΕΑΕ του ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ Ινστιτούτου, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με:

α) την ένταξη, φοίτηση και αποφοίτηση των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους τύπους σχολείων ΕΑΕ, ΤΕ και προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης και παράλληλης στήριξης,

β) την προσωπικότητα και τον τίτλο, καθώς και τον εξειδικευμένο τύπο των σχολείων ΕΑΕ και τον ελάχιστο αριθμό μαθητών που φοιτούν στις μονάδες αυτές και τις επί μέρους τάξεις,

γ) τον τρόπο παροχής της εκπαίδευσης στο σπίτι και των προγραμμάτων παράλληλης στήριξης,

δ) τα ειδικότερα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του προσωπικού των ΣΜΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ,

ε) την εντόπιση, διάγνωση, εγγραφή, μετεγγραφή, αξιολόγηση και κατάταξη των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ και στα ΤΕ,

στ) τα εβδομαδιαία ωράρια διδακτικής εργασίας ή άλλης απασχόλησης του προσωπικού ΕΑΕ,

ζ) την οργάνωση και λειτουργία των ΣΜΕΑΕ, τη διάρθρωση και τις βασικές ενότητες του αναλυτικού προγράμματος τους και το είδος και τη μορφή των υποστηρικτικών υπηρεσιών,

η) την κατανομή κατά κλάδους και ειδικότητες των ΕΠ,

ΕΕΠ και ΕΒΠ σε κάθε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ,

θ) τη διαδικασία συγκρότησης και λειτουργίας των συλλόγων γονέων, οι οποίοι συμμετέχουν και συνεργάζονται με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

ι) την προσφορά συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών στους γονείς των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

ια) τις εξετάσεις, αξιολογήσεις, βαθμολογίες και την προαγωγή των μαθητών των ΣΜΕΑΕ και των μαθητών που έχουν χαρακτηριστεί ως άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και φοιτούν σε συνήθεις σχολικές τάξεις,

ιβ) άλλα επιβληθητικά μέσα που είναι προσιτά και επιστημονικώς αποδεκτά και τα οποία μπορούν να χρησιμοποιούνται κατ' εξαίρεση κατά τη διδασκαλία των μαθητών με σοβαρές διαταραχές ακοής ή/και με σοβαρές διαταραχές όρασης.

7. Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων:

α) καθορίζεται η οργανικότητα των ΣΜΕΑΕ και ειδικότερα η αντιστοιχία αριθμού μαθητών προς νηπιαγωγούς και δασκάλους, ο ελάχιστος αριθμός μαθητών στις ΣΜΕΑΕ και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στην οργάνωση και λειτουργία των ΣΜΕΑΕ,

β) μπορεί να ανατίθεται στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης της παραγράφου 1 του

E.A.E. ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ 319

άρθρου 33 του παρόντος νόμου ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ενηλίκων πολιτών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που βρίσκονται εκτός του πλαισίου των ΣΜΕΑΕ,

γ) ρυθμίζονται θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του Εθνικού Φορέα Πιστοποίησης της Επαρκούς Γνώσης της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας και της Γραφής Braille της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου και οι λεπτομέρειες για τη διαδικασία και τη μεθοδολογία πιστοποίησης της ελληνικής νοηματικής γλώσσας και της γραφής Braille, η διαδικασία πιστοποίησης της γνώσης της ελληνικής νοηματικής γλώσσας από τους δασκάλους και τους διερμηνείς της, κατά τα πρότυπα του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας και της γραφής Braille,

δ) καθορίζονται οι προϋποθέσεις συνέχισης του διδακτικού έργου από τους ήδη υπηρετούντες με οργανική τοποθέτηση στις ΣΜΕΑΕ, οι οποίοι δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα από το παρόν άρθρο προσόντα, ο τόπος και τρόπος εκτύπωσης βιβλίων στη γραφή Braille και συγκροτούνται ομάδες εργασίας για την προσαρμογή των διδακτικών βιβλίων σε γραμματοσειρές κατάλληλες για μαθητές με χαμηλή όραση και στην ελληνική νοηματική γλώσσα για κωφούς μαθητές,

ε) καθορίζονται οι έδρες και οι περιφέρειες αρμοδιότητας των ΚΕΔΔΥ που θα συσταθούν μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου,

στ) ρυθμίζονται οι κανόνες λειτουργίας των συμβουλευτικών επιτροπών του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για την παρακολούθηση της φυσικής και της ηλεκτρονικής προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία στις εκπαιδευτικές δομές και στο εκπαιδευτικό υλικό.

Άρθρο 35**Μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις**

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 5 του ν. 2817/2000 και των άρθρων 2 και 3 του ν. 3194/2003 που έρχονται σε αντίθεση με το νόμο αυτόν, καθώς και κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει κατά τρόπο διαφορετικό θέματα που περιλαμβάνονται στις διατάξεις του νόμου αυτού. Οι διατάξεις του άρθρου 4 κεφάλαιο ΣΤ' παράγραφος 2 του ν. 2817/2000 και οι διατάξεις του άρθρου 13 παράγραφος 1 εδάφιο ε' του ν. 2470/1997 παραμένουν σε ισχύ.

Μέχρι την κατάρτιση του κανονισμού λειτουργίας των ΚΕΔΔΥ και του καθορισμού των καθηκόντων και υποχρεώσεων του προσωπικού αυτών, ισχύει η υπ' αριθμ. 4494/Γ6/1.11.2001 (ΦΕΚ 1503 Β') απόφαση του

Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 28911/Γ6/12.3.2007 όμοια υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 449 Β').

3. Προεδρικά διατάγματα και κοινές ή μη υπουργικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί με βάση καταργούμενες διατάξεις εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι την έκδοση των νεότερων κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του παρόντος νόμου.

320 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΝΟΜΟΣ 3699/2008

Άρθρο 36 Καθαρισμός σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Η παρ. 5 του άρθρου 113 του ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α'), που αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 35 του ν. 3577/2007 (ΦΕΚ 130 Α'), αντικαθίσταται ως εξής:

«α. Ο καθαρισμός των σχολείων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όταν οι ανάγκες τους δεν καλύπτονται από το προσωπικό καθαριότητας που υπηρετεί σε οργανικές θέσεις, μπορεί να ανατίθεται σε καθαριστές - καθαρίστριες ή συνεργεία καθαρισμού με σύμβαση μίσθωσης έργου διάρκειας ενός διδακτικού έτους.

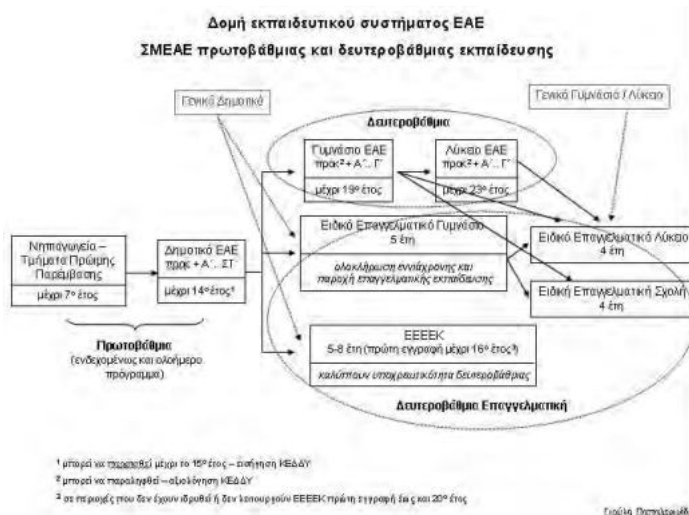
Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να καθορίζεται, εκτός του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, και εποπτευόμενος οργανισμός ή φορέας που θα συνάπτει τις συμβάσεις αυτές με τους αναδόχους.

β. Οι Προϊστάμενοι των αντίστοιχων Γραφείων Εκπαίδευσης και, όπου δεν υπάρχουν Γραφεία Εκπαίδευσης, οι Προϊστάμενοι των αντίστοιχων Διευθύνσεων Εκπαίδευσης αποστέλλουν τα απαραίτητα σχετικά για τις ανάγκες καθαρισμού των σχολείων τούτων στοιχεία προς το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή τον οργανισμό ή τον φορέα, που θα συνάπτει τις σχετικές συμβάσεις έργου.

Σε περίπτωση που οι ανωτέρω συμβάσεις μίσθωσης έργου συνάπτονται με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αυτές υπογράφονται από τους Προϊσταμένους των αντίστοιχων Γραφείων Εκπαίδευσης και, όπου δεν υπάρχουν Γραφεία Εκπαίδευσης, από τους Προϊσταμένους των αντίστοιχων Διευθύνσεων Εκπαίδευσης.

γ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται η αμοιβή των αναδόχων των ανωτέρω μισθώσεων, ανά αίθουσα.

δ. Οι αμοιβές των προαναφερομένων καταβάλλονται από τις Σχολικές Επιτροπές, οι οποίες επιχορηγούνται προς τούτο από πιστώσεις του Κρατικού Προϋπολογισμού. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζεται ο τρόπος διαχείρισης των χρηματοδοτήσεων του προηγούμενου εδαφίου.»

ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΦΟΡΟΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ 321

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΛΕΦΩΝΩΝ ΚΕΔΔΥ
ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΦΟΡΟΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ**

A/A	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ
1	Α' ΑΘΗΝΑΣ	ΚΑΝΔΑΝΟΥ 18 11526 ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ ΑΘΗΝΑ	2106929094 (ΕΣΩΤ.) 2106929611 Κ. (Κ. ΛΕΙΤ.) 2106929636-37 (ΚΟΙΝΟΥ) 2106929617 (FAX)
2	Β' ΑΘΗΝΑΣ	ΛΕΩΦ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 268 14231 Ν. ΙΩΝΙΑ	2102797176 (ΚΟΙΝΟΥ) 2102751735 2102719857 (FAX)
3	Γ' ΑΘΗΝΑΣ	ΘΗΒΩΝ 250 12241 ΑΙΓΑΛΕΩ	2105610995 (ΚΟΙΝΟΥ) 2105613655 (FAX) 2105694201 (ΕΣΩΤ.)
4	Δ' ΑΘΗΝΑΣ	ΛΕΩΦ. ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ 46 ΚΑΙ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ 17455 ΑΛΙΜΟΣ	2109889582 2109823874 (FAX)
5	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	21° ΧΛΜ. ΛΕΩΦ. ΛΑΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΞΑ 35 19400 ΚΟΡΩΠΙ	2106646669 (ΤΗΛ.) 2106028050 (FAX)
6	ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΠΕΡΣΕΦΟΝΗΣ 19 ΚΑΙ ΧΑΤΖΗ- ΔΑΚΗ 19200 ΕΛΕΥΣΙΝΑ	2105561990 (FAX) 2105561665
7	ΠΕΙΡΑΙΑ	ΤΖΑΒΕΛΑ 88 18533 ΠΕΙΡΑΙΑΣ	2104131561 2104131509 (FAX)
8	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ 168 30200 ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ	2631055258 - 59 2631055077 2631055063 (FAX)
9	ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΚΥΠΡΟΥ 40 – 44 22100 ΤΡΙΠΟΛΗ	2710223426 2710221575 2710221576 (FAX)
10	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 14 ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΓΙΑΝΝΗ 21100 ΝΑΥΠΛΙΟ	2752096065 2752096066 2752096067 (FAX)

322 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ: ΚΕΔΔΥ

A/A	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ
11	ΑΡΤΑΣ	ΚΑΤΣΙΜΙΤΡΟΥ ΚΑΙ ΛΟΥΡΙΩΤΗ 1 47100 ΑΡΤΑ	2681022580 2681021032 (FAX)
12	ΑΧΑΪΑΣ	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 59-61 26223 ΠΑΤΡΑ	2610456060-69 2610429995 (FAX)
13	ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ 32100 ΛΙΒΑΔΕΙΑ	2261088973 (ΚΑΙ FAX)
14	ΓΡΕΒΕΝΩΝ	Γ. ΜΠΟΥΣΙΟΥ 50 51100 ΓΡΕΒΕΝΑ	2462023104 2462087976 (FAX)
15	ΔΡΑΜΑΣ	ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ Τ.Θ. 1076 66100 ΔΡΑΜΑ	2521076511 2521076512 (FAX)
16	ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ	ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ 6 85100 ΡΟΔΙΝΙ ΡΟΔΟΣ	2241043195 (ΤΗΛ. ΚΑΙ FAX)
17	ΕΒΡΟΥ	1 ^ο ΧΛΜ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ – ΠΑΛΑΓΙΑΣ ΘΥΡΙΔΑ ΚΔΑΥ ΕΒΡΟΥ 68100 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ	2551080170 (ΤΗΛ.) 2551083750 (FAX)
18	ΕΥΒΟΙΑΣ	9 ^ο ΧΛΜ. ΧΑΛΚΙΔΑΣ – ΨΑΧΝΩΝ 34600 ΧΑΛΚΙΔΑ 2221041225 2221041235	2221041345 (& FAX)
19	ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	N. ΖΕΡΒΑ 3 36100 ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ	2237080127 (ΓΡΑΜ.) 2237080787 (FAX)
20	ΖΑΚΥΝΘΟΥ	ΚΟΛΥΒΑ 85 ΚΑΙ ΗΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 29100 ΖΑΚΥΝΘΟΣ	2695043889 2695024967 (FAX)
21	ΗΛΕΙΑΣ	N.E.O. ΠΥΡΓΟΥ – ΠΑΤΡΩΝ ΚΤΗΡΙΟ ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ 27100 ΠΥΡΓΟΣ	2621020338 2621020339 (FAX)

ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΦΟΡΟΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ **323**

A/A	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ
22	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΜΟΥΜΟΓΛΟΥ 1 ΠΑΡΟΔΟΣ ΕΔΕΣΣΗΣ 59100 ΒΕΡΟΙΑ	2331077950 2331077960 - 61 2331077965 (FAX)
23	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ 1 ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗΣ 71409 ΗΡΑΚΛΕΙΟ	2810215020-29 2810215030-39 2810360230 (FAX)
24	Α΄ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	10 ^ο ΧΛΜ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ – ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ Τ.Θ. Δ5021 57001 ΘΕΡΜΗ	2310365013 2310649584 (FAX)
25	Β΄ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 22 56430 ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	2310666130 2310603384 2310588139 (FAX)
26	ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	ΕΥΡΟΙΑΣ 1 46100 ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ	2665029266 Κ. ΛΕΙΤ. 2665029339 ΨΥΧ. 2665023777 (FAX)
27	ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ 4-6 45444 ΙΩΑΝΝΙΝΑ	2651075387 (ΤΗΛ. & FAX)
28	ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ 9 65403 ΚΑΒΑΛΑ	2510241141 (ΤΗΛ) 2510831141 (FAX)
29	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΠΛΑΣΤΗΡΑ 21 43100 ΚΑΡΔΙΤΣΑ	2441079891-2 2441079891(FAX)
30	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ 36 521 00 ΚΑΣΤΟΡΙΑ	2467044021 2467044067 2467042024 (FAX)
31	ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΔΗΜ. ΚΑΒΒΑΔΑ 22 49100 ΚΕΡΚΥΡΑ	2661081055 2661081045 2661081043 (FAX)

324 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ: ΚΕΔΔΥ

Α/Α	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ
32	ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	Γ. ΓΑΪΤΑΝΙΔΗ 9 28100 ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ	2671027475 2671027477 (FAX)
33	ΚΙΛΚΙΣ	ΠΥΡΡΟΥ ΚΑΙ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 1 61100 ΚΙΛΚΙΣ	2341077157 (ΤΗΛ. & FAX) 2341027045
34	ΚΟΖΑΝΗΣ	ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ 22 50100 ΚΟΖΑΝΗ	2461036145 2461028751 (FAX)
35	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΚΟΛΙΑΤΣΟΥ 20 20100 ΚΟΡΙΝΘΟΣ	2741074753-4 2741074753 (FAX)
36	ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ 1 ΕΝΑΝΤΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΣΥΡΟΥ 84100 ΣΥΡΟΣ	2281079627 (ΚΟΙΝ. ΛΕΙΤ.) 2281079628 (ΨΥΧ.) 2281079626 (ΕΚΠ/ΚΟΙ) 2281079625 (FAX)
37	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΙΩΑΝ. ΚΑΙ ΑΙΚ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ 13 23100 ΣΠΑΡΤΗ	2731082627 2731082657 (FAX)
38	ΛΑΡΙΣΑΣ	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ 2 ^Α 41335 ΛΑΡΙΣΑ	2410555223 2410555222 (FAX)
39	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΣΟΛΩΝΟΣ 3 ΕΝΑΝΤΙ ΔΙΟΙΚΗΤΗΡΙΟΥ 72100 ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ	2841082480 (ΤΗΛ. & FAX)
40	ΛΕΣΒΟΥ	ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ 17 81100 ΜΥΤΙΛΗΝΗ	2251037344 (ΤΗΛ. & FAX) 2251037345
41	ΛΕΥΚΑΔΑΣ	ΚΑΡΑΒΕΛΑ 11 31100 ΛΕΥΚΑΔΑ	2645026309 (ΤΗΛ. & FAX)

ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΦΟΡΟΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ 325

A/A	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ
42	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΑΓ. ΝΕΚΤΡΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΥ 38446 ΒΟΛΟΣ	2421080828 (ΤΗΛ. & FAX)
43	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΑΣΥΛΟΥ 24100 ΚΑΛΑΜΑΤΑ	2721088363 (ΤΗΛ. & FAX)
44	ΞΑΝΘΗΣ	11° ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟ ΞΑΝΘΗΣ ΝΕΑΠΟΛΗ 67100 ΞΑΝΘΗ	2541083691 2541083689 (FAX)
45	ΠΕΛΛΑΣ	ΦΛΩΡΙΝΗΣ 73 58200 ΕΔΕΣΣΑ	2381051450 2381051452 (FAX)
46	ΠΙΕΡΙΑΣ	ΞΗΡΟΜΕΡΙΤΟΥ 15 60100 ΚΑΤΕΡΙΝΗ	2351020813 (ΚΟΙΝΟ) 2351020713 2351023861(FAX)
47	ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΦΟΡΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΑΤΕ 48100 ΠΡΕΒΕΖΑ	2682089638 (ΤΗΛ. ΚΑΙ FAX)
48	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΚΑΛΛΙΡΟΗΣ ΠΑΡΡΕΝ ΣΙΓΑΝΟΥ 4 74100 ΡΕΘΥΜΝΟ	2831050613 2831035185 (ΤΗΛ. & FAX)
49	ΡΟΔΟΠΗΣ	ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ 1 69100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ	2531081288 2531082896(FAX)
50	ΣΑΜΟΥ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 3 ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΑ 83100 ΣΑΜΟΣ	2273087214 – 15 2273080400 2273087614 (FAX)
51	ΣΕΡΡΩΝ	3° ΧΛΜ. ΣΕΡΡΩΝ – ΔΡΑΜΑΣ 62100 ΣΕΡΡΕΣ	2321023424 2321023411

326 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ) ΕΑΕ: ΚΕΔΔΥ

Α/Α	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ
52	ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΜΠΟΤΣΑΡΗ 2 42100 ΤΡΙΚΑΛΑ	2431046407-09 2431046410 (FAX)
53	ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΜΕΓ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 111 53100 ΦΛΩΡΙΝΑ	2385045611 (ΤΗΛ. & FAX)
54	ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	ΠΑΥΛΟΥ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ 2 (ΟΠΙΣΘΕΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕ- ΓΑΡΟΥ) 35100 ΛΑΜΙΑ	2231066162 2231066163 (ΤΗΛ. & FAX)
55	ΦΩΚΙΔΑΣ	ΦΡΟΥΡΙΟΥ 47 ΚΤΗΡΙΑ ΚΕΓΕ (1 ^{ος} όροφος) 33100 ΑΜΦΙΣΣΑ	2265079287 2265023803 (FAX)
56	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	22 ^{ος} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1 63100 ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ	2371021915 - 16 (ΤΗΛ.) 2371021177 (FAX)
57	ΧΑΝΙΑ	8 ^{ης} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 61 73132 ΧΑΝΙΑ	2821050492 (ΨΥΧ.) 2821046315 (ΕΚΠ/ΚΟΙ) 2821054390 (ΚΟΙΝ. ΛΕΙΤ.) 2821027665 (FAX)
58	ΧΙΟΣ	ΡΙΖΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΣΠΑΤΗ 1 82100 ΧΙΟΣ	2271024721 (ΤΗΛ. & FAX)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ 327

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΛΕΦΩΝΩΝ Ε.Ε.Ε.Κ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ**

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
1	ΑΤΤΙΚΗΣ	ΑΙΓΑΛΕΩ	ΘΗΒΩΝ 250 12241 ΑΙΓΑΛΕΩ	2105619550	2105619550	mail@eeeeek-aigai.att.sch.gr eeeeekaig@sch.gr
2	ΑΤΤΙΚΗΣ	ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	ΚΙΜΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ 19200 ΕΛΕΥΣΙΝΑ	2105543704	2105534704	mail@eeeeek- mandr.att.sch.gr
3	ΑΤΤΙΚΗΣ	ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ 274 17674 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	21094222555 21094222079	21094222555	mail@eeeeek- kallith.att.sch.gr
4	ΑΤΤΙΚΗΣ	Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ 18 14121 ΝΕΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ	2102717345	2102717345	mail@eeeeek-n- iraki.att.sch.gr
5	ΑΤΤΙΚΗΣ	ΝΤΑΟΥ ΠΕΝΤΕΛΗΣ	ΔΙΑΣΤΑΥΡΟΣΗ ΡΑΦΗΝΑΣ 19009 ΡΑΦΗΝΑ	2294079518	2294079724	mail@eeeeek- pikpa.att.sch.gr
6	ΑΤΤΙΚΗΣ	ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ	ΛΕΩΦ. ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ 1 19005 ΝΕΑ ΜΑΚΡΗ	2294098211	22294098240	mail@eeeeek-n- makris.att.sch.gr
7	ΑΤΤΙΚΗΣ	ΠΕΙΡΑΙΑ	ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ 10 18541 ΠΕΙΡΑΙΑΣ	2104614691	2104614694	mail@eeeeek- peiraia.att.sch.gr

328 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΕΕΕΕΚ

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
8	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΠΥΡΓΕΛΑ 21200 ΑΡΓΟΣ	2751068125	2751068125	mail@eeeeek-arg.sch.gr
9	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΚΡΗΤΗΣ 15 24100 ΚΑΛΑΜΑΤΑ	2721085023	2721085023	mail@eeeeek.mes.sch.gr
10	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΚΟΡΙΝΘΟΥ	ΙΣΘΜΙΑ Τ.Θ. 24 20010	2741030932	2741030933	mail@eeeeek.kor.sch.gr
11	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΠΑΡΟΡΙ 23100 ΜΥΣΤΡΑΣ	2731089502	2731021052	mail@eeeeek.lak.sch.gr
12	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	22300 ΛΕΩΝΙΔΙΟ	2757029131	2757029131	mail@eeeeek- leonid.ark.sch.gr
13	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	ΚΑΨΙΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ 22100 ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ	2710243429	2710243429	mail@eeeeek.ark.sch.gr
14	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΑΧΑΪΑΣ	ΔΙΟΔΩΡΟΥ 11 26443 ΠΑΤΡΑ	2610341401	2610341401	mail@eeeeek.ach.sch.gr

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ 329

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
15	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΤΕΡΜΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΧΩΡΑΣ 30100 ΑΓΡΙΝΙΟ	2641031521	2641031521	mail@eeeeek-agrin.ait.sch.gr
16	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ 20 30300 ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ	2634022061	2634022061	mail@eeeeek- nafpakt.ait.sch.gr
17	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΠΥΡΓΟΥ	ΑΛΦΕΙΟΥ 46 (ΚΤΗΡΙΟ ΓΟΕΒ) 27100 ΠΥΡΓΟΣ	2621025874	2621025874	mail@eeeeek.ilei.sch.gr
18	ΗΠΕΙΡΟΥ	ΑΡΤΑΣ	ΓΛΥΚΟΡΡΙΖΟ ΑΡΤΑΣ 47100	2681027146	2681027146	mail@eeeeek.art.sch.gr
19	ΗΠΕΙΡΟΥ	ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 1 14545 ΙΩΑΝΝΙΝΑ	2651073171	2651073171	mail@eeeeek.ioa.sch.gr
20	ΗΠΕΙΡΟΥ ΠΑΡΑ	ΜΥΘΙΑΣ	ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ 46200	2666024960	2666024960	mail@eeeeek.thesp.sch.gr
21	ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΝΕΑ ΣΑΜΨΟΥΝΤΑ 48100 ΠΡΕΒΕΖΑ	2682052091	2682052104	mail@eeeeek.pre.sch.gr

330 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΕΕΕΕΚ

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
22	ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΕΘΝΙΚΗΣ ΛΕΥΚΙΜΗΣ 49100 ΚΕΡΚΥΡΑ	2661081829	2661081829	mail@eeeeek.ker.sch.gr
23	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΤΕΡΜΑ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 51100 ΓΡΕΒΕΝΑ	2462087172	2462087173	mail@eeeeek.grev.sch.gr
24	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΚΑΑΚΥ-ΑΜΕΑ 52200 ΑΡΓΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ	2467042168	2467042168	mail@eeeeek.kas.sch.gr
25	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΚΟΖΑΝΗΣ	ΚΤΗΡΙΟ (ΒΙΟΠΑ ΞΥΛΟΥ) 50100 ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΣΛΑ ΚΟΖΑΝΗΣ	2461023918	2461023918	mail@eeeeek.koz.sch.gr
26	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑΣ	Δ.Δ. ΠΕΝΤΑΒΡΥΣΟΥ 50200 ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑ	2463077717	2463077717	mail@eeeeek.ptol.sch.gr
27	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΦΛΩΡΙΝΑΣ Ε.Ο.	ΦΛΩΡΙΝΑΣ – ΝΙΚΗΣ 53100 ΦΛΩΡΙΝΑ	2385044665	2385044295	mail@eeeeek-florin.flor.sch.gr
28	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1 ^ο ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	(ΠΑΠΑΦΕΙΟ) ΑΛ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ 36 54638 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	2310968544	2310968544	mail@eeeeek.thess.sch.gr

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ 331

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
29	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1 ^ο ΕΕΕΕΚ ΔΗΜΟΥ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ)	ΚΟΜΝΗΝΩΝ 86 55236 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	2310332014	2310332014	mail@1eeek- panor.thess.sch.gr
30	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1 ^ο ΕΕΕΕΚ ΘΕΡΜΗΣ (ΕΛΕΠΑΠ)	ΤΑΒΑΚΗ 8 57001 ΘΕΡΜΗ	2310489681	2310489681	mail@eeek.thess.sch.gr
31	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ	ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 7 59300 ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ	2333022787	2333022787	mail@eeek- alexandr.ima.sch.gr
32	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ	Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 112 58100 ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ	2382081452	2382081452	mail@eeek-gianit.pel.sch.gr
33	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΕΔΕΣΣΑΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 72 58200 ΕΔΕΣΣΑ	2381028780	2381028780	mail@eeek- edess.pel.sch.gr
34	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΥ 150 80100 ΚΑΤΕΡΙΝΗ	2351079532	2351079538	mail@eeek.pie.sch.gr
35	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΚΙΛΚΙΣ	ΠΑΡ. ΠΑΡΚΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ 61100 ΚΙΛΚΙΣ	2341075340 2341075341	2341075340	mail@eeek.kil.sch.gr

332 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΕΕΕΕΚ

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
36	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ	ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 27 ΚΑΙ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ ΓΩΝΙΑ 56344 ΚΟΡΔΕΛΙΟ	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 2310559564	2310559564	mail@eeeeek- kordel.thess.sch.gr
37	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑΣ	ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ 59200 ΝΑΟΥΣΑ	2332028151	2332028151	mail@eeeeek.ima.sch.gr
38	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΣΕΡΡΩΝ	3 ^ο ΧΛΜ. ΣΕΡΡΩΝ – ΔΡΑΜΑΣ 62100 ΣΕΡΡΕΣ	2321098081	2321098082	mail@eeeeek.ser.sch.gr
39	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΝΕΑ ΠΟΤΙΔΑΙΑ 63200 ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	2373042637	2373043246	mail@eeeeek- potid.chalk.sch.gr
40	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Ψ.Κ.Β.Ε. ΠΕΥΚΑ	ΡΕΤΖΙΚΙ 56710 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	2310676290	2310676290	mail@eeeeek- psich.thess.sch.gr
41	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	1 ^ο ΧΛΜ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ-ΠΑΛΑΓΙΑΣ 68100 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ	2551029845	2551029845	mail@eeeeek- alexandr.evr.sch.gr
42	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΓΙΑΝΙΣΣΕΑ ΞΑΝΘΗΣ	ΓΙΑΝΙΣΣΕΑ (ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΑΣ) 67064 ΞΑΝΘΗ	2541081315	2541081315	mail@eeeeek.xan.sch.gr

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ 333

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
43	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΔΡΑΜΑΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ 66100 ΔΡΑΜΑ	2521095800	2521095800	mail@eeeeek.dra.sch.gr
44	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 57 68200 ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ	2552081920	2552081920	mail@eeeeek-evr.sch.gr
45	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΑΛΜΥΡΟΥ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ	ΒΕΛΕΝΤΖΑ-ΜΗΤΑΚΟΥ 37100 ΑΛΜΥΡΟΣ	2422022412	2422022412	mail@eeeeek-almyr.mag.sch.gr
46	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΒΟΛΟΥ	ΦΑΝΑΡΙΟΥ – ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ 38446 Ν. ΙΩΝΙΑ ΒΟΛΟΥ	2421077071 2421081961	2421077071	mail@eeeeek-volu.mag.sch.gr
47	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	1 ^ο ΧΛΜ. ΣΟΦΑΔΩΝ – ΑΘΗΝΩΝ 43300 ΚΑΡΔΙΤΣΑ	2443023047	2443023047	mail@eeeeek.kar.sch.gr
48	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ 2 41335 ΛΑΡΙΣΑ	2410555383	2410555383	eeeeekl@sch.gr
49	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΔΙΠΟΤΑΜΟΣ 42100 ΤΡΙΚΑΛΑ	2431085369	2431085369	eeeeektri@sch.gr

334 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΕΕΕΕΚ

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
50	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΑΜΦΙΣΣΑΣ	ΧΡ. ΜΑΧΑΙΡΑ 36 33100 ΑΜΦΙΣΣΑ	2269079011	2269079011	mail@eeeek.fok.sch.gr
51	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΥΒΟΙΑΣ	9 ^ο ΧΛΜ. ΧΑΛΚΙΔΑΣ – ΨΑΧΝΩΝ 34600 ΝΕΑ ΑΡΤΑΚΗ	2221044580	2221044581	mail@eeeek.eyv.sch.gr
52	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΘΗΒΑΣ	ΛΟΥΤΟΥΦΙ ΘΗΒΑΣ 32200 ΘΗΒΑ	2262023645	2262089213	mail@eeeek-thivas.voi.sch.gr
53	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΚΩΣΤΑΛΕΞΙ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	Δ.Δ. ΚΩΣΤΑΛΕΞΙΟΥ 35100 ΦΘΙΩΤΙΔΑ	2231096325	2231096325	mail@eeeek.fth.sch.gr
54	ΚΡΗΤΗΣ	ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΞΗΡΟΚΑΜΠΟΣ 72100 ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ	2841083053	2841083053	eeeek@diide.las.sch.gr
55	ΚΡΗΤΗΣ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΑΝΘΡΟΥ ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ 71410 ΗΡΑΚΛΕΙΟ	2810260963	2810260963	webmail.ira.sch.gr
56	ΚΡΗΤΗΣ	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ	ΝΕΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΛΗΣ- ΜΑΝΩΛΙΑΝΑ 72200 ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	2842026374	2842026374	eeeeklas@sch.gr

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ 335

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
57	ΚΡΗΤΗΣ	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΠΛΑΚΟΥΡΑ ΜΙΣΣΙΡΙΩΝ 74100 ΡΕΘΥΜΝΟ	2831035068	2831035068	mail@eeeeek.reth.sch.gr
58	ΚΡΗΤΗΣ	ΣΗΤΕΙΑΣ	ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ Α49 72300 ΣΗΤΕΙΑ	2843029465	2843029465	mail@eeeeek- siteias.las.sch.gr
59	ΚΡΗΤΗΣ	ΧΑΝΙΩΝ	ΛΥΚΕΙΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑΣ 73100 ΧΑΝΙΑ	2821052100	2821052100	mail@eeeeek.chan.sch.gr
60	ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΛΕΣΒΟΥ	ΣΤΡ. ΜΥΡΙΒΗΛΗ 106 81100 ΜΥΤΙΛΗΝΗ	2251046766	2251046766	mail@eeeeek.les.sch.gr
61	ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΛΗΜΝΟΥ	ΡΕΠΑΝΙΔΙ ΛΗΜΝΟΥ 81401 ΛΗΜΝΟΣ	2254041764	2254041764	mail@eeeeek.limn.sch.gr
62	ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΣΑΜΟΥ	ΚΟΥΜΑΡΙΩΝΑΣ 83100 ΣΑΜΟΣ	2273087494	2273087495	mail@eeeeek.sam.sch.gr eeeeksam@sch.gr
63	ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΧΙΟΥ	ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ΤΣΙΜΠΗ 8 82100 ΧΙΟΣ	2271022729	2271022729	mail@eeeeek.chi.sch.gr

336 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΕΕΕΕΚ

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ – ΕΔΡΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	FAX	E MAIL
64	ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΚΑΛΥΜΝΟΥ	ΕΝΟΡΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ 85200 ΚΑΛΥΜΝΟΣ	2243059118	2243028951	mail@eeeeek-kalymn.dod.gr
65	ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΝΑΞΟΥ	ΧΩΡΑ ΝΑΞΟΥ 84300	2285025769	2285025769	eeeeeknaxou@kyk.sch.gr
66	ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΡΟΔΟΥ	ΑΝΤΙΒ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ 102B 85100 ΡΟΔΟΣ	2241036828	2241078672	eeeeekrodou@sch.gr
67	ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΣΥΡΟΥ	Α/Λ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΗ 1 84100 ΣΧΟΛ. ΣΥΓΚΡΟΤ. ΞΗΡΟΚΑΜΠΟΥ	2281081200	2281081192	mail@eeeeek.kyk.sch.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 337

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΕΥΘΥΝΗΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΥΘΥΝΗΣ ΕΔΡΑ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	EMAIL	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΙΝΗΤΟ	Διεύθυνση
ΑΤΤΙΚΗ	1η Περιφέρεια Ειδ. Αγ. με έδρα ΑΘΗΝΑ, Α' ΑΘΗΝΑΣ	Αθήνα	ΧΑΡΟΥΠΙΑΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ	ss1peida@sch.gr	210 5226766, 210 5243980 (ΦΑΞ)	6977454325	Πειραιώς & Βουλγαρη 2, 10437 Αθήνα
	2η Περιφέρεια Ειδ. Αγ. με έδρα ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, Β ΑΘΗΝΑΣ & ΑΝ. ΑΤΤΙΚΗΣ	Κορωπί	ΤΖΙΜΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	gtzimas@otenet.gr	210 8068533, 2106148133 (FAX)	6977761823	Ιπποκράτους 35, 14342 Νέα Φιλαδέλφεια
	3η Περιφέρεια Ειδ. Αγ. με έδρα ΑΙΓΑΛΕΩ, Γ ΑΘΗΝΑΣ	Αιγάλεω	ΖΑΦΕΙΡΑΤΟΥ ΕΛΕΝΗ	EZafeiratou@gmail.com	210 5448440, 210 8020036	6938014923	Θηβών 357, 122 44 Αιγάλεω 3
	4η Περιφέρεια Ειδ. Αγ. με έδρα ΚΑΛΛΙΘΕΑ, Δ ΑΘΗΝΑΣ	Καλλιθέα	ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	aggelades@gmail.com	210 9881660, 210 9405713	6972787130	Ελευθερίου Βενιζέλου 283, 176 74 Καλλιθέα
	9η Περιφέρεια Ειδ. Αγ. με έδρα ΠΕΙΡΑΙΑ, ΠΕΙΡΑΙΑΣ	Πειραιάς	ΜΟΥΤΑΒΕΛΗΣ ΑΔΡΙΑΝΟΣ	moutavelis@yahoo.com	210 4292641, 210 9627065, 210 4292908 (ΦΑΞ)	6973588555	Σκουζέ 1, 18535 Πειραιάς
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	8η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Καβάλα	ΚΑΒΑΛΑΣ, ΣΕΡΡΩΝ, ΔΡΑΜΑΣ, ΞΑΝΘΗΣ, ΡΟΔΟΠΗΣ, ΕΒΡΟΥ	ΚΑΒΑΛΙΩΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ	8ssea@dipe.kav.sch.gr, anak@otenet.gr	25510 291449, 25510 38828 (FAX)	6942942455	Διοικητήριο, γρ.449, 65110 Καβάλα. Οικίας: Ανδρονίκου 18 , 68100 Αλεξανδρούπολη

338 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ): ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΑΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΕΥΘΥΝΗΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΥΘΥΝΗΣ ΕΔΡΑ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	EMAIL	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΙΝΗΤΟ	Διευθυνση
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	7η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Θεσσαλονίκη	ΗΜΑΘΙΑΣ, ΑΝ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Δ.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΚΙΛΙΚΙΑΣ, ΠΕΛΛΑΣ, ΠΕΡΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΣΤΑΓΙΟΠΟΥΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ	psstagiopoulos@nured.auth.gr	2310 365084, 2310 365072 (ΦΑΞ)	6944 832730	Χάλκης 8, Τ.Θ.:Δ.5019, Τ.Κ.57001 Θέρμη,
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	10η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Θεσσαλονίκη	Θεσσαλονίκη	ΚΟΥΣΤΟΚΩΣΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	kuvs@yahoο.gr	2310 643054, 2310 843056 (ΦΑΞ)	6932 079323	Κολοκοτρώνη 22, 56430, Στραουπόλη
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	14η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Κοζάνη	ΓΡΕΒΕΝΩΝ, ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, ΚΟΖΑΝΗΣ, ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΑΔΑΜΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	adadimidis@sch.gr	24610 41446, 2461021695 (ΦΑΞ)	6932 971760	Χ. Μούκα 3, ΤΘ 290, 50100 Κοζάνη
ΗΠΕΙΡΟΥ	6η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Ιωάννινα	ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, ΑΡΤΑΣ, ΘΕΣΠΡΟΤΙΑΣ, ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΘΕΟΦΑΝΗΣ	goss@dipe.ioa.sch.gr	26510 25203, 28090, 26510 64862 (ΦΑΞ)	6974 798692	Διοικητήριο, ΤΘ 1167, 45110 Ιωάννινα
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	11η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Λάρισα	ΛΑΡΙΣΑΣ, ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ, ΤΡΙΚΑΛΩΝ, ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	goss@dipe.lar.sch.gr	2410 253731, 2410 251412, 2410 672412	6972 886300,	Παπαναστασίου 63, 41110 Λάρισα
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	13η η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Λαμία	ΒΟΙΩΤΙΑΣ, ΕΥΒΟΙΑΣ, ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ, ΦΩΚΙΔΑΣ	ΛΑΠΑΝΤΖΗ ΕΛΕΝΗ	elenilapanτζ@mail.com	22310 21385, 24774, 24105	6936065942	Κύπρου 87, 35100 Λαμία

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 339

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΕΥΘΥΝΗΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΥΘΥΝΗΣ ΕΔΡΑ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	EMAIL	ΤΗΛΕΦΩΝΑ	ΚΙΝΗΤΟ	Διεύθυνση
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	15η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Μυτιλήνη	ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ, ΧΙΟΣ, ΣΑΜΟΣ, ΛΕΣΒΟΣ	ΛΙΓΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	15perif@dipe.les.sch.gr	22510 43900 (& ΦΑΞ), 22510 47438	6947651451	Βουρνάζων 10, 81100 Μυτιλήνη
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	5η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Πάτρα	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ, ΑΧΑΪΑΣ, ΗΛΕΪΑΣ	ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	grassea5r@sch.gr	2610312856, 2610313575 (& ΦΑΞ)	6946631756	Γούναρη 217, 26110 Πάτρα
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	18η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Κέρκυρα	ΚΕΡΚΥΡΑ, ΖΑΚΥΝΘΟΣ, ΛΕΥΚΑΔΑ, ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ	ΜΠΑΝΟΣ ΜΑΡΚΟΣ	marpore@yahoo.gr	26610 40019, 20825, 2661039584 (FAX)	6945214561	Πλατεία Ν. Φρουρίου, Κέρκυρα 49100
ΚΡΗΤΗΣ	16η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Ηράκλειο	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΛΑΣΙΘΙΟΥ, ΡΕΘΥΜΝΟΥ, ΧΑΝΙΩΝ,	ΤΕΡΕΖΑΚΗ ΜΑΡΙΑ	elenigonia@gmail.com	2810 286157, 342765, 2810 288805 (ΦΑΞ)	6972907071	Μπιτζανίου 1, 71201 Ηράκλειο
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	17η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Ερμούπολη	ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ, ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΓΚΟΝΕΛΑ ΕΛΕΝΗ	elenigonia@gmail.com	22810 82226, 82315, 82465, 2281079635 (ΦΑΞ)	6974 889515	Ι. Πετροκόκκινου 18, 84100 Ερμούπολη
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	12η Περιφ. Ειδ. Αγ. με έδρα Τρίπολη	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ, ΑΡΚΑΔΙΑΣ, ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ, ΛΑΚΩΝΙΑΣ, ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΝΤΡΙΜΕΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	mail@dipe.ark.school.gr	2610 520604	6948062546ΤΛ αταία Αγ. Δημητρίου 4, 22100 Τρίπολη	